

Iz arhivskih fondov in zbirk

UDK 347.945:811.163.6"1752/1811"

Prejeto: 17. 6. 2005

Ljubljansko škofijsko gospostvo (Pfalz) – zakladnica slovenskih sodnih priseg (1752–1811)

BORIS GOLEC

docent dr., znanstveni sodelavec na Zgodovinskem inštitu Milka Kosa Znanstvenoraziskovalnega
centra SAZU, Novi trg 2, SI–1000 Ljubljana

IZVLEČEK

Najdbo 85 zapisov sodnih priseg in poduka za krivoprisežnike, shranjenih v arhivskem fondu Ljubljansko škofijsko gospostvo (Pfalz Laibach) v Nadškofijskem arhivu Ljubljana, lahko označimo za izjemno. Ne gre namreč le za drugi najobsežnejši sklop starejših slovenskih dokumentov iste proveniencije, ampak se je z njihovim odkritjem kar za tretjino povečalo število vseh doslej znanih sodnih priseg v slovenskem jeziku, nastalih do drugega desetletja 19. stoletja.

Posebna vrednost tu objavljenih sodnih priseg je v njihovi vsebini. Razen uvodne in sklepne formule je vsaka zase izvorno v slovenščini pisano besedilo, predmeti pričevanja so zelo različni, sodne prisege kot celota pa ponujajo raznovrstno leksikalno bogastvo. Poleg tega so zelo neposreden odraz razvoja govornje in pisane slovenščine druge polovice 18. in začetka 19. stoletja ter neke vrste merilo prenašanja knjižnega in komaj nastajajočega uradnega jezika v sodno prakso.

KLJUČNE BESEDE: slovenščina, sodne prisege, škofija Ljubljana, patrimonialno sodišče, 18./19. stoletje

ABSTRACT

LJUBLJANA DIOCESAN SEIGNEURY (PFALZ) – TREASURY OF SLOVENE JUDICIAL OATHS
(1752–1811)

The discovery of 85 written records of judicial oaths and instructions for the perjurers, deposited in the archival fund of Ljubljana diocesan seignury (Pfalz Laibach) in Ljubljana Archiepiscopal Archive, can be characterized as exceptional. It is not only the matter of the second largest complex of the older Slovene documents of the same provenience, originating from the second decade of the 19th century, but with this discovery the number of all, up till now known judicial oaths in the Slovene language, has grown by as much as one third.

The particular worth of the judicial oaths, published in here, lies in their contents. In addition to the introductory and concluding wording formula, each judicial oath in itself is an original text written in Slovene, the subject matters of the testimony are very heterogeneous, on the other hand the judicial oaths as a whole, offer diverse lexical wealth of words. Moreover, they are a very direct reflection of the development of the spoken and written Slovene language of the second half of the 18th and the beginning of the 19th century, and some sort of a standard criterion for the transmission of the literary language and the only hardly emerging official language, into the case law.

KEY WORDS: Slovene language, judicial oaths, diocese Ljubljana, patrimonial court, 18th/19th century

Najdbo 85 zapisov sodnih priseg in poduka za krivoprisežnike v slovenščini, shranjenih v fondu Ljubljansko škofijsko gospostvo (Pfalz Laibach) v Nadškofijskem arhivu Ljubljana,¹ lahko brez pretiravanja označimo za izjemno. Veliko število na eni strani potrjuje, da so pri patrimonialnih sodiščih (osrednje)slovenskega prostora v znatni meri ustno uradovali slovensko, na drugi strani pa lahko ljubljanske pfalške prisege postavimo ob bok doslej edinemu znanemu primeru s tolikšnim obsegom, 179 tovrstnim prisežnim besedilom patrimonialnega sodišča gospostva Bled iz obdobja 1648–1785.²

Do Ribnikarjeve objave blejskih priseg pred skoraj tremi desetletji je veljalo, da so slovenske prisege, nastale v sodnih in pravnih postopkih, ostale skoraj docela neobdelane. Nasprotno so bili od 19. stoletja dalje objavljeni razmeroma številni slovenski prisežni obrazci ali t. i. uradne prisege, po vsebini in okoliščinah nastanka precej drugačna vrst prisežnih besedil.³ Ribnikarjevo trditev, da so "podložniške prisege zapisane v številnih sodnih aktih in sodnih protokolih mnogih zemljiških gospostev na slovenskem ozemlju",⁴ bo treba v praksi še potrditi z novimi najdbami. Kar zadeva številnost, ostajam ob stopnji popisanosti in poznavanja fondov gospostev zadržan, in to kljub nepričakovani najdbi zavidljivo visokega števila ljubljanskih pfalških priseg. Res se v arhivskih popisih zemljiških gospostev tu in tam pojavi kakšna slovenska prisega, nekaj jih je očem popisovalcev tako ali drugače "ušlo" in jih zasledimo šele med natančnejšim pregledovanjem gradiva, vendar pa, kot kaže, ne gre nikjer za večje število prisežnih besedil.

Podobno je z objavami tovrstnih slovensko pisanih besedil. Če pobrskam po doslej najpopolnejšem pregledu vseh vrst prisežnih besedil, ki ga je objavil Matevž Košir,⁵ in po svoji evidenci objavljenih priseg, je v slovenskem jeziku poleg častitljivega števila 179 blejskih podložniških zaslediti iz obdobja do Ilirskih provinc manj kot 50 objavljenih sodnih priseg (najstarejša nosi letnico 1624). Iz navedenega števila je izvzeta peščica prisežnih obrazcev za priče (najzgodnejši je iz leta 1570); čeprav sicer sodijo v isti sklop – med sodne prisege, so ne nazadnje obrazci in ne izvirna besedila, ki bi bila zapisana med sodnim ali pravnim postopkom. Vse drugo objavljeno gradivo predstavljajo poklonitvene in uradne prisege, namenjene priseganju podanikov ter na novo imenovanih oz.

izvoljenih uradnikov na zelo različnih ravneh – vse do fevdnih priseg iz 17. in prve polovice 18. stoletja, katerih prisežniki so bili na družbeni lestvici najvišje. V primerjavi s sodnimi prisegami je poklonitvenih in uradnih znatno manj, a jim je bila zaradi posebne pričevanjskosti od nekdaj namenjena večja pozornost.

Bera 85 na novo odkritih sodnih priseg ljubljanskega škofijskega gospostva je po količini resnično velika. Ne gre le za drugi najštevilnejši sklop iste provenience, ampak predstavljajo več kot četrtino vseh znanih sodnih priseg v slovenskem jeziku, nastalih do drugega desetletja 19. stoletja. Povedano drugače, dose-danjim nekaj več kot 220 znanim prisežnim besedilom tega tipa se s pričujočo objavo pridružuje za več kot tretjino novih.

Vrednost sodnih priseg med slovenskimi prisežnimi besedili je predvsem v vsebini. Drugače kot poklonitvene in uradne prisege, ki imajo obliko vnaprej pripravljenih prisežnih obrazcev, praviloma namenjenih večkratni, tudi dolgotrajni uporabi, je med sodnimi manj obrazcev – priseg za prisežnike, ki prisegajo, da bodo govorili resnico – in neprimerno več drugih: izpričevalnih, glavnih ali razzodilnih, ugotovitvenih, očiščevalnih in dopolnilnih priseg. Naštete beležijo vsebino izpričanega in so jih torej zapisovali sproti, v vsakem sodnem primeru posebej. Razen uvodne in sklepne formule je tako vsaka prisega zase izvirno, v slovenščini pisano besedilo, predmeti pričevanja pa zelo različni. Sodne prisege torej ponujajo raznovrstno leksikalno bogastvo, neprimerno večje kakor ponavljajoči se prisežni obrazci. Sprotno zapisovanje sta zaznamovala improviziranje in zapisovalska sposobnost pisarjev, zato so prisege iz sodnih postopkov veliko bolj odraz danega trenutka in (razen uvodnega in sklepnega dela) niso oprte na predloge. Zanje tako neprimerno bolj poznamo okoliščine in čas nastanka, saj ga lahko praviloma datiramo do dneva natanko. Nasprotno so prisežni obrazci največkrat starejši, kot sicer priča morebitna datacija zapisa. Še več, ob vnovični uporabi in zapisu so bili neredko stari tudi že več desetletij ali celo stoletje.

Sodne prisege so imele eno samo funkcijo: veljale so za dokazno sredstvo v pravnih postopkih in bile pri tem izrazito sakralne narave. Prisežniki so se morali med priseganjem dotakniti razpela ali evangelija – od tod tudi slovenska beseda prisega, podobno kot prihaja izraz priča od pritikati. Sicer pa je bila prisega v bistvu le ena najprvotnejših in hkrati dolgo ohranjenih oblik božje sodbe.⁶ Od tod uvodno priseganje Bogu oz. k Bogu in sklepna sankcija: pogubljenje zaradi krive prisege. Prav zato so pred priseganjem posvečali tolikšno pozornost poduku o

¹ Nadškofijski arhiv Ljubljana, Škofijski arhiv Ljubljana, Pfalz (NŠAL, ŠAL/Pfalz).

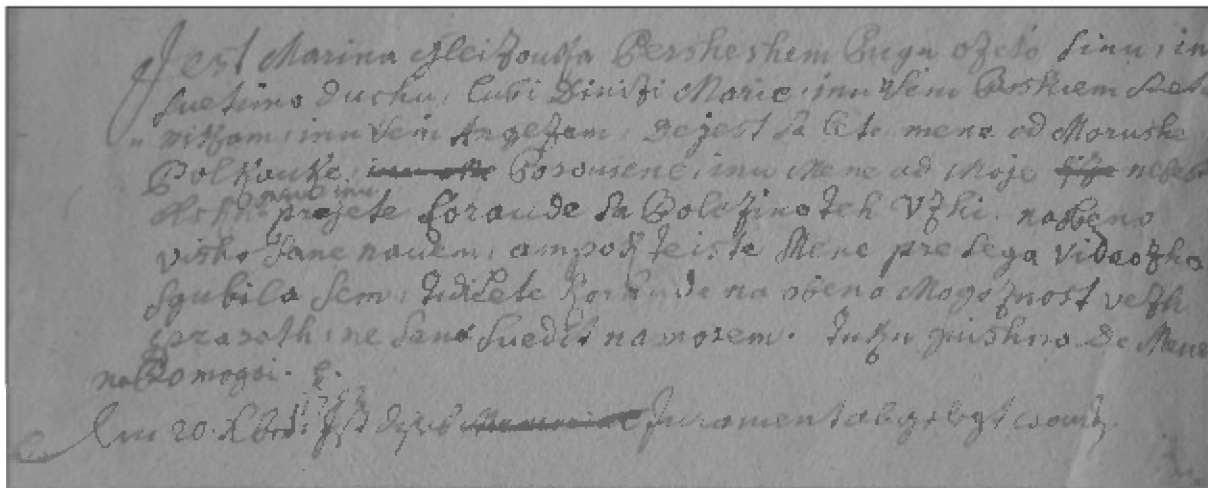
² Prim. objavo: Peter Ribnikar, *Slovenske podložniške prisege patrimonialnega sodišča Bled*, Ljubljana 1976.

³ Prim. prav tam, str. 5.

⁴ Prav tam.

⁵ Prim. Matevž Košir, *Prisege v slovenščini*, v: *Arhivi XV* (1992), str. 6–11.

⁶ Sergij Vilfan, *Pravna zgodovina Slovencev. Od naselitve do zloma stare Jugoslavije*, Ljubljana 1961, str. 272.

Najstarejša ohranjena prisega iz leta 1752 – prisega obdolženke Marine Glajcovke (št. 1)

krivoprisežništvu, same prisega pa, da bi se izognili zmotam in nesporazumom, zapisovali v jeziku, v katerem so jih prisežniki izrekli in v katerem so jih praviloma kot edinem tudi razumeli.

I. O nastanku in okoliščinah zapisovanja pfalških priseg

Pri sodnih prisegah ljubljanskega škofijskega gospostva imamo opraviti z vsebinsko raznolikostjo, ki ne zaostaja prav veliko za izpovednostjo blejskih priseg, čeprav je le-teh več kakor dvakrat toliko (179). Tudi po skupnem obsegu so ljubljanske prisega z okoli 65.000 črkovnimi znaki precej tesno za petami blejskim s skupno približno 75.000 znaki. Večja razlika je v časovnem razponu nastajanja enih in drugih. Dobra polovica blejskih (92) je namreč starejših od ljubljanskih: šest jih izvira še iz 17. stoletja (1648–1699), 86 jih sodi v polstoletno obdobje 1701–1752, preden se začnejo ljubljanske; preostalih 87 je nastalo v letih 1753–1785, to je v času, ko je bila zapisana tudi glavčina ljubljanskih (40 v 44 različicah). Druga ljubljanska prisežna besedila (36 v 41 različicah) odpadejo na četrtoletno obdobje 1786–1811 in prenehajo z ukinitvijo patrimonialnega (oz. krajevnega) sodišča pri škofijskem gospostvu.

Hranjenje obravnavanih priseg in okoliščine najdbe imajo prav posebno zgodovino. Na prvih devet primerkov sem leta 1999 po naključju nalletel v Nadškofijskem arhivu Ljubljana v zbirki Zgodovinski zapiski, v katero so v 70. letih minulega stoletja prišli s precej "neposrečenim posegom". Roka arhivarke jih je namreč ob neupoštevanju provenienčnega načela in nenavedbi prejšnjega nahajališča uvrstila med t. i. "Stara slovenska pesniška in prozna besedila od 17. do 19. stoletja".⁷ Kažipot, kje je njihovo pravo

mesto, so pri štirih predstavljale datacije v nemškem sobesedilu: "pisarna ljubljanskega škofijskega gospostva", drugim pa je bilo enako provenienco moč pripisati na podlagi sorodne vsebine, oblike in vrste papirja. Po sledi morebitnih drugih priseg iste proveniencie sem se podal šele leta 2003. Popis fonda Pfalz (Ljubljansko škofijsko gospostvo) v NSAL je med podložniškimi procesi vsega šestkrat omenjal "slovensko prisego", a je natančen pregled vseh arhivskih škatel s podložniškimi procesi razkril, da je bilo tovrstnih besedil v resnici več kot 70. V ta fond se je leta 2004 po preureditvi zbirke Zgodovinski zapiski končno vrnilo tudi devet priseg iz omenjene zbirke, ki so približno tri desetletja neupravičeno "domovale" zunaj matičnega arhivskega fonda. Tako so danes vse prisega shranjene v istem fondu; pri tem je bilo za pozneje uvrščene in za prenekatero drugo potrebo znotraj fonda določiti še vsebinsko ustrezno mesto – sodni spis, v katerega spadajo. A ker zelo veliko sodnih spisov iz obravnavanega obdobja ni ohranjenih, za približno četrtino priseg (19) ni bilo mogoče najti povezave z nobenim obstoječim spisom.

Pri vsej stvari je zanimivo, da so pfalške prisega ostale širši javnosti tako dolgo neznane, čeprav so bile prve odkrite v 70. letih minulega stoletja, v času, ko sta bila evidentiranje in objavljane tovrstnih besedil na Slovenskem v polnem zamahu in je bilo zanimanje zanje na splošno precejšnje.⁸

stoletja, v: Arhivi XXIII (2000), str. 141. – Gre za prisega, v pričujoči objavi označene z zaporednimi številkami: 6, 7, 8, 8 a, 9, 14, 15, 38 in 39. V fasciklu 10 zbirke Zgodovinski zapiski je bilo prvotno še več priseg, a jih je arhivist France Baraga v 90. letih vrnil v fond Pfalz, iz katerega so bile vzete.

8 Poleg Ribnikarjevih blejskih priseg (1976) prim. zlasti objave slovenskih dokumentov iz 17. in 18. stoletja v reviji Jezik in slovstvo XVIII (1972/73) in XIX (1973/74) in razstavnih katalog

⁷ Prim. Boris Golec, Iz zgodovine uradovne slovenščine 17.

Čas nastajanja ohranjenih ljubljanskih priseg predstavlja torej šestdesetlet časovnega razpona med letoma 1752 in 1811. Kot že rečeno, prenehajo z letom, v katerem so nastali tudi zadnji podložniški sodni spisi patrimonialnega, tedaj že t. i. krajevnega sodišča (Ortsgericht) pri škofijskem gospostvu. Francoske oblasti v Ilirskih provincah so namreč patrimonialno sodstvo zemljiških gospostev v celoti odpravile in ga v začetku leta 1812 prenesle na takrat ustanovljena državna sodišča. Po odhodu Francozov in restavraciji avstrijske oblasti pa patrimonialnega sodstva na ozemlju, ki je bilo začasno francosko, niso več obnovili.⁹ Vprašanje, ali in v kolikšni meri se je zapisovanje priseg nadaljevalo pri francoskih kantonalnih sodiščih (1812–1814) in njihovih avstrijskih naslednikih – okrajnih gosposkah in komisariatih, puščam za zdaj ob strani.

Zanimiveje bi bilo vedeti, kdaj so pri škofijskem gospostvu z zapisovanjem prisežnih besedil začeli. Arhivski fond na to vprašanje ne ponuja določnega odgovora. Sodne zadeve se sicer začenejo z letom 1706,¹⁰ vendar je iz prvih desetletij ohranjenih le nekaj sodnih spisov in med njimi prav malo podložniških. Prva prisega datira v konec leta 1752, bolj ali manj sklenjeni podložniški procesi pa se začenejo šele z letom 1770.¹¹ Tako lahko ugotovimo le, da je šlo v petdesetih letih 18. stoletja pri pisanju priseg že za uveljavljeno prakso, ne pa tudi, kako daleč v preteklost je le-ta segala.

Po svoje je povedna naslednja preglednica, ki prikazuje pogostnost pojavljanja slovenskih sodnih priseg po desetletjih.

Čas nastanka	Število priseg	Število različic
1752–1759	6	6
1760–1769	3	4
1770–1779	15	15
1780–1789	30	33
1790–1799	11	14
1800–1809	7	9
1810–1811	4	4
Skupaj	76	85

Velika večina, tj. skoraj tri petine ohranjenih priseg (45), je nastala v razponu dveh desetletij med letoma 1770 in 1789. Najmanj, le devet, je starejših, enaki števili – vsakokrat po 11 – pa jih datira v devetdeseta leta 18. stoletja in začetek 19. stoletja do leta 1811. Vendar zgostitev števila priseg v 70. in zlasti v 80. letih sama po sebi ne priča o pogostejšem zapisovanju, temveč gre za izraz boljše dokumentiranosti podložniških procesov za ti dve desetletji. Drugače je od začetka 90. let dalje, ko imamo sodnih spisov več, v njih pa je sorazmerno manj priseg.

Ce smo povsem natančni, je različnih prisežnih besedil 76 (v objavi je zato tudi toliko zaporednih števil), ker pa jih je devet v dveh različicah, znaša skupno število vseh 85. Med 76 različnimi besedili je velika večina pravih, pričevanjskih priseg (69). Sledijo prisežni obrazci (5),¹² ob katerih so se prisežniki zavezali, da bodo govorili resnico, v nadaljnjih dveh primerih gre sicer prav tako za prisežni obrazec, a je v njem omenjen tudi predmet pričevanja,¹³ v enem primeru (št. 67, leto 1803) pa imamo opraviti z zadolžnico, ki vsebuje le pred pričami dano obljubo o vrnitvi dolga. Končno je v dokumentu iz leta 1777, katerega sestavni del je prisega št. 14, še daljši poduk za krivoprisežnike, besedilo, ki ne sodi med prisege, je pa s priseganjem neposredno povezano. Gre za starejši krivoprisežni obrazec, ki je vseboval še precej krute telesne kazni, vključno s pohabljenjem, in so ga kmalu po tem zapisu vzeli iz uporabe.¹⁴ Nemško sobesedilo poznejših priseg, začeni z letom 1787, namreč pogosto navaja, da so bili prisežniki pred prisego seznanjeni s podukom o krivi prisegi (Meineidserinnerung), izdanim 14. maja 1781 v obliki dvornega dekreta.¹⁵

Velika večina obravnavanih besedil je zagledala luč sveta v pisarni škofijskega gospostva, tj. v bližini ljubljanske župnijske cerkve sv. Petra, tedaj v predmestju zunaj mestnega obzidja.¹⁶

¹² Zaporedne št. 39, 40, 45, 51, 60 (60 a).

¹³ Zaporedne št. 56 (56 a) in 57 (57 a).

¹⁴ "Meineidserinnerung" se omenja že leta 1753 pri prisegi št. 2.

¹⁵ Prisege z zaporednimi številkami 47–50, 52, 53, 58, 59, 61, 63, 64, 66, 68–73. – V drugih primerih, vključno s prisegami pred patrimonialnim sodiščem v Velesovem, je v tem času naveden zgolj poduk brez datuma, a gre vsekakor za isto, "dvorno" besedilo (zaporedne št. 39, 55–57 a, 60–60 a, 62, 74, 75, 76).

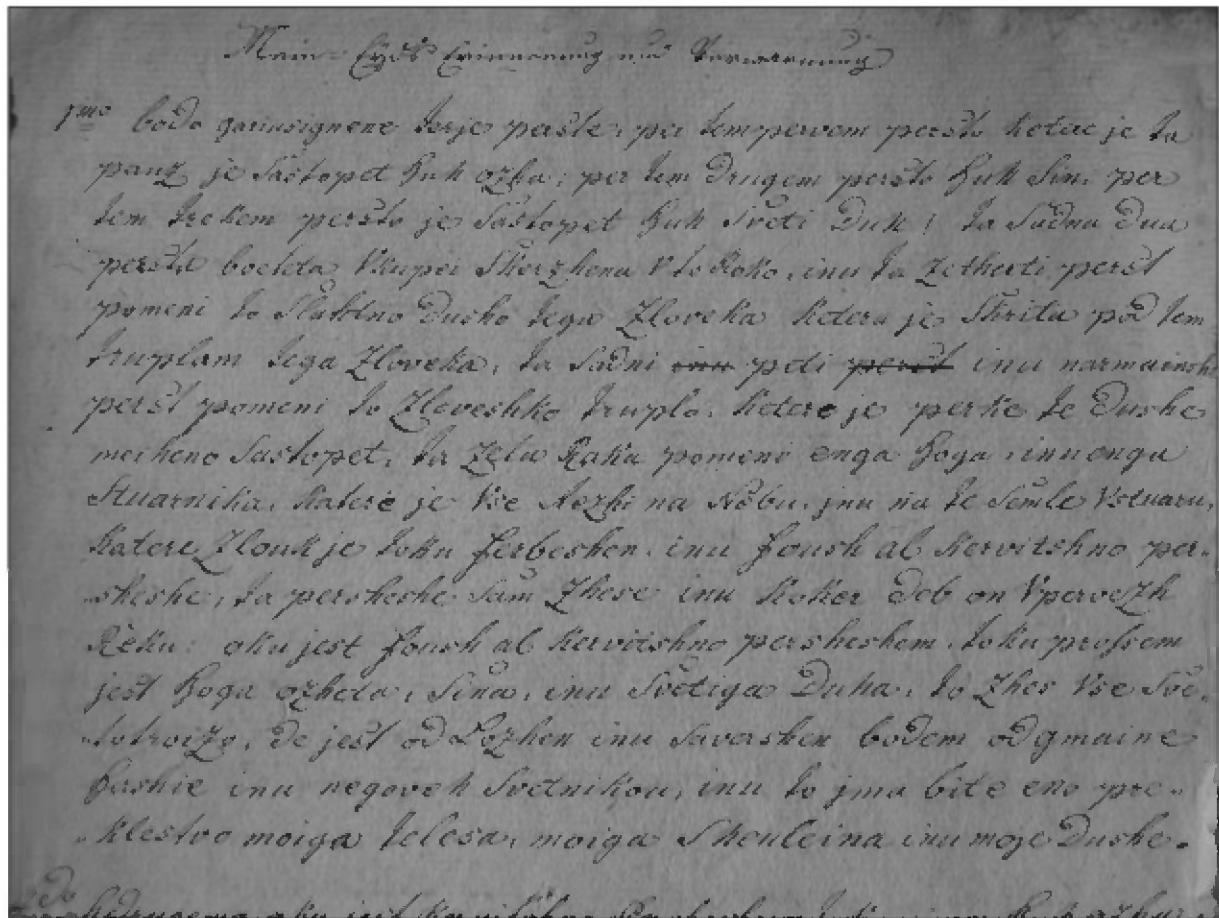
¹⁶ V bližini cerkve sv. Petra zunaj mestnega obzidja je stal sklop več škofijskih stavb s pripadajočimi zemljišči in podložniškimi domovi: škofijska pristava (Trubarjeva, prej Cesta sv. Petra 91, prej 42, 89 in 95), upravnikova hišica ("Amtmansheusel", Trubarjeva, prej Cesta sv. Petra 83, prej 85, 44 in 45), prodana leta 1766 zasebniku, in nekoliko stran še zgornja pristava (Vladislav Fabjančič, *Knjiga ljubljanskih hiš in njih stanovalcev*, IV. del, Šentpetersko predmestje, tipkopis, s. p.). Sedež škofijskega gospostva gre iskati v okviru pristave, tj. nasproti šentpeterskega župnišča, na mestu sklopa hiš ob stičišču Trubarjeve in Hrvatškega trga.

Slovenščina v dokumentih skozi stoletja. Razstava ob 25-letnici samostojnega delovanja Arhiva Slovenije, Ljubljana 1971.

⁹ Prim. S. Vilfan, n. d., str. 378–379; Jože Žontar (ur.), *Priročniki in karte o organizacijski strukturi v deželah Koroški, Kranjski, Primorju in Štajerski do leta 1918*. Zgodovinsko-bibliografski vodnik, Graz–Klagenfurt–Ljubljana–Gorizia–Trieste 1988, str. 86, 90.

¹⁰ NŠAL, ŠAL/Pfalz, f. 67, Sodne zadeve 1706–1744.

¹¹ Prav tam, f. 68–82.

Poduk za krivoprisežnike (začetek) – dodatek k prisegi obdolženke Jere Čebulke iz leta 1777
(Ad št. 14)

Sodni spisi poleg obveznega datuma nastanka priseg v vrsti primerov navajajo tudi natančno lokacijo priseganja. Med letoma 1777 in 1786 je le-ta označena kot "Pfalz Laibach. Amtskanzlei" ali "Pfalz Amtskanzlei", vmes med 1784 in 1786 tudi kot "(Fürstl.) Pfalz Laibach. Rentamts Kanzlei". Ponekod najdemo še lastnoročni podpis patrimonialnega sodnika – rentnega mojstra škofijskega gospostva (npr. št. 21).

Od leta 1787 (od št. 51 dalje) srečujemo v skladu s preureditvijo patrimonialnega sodstva¹⁷ pojma krajevno sodišče (Ortsgericht) in krajevni sodnik (Ortsrichter); v našem primeru "Ortsgericht der Pfalz Laybach" oziroma "Ortsgericht (Bischöfl.) Pfalz Laybach". V enem primeru (št. 59) je pfalški krajevni sodnik očitno nastopil v dvojni vlogi, saj je v glavi sodnega spisa navedeno ime dveh krajevnih sodišč – gospostva Goričane in škofijskega gospostva Ljubljana, ki sta bili obe v lasti škofije. Spet drugič (št. 66) pa je pfalško krajevno sodišče obravnavalo zadevo, ki mu jo je delegiralo imenje Studenec (Gült

Brünn), ker kot majhen dominij ni premoglo lastnega krajevnega sodnika.

Prisežna besedila žal ne razkrivajo, kako so se škofijsko gospostvo, njegova pisarna, rentni mojster, krajevno sodišče in krajevni sodnik imenovali v takratni slovensščini. Izvemo lahko samo, da so škofijski podaniki osebno in stvarno podložnost gospostvu izražali kot "(slišati) pod škofijo" (št. 6 in 67), za organe gospostva pa so uporabljali neke vrste zbirni naziv "moja gosposka v škofiji" (št. 32–33).

Nekatere med našimi prisegami niso nastale pred pfalškimi sodnimi organi, temveč pred drugimi krajevnimi sodišči in ta so jih nato poslala pfalškemu sodišču. Vsakič je šlo na prošnjo pfalškega sodišča za zaslišanje tujih – nepfalških podložnikov kot prič. Če je namreč tožnik ali obdolženec predlagal, naj kot njegovo pričo zaslišijo osebo, podsodno drugemu sodišču, je pfalško sodišče temu sodišču poslalo vprašalnik za priče. Pristojno sodišče je opravilo zaslišanje in zapisnik le-tega (Zeugen Verhör) poslalo nazaj sodišču, pred katerim je tekla obravnava. Poleg že omenjenih Goričan so bila prizorišča zasliševanja in priseganja prič še štiri druga krajevna

¹⁷ Prim. S. Vilfan, n. d., str. 378; J. Žontar (ur.), n. d., str. 88.

sodišča: po enkrat krajevno sodišče graščine Spodnje Perovo pri Kamniku (št. 51) in mesta Kamnik (št. 52), dvakrat v isti zadevi krajevno sodišče ljubljanskega stolnega kapitlja (št. 60, 60 a), štirikrat v isti zadevi pa krajevno sodišče podržavljenega samostanskega gospostva Velesovo (št. 56, 56 a, 57, 57 a).¹⁸ Podobno je pfalško sodišče na prošnjo drugih sodišč kot priče zasliševalo domače podložnike. Takšno pričanje zasledimo dvakrat: prvič v zadevi pašne pravice na Barju (št. 39), ko ni ugotovljivo, pred katerim sodiščem je tekla pravda, in drugič v zvezi s sporno vožnjo preo nekega travnika pri Lipoglavu, ko se je na pfalško krajevno sodišče s prošnjo najverjetneje obrnilo krajevno sodišče gospostva Fužine (št. 40).

Pri zasliševanju pred tujimi sodišči so se toliko laže dogajale pomote, povezane z identiteto prič. Tako je tožnica Magdalena (Helena) Sevšek leta 1793 kot eno od svojih dveh prič navedla Matijo Vulčarja, podložnika ljubljanske komende nemškega viteškega reda. Bržčas je komenda delegirala svoje sodne pristojnosti krajevnomu sodišču stolnega kapitlja in to je zaslišalo napačno osebo, lastnega podložnika Primoža Marna, čigar hišno ime je bilo Vulčar – edino, kar ga je povezovalo z Matijo Vulčarjem. Nepravi Vulčar s pravim imenom Primož Maren pa ni samo prisegel, da bo govoril resnico (št. 60 in 60 a), ampak je po predloženem vprašanju celo podal pričevanje, čeprav o zadevi, o kateri je tekla pravda, ni vedel ničesar. Šele obdolženec Matija Pance je v nadaljevanju pravde opozoril, da ne gre za pravo osebo. Po njegovem se tožnica pri navedbi pričinah podatkov ne bi mogla zmotiti v obojem, tako v osebnem imenu kakor gospostvu, ki mu je bil Vulčar podložen.¹⁹

Ce je v tem primeru prisegel "nepravi" prisežnik, je nasprotno za devet priseg ali vsako osmo (11,8%) izpričano, da so bile zgolj zapisane, ne pa tudi opravljene.²⁰ Bodisi zato ker je prisego priče preprečil tožnik ali obdolženec, ki je priznal krivdo, bodisi ker si je prisežnik – tožnik ali priča – premislil. V obeh primerih je bil vzrok moralni dejavnik, zlasti če je prisego zavrnil sam prisežnik. Zavedajoč se posledic krive prisega, se je torej posameznik odrekal

svoji različici dogodkov. Enkrat samkrat je izrecno zapisano, da sta tožnik in obdolženec brez priseganja pristala na poravnavo (št. 44), enkrat pa je sodišče izrazilo dvom v resničnost pričevanja ene od prič, "ker je v hudem sovraštvu s tožničnim možem" (št. 34).

Poleg priseg v slovenskem jeziku je tu in tam, vendar zelo redko, najti tudi prisežna besedila v nemščini. Tako obstajata nemški predlogi slovenskih priseg št. 2 iz leta 1753 in št. 66 iz leta 1802.²¹ Nemško pisanih predlog za prisege je vsekakor nastalo več, niso pa bile pravilo. Številni pisarski popravki v slovenskih prisežnih besedilih namreč pričajo, da so pisarji slovenska prisežna besedila sestavljali sproti in jih niso prevajali. Šele poznega leta 1811 zasledimo nemško prisežno besedilo (Eidesformel), po katerem je posameznik tudi prisegel, ne da bi ga bilo treba prej prevesti v slovenščino. Vso stvar razloži podatek, da se je prisežnik Jakob Kette sam podpisal; mož je bil pismen in je obvladal nemščino.²² Glede podpisovanja prisežnikov kaže omeniti, da je zadnjih dvajset let postalo obvezno. Nepismene osebe so naredile križec, podpisovalec (Namensferiteger) pa se je praviloma razločno podpisal s polnim imenom in priimkom, prvič leta 1792 (št. 55).²³

V pričujoči objavi se že zaradi obsega predstavljenega gradiva ni mogoče enakovredno posvetiti vsem vprašanjem, ki jih navadno odpiramo pri kritičnih objavah starejših slovenskih besedil.

Ob strani bomo pustili ugotavljanje **identitete zapisovalcev priseg**, saj je to prejkone nepomembno vprašanje. Prisege je v skoraj 60-letnem časovnem razponu pisalo več rok; v prvi vrsti jih lahko pripišemo pfalškim pisarjem in v manjši meri tudi samim upraviteljem, t. i. rentnim mojstrom škofijskega gospostva v vlogi sodnika. Toda podpis pisarja v sodnih spisih pogrešamo, zato moremo ugotoviti predvsem, kdo je kot patrimonialni sodnik vodil posamezen proces. A tudi ugotovljena identiteta pisarjev, rentnih mojstrov in drugih pfalških uslužbencev bi prejkone ostala na stopnji golih imen, saj bi nam za tega ali onega le z veliko truda in sreče uspelo izbrskati nepovezane biografske podatke, denimo, od kod je izviral, kje se je šolal in kakšne službe je opravljal. Zaradi teh razlogov ostajamo zgolj pri ugotavljanju, koliko različnih rok je prisege zapisovalo in v katerem času. Besedila pripišujem 36 zapisovalcem, to pa pomeni, da so različne roke v povprečju zapisale 2,4 besedila.

¹⁸ Le v enem primeru (št. 57 in 57 a) je pred krajevnim sodiščem prisegel podložnik gospostva, pri katerem je imelo to sodišče sedež: podložnik podržavljenega samostanskega gospostva Velesovo. V drugem primeru prisege pred velesovskim krajevnim sodiščem (št. 56, 56 a) je šlo za podložnika župnije Cerklje, ki je Velesovemu delegirala svoje sodne pristojnosti. Po enakem principu delegiranja je pred krajevnim sodiščem Spodnje Perovo prisegel podložnik špitalskega imenja v Kamniku (št. 51) in pred delegiranim krajevnim sodiščem mesta Kamnik podložnik kamniške župnije (št. 52).

¹⁹ NŠAL, ŠAL/Pfalz, f. 74, Podložniški procesi 1793, No. 33.

²⁰ Prisege št. 21, 25, 30, 34, 38, 43, 44, 46, 73.

²¹ Te predloge ni sestavil pfalški uradnik, saj nosi datacijo: Krumperk (Kreutberg), 5. 8. 1802.

²² NŠAL, ŠAL/Pfalz, f. 77, Sodne zadeve 1797–1811, K, 5. 10. 1811.

²³ Kolikor sledi podpis neposredno prisežnemu besedilu, je naveden tudi v pričujoči objavi.

Imena zapisovalcev so v najboljšem primeru znana za devet oseb ali četrtino, pa še ta so vsa šele iz zadnjih dveh desetletij (1792–1819) in jih najdemo večinoma kot naprošene podpisnike nepismenih prisežnikov.

Identificiranje individualnih rokopisov v našem primeru ni bilo vedno lahko, zato dopuščam možnost, da sem kakšno besedilo pripisal napačnemu piscu. Avtor besedila tudi ni vedno identičen zapisovalcu, ki je vsaj v devetih primerih (besedila s črko a) samo prepisovalec. Pri razlikovanju zapisovalcev sem lahko upošteval zunanje, grafološke značilnosti besedila, pravopisne poteze in končno rabo uvodne in sklepne formule. Pri vseh treh komponentah pa srečamo nemalo zavajajočih elementov, ki se začenjajo že pri grafoloških potezah. Celo posamezne črke v istem besedilu so namreč lahko zapisovane neenotno. Tako je mali t neredko pisan enkrat po normi sodobne gotice in drugič spet latinično. Tudi individualne pravopisne in črkopisne poteze niso vedno dovolj poudarjene, saj se pri istem piscu prepleta več načinov. Razporeditev besedil po piscih v spodnji preglednici je torej zgolj poskus povezati besedilo in njegovega zapisovalca.

Pisec	Časovni razpon	Številke priseg
1	(1752)	1
2	(1753)	2
3	(1753)	3
4	(1757)	4
5	(1757)	5
6	(1758)	6
7	(1768)	7
8	(1768)	8
9	(1768–1773)	8 a – 13
10	(1777–1780)	14–22, 24–27, 28
11	(1779–1781)	23, 29–33
12	(1780)	27 a, 28 a
13	(1784)	34–36
14	(1785)	37, 38
15	(1785)	39, 40
16	(1786–1787)	41, 45, 46
17	(1786)	42–44
18	(1787–1792)	47–50, 53–55
19	(1787)	51
20	(1787)	52
21	(1792)	56, 57 ²⁴
22	(1792–1793)	56 a, 57 a, 58, 59 ²⁵
23	(1793)	60
24	(1793) ²⁶	60 a

²⁴ Skoraj gotovo je pisec *Andre Buckounigg*, ki v prisegi št. 57 nastopa kot naprošeni podpisnik.

²⁵ Primerjava pisave priseg št. 58 in 59 s podpisom podpisnika kaže, da je pisec skoraj zanesljivo "Aktuar" *Joseph Johann Viditz*.

²⁶ Pisec overjenega prepisa, narejenega pri gospostvu Goričane, je podpisan kot krajevni sodnik (Ortsrichter) *Mark. Tscherrin*.

25	(1794–1795) ²⁷	61–64
26	(1798)	65
27	(1803) ²⁸	66
28	(1803)	67
29	(1805) ²⁹	68
30	(1805)	69
31	(1805) ³⁰	69 a, 70
32	(1808)	71
33	(1808)	71 a
34	(1809)	72 ³¹
35	(1810–1811) ³²	73, 75, 76
36	(1810)	74

Drugače kot pri imenih zapisovalcev so same prisega neprimerno zgovornejše pri navajanju imen prisežnikov in drugih v prisežnih besedilih nastopajočih oseb. Dvoimenskost – ime in priimek – je obvezna pri prisežnikih in pravilo pri osebah, ki se v prisežnih besedilih omenjajo. Za veliko večino prisežnikov je znan pravni status (podložnik, meščan, duhovnik), za približno tretjino pa poznamo tudi bivališče, razvidno iz nemškega sobesedila v sodnem spisu ali izjemoma iz same prisega.

Skupno je pri 76 prisežnih dejanjih – kot rečeno, enkrat ne gre za pravo prisego – priseglo 89 oseb, od tega 67 posameznikov in 9-krat po dve ali tri osebe skupaj. Po štirikrat nastopata skupaj dva oz. trije moški in enkrat mož in žena, pri čemer je skupen le del njune prisega (št. 29). Razmerje med moškimi in ženskami prisežniki je 76 moških (85,4%) in 13 žensk (14,6%) ali približno 6 : 1. Zanimiva je ugotovitev, da je zelo podoben odstotek moških in žensk ugotovil P. Ribnikar pri blejskih prisegah iz obdobja 1648–1785: 27 žensk (13,0%) med 207 prisežniki. Le malo višji kakor med ljubljanskimi (67 ali 88,2%) je med blejskimi delež priseg z enim samim prisežnikom (169 ali 94,4%), na drugi strani pa je na Bledu priseglo tudi po 7 in 8 oseb hkrati.³³

Pri ljubljanskem škofijskem gospostvu, enako

²⁷ Pisec je očitno sodnik *Johann Jakob Wresitz* sam; pri prisegi št. 62 ga razkrivajo besede: *durch mich Wresitz m.p.*

²⁸ Pisec je očitno eden od obeh naprošenih podpisnikov, in sicer "Aktuar" *Joseph Reichard*.

²⁹ Pisec utegne biti *Andre Jerinz*, čigar podpis v vlogi naprošenega podpisnika kaže poteze, skupne potezam v rokopisu prisega.

³⁰ Morda je pisec dr. *Bernard Wolf*, čigar podpis v vlogi naprošenega podpisnika pod prisego št. 69 a spominja na rokopis prisega.

³¹ Pisec je skoraj gotovo *Joseph Gasser*, ki nastopa kot naprošeni podpisnik.

³² Pisec je skoraj zanesljivo dr. *Anton Lindner*, čigar podpis v vlogi naprošenega podpisnika ustreza rokopisu prisega št. 73.

³³ Prim. P. Ribnikar, n. d., str. 28, str. 47 sl. – V primerih, ko je priseglo po 7 ali 8 oseb hkrati, je šlo za zastopnike kmečkih sosesk, ena blejska prisega pa je zgolj "anonimni" prisežni obrazec.

kot na Bledu, seveda niso prisegali le domači podložniki, temveč tudi v sodne procese vpleteni podaniki drugih gospodov. Prav pri teh sta bila pripadnost gospostvu in krajevni izvor tem bolj potrebna zapisa, če sta pri škofijskih podanikih, nasprotno, pač veljala za samoumevno dejstvo. V sami prisegi je kot neškofijski podložnik označen en sam: "Jožef Grošel iz Lazov, špetavski kmet" (št. 51). Edino natančno samooznako pa ponuja zadolžnica iz leta 1803 (št. 67): "Jest, Jakob Bergant iz Zapoh, kir je numera 35, gosposko u Lublano pod škofijo". Drugod je krajevni izvor prisežnikov razviden iz sodnega spisa ali pa ga sploh pogrešamo. V nekaj primerih je iz omemb toponimov v sodnem spisu ali v sami prisegi ugotovljivo samo območje bivanja prisežnika (Barje ter območje Vodice, Lipoglava, Nadgorice in Stefanje Gore pod Krvavcem).

Tako so tuji podložniki oz. podaniki prisegali pred pfalškim sodiščem kot tožniki in kot priče. Tožnikov je manj, vendar se najbrž še kakšen skriva med tistimi prisežniki, ki jih poznamo zgolj po imenu in priimku. Poleg duhovnika iz Ljubljane (št. 48) in vojaka (*Gemeiner*) pehotnega polka (št. 35) srečamo med tožniki podložnike in podložnice šempetrške župnijske cerkve (št. 42), gospostva Fužine (št. 49), graščine Bokalce (št. 54), župnije Sora (št. 58), gospostva Fužine (št. 64) in ljubljanske komende nemškega viteškega reda (št. 69 in 69 a). Kot priče so pred pfalškim sodiščem prisegli nedomači podaniki: podložnik graščine Predvdvor (št. 26), podložnik pl. Födriansberga³⁴ (št. 30), podložnik samostanskega gospostva Mekinje (št. 31), podložnik generala Raspa³⁵ (št. 32 in 32 a), podložnika

gospostva Ig in beneficija na Pšati (št. 33), podložnik graščine Praproče (št. 36), sodarski mojster iz Ljubljane, verjetno mestni podanik (št. 37), podložnik barona Tauffererja³⁶ (št. 41) in podložnik ljubljanskega stolnega kapitlja (60, 60 a).

V najzgodnejšem dokumentiranem primeru pričanja nedomačih podložnikov leta 1778 (št. 19) nastopa rentni mojster škofijskega gospostva iz proceduralnih razlogov kot "postavljeni nepristranski sodnik v Ljubljani" (*vor den Niedergesetzten Unpartheischen Richter zu laybach*). Priče v tej zadevi so bili trije možje, podložniki ljubljanske komende nemškega viteškega reda, graščine Grmače in beneficija na Pšati.

Velika večina prisežnikov in drugih v prisegah omenjenih oseb je vendarle spadala pod jurisdikcijo škofijskega gospostva, v vsakem primeru tisti, ki jih je patrimonialno sodišče obravnavalo kot obdolžence v kazenskih zadevah. Kjer sta kraj ali vsaj območje bivanja razvidna iz sodnega spisa, ju v objavi priseg tudi navajamo, drugod pa osebo označujemo zgolj kot domačega podložnika. Ugotavljanje identitete oseb bi bilo namreč precej zamudno in v vseh primerih tudi ne bi dalo povsem zanesljivih rezultatov, saj so ne nazadnje v istem času in okolju živele osebe z enakim imenom in priimkom, poleg tega pa so bili nekateri priimki na določenih območjih zelo pogosti. Ugotovljena identiteta oseb končno tudi ne bi bistveno pripomogla k osvetlitvi vprašanj, ki nam jih prisega postavljajo.³⁷

Predstavo o tem, s katerih območij so bili prisežniki, si lahko ustvarimo že iz vedenja, kje je škofijsko gospostvo imelo svoje podložnike. V veliki večini je šlo za kraje v ljubljanski okolici, s težiščem na severnem in severozahodnem obodu Ljubljane. Terezijanski kataster iz 50. let 18.

³⁴ V tem času (1780) je v kranjski imenjski knjigi zaslediti samo Gregorja pl. Födriansberga, lastnika dolenske graščine Kravjek in imenja "Jamnigshof" (AS 315, Deželna deska za Kranjsko, indeks – stara knjiga). Prisežnik Martin Presetnik iz Kleč glede na geografski izvor zagotovo ni bil podložnik Kravjeka, temveč po vsej verjetnosti podanik imenja "Jamnigshof". Zanimivo je, da tega imenja vsaj pod takšnim imenom ni v popisu terezijanskega katastra za Kranjsko (Arhiv Republike Slovenije, AS 174), ampak je zabeleženo le v kranjski deželni deski, po kateri je bil sredi 18. stoletja lastnik neki Franc Ksaverij Jamnik in za njim do leta 1798 Gregor pl. Födriansberg (AS 315, Deželna deska za Kranjsko, glavna knjiga III, fol. 206). K približnemu lociranju "Jamnigshof"-a vodi podatek, da je imel ob zemljiški odvezi dominikalno posest v katastrski občini Sv. Peter pri Ljubljani (prav tam, fol. 205). Ker pa je šlo zgolj za imenje in ne za graščino, "Jamnigshof" v slovenski kastelološki literaturi pogrešamo (prim. M. Smole, Graščine na nekdanjem Kranjskem, Ljubljana 1982; Ivan Stopar, Grajske stavbe v osrednji Sloveniji, zv. 8–16, Ljubljana 1996–2004; Ivan Jakič, Vsi slovenski gradovi: leksikon slovenske grajske zapuščine, Ljubljana 1997 in 2000 (dopolnjeni ponatis)).

³⁵ Očitno gre za feldmaršallajtnanta Lovrenca barona Raspa, ki je v tem času (1781) po deželni deski posedoval samo majhno imenje Glince pri Ljubljani (AS 315, Deželna deska za Kranjsko, indeks – stara knjiga; prim. tudi M. Smole, n. d., str. 154).

³⁶ V tem času (1786) je rodbina baronov Tauffererjev po kranjski deželni deski (gl. zgorjajo opombo) posedovala samo graščino Turn pri Višnji Gori (Novi grad v Peščeniku) s podložniki v okolici Višnje Gore (prim. tudi M. Smole, n. d., str. 327–328). Ker pa je prisežnik Tomaž Zaletel (Zaletu) naveden kot "Waron Taufferischer unterthon von Jama", je šlo očitno za podložnika nekdanjega dvorca Jama v Zgornji Šiški. Le-tega so leta 1785, leto dni pred nastankom naše prisega, združili z drugim dvorcem v Zgornji Šiški, pozneje znanim z imenom Fajfarjev ali Galetov grad, tega pa je imel od srede 18. stoletja do 1780 v lasti baron Anton Nepomuk Taufferer, ki je prvotno kajžo tudi prezidal v podeželski dvorec (prim. M. Smole, n. d., str. 144, 200).

³⁷ S pomočjo sodobnih urbarjev in obeh katastrov, terezijanskega in v manjši meri jožefinskega, bi mogli ugotoviti gospodarje, z veliko truda pa iz cerkvenih matičnih knjig in terezijanskega ljudskega štetja 1754 tudi druge osebe – negospodarje. Za zgodnejši čas bi si mogli pomagati še z imenskim seznamom vseh podanikov škofijskega gospostva, sestavljenim leta 1746 za potrebe terezijanskega davka na osebo (Kopfsteuer), ki navaja skupno 2.887 oseb (NŠAL, ŠAL/Pfalz, f. 54, Seznam vseh prebivalcev etc. 1746).

stoletja razkriva, da so škofijski podaniki prebivali v devetih deželskih sodiščih, od tega bolj ali manj strnjeno v petih sodiščih ljubljanske okolice. Pfalški podložniki so zabeleženi v 44 vaseh in zaselkih deželskega sodišča Ljubljana, v 26 naseljih sodišča Križ pri Kamniku, v 6 naseljih sodišča Goričane, v 5 krajih sodišča Logatec, v 3 naseljih sodišča Smlednik ter raztreseno še v štirih krajevnih enotah vzhodno in zahodno od Ljubljanske kotline, med Polhovim Gradcem in Motnikom.³⁸ V istem času, po urbarju iz leta 1757, je škofijsko gospostvo obsegalo 209 celih hub in 2/3, na njih pa je skupno živelo 426 gospodarjev, vključenih v osem žup (Supp): Vič, Savlje, Smartno (ob Savi), Vrhnika, "valptova" župa ("Amtmans Supp", pri sv. Petru zunaj ljubljanskega mesta), Poreber (v Tuhinjski dolini), Zapoge (pri Vodica) in Štefanja Gora (pod Krvavcem).³⁹ Trideset let pozneje, leta 1787, v času, ko je nastalo največ priseg, je bilo posestno stanje le malce spremenjeno (210 hub in 1/4), število gospodarjev se je z delitvijo kmetij nekoliko povečalo (na 459), župe pa so označevali kot urade (Amt).⁴⁰ Ob koncu obravnavanega obdobja, po urbarju iz leta 1807, naj bi bilo stanje spet povsem enako stanju pred petdesetimi leti (1757).⁴¹

Glavnina škofijskih podložnikov je torej prebivala v naseljih, v katerih so govorili gorenjsko narečje, vključno z vzhodnogorenjskim govorom (moravško-tuhinjski del). Samo manjši del na jugozahodu (vrhniško-logaški konec) je sodil že v območje rovtarskih dialektov. Namen pričujoče objave sicer ni ugotavljanje narečnih potez v prisežnih besedilih. S tem vprašanjem se bodo morda kdaj soočili dialektologi in raziskovalci zgodovine jezika. Vprašanje narečne osnove prisežnikov je namreč za preučevanje jezika naših priseg sekundarnega pomena, saj so prisegam pustili neprimerno močnejši pečat idiomi zapisovalcev. O tem nazorno pričajo tiste prisege, ki so zapisane v dveh različicah in se ti med seboj opazno razlikujeta. Zlasti pri religioznih formulah na začetku in koncu priseg je poleg tega pričakovati še vplive sodobnega nadnarečnega oz. knjižnega (cerkvenega) jezika. Še največ narečnih elementov samih prisežnikov tako predvidevamo pri antroponimih (npr. št. 65: *Luket Starmano*), toponimih (npr. št. 67: *iz Zapoh*) in mikrotoponimih (št. 6: *kosec ali blek nivice pod*

Vodicame), ki so morali biti zapisani resnično tako, da jih je prisežnik prepoznal kot svoje.

Ceprav bi se zdelo, da so v slovenščini prisege le osebe, ki niso znale nemško, pv resnici ni bilo tako. Proti koncu obravnavanega obdobja je gotovo vse več prisežnikov obvladalo ali vsaj dobro razumelo nemščino kot tedanji uradni jezik, a so prisežno besedilo kljub temu izrekli v materinščini.⁴² Tak primer je Janez Marenko, ki se je leta 1808 v sodnem spisu sam podpisal v gotici kot "Johannes Marenka m.p." (št. 71 a).

II. Transkripcija in transliteracija besedil

Prisege si sledijo v kronološkem zaporedju in so označene s številkami od 1 do 76. V devetih primerih obstaja tudi druga različica iste prisege, ki ima poleg številke malo črko a (8 a, 27 a, 28 a, 32 a, 56 a, 57 a, 60 a, 69 a, 71 a). Edino neoštevilčeno besedilo je poduk za krivoprisežnike (Ad št. 14), zapisan leta 1777 skupaj s prisego št. 14. Skupno število vseh objavljenih besedil je tako 86.

Vsako besedilo je vzporedno objavljeno v dveh oblikah: levo v transkribirani in desno v transliterirani, v sodobnem slovenskem črkopisu. Namen dvojne objave je predvsem olajšati razumevanje težko razumljivih mest v prvi, prečkovanji različici.

V ekdotičnem pogledu sem skušal ostati kar se da zvest izvirniku. Vse velike in male začetnice v originalnih dokumentih ostajajo nespremenjene tudi v transkripciji. Največ težav je povzročal veliki K, saj je marsikdaj nemogoče razločiti med veliko in malo črko, zato ga na začetku besede enotno zapisujem kot inicialko. V nekaj primerih se je bilo težko odločiti tudi med različnimi tipi črke s; po presoji zanjo uporabljam znake: s, S in ꝛ. Na bolj ali manj očitne "lapsus calami" (npr. *Pesemem* v pomenu prisežem) posebej opozarjam s klicajem v oklepaju (!). Posebno težavo so predstavljale sodobne pisarniške korekture. Ker je zapisovalec skoraj pri vsaki prisegi prečrtal določena mesta – besede ali posamezne črke – ali ob robu pripisal manjkajoče vstavke, je bilo namreč treba ustrezno opozoriti tudi na ta pojav. V transkripciji so tako vsi prečrtani deli v oglatem oklepaju: [zess to 5to potato], vse na robu dopisane dele besedila pa na mestih, na katera sodijo, nadomeščajo zvezdice (*, **, ***); na koncu prisege ob vsaki zvezdici sledi manjkajoči tekst (npr. ** all Piļsem). V gotici pisani deli besedila, največkrat posamezne besede in antroponimi, so v poševnem tisku (npr. *Gregor Perschin*).

³⁸ AS 174, Terezijanski kataster za Kranjsko, šk. 214, RDA, L 4, No. 11 1/2, s. d.

³⁹ Prav tam, No. 24.

⁴⁰ NŠAL, ŠAL/Pfalz, f. 5, 18u, seznam podložniških dajatev 1787.

⁴¹ Prav tam, f. 6, 18u, urbarski izvleček 1807. – Urbarski izvleček navaja 426 gospodarjev na 209 hubah in 2/3; le mali urad Zapoge so zdaj imenovali Žerjavka, od "valptove" župe ali urada pa se je odcopil urad Moravče.

⁴² Enako ugotavlja za blejske podložniške prisege P. Ribnikar, n. d., str. 30.

Transkribirani del prisega se od transliteriranega razlikuje po tem, da gre pri transliteriranem za integralno čistopisno besedilo, ki torej izpušča vsa prečrtana mesta in vključuje vsa dopisana. Transliteracija je poskus govornega zapisa, za katerega je bilo prav tako treba vnaprej določiti nekatera načela. Tako so besedila pravopisno posodobljena, postavljena so ustrezna ločila. Poleg tega izpuščam polglasniški e (npr. transkribirano smert, vert, per; transliterirano: smrt, vrt, pr), nemško zapisana osebna imena pa slovenim in v oglatem oklepaju navajam še govorni zapis nemške oblike imena: npr. Jožef [Jozef], kjer je v izvorniku Josef.

Tako v transkribiranem kot v transliteriranem delu ostajajo iz tehničnih razlogov nerazvezane kratice za denarne enote in veljave ter za libro ali funt. Te so:

f, fl = goldinar (*Florin, Gulden*),

xr, kr = krajcar (*Kreuzer*),

den = denarič, pfenig (*Pfennig*),

Lw, lw = kranjska deželna veljava (*Landeswährung*),

tw = nemška veljava (*teutsche/deutsche Währung*),

lb = libra ali funt (*Pfund*)

<p>Št. 1 1752 – Marina Glajc, domača podložnica – prisega obdolženke⁴³</p>	<p>f. 68, Odlomek iz sodnega delovodnika za podložniške tožbe 1752, brez št., 20. 12. 1752.</p>
<p>Jest Marina Gleizouka Persheshem Pugu ozeto řinu, inu řuetimo duchu, lubi Divizi Marie, inu vřem Boshiem Suet= nikam, inu vřsem Angezam (!), De jest řa lete mene od Morushe Bolkouke Posouiene, inu Mene od Moje nebeste Roko Dane inu prejete Koraudeřa Bolezino teh Vzhi, najbeno Visho Sane nauem, ampok teiste Mene preřlega Videozha řgubila řem, tudi Lete Koraude na obeno Mogoznost vezh řprasath, ne Sana Suedit namorem. Tuku guishno De Mene na Pomogai etc.</p>	<p>Jest, Marina Glajcovka, pršeřem Bugu Očeto, Sinu inu Svetimo Duhu, lubi Divici Marije inu vsem bořjem svetnikam inu vsem ange(l)cam, de jest za le-te mene od Moruše Bolkovke posoujene inu mene od moje neveste roko dane inu prejete koraude za bolečino teh uči, na řbeno vižo zane na vem, ampok te-iste, mene pre(z) sega videjoča, zgubila sem, tudi le-te koraude na obeno mogočnost več sprařat, ne zana zvedit na morem. Tuku gviřno, de mene na pomogaj etc.</p>

<p>Št. 2 1753 – Jurij Kugej, domači podložnik – prisega obdolženca⁴⁴</p>	<p>f. 68, Podložniški procesi 1753, brez št., 15. 06. 1753</p>
<p>Jest Jurý Kugeý Persheshem Bogu etc. de Jest ad Letega mene Ad Petra Schweig= hofferia Mesza juni 1752. ad Lubiane notri V Terst gori daniga 2. Soda Voska ne Skusi mene, ali mojo Sanikernost, dudi ne ad mojih Ludi letega [ad let] omankaniga 33 Liber Voska niso prezh [Vst] Vsethe, dudi meni nezh ni Videozh Kadu [je] Be Lete [d] 33 lib: Voska prezh Vseu, ali [prezh pa] Koku So prezh per= shle, [Koker meni etc.] gliho Visho tudi Lete 22 lb: Kamena notre te bale nisem jest ne moje Ludie notri Dial, [ali] tudi ad tega mene ni nezh Videjozhe, Koker mene . etc .</p>	<p>Jest Jurij Kugej pršeřem Bogu etc., de jest ad le-tega mene ad Petra řvajghoferja mesca junij 1752 ad Lubjane notri v Trst gori daniga 2 soda voska ne skuži mene ali mojo zanikrnost, tudi ne ad mojih ludi le-tega omankaniga 33 liber voska niso preč vzete, tudi meni neč ni videjoč, kadú be le-te 33 lib: voska preč vzeu, ali, koku so preč prošle. Gliho vižo tudi le-te 22 lb: [liber] kamena notre te bale nisem jest ne moje ludje notri djau, tudi ad tega mene ni neč videjoče. Koker mene etc.</p>

⁴³ Sodni spis ni ohranjen, prisega pa je zapisana na samostojnem lističu brez navedbe kraja priseganja.

⁴⁴ Tožba Petra Schweighofferja, furmana iz Ljubljane, proti pfalškemu podložniku Juriju Kugeju zaradi izgube 33 liber voska.

<p>Št. 3 1753 – Matija Črnivic, domači podložnik – prisega obdolženca⁴⁵</p>	<p>f. 68, Podložniški procesi 1753, No. 18, ad 29. 08. 1753.</p>
<p>Jest Mathia Tscherniviz pershesem Bo= Gu Ozhetu, Sinovo, jenoj Suetimu Dohovo ena prava zisto persega de [ies] nitsh vez Arshy Koker le 44. Merniko je billu perde= leno* Koker Sem jest u Raittingo je pellou. Ino tudi perseshem [zess to 5to poshto] de Nezh vez Koker 22. Mernikou jenu 6. Ma slzou nei billu pro sa. jnu de nez vez Koker 4 Mer= nike Jezhmena, jenu de ga tudi Drashy n sem mogu predati Koker Sem ga jest u Raittingo pellou. tudi persesem de ta ve s Seunik Sella ni sem mogu Drashy predati Koker je u Rai= tinge postaulenu. Persesem tudi de [Prediva] Praedyva ni sem vezh perdellou jenu tudi Drashi pre= Dati mogu Koker je u Raittinge Sapi sanu. Pesesem (!) tudi de niz vez premka aly Sadniga Sytta,** Jenu de tudi Drashy ni sem mogu ga predati Koker je u Raittinge Sapi sanu. Perse sem de nei vez Woba Koker 1 1/2 Mer= nig billu perdelenga. Persesem de leto pro seno Slamo ni sem mogu Drashy predati Koker je u Raittingo pellana. Persesem de de fisolla nej vez billu perdeleno Koker 1/2 Mernika. Persesem de lete stante tega Kosuza Ni sem drashi mogu u stant ven dati Koker je u Raittinge pellano. Perse= sem de niz vez Koreina ni billu perdelano Ino de drashy ni sem ga mogu predati Koker je u Raittinge Sapi sano. Persesem de [2. stran:] je Ranik lucas Rauniker letu lanenno Seme Sprauo, oli Spraute pustu, jno de ga jest ni sem Kmojmu Rokam praejeu. Persesem de jest ni sem obeniga Sena, Koker [Sa] ena postela Sa Ssena, Katero pak Rau= nikariou Kojn je biu Snedu, neshu, jeno de ga iest niz n sem predau aly eno, ali drugo Viso Koterimu Dau. Pershesem de pa ha obeniga nuza nei mogla pernes= sti, tudi de nitsh nei sem Saino prejeu. über die aufgaaben Perseshem de [mi] Koker je u te 3Ky*** poshti Savole te Ayde Sapi sanu, de je rej s toku. Koker meni Sam Boch jenu leta prezhysta bres u sega Ma= desha spozheta Diviza Maria, inoj usse Suettniki Sedej, jenoj na mojo Sadna ura pomagajte Amen.</p> <p>* inoi tudi de je jest drashy ni sem mogu pradati ** ni billu perdelen=ga *** ienu 7:mi</p>	<p>Jest, Matija Črnivic, pršežem Bogu Očetu, Sinovo jenoj Svetimu Dohovo ena prava čisto prsega, de nič več (a)rži koker le 44 merniko je bilu prdeleno inoj tudi, de je jest draži nisem mogu pradati, koker sem jest u rajtingo je pelou. Ino tudi pršežem, de neč več koker 22 mernikov jeno 6 maslcov nej bilu prosa, jnu de neč več koker 4 mernike ječmena jenu de ga tudi draži nisem mogu predati, koker sem ga jest u rajtingo pelou. Tudi pršežem, de ta ves zeunik zela nisem mogu draži predati, koker je u rajtinge postavleno. Pršežem tudi, de prediva nisem več prdelou jenu tudi draži predati mogu, koker je u rajtinge zapisano. Pe(r)sežem tudi, de nič več premka ali zadniga žita ni bilu prdelenga jenu de tudi draži nisem mogu ga predati, koker je u rajtinge zapisano. Pršežem, de nej več boba, koker 1 1/2 mernik bilu prdelenga. Pršežem, de le-to proseno slamo nisem mogu draži predati, koker je u rajtingo pelano. Pršežem, de fižola nej več bilu prdeleno koker 1/2 mernika. Pršežem, de le-te štante tega kozuca nisem draži mogu u štant ven dati, koker je u rajtinge pelano. Pršežem, de nič več korejna ni bilu prdelano ino de draži nisem ga mogu predati, koker je u rajtinge zapisano. Pršežem, de je ranik Lukas Ravniker le-tu laneno seme spravo oli spraute pustu jno de ga jest nisem k mojmju rokam prejeu. Pršežem, de jest nisem obeniga sena, koker za ena postela za sena, katero je pak Ravnikarjov kojn je biu snedu, nešu, jeno de ga jest nič nisem predau ali eno ali drugo vižo koterimu dau. Pršežem, de paša obeniga nuca nej mogla prnesti, tudi de nič nejsem zajno prejeu.</p> <p>[O izdatkih:] Pršežem, de koker je u te treki jenu sedmi pošti zavole te ajde zapisano, de je rejs toku. Koker meni sam Boh jenu le-ta prečista brez vsega madeža spočeta Divica Marija inoj vse svetniki sedej jenoj na mojo zadna ura pomagajte. Amen.</p>

⁴⁵ Tožba Luke Ravnikarja proti Mariji Črnivcu, imetniku rubežne pravice (Spanungs Juris Inhaber), v zvezi z zarubljenimi prihodki hube.

<p>Št. 4 1753 – Adam Bergant, domači podložnik z območja Zapog – prisega tožnika⁴⁶</p>	<p>f. 68, Podložniški procesi 1753, No. 19, 04, 09, 1753.</p>
<p>Jest Adam Wergant Perseschem Bogu Ozhetu Synu etc: De je moi Sopernik Simon Wer=gant od letech u temo Douschnemu Pismu Sapopadeneh tri stu, jenu Pedeset Rainsch od duech Letech ta interes, al [Zems] Tschemsh pet od stu ukop S´Pet jenu trideset Rainisch Smano obraitou, ale Platschou. Koker mene Bug Ozha etc:</p>	<p>Jest, Adam Bergant, prsežem Bogu Očetu, Sinu etc., de je moj zoprnik Simon Bergant od le-teh u temo doužnemu pismu zapopadeneh tristu jenu pedeset rajnš, od dveh léteh ta interes al čemž pet od stu, ukop s pet jenu trideset rajniš z mano obrajtou ale plačou. Koker mene Bug Oča etc.</p>
<p>Št. 5 1757 – Simon Gašperčič – prisega upnika in tožnika⁴⁷</p>	<p>f. 68, Jožef Jereb proti Simonu Bergantu (1744–68), No. 218, 219, 235, 23, 04, 1757.</p>
<p>Jest Simon Gaspertschitsch Perseshem Bogu ozethu Sino inoi Suetimo Duho, Lubi Diuizi Marie Vsem Boshiem Suetnikam inu Suetnizam, inu Angelzam Boshiem, De jest Per Simno Berganto Sunei grundtni=ga Pisma vber ihme anergendt von 1742 vnd 1743 <i>Jahr die Ausständigen H[err]n: anforderung mit 19 f: 21 xr: lw.</i> Richtig bezahlt, auch er Wergandt noh Jemandt Anderer hienach bishero nichts Erlegt habe. Koker meni . etc. <i>[Sledijo še točke 2 do 15; v 2. točki ponovno nastopa Gašperčič, nato pa 13 drugih dolžnikov].</i></p>	<p>Jest, Simon Gašperčič, prsežem Bogu Očetu, Sino inoj Svetimo Duho, lubi Divici Marije, vsem božjem svetnikom inu svetnicam inu angelcam božjem, de jest pr Simno Berganto zunej gruntniga pisma ... [nemško: ki nanj glasi, sem pravilno plačal 19 goldinarjev in 21 krajcarjev deželne veljave zaostalih gosposčinskih dajatev za leti 1742 in 1743, ne Bergant ne kdo drug pa ni doslej ničesar položil]. Koker meni etc.</p>
<p>Št. 6 1758 – Jurij in Urban Bergant z območja Vodice – prisega dveh prič⁴⁸</p>	<p>f. 68, Jožef Jereb proti Simonu Bergantu (1744–68), brez št., 19, 08, 1758.</p>
<p>Jest Jurý Wergant, inoi Jest Urban Wer=gant persheshem Bogu Ozhetu, Sino inoi Svetimo Duho, ti Prezhiste pres usiga Madesha Spozheti Divize Marije Materi Boshy, ušim Suetnikam, inoi Angelzam Ne=beshkim. De Taisti Kofsez ali Blek Nivize pod Vodizame, Katera je pred letame Terdina bila, ino Gnadlivi Gospod Schweiger je od moiga Brata Simona, ino negoviga Sinu Mathia Werganta, jest neveim ali Kupou ali Resheu, nihdar pod Rashtain, ali Radlstein, Koker Jest Sam od Sebe Dobru Veim, inoi Smoim Veidesham lahku persheshem, ampack us=Sellei pod Skoffio K Simonu Wergantavimo Grunto je Shlishova, Koker meni Buh Ozha, Sin, inoi Sueti Duh, ta preš us=siga Madesha Spozheta Diviza Mati Boshja Pomagei etc: Amen.</p>	<p>Jest, Jurij Bergant, inoj jest, Urban Bergant, pršežem Bogu Očetu, Sino inoj Svetimo Duho, ti prečiste brez vsiga madeža spočeti Divice Marije Materi božji, vsim svetnikom inoj angelcam nebeškim, de taisti kosec ali blek nivice pod Vodice, katera je pred letame trdina bila ino gnadlivi gospod Švajger [Schweiger] je od mojga brata Simona ino negoviga sinu Matija Berganta, jest ne vejm ali kupou ali rešou, nihdar pod Raštajn ali Radlštajn [Radlstein], koker jest sam od sebe dobru vejm inoj z mojim vejdežam lahku pršežem, ampack vselej pod škofijo k Simonu Bergantavimo grunto je šlišova. Koker meni Buh Oča. Sin inoj Sveti Duh, ta brez vsiga madeža spočeta Divica Mati božja pomagej etc. Amen.</p>

⁴⁶ Tožba Adama Berganta, dediča po očetu Adamu Bergantu, proti Simonu Bergantu zaradi posojila 350 goldinarjev deželne veljave in nastalih obresti. Lociranje krajevnega izvora prisežnika temelji na podatku o njivi v Zapogah (zu Seppach).

⁴⁷ Tožba upnikov proti Simonu Bergantu zaradi neplačanih dolgov. Prisega je bila opravljena "in der fürstl: Pfalz Laybach".

⁴⁸ Sodni spis ni ohranjen. Prisega prič, opravljena pri "fürstl: Pfalz Laybach", se nanaša na vprašanje, pod katero zemljiško gospostvo spada košček njive.

<p>Št. 7 1768 – Tomaž Srakar, domači podložnik – prisega obdolženca⁴⁹</p>	<p>f. 69, Razne sodne zadeve 1766–68, brez št., 16. 01. 1768.</p>
<p>Jest Tomas Srakar Per Seshem Bogu ozethu, Sinu, ino Suetimo Duhu lubi Diuize Marie, vsem Boshiem Suetnikam, inu Suetnizam inu vsem Angelzam, De jest temo Fantizo Matheuso Jerneizo Katerie Se je na Ledu pred Mojo hisho 4. Sobe vnkei Sbou ino Sam je badou in nemo Skodo Sturou, inu tudi Jest nisem nega tamkei vergou, ali Pehnou. Resnizno Koker Mene prauí Buh jnu ta Sueti Euengelium, inu nasha Katolska vera inu Presega Madesha Spozeta Diuiza Mathi Boshia Maria jnu Sue Suetnike Na moi Posledni Dan Kader Se Moja Dusha ad tellesa lozilla Bode K suelizano Pomagej, inu Po negove Svete Vole oku jest Keruizno per Seshem ad negoue Suede gnade inu Molleste ad lozhe Amen.</p>	<p>Jest, Tomaž [Tomas] Srakar, pršežem Bogu Očetu, Sinu ino Svetimo Duhu, lubi Divice Marije, vsem božjem svetnikom inu svetnicam inu vsem angelcam, de jest temo fantičo Matevžo [Mateuso] Jernejco, kateri se je na ledu pred mojo hišo 4 zobe vnkej zbou ino sam je padou in nemo škodo sturou inu tudi jest nisem nega tamkej vrgou ali pehnou. Resnično, koker mene pravi Buh jnu ta sveti evangelium inu naša katolška vera inu brez sega madeža spočeta Divica Mati božja Marija jnu sve svetnike na moj posledni dan, kader se moja duša ad telesa ločila bode, k zveličano pomagej inu po negove svete vole, oku jest krvično pršežem, ad negove svete gnade inu moleste (!) adloče. Amen.</p>

<p>Št. 8 1768 – Marko Delovic – prisega tožnika (1)⁵⁰</p>	<p>f. 69, Razne sodne zadeve 1766–68, No. 4, 04. 06. 1768.</p>
<p>Jest Marco Delloviz per/heschem Bogu ozeto Sinu inu Suetimo Ducho Lubi Divize Marie vsem Boschiam Svetnikom, Svetnizam, inu vsem Angelzam de mene moi tast Matheus Sluga na temu moje Toschbe postaulenimu Dougovo namerzh na lete moje Ranze Schene Dote, inu nemu Tastu posojenech Dnarjeh Zheste negave mene prote postaulene douschne Poschte, Koker So taiste od nas naproscheni, inu gori vsete Moschie Pravizhno Raítengo Sturille inu tuliko, [inu] je meni tudi dobru Videjzhe, de je moi tast Delloviz mene Sche 48 f: 20 xr: Crainskiga Stuvena pravizhnu obraittanu douschan obstou, Koker mene prave Buch inu Svetu (!) Evangelium inu nasha Kato=olska Vera, inu praeseegnana presega madesha Spo=zheta Diviza inu Mathi Bosia Maria inu Sve Svet=niki na moi posledne Dan Kader Se moja Duscha ad tellesa Lozilla Bode Kvelizanu pomagai, inu po negove Svete volle oku jest eno Besedo Krivo per=scheschem tudi na letemu Svetu mene prizho Strafei tamkei tudi od Svoje gnade, inu millosti gemeinschafte vseh Svetnikou, inu Svetniz od lozhe vech inu Vekomei amen.</p>	<p>Jest, Marko Delovic, pršežem Bogu Očeto, sinu inu Svetimo Duho, lubi Divice Marije, vsem božjem svetnikom, svetnicam inu vsem angelcam, de mene moj tast Matevž [Mateus] Sluga na temu moje tožbe postavljenimu dougovu, namerč na le-te moje rance žene dote inu nemu, tastu, posojeneh dnarjeh, čez te negave mene prote postavlene doužne pošte, koker so taiste od nas naprošeni inu gori vzete možje pravično rajtengo sturille inu tuliko je meni tudi dobru videjoče, de je moj tast Delovic mene še 48 f, 20 kr krajnskiga štuvena pravičnu obrajtanu doužan obstou, koker mene prave Buh inu svetu (!) evangelium inu naša katolška vera inu prežegnana bre(z) sega madeža spočeta Divica inu Mati božja Marija inu sve svetniki na moj posledne dan, kader se moja duša ad telesa ločila bode, k (z)veličanu pomagaj inu po negove svete vole, oku jest eno besedo krivo pršežem, tudi na le-temu svetu mene, pričo, štrafej, tamkej tudi od svoje gnade inu milosti gemajnsafte vseh svetnikov inu svetnic odloče veh inu vekomej. Amen.</p>

⁴⁹ Sodni spis ni ohranjen. Tožba Matevža Jernejca proti Tomažu Srakarju zaradi razžalitve.

⁵⁰ Tožba Marka Delovca proti tastu Matevžu Slugi zaradi neplačanega dolga 48 goldinarjev in 20 krajcarjev iz naslova ženine dote in Delovčevega posojila.

<p>Št. 8 a .... Marko Delovic – prisega tožnika – koncept (2)</p>	<p>f. 69, Razne sodne zadeve 1766–68, No. 4, 04. 06. 1768.</p>
<p>Jest Marco Dellouiz Per Seshem Bogu ozeto, Sinu inu Suetimo Ducho Lubi Diuize Marie, Vsem Boshiem Suetnikam, Suetnizam, inu Vsem Angelzam, de [je] Mene Moi tast Matheus Sluga na temu moje toshbe Postaulenimu Dougouo Namerz, na Lete Moje Ranze Shene Dote inu [jnu] nemu tastu Posoieneh Dnarjeh* Koker [je Skusi po] So taiste ad nas [lete Med nama] Na Prosheni inu gori vsete Moshie prauiz= na Raittengo [Sterjena billa] Sturille** Sche 48 f: 20 xr: Crainsgega Stuenta prauiznu obraita= nu [ostalu jnu] Doushan obstou [je]. Koker Mene Praue Buch, inu Suetu (!) Euangelium etc.</p> <p>* Zeste negaue mene prote postaulene Daushne Poste ** inu tuliko [Kar Jest So] je meni tudi Dobru Vedejoze De je moi tast Dellouiz mene</p>	<p>Jest, Marko Delovic, prsežem Bogu Očetu, Sinu inu Svetimo Duho, lubi Divice Marije, vsem božjem svetnikam, svetnicam inu vsem angelcam, de mene moj tast Matevž [Mateus] Sluga na temu moje tožbe postavljenimu dougovo, namerč na le-te moje rance žene dote inu nemu, tastu, posojeneh dnarjeh čez te negave mene prote postavlene daužne pošte, koker so taiste ad nas naprošeni inu gori vzete možje pravična rajtengo sturile, inu tuliko je meni tudi dobro vedejoče, de je moj tast Delovic mene še 48 f 20 kr krajnskega štuvena pravičnu obrajtanu doužan obstou. Koker mene prave Buh inu svetu (!) evangelium etc.</p>
<p>Št. 9 1768 – Barbara Vrbanin – prisega tožnice⁵¹</p>	<p>f. 69, Razne sodne zadeve 1766–68, brez št., 22. 08. 1768.</p>
<p>Jurament</p> <p>Jest Barbara Vrbaninka Persheshem Bogu ozetu Sinu inu Suetimo Duho lubi Diuize Marie usem Boshiem Suetnikam Suetnizam, inu Vsem Angelzam De Sem jest nemu Franzo Jannesizo ta Druge Dan Suetiga Martina per eni glihe pred Sestemi Letmi 5 f 20 xr: l: w: prauiznu Posodila inu nemu gori vstela [Ka] od Leteh posoieneh nadrieh [prav: dnarieh] an Jenesiz tudi mene od treh Letich Lesem Interejsa Prauiznu Doushan ostane na ta Douch tudi jest nobene Reze, ali Visho notri Donashni Dan nez nistem prejella. Ker mene prave Buch etc. Amen.</p>	<p>Jest, Barbara Vrbaninka, pršežem Bogu Očetu, Sinu inu Svetimo Duho, lubi Divice Marije, vsem božjem svetnikam, svetnicam inu vsem angelcam, de sem jest nemu, Franco Janežico/Janežičo, ta druge dan svetiga Martina pr eni glihe pred šestemi letmi 5 f, 20 kr l: w: pravičnu posodila inu nemu gori vstela, od le-teh posojeneh dnarjeh an, Jenežic, tudi mene od treh letih le sem interesa pravičnu doužan ostane, na ta douh tudi jest nobene reče ali vižo notri donašni dan neč nistem prejela. Ker mene prave Buh etc. Amen.</p>
<p>Št. 10 1770 – Jurij Francel, domači podložnik – prisega obdolženca⁵²</p>	<p>f. 69, Podložniški procesi 1770–72, brez št., 07. 03. 1770.</p>
<p>Jurament</p> <p>Jest Jurý Franzl persheshem Bugu ozethu, Sino inoi Svetimo Ducho, lubi Diuize Marie, Vsem Boshiem Svetnikam, Svetnizam, inu Vsem [Boshiem] Angelzam, de Jacob Aubel Meni na Zebelah Koker je Sraitano ni na Spovino teh Rojou, ali Zebelleh ampak le 22 f: 20 xr: l: w: na Razilo Posodou, na te posoiene Dnarie pak Sim jest nemu Aubelno Koker Raittenga gouori popolimo Plazhou Sem. Koker mene ta praue Buh inu . etc .</p>	<p>Jurament</p> <p>Jest, Jurij Francel, prsežem Bugu Očetu, Sino inoj Svetimo Duho, lubi Divice Marije, vsem božjem svetnikam, svetnicam inu vsem angelcam, de Jakob Avbel meni na čebelah, koker je zrajtano, ni na špovino/spovino teh rojov ali čebeleh, ampak le 22 f, 20 kr l: w: na (v)račilo posodou, na te posojene dnarje pak sim jest nemu, Avbelno, koker rajtenga govori, popolimo plačou sem. Koker mene ta prave Buh inu etc.</p>

⁵¹ Tožba Barbare Vrbanin proti Francu Janežicu/Janežiču zaradi nevrčila posojila 5 goldinarjev in 20 krajcarjev skupaj z obrestmi.

⁵² Sodni spis ni ohranjen. Prisega na samostojnem listu brez navedbe kraja.

<p>Št. 11 1770 – Uršula Šušteršič, domača podložnica – prisega obdolženke⁵³</p>	<p>f. 69, Podložniški procesi 1770–72, brez št., 27. 06. 1770.</p>
<p>Jest Vrsula Schuesterzizin per Scheshem Bugu Ozethu, Sino, inu S. Duho . vnd . etc. De jest moimo toshniko Hansheto Verhouniko, na tem mojmo Moshovo Jurjo Schusterzo pred enim Letam Dono Vino, Lete Donashne dan pogervane 10 Rainish Po Lete Sa Zahnane Raitenge nisem Nezh Vezh Doushna, tudi mene Dobro Vidioze je, De ne jest, inu tudi obenden Drugi Leto S Kreda pisano Raitengo ni odpisau [Vezh] inu tudi ni perpisau, ampak prauizna Raitenga ostala je. Toku guishno Koker Meni . etc . Amen</p>	<p>Jest, Ursula Šušterčičin, pršežem Bugu Očetu, Sinu inu s. Duho und etc., de jest mojmo tožniko Hanžeto Vrhovniko na tem mojmo možovo Jurjo Šusterco pred enim letam dono vino, le-te donašne dan pogervane 10 rajniš po le-te zacahnane rajtinge nisem neč več doužna, tudi mene dobro vidijoče je, de ne jest inu tudi obenden drugi le-to s kreda pisano rajtengo ni odpisau inu tudi ni prpisau, ampak pravična rajtenga ostala je. Toku gvišno, koker meni etc. Amen.</p>
<p>Št. 12 1770 – Jakob Vogrine, domači podložnik – prisega obdolženca⁵⁴</p>	<p>f. 69, Podložniški procesi 1770–72, brez št., 17. 11. 1770.</p>
<p>Jurament Jest Jacob Vogrinz Perseshem Bogu oze(tu),⁵⁵ Sinu, inu Suetimo Duho, inu Lubi Divize Ma(rie) Materi Boshie tem Suetnikam, tud Angelzam De taista Vodrizna Vina Kateriga je [Vrsula] Primus Rubida, inu Negova gospodina [Vrsula] Mina Pokushno So Vsela Sem jest gori hisho Resnizo [na] nima Pelou, jnu [je] eden Viertl Sa Stiri naiste Soldou [Slihou] inu 1 den: Slihou, inu Predau, temu pak jest 6/4tl Vina po Verho Vblon Däti, tudi Letu perseshem De jest, inu Moje Ludie, ali eden Drugi ni premenou Ne Smeshou, ampak to prauo natierlih Vno nima Zesh Dau. Toku guishno Koker Mene . etc.</p>	<p>Jurament Jest, Jakob Vogrine, pršežem Bogu Oče(tu), Sinu inu Svetimo Duho inu lubi Divice Mar(ije), Materi božje, tem svetnikam, tud angelcam, de taista vodrica vina, kateriga je Primus Rubida inu negova gospodina Mina pokušno so vzela, sem jest gori hišo resnico [resnično] nima pelou jnu eden firtl za štirinajste soldov inu 1 den: zlihou inu predau, temu pak jest 6/4tl (firtl) vina po vrho ublon [najbrž prav: obl(ub)ou] dati, tudi le-tu pršežem, de jest inu moji ludje ali eden drugi ni premenou ne zmešou, ampak to pravo natirlih vino nima tež dau. Toku gvišno, koker mene etc.</p>
<p>Št. 13 1773 – Špela Tonin, domača podložnica – prisega obdolženke⁵⁶</p>	<p>f. 69, Podložniški procesi 1770–72, brez št., 17. 03. 1773.</p>
<p>Jest Spella Toninka per Seshem Bogu Ozeto, Sino, inu Svetimo Ducho Lubi Divizi Marie Vsem Boshiem Suetni=kam, inu vsem Angelzam De je meni Moi Striz Grogor Jauornik Ranki, ta jste Douh, ali 24 Rainish, po moie Raitinge pak Le 18 Rainish Snese, Kateri Douh Sem jest po Mofeh Starishah neshla pod tem Ker je on Striz Gregor Jauornig temu Soumo Spoudniko testirou ino negoue Dougoue isrozhou Soje Dobre Vole popollima Sshenkou inu Dolli pustiu. Koker Mene . etc .</p>	<p>Jest, Špela Toninka, pršežem Bogu Očeto, Sino inu Svetimo Duho, lubi Divici Marije, vsem božjem svetnikam inu vsem angelcam, de je meni moj stric Grogor Javornik ranki, ta jste douh ali 24 rajniš, po moje rajtinge pak le 18 rajniš znese, kateri douh sem jest po mojih starišah nešla, pod tem, ker je on, stric Gregor Javornik, temu soumo spovdniko testirou ino negove dougove izročou, soje dobre vole popollima (s)shenkou inu doli pustiu. Koker mene etc.</p>

⁵³ Sodni spis ni ohranjen. Prisega na samostojnem listu brez navedbe kraja.

⁵⁴ Sodni spis ni ohranjen. Prisega na samostojnem listu brez navedbe kraja.

⁵⁵ Na dveh mestih odtrgan rob, zato je manjkajoči delček besedila v oklepaju.

⁵⁶ Sodni spis ni ohranjen. Prisega na samostojnem listu brez navedbe kraja, opravljena v navzočnosti Gregorja Javornika kot opolnomočenca pokojnega očeta enakega imena.

<p>Št. 14 1777 – Jera Čebulj, vdova, domača podložnica – prisega obdolženke⁵⁷</p> <p>Jest Jera Tschebulka Persheshem Bogu ozeto, Sino ino Suetimo Duhu, Lubi Divizi Marie, Vsem Boshjem Suetnikam, Suetnizam, jeno Vsem Angelzam De jest osem Dni pred Smertio moigga Ranzega moshha Ansheta Tschebulla, ne ta Dan al Nedello Keder je on Vmru, tude ne takrat She pred Smertjo Keder [Sem] Smo bla jest, moj Mosh ieno ta dehouni Gospud Sami Vu hishe Se bli Dole Saperle jeno tude ne ta dan po negovi Smerti [ne Veliko tude ne malo Dnarjou, ne]* nobenega Sastaunega all Doushnega ne Drugega pijsma js Skrine ne js Druge Sapere mojga Ranzega Moshha nijssem Vsella, tude navem jeno nisem Vidella de bebju moi Ranek Mosch Sam Kej Dnarjou** Saie Skrine al druge Sapere Ven Vseu, all Skus enega drusega Kedere Dnarje all Pijsma Ven Vsete pustu jeno Komu dau, tude deni moi Ranek Mosh meni nizh narozu Ker je on Dnarje al Na po[soille, al Ishrainene jemu, all jma, tude nezha na vem, jeno nisem Schlishala debebiu moi Ranek mosh od negovich Dnarju Ketermo drugemo Narozhu al pouedou, Koker meni pravi Buch jen ta Sveti Evangelium, ien nasha Katolska Vera ien praesega Madesha Spozheta diviza Mathi Boshia Maria [ien] inu Sve Svetnike na moi posledni Dan Kader Se moja Dusha od tellesa lozhilla bode Ksvelizhano pomagaj inu po negove Sveti Volle oku jest Kervizhno perseshem od negove Svete gnade inu millose odlozhe [je] ino Nause Vezhne Zha[ls] [Saver[is] Savershe Amen.</p> <p>* de nisem Vezh dnariou Koker en toler, eno Shmarno petizo inu [nobenga] ** all Pijssem</p>	<p>f. 70, Podložniški procesi 1778, No. 10, 21. 08. 1777.</p> <p>Jest, Jera Čebulka, pršežem Bogu Očeto, Sino ino Svetimo Duhu, lubi Divici Marije, vsem božjem svetnikom, svetnicam jeno vsem angelcam, de jest osem dni pred smrtjo mojga rancega moža Anžeta Čebula, ne ta dan al nedelo, keder je on umru, tude ne takrat, še pred smrtjo, keder smo bla jest, moj mož jeno ta dehovni gospud sami vu hiše, se bli doli zaprle, jeno tudi ne ta dan po negovi smrti, de nisem več dnarjov koker en toler, eno šmarno petico inu nobenega zastavnega al doužnega ne drugega pisma iz skrine ne iz druge zapere mojga rancega moža nisem vzela. Tude na vem jeno nisem videla, de be biu moj ranek mož sam kej dnarjov al pisem s(v)aje skrine al druge zapere ven vzeu al skuz enega družega kedere dnarje al pisma ven vzete pustu jeno komu dau, tude de ni moj ranek mož meni nič naroču, ker je on dnarje al na posojile al izhrajnene jemu al jma, tude neč na vem jeno nisem šlišala, de be biu moj ranek mož od negovih dnarju ketermo drugemo naroču al povedou. Koker meni pravi Buh jen ta sveti evangelium jen naša katolška vera jen bre(z) sega madeža spočeta Divica Mati božja Marija inu sve svetnike na moj posledni dan, kader se moja duša od telesa ločila bode, k zveličano pomagaj inu po negove svete vole, oku jest krvično pršežem, od negove svete gnade inu milose odloče ino na vse večne čas zavrže. Amen.</p>
<p>Ad št. 14 1777 – Poduk za krivoprisežnike v nadaljevanju prisega Jere Čebulke</p> <p><i>Mein=Ejds Erinnerung und Verwarnung</i></p> <p>Imo bodo goriusignene terje perste, per tem pervem persto Kedere je ta paz, je Sastopet Buh Ozha, per tem Drugem persto Buh Sin, per tem trekem persto je Sastopet Buh Sveti Duh. Ta Sadna dua persta bodeta Vkupei Skerzhena V to Roko, inu ta zetherti perst pomeni to Slahno Dusho tega Zloveka Katera je Skrita pod tem truplam tega Zloveka, ta Sadni [inu] peti [perst] inu narmainshe perst pomeni to Zloveshko truplo, Ketero je perke te Dushe meiheno Sastopet, ta Zela Raka pomene enga Boga, inu enga Stvarnika, Katero je Vse Rezhi na Nebu, jnu na te Semle Vstuaru, Kedere Zlouk je toku Ferbeshen, inu Foush al Kervitshno persheshe, ta persheshe Sam Zhese inu Koker deb on Vpervezh Reku: oku jest Foush al Kervitshno persheshem, toku projssem jest Boga ozheta, Sina, inu Svetiga Duha, to zhes Vse Sve=to troizo, de jest od Lozhen inu Savershen bodem od gmaïne</p>	<p>f. 70, Podložniški procesi 1778, No. 10, 21. 08. 1777.</p> <p>[Poduk in opozorilo glede krive prisega]</p> <p>Imo [= Primo] bodo gori uzignene terje prste, pr tem prvem prsto, kedere je ta paz, je zastopet Buh Oča, pr tem drugem prsto Buh Sin, pr te trekem prsto je zastopet Buh Sveti Duh. Ta zadna dva prsta bodeta vkupej skrčena v to roko inu ta četrti prst pomeni to zlahno dušo tega človeka, katera je skrita pod tem truplam tega človeka, ta zadni peti inu narmajnje prst pomeni to človeško truplo, katero je prke te duše mejheno zastopet, ta cela raka pomene enga Boga inu enga Stvarnika, ktere je vse reči na nebu jnu na zemle ustvaru. Kedere člouk je toku frbežen inu fouš al krvično pršeže, ta pršeže sam če(z) se inu koker deb on v prveč reku: oku jest fouš al krvično pršežem, toku</p>

⁵⁷ Sodni spis ni ohranjen. Prisega na samostojnem listu, opravljena "in der Pfalz Laybach". Prisežnica je obdolžena, da je ob moževi smrti vzela iz njegove skrinje 400 goldinarjev.

<p>Bashie inu negoveh Svetnikou, inu to jma bite eno pre= Kletstvo moiga telesa, moiga Sheuleina inu moje Dushe.</p> <p>2do h drugemo oku jest Kervitshno Persheshem toku ima Buh ozha, Sin, inu Sveti duh, ta [bres] naisretshena Milost nashiga Lubiga Gospuda ino odershenika Jesusa Kristusa mene nokolvetsh htroshto inu hpomuzhe prite, na moi posledni Zhas, ino ta isto Vro, Keder moie telu ino ta dusha Se Sagebe [eden] eno od Druisega Lozhila bota.</p> <p>3tio oku jest Kervitshno Perseshem, toku neimene Buh ozha, Sin, inu Sveti Duh, ieno to Zarthano Sveto Reshnu telu nashiga Gos= puda Jesusa Kristusa negova naisretshena milost, negova Sveta Roshenfarbana Kri, negove Svete teshave inu terpleine inu Smert, inu Vnebu hojeine, meni Ferbeshnimu Greshneko odusete inu mene na Vezhne Zhase pogubleina Strite.</p> <p>4to et 5to oku jest Foush persheshem, toku jma maia dusha Katera pomeni ta zheterte, inu moje telu, Ketero pomene ta peti inu Sadni perst Skupei pogublena bite, inu na Sodni dan Kader jest napravitshne inu Revne Zhlouk pred tem pravitshnem Rihtariam Jesusam Kristusam State bodem mogu ozhem ob Rauban bite od gmeine Bashie, tude od tech Svetniku inu Angelzou, Isvolenih, inu gledaina tega Zhes Vse Zhastitiga inu Lepega oblizhia Bashiga, inu nashiga Lubiga Gospuda inu Svelitsharia Jesusa Kristusa, temez iest imam te Vezhne Gmaine teh hudizhou Shevete, inu moi tal ima Bite ta jama tega goretshega Svepla inu ogen tega pekla.</p> <p>Satega Vola en Vsake brumen Kerstian pred Foush inu Kervitshno Persego Se Varvat ima jnu Se jma Sa eno Svesto opominvaine jemete de on nabode temo Huditsho inu negove Gmaine nathal postou, Kamer Se en tak Skus eno Sterjeno Kervitshno persego Sam poda, inu Bogu Soimu Edinimu Stvarniku inu odersheniko, Soio Slahtno inu Skus Kristusovo Kri inu Smert dragu odresheno dusho od Vsame, Pred Katerem nas Buh pa Vse Snegovo Sveto gnado ob= Uaruati ima. Amen.</p> <p>Koker pa en Kervitshen persegoz tri Sorte Velika hedobie nase inu na Sojo Dusho naloshi, toko jma en tak tude, Keder Se ena taka hedobia Sve, Vgliah Vishe tri Strafenge prejete al po= Strafan bite.</p> <p>Imo De enga takega ta Desheuska Gosposka Strafa Se odsekainam teh prstou, Kedere je on he prizhvaino te pravize Kervitshno prute Bogu gari Vsignu, js Venstergainam Negoviga jesika Skterem</p>	<p>prosem jest Boga Očeta, Sina inu Svetiga Duha, to čez vse Sveto Trojico, de jest ločen inu zavržen bodem od gmajne bažje inu negoveh svetnikov inu to jma bite eno prekletstvo mojga telesa, mojga ževlejna inu moje duše.</p> <p>2do [= Secundo] h drugemo, oku jest krvično pršežem, toku ima Buh Oča, Sin inu Sveti Duh, na naizrečena milost našiga lubiga Gospuda ino Oderšenika Jezusa Kristusa mene noko! več h trošto inu h pomučē prite na moj posledni čas ino ta isto uro, keder moje telo ino ta duša se sak sebe eno od družega ločila bota.</p> <p>3tio [= Tertio] oku jest krvično pršežem, toku nej mene Buh Oča, Sin inu Sveti Duh jeno to cartano Sveto Rešnu Telu našiga Gospuda Jezusa Kristusa negova naizrečena milost, negova sveta roženfarbana kri, negove svete težave inu terplejne inu smrt inu v nebu hojenje meni frbežnimu grešneko odvzete inu mene na večne časa pogublejna strite.</p> <p>4to et 5to [= Quarto et quinto] oku jest fouš pršežem, toku ma maja duša, katera pomeni ta četrte, inu moje telu, katero pomene ta peti inu zadni prst, skupej pogublena bite inu na sodni dan, kader jest napravične inu revne člouk pred tem pravičnem rihtarjam Jezusam Kristusam state bodem mogu, očem obrauban bite od gmajne bažje, tude od teh svetniku inu angelcov, izvolenih inu gledajna tega čez vse častitiga inu lepega obličja bažiga inu našiga lubiga Gospuda inu Zveličarja Jezusa Kristusa, temeč jest imam te večne gmajne teh hudičov ževete inu moj tal ima bite ta jama tega gorečega žvepla inu ogen tega pekla.</p> <p>Za tega vola en vsake brumen kerstjan pred fouš inu krvično prsego se varvat ima jnu za eno zvesto opominvaine jemete, de on bode temo hudičo inu negove gmajne na tal postou, kamer se en tak skuz eno sterjeno krvično prsego sam poda inu Bogu sojmu edinimu Stvarniku inu Oderšeniko sojo žlahtno inu skuz Kristusovo kri inu smrt dragu odrešeno dušo odvzame, pred katerem nas Buh pa vse z negovo sveto gnado obvarvati ima. Amen.</p> <p>Koker pa en krvičen prsegovc tri sorte velika hedobije nase inu na sojo dušo naloži, toko jma en tak tude, keder se ena taka hedobija zve, vgliah viže tri štrafenge prejete al poštrafan bite.</p> <p>Imo [= Primo] de enga takega ta dežeuska gosposka štrafa se odsekainam teh prstov, kedere je on h pričvajno te pravice krvično prute Bogu gari vžignu, iz venstergajnam</p>
--	---

<p>je on Kervitsho persegu, jeno Boga Reshalu, al js Ven Stepei= nam Ste deshele.</p> <p>2do Bode en tak Kervitshen persegouz od Vseh Ledi Savershen inu naposhen dershan.</p> <p>3tio ta treka jnu Sadna Strafenga je pa ta narvetshe, de Se en tak Keruitshen persegouz na teleso inu na Dushe Sam ferdama inu temo peklenskemo Huditsho Se Vlast da. Sakei Koker bi on Szer Skos to al eno pravitshno poklizaine tega Boga jsvelizhan biu, toku tude Skus to Kervitshno poklizaine tega Boga, Vse telesno inu Vetshno hudo, Ketere je Buch tem jsrelskem otrakam Skus Moisesa Sugou, he ene Vetshne Strafenge Sam nase naloshu. Saka en taker Kervizhen persegouz Stri, de ta Rihtar po [nego] Sturjeni Kervitshni per= sege tudi Kervitshno obsodi.</p>	<p>negoviga jezika, s katerem je on krvičo (!) prsegu, jeno Boga režalu al iz venstepejnjam s te dežele.</p> <p>2do [= Secundo] bode en tak krvičen prsegovc od vseh ledi zavržen inu napošten držan.</p> <p>3tio [= Tertio] ta treka jnu zadna štrafenga je pa ta narveče, de se en tak krvičen prsegovc na teleso inu na duše sam frdama inu temo peklenskemo hudičo se v last da. Zakaj koker bi on scer skoz to al eno pravično poklicajne tega Boga izveličan biu, toku tude skuz to krvično poklicajne tega Boga vse telesno inu večno hudo, ketere je Buh tem izrelskem otrakam skuz Mojzesa žugou, he ene večne štrafenge sam nase naložu. Zaka(j) en taker krvičen persegovc stri, de ta rihtar po sturjeni krvični prsege tudi krvično obsodi.</p>
---	--

<p>Št. 15 1777 – Gregor Žonta, "faktor" pri Juriju Kugaju – prisega pričē⁵⁸</p> <p>Jest Gragar Shonta, Jurÿa Kugaÿa Factor Persheshem Bogu ozeto, Sino jno Suetimo Duhu, Lubi Divizi Marie, Vsem Boshjem Svetnikam Svetnizam, jeno Vsem Angelzam, De Lane takrat Ke Sem, jest perke Meclausho Millejo to je factorjo Jurÿa Shemraua Jamrou, de Mene Manka Enga Kolatsha Debelga Dratu, Keterga je jemou Jurÿ Kugaÿ V Terst pelati, De je Kmeni Reku Meclaus Mille Maje [Furmani] Vosnike to je Jurja Schemrava Furmani Sa ta Kolaz Dratu keterga [M] Sdej manka V Terst od pelale. Koker meni pravi Buch jen ta Sveti Evangelium jen nasha Katolska Vera [e] ien presega Madesha Spo= zheta diviza Mathi Boshia Maria jeno [Sv] vse Suetnike na moj posledni Dan Kader Se moja Dusha od tellesa lozhilla bode [Ksv] Kesvelizhano Pomaga inu po negove Sveti Volli oku jest Kervizhno persheshem od negove Svete gnade inu millosti odlozhi jeno [na] Nause Vezhne Zhaÿse Savershe Amen.</p>	<p>f. 70, Podložniški procesi 1778, brez št., 29. 11. 1777.</p> <p>Jest, Gragar Žonta, Jurija Kugaja faktor, pršežem Bogu Očeto, Sino jno Svetimo Duhu, lubi Divici Marije, vsem božjem svetnikom, svetnicam jeno vsem angelcam, de lane takrat, ke sem jest prke Meklavžo Milejo, to je faktorjo Jurija Šemrova jamrou, de mene manka enga kolača debelga dratu, keterga je jemou Jurij Kugaj v Trst pelati, de je k meni reku Meklavž [Meklaus] Mile: "Maje voznike, to je Jurija Šemrava furmani, sa ta kolač dratu, keterga zdej manka, v Trst odpelale." Koker meni pravi Buh jen ta sveti evangelium jen naša katolška vera etc. jen bre(z) sega madeža spočeta Divica Mati božja Marija jeno vse svetnike na moj posledni dan, kader se moja duša od telesa ločila bode, k zveličano pomaga inu po negove sveti voli, oku jest krvično pršežem, od negove svete gnade inu millosti odloči jeno na vse večne čase zavrže. Amen.</p>
---	---

⁵⁸ Sodni spis ni ohranjen. Prisega na samostojnem listu je bila opravljena "in der Pfalz Layb: Amts Kanzley", iz sobesedila pa je razvidno, da je šlo za spor zaradi izgubljenega koluta žice (*wegen demn Verlohrenen Bund Drath*), ki ga mora faktor Miklavž Mille(j) plačati Juriju Kugaju.

<p>Št. 16 1778 – Šimen Debelič – prisega prič⁵⁹</p> <p>Jest Shimen Debellitsh, Persheshem* Bogu ozeto, Sino ino Sve= timo Duh, Lubi Divizi Marie, Vsem Boshjem Svetnikam, Svetnizam, jeno Vsem Angelzam Bashjem, de pred 18. Letme [takrat Ke] enkrat Ke Smo Jurýo Shemravo Scheleso to je Fashe al pushle Sa lon V Terst Vosile de je Jurý Shemrou [Kam] Ke nam Furmanam Reku Mene enga Fasha Al pushla Shelesa Manka jen Se je Sgubu, jeno oku jest tega Na naidem toku Bodem jest pershu Vezh Koker Ob tristu Goldinariu, Ketere mene Na Furenge Shlišhejo, potem je Spet Jurý Shemrou Knam Furmanam Reku Keder V Terst [pelete] perpelete Sheleso, toku Hitro [gleite de] Na Vage to je Na Borjatsho js Kupa [hitro] en Fash al pushel Shelesa Na en [Fo]s Vo]s naloshite, jeno [toku] Ke Sma mi V Terst Sheleso Na Vago perpelali, Sma Klabuke jeno Kape premenili, deb nas obedn Naposnau, jeno na tapervi Vo]s, Na Ketermo So popret Dua Fasha al pushla Shelesa naloshena bla Sma hitro js Kupa en Fash Vseli jeno [naloshili] na Vo]s naloshili [potem je Shribar al Va= germashter pershou jeno je] jeno potem ta Vo]s ihs temi tremi pushli hitro na Saj pechnili, jeno en Drugi Vo]s Sdvema Fashi al pushli naprej potegnili, Natu je Shribar al Vagermashter pershu, jeno Jurý Shemrou od govoru, dua Fasha So od leteh Ketere Sem jes torajsho [od perp] Naloshu, ta trekj je pa taisti Fash, Keterga Sem jest pred enem Zaitam biu Sgubou, Keterga Sem iest neshu jeno Sedi Sem perpelou, na to Smo mi Sheleso Svosou Dali na [Kup] Kep Smetali, jeno nashe Vose porovnali, jeno hitro js Tersta Damu Shle,</p> <p>[2. stran:] toku guishno, Koker meni pravi Buh jen ta Sveti Evangelium namoi pusledni Zahs (!) pomagai, jeno oku jest Kervitsho persheshem mene Nause uetshna Za]se Savershe jeno pogubi Amen.</p> <p>* eno pravo pravizhno Persego</p>	<p>f. 70, Podložniški procesi 1779, No. 4, 07. 02. 1778.</p> <p>Jest, Šimen Debelič, pršežem eno pravo pravično prsego Bogu Očeto, Sino ino Svetimo Duh, lubi Divici Marije, vsem božjem svetnikam, svetnicam jeno vsem angelcam bažjem, de pred 18 letme enkrat, ke smo Jurijo Šemravo železo, to je faše al pušle za lon v Trst vozile, de je Jurij Šemrov k nam, furmanam, reku: "Mene enga faša al pušla železa manka jen se je zgubu jeno, oku jest tega na najdem, toku bodem jest pršu več koker ob tristu goldinarju, ketere mene na furenge šlišhejo." Potem je spet Jurij Šemrov k nam, furmanam, reku: "Keder v Trst prpelete železo, toku hitro na vage, to je na borjačo, iz kupa en faš al pušel železa na en voz naložite." Jeno ke sma mi v Trst železo na vago prpelali, sma klabuke jeno kape premenili, de b nas obedn na poznau, jeno na ta prvi voz, na katermo so popret dva faša al pušla železa naložena bla, sma hitro iz kupa en faš vzeli jeno na voz naložili jeno potem ta voz iz temi tremi pušli hitro nazaj pehnili jeno en drugi voz z dvema faši al pušli naprej potegnili. Natu je šribar al vagermashter pršu jeno Jurij Šemrov odgovoru: "Dva faša so od le-teh, ketere sem jes to rajžo naložu, ta treki je pa taisti faš, keterga sem jest pred enem cajtam biu zgubou, keterga sem jest nešu jeno sedf sem prpelou." Nato smo mi železo z vozov dali na kep zmetali jeno naše voze porovnali jeno hitro iz Trsta damu šle. Toku gvišno, koker meni pravi Buh jen ta sveti evangelium na moj pusledni čas pomagaj jeno, oku jest krvičo pršežem, mene na vse večna čase zavrže jeno pogubi. Amen.</p>
<p>Št. 17 1778 – Mihe Sprek/Spruk, domači podložnik – prisega obdolženca⁶⁰</p> <p>Jest Miha Sprek Pershesem Bogu ozeto, Sino ino Svetimo duhu, Lubi Dvizi Marie, Vsem Bashiem Svetnikam, Svet= nizam, jeno Vsem Angelzam, de jest nisem od tech 16 f Koker je mene Moj Sin Ansh Sprek Soudat toshu, V Lutshe Na Staiersken tude ne Der= got obeneh [Dna] negovich Dnarjou, ne enga Vinarja prejeu, tude [v] Netsh negoviga Guanta Dobiu Koker je on meni povedou, tude navem Debe majmo Sino Ansheto Spruko Keter Kej Dnarjou Doushan Biu, temez Ker je moj Sin Anshe Sprek v Lutshe V Sadnez Shlusu, She 3 f Douga Sturu, je no Satega Douga Volla</p>	<p>f. 70, Podložniški procesi 1778, No. 9, 24. 04. 1778.</p> <p>Jest, Miha Sprek, pršežem Bogu Očeto, Sino ino Svetimo Duhu, lubi Dvici Marije, vsem bažjem svetnikam, svetnicam jeno vsem angelcam, de jest nisem od teh 16 f, koker je mene moj sin Anž Sprek, sovdat, tožu, v Luče na Štajersken tude ne dergot obeneh negovich dnarjov, ne enga vinarja prejeu, tude neč negoviga gvanta dobiu, koker je on meni povedou. Tude na vem, de be majmo sino Anžeto Spruko keter kej dnarjov doužan biu, temeč ker je moj sin Anže Sprek v Luče v zadneč služu, še 3 f douga sturu jeno za tega</p>

⁵⁹ Sodni spis ni ohranjen. Prisega na samostojnem listu je bila opravljena "in der Pfalzlaybach". Tožba Jurija Šemrova proti Juriju Kugeju in njegovemu zetu Jožefu Tršarju zaradi kraje železa pred približno 18 leti. Šimen Debelič je bil tedaj Šemrovov voznik – furman (*Fuhrman*).

⁶⁰ Sodni spis ni ohranjen. Prisega na samostojnem listu je bila opravljena "in der Pfalzlaybach". Hanže Spruk zahteva od očeta Mihe 16 goldinarjev nemške veljave.

<p>ta Sadne gospodar Ker je on Anshe Sprek Schlushu, ni atu tega guanta Keterga je moj Sin pernemo pustu, nj atu Meni Date, toku guishno Koker meni pravi Buh jen ta Sveti Evangelium, ien nasha Katolshka Vera ien praesega Madesha Spozheta diviza Mathi Bashia Maria jeno VSe Svetniki na moi posledni dan Kader Se moja Dusha od tellesa Lozhilla bode Ksvelizhano pomaga inu po negove Sveti Volli oku jest Kervitshno persesem od negove Svete gnade ino millose od lozhe inu Nause Vezhne Zhaŕse Savershe Amen.</p>	<p>douga voľa ta zadne gospodar, ker je on, Anže Sprek, ŕlužu, ni atu tega gvanta, keterga je moj sin pr nemo pustu, ni atu meni date. Toku gvišnu, koker meni pravi Buh jen ta sveti evangelium jen naša katolška vera jen bre(z) sega madeža spočeta Divica Mati božja Marija jeno vse svetniki na moj posledni dan, kader se moja duša od telesa ločila bode, k zveličano pomaga inu po negove sveti voli, oku jest krvično prsezem, od negove svete gnade ino miloste odloče inu na vse večne čase zavrže. Amen.</p>
--	--

<p>Št. 18 1778 – Matija Jelenc – prisega pričē⁶¹</p>	<p>f. 70, Podložniški procesi 1779, brez št., 18. 05. 1778.</p>
<p>Jest Mathja Jellenz Pershesem Bogu ozeto, Sino ino Svetimo Duhu, Lubi Dvizi Marie, Vsem Bashiem Svetnikam, Svet= Nizam, jeno Vsem Angelzam, De takrat Ker je Luca Marenk od Josepha Sabza enga Kajna Kepuo, jeno Sa tega [Kg] Kajna Glichov, je bju kup 13 1/2 Cekinu Sa eno Sveto Masho jeno Sa 1/2 Merneka Aide, al Sa tolko Dnarjou Kar po merneka aide Vella, jeno de je Luka Marenka na to Visho Sa Letega Kajna Sgliho, oku bode Kon Same, toku bodem jest tega plazhou. Zhe pa Kon Na bo Same, toku bodem jest tega Kajna Nasaj Dau, [jeno] to je Josepho Sabza jeno od tega Kajna, ad Vsake Sterjene Raishe V Salog eno petizo plazhou, na tu je Joseph Sabez Moutshou, 8 Zekinou Dnarjo Pategnou, jeno Damu Shu* to Ku guishno Koker meni pravi Buh jeno ta Sveti Evangelium, eno Nasha Katolshka Vera ien presega Madesha Spozheta diviza Mati Boshia Maria jeno V Se Svetniki na moj posledni Dan Kader Se Moja Dusha od tellesa Lozhilla bode Ksvelizhano pomaga inu po negovi Sveti Volli oku jest Keruitshno perseshem od negove Svete gnade ino millose od lozhe inu Navse Vezhne Zhaŕse Savershe Amen.</p> <p>* jeno Nobene Druge Glihenge ni Shlishou</p>	<p>Jest, Matija Jelenc, pršežem Bogu Očeto, Sino ino Svetimo Duhu, lubi Dvici Marije, vsem bažjem svetnikam, svetnicam jeno vsem angelcam, de takrat, ker je Luka Marenk od Jožefa Žabca [Zabca] enga kajna kepvó jeno za tega kajna glihou, je biu kup 13 1/2 cekinu za eno sveto mašo jeno za 1/2 merneka ajde al za tolko dnarjou, kar po(u) merneka ajde vela, jeno de je Luka Marenka na to vižo za le-tega kajna zgliho, oku bode kon zame, toku bodem jest tega plačou. Če pa kon na bo zame, toku bodem jest tega kajna nazaj dau, to je Jožefo Žabca [Zabca], jeno od tega kajna od vsake sterjene rajže v Zalog eno petico plačou. Natu je Jožef Žabec [Zabec] moučou, 8 cekinov dnarjo pategnou jeno damu šu jeno nobene druge glihenge ni šlišou. Toku gvišno koker meni pravi Buh jeno ta sveti evangelium eno naša katolška vera jen brez sega madeža spočeta Divica Mati božja Marija jeno vse svetniki na moj posledni dan, kader se moja duša od telesa ločila bode, k zveličano pomaga inu po negovi sveti voli, oku jest krvično prsezem, od negove svete gnade ino miloste odloče inu na vse večne čase zavrže. Amen.</p>

<p>Št. 19 1778 – Jožef Hromec, podložnik ljubljanske komende nemškega viteškega reda; Miha Peršin, podložnik graščine Grmače; Gregor Peršin, podložnik beneficija na Pšati – prisega prič pred nepristranskim sodnikom v Ljubljani⁶²</p>	<p>f. 70, Podložniški procesi 1779, No. 3, 15. 09. 1778.</p>
<p>Jest Joseph Hromitz, [Matheus Seuer], Micha Perschin, und Gregor Perschin,⁶³ Persheshem eno pravo persego Bogu ozeto, Sino ino Svetimo Duhu, Lubi Divizimarie, Vsem Boshiem Svetnikam,</p>	<p>Jest, Jožef Hromic, Miha Peršin und Gregor Peršin pršežem eno pravo persego Bogu Očeto, Sino ino Svetimo Duhu, lubi Divici Marije, vsem božjem svetnikam, svetnicam</p>

⁶¹ Sodni spis ni ohranjen. Prisega na samostojnem listu v zvezi s konjsko kupčijo (*wegen einen Pferd Handl*) je bila opravljena "in der Pfalz Amts Kanzleý".

⁶² Tožba Gregorja Peršina proti Jakobu Peršinu zaradi nekega spornega travnika. Prisega pred pričanjem v zadevi travnika (*um willen einer weifung in Betróff einer Wisen*) je bila opravljena pred nepristranskim sodnikom v Ljubljani (*vor den Niedergesetzten Unpartheischen Richter zu laýbach*) – rentnim mojstrom škofijskega gospostva.

⁶³ V gotici.

<p>Svetnizam jeno Vsem Angelzam, De [jest ozhem Vse] Kar jest Bodem Prashan ozhem Vse po pravize Koker je Meni Vediotshe povedat. Ne enimo, Ne temo Drugimo Na Nobeno Visho Skodevat, Koker meni pravi Buch jeno ta Sveti Evangelium ieno Nasha Katolska Vera [ien] jen praesega Madesha Spozheta Diviza Mathi Boshia Maria jeno Vse Svetniki na moj posledni Dan Kader Se moja Dusha od tellejsa lezhilla bode K svelizhano pomagao inu po negovi Sveti Volli oku jest Kervitshno pershesem od negove Svete Gnade jeno Millose odlozhe jeno Nause Vezhne Zhajse Savershe amen.</p>	<p>jeno vsem angelcam, de kar jest bodem prašan, očem vse po pravice, koker je meni vedijoče, povedat, ne enimo ne temo drugimo na nobeno vižo škodevat, koker meni pravi Buh jeno ta sveti evangelium jeno naša katoliška vera jen bre(z) sega madeža spočeta Divica Mati božja Marija jeno vse svetniki na moj posledni dan, kader se moja duša od telesa lečila bode, k zveličano pomagajo inu po negovi sveti voli, oku jest krvično pršežem, od negove svete gnade jeno miloste odloče jeno na vse večne čase zavrže. Amen.</p>
--	--

<p>Št. 20 1778 – Mina Sluga, rojena Malič (Mališka), domača podložnica – prisega (obdolženke)⁶⁴</p>	<p>f. 70, Podložniški procesi 1779, brez št., 17. 10. 1778.</p>
<p>Jest [Jera] Mina Slugouka Rojena Mallishka Persheshem Bogu ozeto, Sino jeno Svetimo Ducho, Lubi Divizi Marie, Vsem Boshiem Suetnikam, Svetnizam, jeno Vsem Angelzam De pred Dvemi Letmi [takrat] Maja Ranza Mathi Marusha Mallishka Anne Merletitshki 6. jeno patlej Deseth Groshu jeno eno potplate Sashaffalla, [od 10 Raness] jest panisem netsh Shlishala jeno tude Na vem, De [beb] moja Ranza Mathi Marusha Malishka Anne Merletitshki 10 Ranesh Sashaffala bla, taku Guishno Koker .</p>	<p>Jest, Mina Slugovka, rojena Mališka, pršežem Bogu Očeto, Sino jeno Svetimo Duh, lubi Divici Marije, vsem božjem svetnikam, sveticam jeno vsem angelcam, de pred dvemi letmi maja ranca mati Maruša Mališka Ane Merletički 6 jeno patlej deset grošu jeno eno potplate zašafala, jest pa nisem neč šlišala jeno tude na vem, de moja ranca mati Maruša Mališka Ane Merletički 10 raneš zašafala bla. Taku gvišno, koker .</p>

<p>Št. 21 1779 – Jakob Černe, domači podložnik – prisega obdolženca⁶⁵</p>	<p>f. 70, Podložniški procesi 1779, No. 9, 12. 01. 1779.</p>
<p>Jest Jakob Tscherne Persheshem etc. de pred Dvem[a] Letme takrat Ke Sem jest to Sadno Lodriz Vina od Ranzega Gradisheka al Graheka Vseu, [nests] netsh Dovshan biu, jeno de ta jsta Sadna Lodriz ni Vetsh Koker 454 Ferkelnov Dershalla, jeno po 13 Sovdov Ferkler glihenga Bla, jeno toku 65 f Lw: talodriz Vergla, tude De nisem [Sa] Sraven tech 65 f Lw: netsh Vetsh Sa Zerou All [doushan] douga Sturu, jeno De Sem enkrat 10. jeno Vdrugetsh 30 f V kep pa 40 f Lw: gotoveh Dnarjo jen na te 65 f Lw jeno na [obende] obeden Druge Davuh Dav, jeno Keder Sem jest js Ranze Gradisheze V Sadnetsh Raitou po pravi Pravitshni Raitenge no vetsh Dovshan ostov. Koker 25 f Lw. toko gvish Koker .</p> <p>[prevzemnik pokojničine zapuščine Gašper Jevnikar Jakobu Černetu spregleda prisego (<i>hat die Schwur dem Jacob Tscherne nachgesehen</i>), slednji pa mora Jevnikarju v 14 dneh izplačati dolg 25 goldinarjev]</p>	<p>Jest, Jakob Černe, pršežem etc., de pred dvem(a) letme, takrat ke sem jest to zadno lodric vina od rancega Gradišeka al Graheka vzeu, neč doužan biu jeno de ta ista zadna lodric ni več koker 454 ferkelnov držala jeno po 13 sovdov ferker glihenga bla, jeno toku 65 f Lw: ta lodrica vrgla. Tude de nisem zraven teh 65 f Lw: neč več zacerou al douga sturu jeno de sem enkrat 10 jeno v drugeč 30 f, vkep pa 40 f Lw: gotoveh dnarjo jen na te 65 f Lw jeno na obeden druge davuh dau, jeno keder sem jest iz rance Gradišece v zadneč rajtjou, po pravi pravični rajtenge no (!) več doužan ostou koker 25 f Lw. Toko gviš, koker.</p>

⁶⁴ Sodni spis ni ohranjen. Prisega na samostojnem listu, opravljena "in der Pfalzlaybach". Mina Sluga oporeka resničnost volila (*dieses Legat wahr zu sein widerspricht*) svoje pokojne matere Maruše Mališke Ani Merletič.

⁶⁵ Sodni spis ni ohranjen. Prisega na samostojnem listu, opravljena "in der Pfalzlaybach". Tožba Gašperja Jevnikarja, prevzemnika zapuščine pokojne Mice Gradišek, proti Jakobu Černetu zaradi dolga.

Št. 22 1779 – Matevž Zmrajc, domači podložnik iz Obrij – prisega obdolženca ⁶⁶	f. 70, Podložniški procesi 1779, brez št., 04. 03. 1779.
Jest Matheus Smraiz Persheshem Bogu etc. de jest Takrat Ke je meni maja Schwagerma Nesh Rebolouka Lane pred Binkestme en teden Lanske Leto Dnarje Posodilla [Ne] takrat Ne vetsh Koker 30. Ranesh [pre] od Ne Prejeu.	Jest, Matevž [Mateus] Zmrajc, pršežem Bogu etc. de jest takrat, ke je meni maja švagrna Neža Rebolovka lane pred binkeštme en teden lanske leto dnarje posodila, takrat ne več koker 30 raneš od ne prejeu.

Št. 23 1779 – Martin Bedenik, domači podložnik – prisega obdolženca ⁶⁷	f. 70, Podložniški procesi 1779, No. 14, 04. 06. 1779.
<p>Jest Martin Bedenik [persj] persheshem* Bogu ozeto, Sino ino Svetimo Duhu, Lubi Divizi Marie, Vsem Boshjim Svetnikam, Svetnizam, jeno Vsem Angelzam De [p]osvetmo paulo pred Dvema Letam taisto Jutro Keder Sem jest V hishi Lorenza Pollaka Na pollan= nach, Stephano Bella[so] 100 Cron Dnarjou Ketere je nemo Moj Brath Jerni Na Preshizich Doushan Biu. de je moj Brat [Kal] Jerni tude takrat Sraven Biu. jeno moj Brat Stephano Bella[so] takrat She 80. Cron Napreshizich Dovshan ostou, de Ni[sem] jest Stephana Bella[sa] Nigdar Pra[su], de bi On [menie tech 80 Cron Sh] mene Sa tech 80. Cron She enzahs potshako, temets moj Brath Jerni Je Nega Sa teh 80. Cron tokoprasu jeno Stephan Bella[sa] jech je mojmo Bratho Jernejo Pustou, to ko Guishno Koker .</p> <p>* eno pravo Zihsto [persego] Reshnizhno Persego</p>	<p>Jest, Martin Bedenik, pršežem eno pravo čisto resnično prsego Bogu Očeto, Sino ino Svetimo Duhu, lubi Divici Marije, vsem božjim svetnikom, svetnicam jeno vsem angelcam, de o svetmo Pavlo pred dvema letam taisto jutro, keder sem jest v hiši Lorenca Polaka na Polanah Štefano Belaso 100 kron dnarjov, ketere je nemo moj brat Jernij na prešičih doužan biu, de je moj brat Jernij tude takrat zraven biu jeno moj brat Štefano Belaso takrat še 80 kron na prešičih doužan ostou, de nisem jest Štefana Belasa nikdar prasu, de bi on mene za teh 80 kron še en čas počako, temeč moj brat Jernij je nega za teh 80 kron toko prasu jeno Štefan Belas jeh je mojmo brato Jernejo pustou. Toko gvišno, koker .</p>

Št. 24 1779 – Anže Krušič, domači podložnik – prisega obdolženca ⁶⁸	f. 70, Podložniški procesi 1779, No. 2, 23. 09. 1779.
<p>Jest Anshe Krushitsh Persheshem Bogu ozeto Sino Jeno Svetimo Duhu, Lubi Divizi Marie, Vesem Bashjem Svetnikam, jeno [S] Vsem Angelzam de [jest mojmo] meni moj [Ranckemo Brato Jurj Krushitsho ne Vetsh Koker Samo Dotto tech 20 Kron Dovshan, tude de meni moj Rank] Ranek Brat Jurj Krushitsh ne Vetsh Koker Enkrat 5. Kron posodu Biv, Ketere 5 Kron pa jest Majmo Ranzemo Brato She Sdavnei Gotove Sem Vernu, jeno Drusiga meni moj Brat Jurj Netsh Po[sodu], jeno jest nemo ne Vetsh Koker to Dotto tech 20 . Kron nemo Doushan Sem. Toku guishno Koker . etc .</p>	<p>Jest, Anže Krušič, pršežem Bogu Očeto, Sino jeno Svetimo Duhu, lubi Divici Marije, vsem bažjem svetnikom jeno vsem angelcam, de meni moj ranek brat Jurij Krušič ne več koker enkrat 5 kron posodu biu, ketere 5 kron pa jest majmo rancemo brato že zdavnej gotove sem vrnu jeno družiga meni moj brat Jurij neč posodu jeno jest nemo ne več koker to doto teh 20 kron nemo doužan sem. Toku gvišno, koker etc.</p>

⁶⁶ Sodni spis ni ohranjen. Prisega na samostojnem listu, opravljena "in der Pfalz amts Kanzleÿ". Tožba Neže Rebolovke proti Matevžu Zmrajcu zaradi posojila 30 goldinarjev deželne veljave.

⁶⁷ Tožba svinjskega trgovca Štefana Balosa/Belasa s Hrvaške proti Martinu Bedeniku zaradi dolga 70 kron. Obdolženi priseže, da denarja od trgovca ni vzel on, temveč njegov brat Jernej Bedenik. Prisega je bila opravljena "in der Pfalzlay: amts Kanzleÿ".

⁶⁸ Sodni spis ni ohranjen. Prisega na samostojnem listu, zapisana skupaj s prisego št. 26, je bila opravljena "in der Pfalzlaybach: amts Kanzleÿ". Iz sobesedila je razvidno, da je Anžeta zaradi dolga 109 goldinarjev nemške veljave tožila Alenka Krušič, vdova njegovega pokojnega brata Jurija.

Št. 25 1780 – Matevž Detela, domači podložnik z Vodmata – prisega obdolženca⁶⁹	f. 71, Podložniški procesi 1780, No. 1, 24. 01. 1780.
<p>Jest Matheus Dettella, Persheshem* Bogu ozeto Sino jeno Svetimu Duhu, Lubi Divizi Marie, Vsem Bashiem Svetnikam jeno Vsem Angelzam, de ta 16ti Dan tega Mesza, je Pershu gesput Frenze Schuman po poune perke dvem, jeno je po titshech per Nashimo pohishtvo na eno hrushovo Dervo Vstrelou, Ketero Dervo pa [od Hi N] per Nashimo pohistvo Bliso stoj de Veje da streche da sheshejo. Sem [Reku de Na pestim per pohistvo toku Blisdo Stre] jest gspuda Schumana prashou Kedo je Nemo per pohishtvo toku Bliso Strelat Muzh al Derlavbnost Dav, jeno de napestim per pohistuo Strelat. Na to je [Suma] Gesput Schuman odgovoru jes Sem Solvendo, jeno jest jmmam pousoth [Strelat Der] Mutsh Strelat jeno tude te Vsterleth Muts, Na to je to js Sterleno Flinto enemo Is saboi jemejotshimo Fanto [Dav] Vroke dau, jeno je enimo Sraven Nega Stojе= tshimo Gspudo to Fasonno Flinto [Vro] is Rok Vseu, jeno Sperke meni ta Ror obrnou, jest Sem pa Takrat Sa to Flinto prezei popadu, jeno ta Ror od sebe obrnu to Flinto Vseu jeno Restovku, [tude ne pret go ne Kdakler // Shumana obenkrat Vdaru, temetsh nega Dvakrat odsebe pechnu], Toko Guishno Koker.</p> <p>* eno prauo jeno Zhisto Persego</p> <p>[tožnik obdolžencu ni pustil priseči in je priznal krivdo]</p>	<p>Jest, Matevž [Mateus] Detela, pršežem eno pravo jeno čisto prsego Bogu Očeto, Sino jeno Svetimu Duhu, lubi Divici Marije, vsem bažjem svetnikam jeno vsem angelcam, de ta 16-ti dan tega mesca je pršu gesput Frence Šuman [Schuman] popoune prke dvem jeno je po tičeh po našimo pohištvo na eno hrušovo drvo ustrelou, katero drvo pa pr našimo pohištvo blizo stoji, de veje da strehe dasežejo. Sem jest gspuda Šumana prašou, kedo je nemo pr pohištvo toku blizo strelat muč al derlavbnost dau, jeno de na pestim pr pohištvo strelat. Nato je gesput Šuman odgovoru: "Jes sem solvendo jeno jest jmmam povsod muč strelat jeno tudi te usterlet muč." Nato je to izsterleno flinto enemo iz saboj jemejočimo fanto⁷⁰ v roke dau jeno je enimo zraven stoječimo gspudo⁷¹ to fasonno flinto iz rok vzeu jeno sprke meni ta ror obrnou. Jest sem pa takrat za to flinto precej popadu jeno ta ror od sebe obrnu, to flinto vzeu jeno reztouku.⁷² Toko gvišno, koker .</p>

Št. 26 1780 – Martin Delovic, podložnik graščine Preddvor – prisega tožnika⁷³	f. 70, Podložniški procesi 1779, brez št., 19. 02. 1780.
<p>Jest Marten Dellouiz persheshem Bogu ozeto, Sino jeno Svettimo Ducho, Lubi Dvizi[m] Marie jene Vsem Bashiem Svetnikam jeno Angelzam eno pravo persego, de jest po Sodni tashbi Ketera je bla na 26. Dan Mesza Grudna to 1778 Leto Ke je blo mene Sposnano de je Moj brat Blashe Dellouiz She 39 f Ranesh jeno 2 petizae date Dovshan biu, de jest poletem od Mojga Brata Blasheta ne Vets Ker 22 Ranesh prejeu, Jeno de Sata meni[n] Sposnani Guant S´mojem bratham Sa 7. Ranesh [Slig] Sglishou, pa nets prejeu. [tudi ti 7 Ranesh] Vobeni (!) Raitengo Diau, jeno tudi per Sadni tashbi per tech [46 Ranishech niso per Raitani] jeno de [tekat] takrat</p>	<p>Jest, Marten Delovic, pršežem Bogu Očeto, Sino jeno Svetimo Duho, lubi Dvici Marije jeno vsem bažjem svetnikam jeno angelcam, eno pravo prsego, de jest po sodni tažbi, ketera je bla na 26. dan mesca grudna⁷⁶ to 1778. leto, ke je blo mene spoznano, de je moj brat Blaže Delovic še 39 f raneš jeno 2 petice date doužan biu, de jest po le-tem od mojga brata Blažeta ne več ker 22 raneš prejeu jeno de za ta meni spoznani gvant z mojem bratom za 7 raneš zglishou, pa neč prejeu, v obeni (!) rajtengo djau jeno tudi pr</p>

⁶⁹ Tožba ljubljanskega pasarskega mojstra Franca Schumana proti Matevžu Deteli zaradi prizadejanih udarcev. Prisega je bila opravljena "in der Pfalzlayb: amts Kanzley".

⁷⁰ Po sodnem spisu je šlo za Schumanovega vajenca.

⁷¹ Po sodnem spisu je bil to Franc, sin gospoda pl. Freydanka.

⁷² Iz sodnega spisa izvemo še za druge podrobnosti incidenta. Pasarski mojster Schuman se je tega dne s svojim vajencem in pl. Freydankom sprehodil ob Ljubljani do knežjega mlina. Na poti nazaj je na Vodmatu streljal na ptice na drevesu ob Detelovi hiši. Detela naj bi nato prišel iz hiše, ga ozmerjal, udaril v obraz, mu grozil z udarci in podobno. Ko mu je Schuman zagrozil, da mu bo ustrelil pod noge, mu je Detela vzel puško, ga sunil (*in das Gemach gestossen*) in puško razbil. Na sodni obravnavi Schuman Deteli ni pustil priseči in je priznal izrečene besede, da bo Detelo ustrelil. Obdolženec je bil krivde oproščen.

⁷³ Sodni spis ni ohranjen. Prisega na samostojnem listu, zapisana skupaj s prisego št. 24, je bila opravljena "in der Palzlayb: (!) amts Kanzley". Gre za nadaljevanje pravde z dne 26. 1. 1778, ko je Martin Delovic tožil brata Blažeta zaradi še neizplačanega dela dediščine (*Erbsportion*) 59 goldinarjev in 40 krajcarjev (NŠAL, ŠAL/Pfalz, f. 70, podložniški procesi 1778, No. 1).

Ke je Moi Brat <i>Wlasche enno Krauo</i> [Sa] <i>Bredau</i> <i>Ne uetsch</i> ⁷⁴ Koker 10 f lw: od nega prejeu, [jeno med med Mojga Brat <i>Blaschete</i> ⁷⁵ js Raitengo nitsh golfou] Toko gvishno Koker.	zadni tažbi pr teh jeno de takrat, ke je moj brat Blaže eno kravo predau, ne več koker 10 f lw: od nega prejeu. Toko gvišno, koker.
--	---

Št. 27 1780 – Urban Jeras, domači podložnik – prisega obdolženca (1) ⁷⁷	f. 70, Podložniški procesi 1780, No. 3, 16. 03. 1780.
Jest Vrban <i>Jeraß Perscheschem</i> : <i>de jest</i> ⁷⁸ ta 19. Dan Mesza Grudna to 1778. Leto Ke sem jsmajem Rankem po palle[m] Bratam Anshetam to Sadno Raitengo [delo] Sturou nemo Nezh Dovshan ostou, jeno patler od nega tude nobenech Dnarjou Naposodo Vseu, jeno toko an meni Nezh Vetsh ni posodu, tude De meni ni nezh Vedno, de [moj] Ranek Anshe Komo Drugimo Ketere Dnarje Posodu, al Komo Ketere Dnarje Shranent bi Dav, al [Ish] Ke kej dnario jshraineneh jemou Koker meni :/	Jest, Urban Jeras, pršežem /:, de jest ta 19. dan mesca grudna to 1778. Leto, ke sem iz majem rankam po pale bratam Anžetam to zadno rajtengo sturou, nemo neč doužan ostou jeno patler od nega tude nobeneh dnarjov na posodo vzeu, jeno toko an meni neč več ni posodu, tude de meni ni neč vedno, de ranek Anže komo drugimo ketere dnarje posodu al komo ketere dnarje shranent bi dau al ke kej dnario izhrajneneh jemou. Koker meni .

Št. 27 a 1780 – Urban Jeras, domači podložnik (2) ⁷⁹	f. 70, Podložniški procesi 1780, No. 3, 16. 03. 1780.
Jest Vrban <i>Jeraß Pershessem</i> /: de jest ta 19. dan Mesza Listougnui jemenvan to 1778. Leto Ke Sem jest jsmajem Rankem po Palle Bratam Anshetam to Sadno Raitengo Sturou, nemo Nezh Doushan ostou, jeno patler od nega tude nobenech Dnarjou Naposodo Vseu, jeno toko an meni Nezh Vetsh ni posodu, tude de meni ni Nezh Vedno de Ranek Anshe Komo Drugimo Ketere Dnarie posodu, al Komo Ketere Dnarie Shranet biu dau al Ke Kej Dnarjou js hranenech jemou. Koker meni :/	Jest, Urban Jeras, pršežem /:, de jest ta 19. dan mesca listovgnuj jemenvan to 1778. leto, ke sem jest iz majem rankam po pale bratam Anžetam to zadno rajtengo sturou, nemo neč doužan ostou jeno patler od nega tude nobeneh dnarjov na posodo vzeu, jeno toko an meni neč več ni posodu, tude de meni ni neč vedno, de ranek Anže komo drugimo ketere dnarje posodu al komo ketere dnarje shranet bi dau al ke kej dnarjov izhrajneneh jemou. Koker meni .

Št. 28 1780 – Andrej Pešak, domači podložnik – prisega obdolženca (1) ⁸⁰	f. 70, Podložniški procesi 1780, No. 5, 16. 03. 1780.
[Nadaljevanje prejšnjega dokumenta:] Jest Andre [J] Peshak Pershessem /. De Lane* Ke je moj Ranek Brat Anshe Bollan biu, Semiest hnemo pershu, jeno moj Brat je mene od Negoue Kashte Klutsh dau jeno mene prasu [Sem jest] de jest jmam V Kashte jet jeno de Vreshe sa ene Dnarje jeno de Tajste nemo pernest jmmam. Na to Sem jest V Kashto Shu. Jeno en [Sakez] Sakelz dnarjo [p] Navercho	Jest, Andre Pešak, pršežem, de lane na svetga Marka dan, ke je moj ranek brat Anže bolan biu, sem jest h nemo pršu jeno moj brat je mene od negove kašte kluč dau jeno mene prasu, de jest jmam v kašte jet jeno de v rže sa ene dnarje jeno de taiste nemo prnest jmam. Na to sem jest v kašto šu jeno en

⁷⁴ V gotici.

⁷⁵ V gotici.

⁷⁶ V sodnem spisu je datum 26. januar in ne 26. december 1778 (NŠAL, ŠAL/Pfalz, f. 70, podložniški procesi 1778, No. 1).

⁷⁷ Tožba Janeza Pešaka, sirote (*Pupil*) po pokojnem očetu Janezu Pešaku, podložniku graščine Krumperk, proti očetovemu polbratu (*Stieffbruder des Vatters*) Urbanu Jerasu zaradi očetu dolžnih 5 goldinarjev. Prisega je bila opravljena "in der Pfalzamts Kanzley".

⁷⁸ V gotici.

⁷⁹ Prisega je bila opravljena "in der Pfalz amts Kanzley".

⁸⁰ Tožba sirote Janeza Pešaka (gl. št. 27 in 27 a) proti očetovemu (pol)bratu Andreju Pešaku zaradi (pogrešane) vreče (*wegen ein Beitel*) očetu pripadajočega denarja. Prisega je zapisana na istem samostojnem listu kot prisega št. 27.

<p>Reshi V predalo neshu. [ta to je Blo] te Dnarje Prezei Rankemo Brato dau, jeno de navem Kai So Bli Sa eni Dnarie, jeno tude ne Kolko je jech Blo. [2. stran:] tude de meni ni Nezh Vedno, de moj Ranek Brat Komo Ketere dnari Posodu al jshranet biu dau, tude De jest mojmo bratho Ansheto nez nisem Doushan jeno nobenech negovich Dnariov Sam Vseu ne an meni [nezh] obenech dnarjo Dau. / Koker meni /:</p> <p>* Na Svetga marka Dan</p>	<p>žakelc dnarjo na vrho rži v predalo nešu, te dnarje precej rankemo brato dau, jeno de na vem, kaj so bli za eni dnarje, jeno tude ne, kolko je jeh blo. Tude de meni ni neč vedno, de moj ranek brat komo ketere dnarji posodu al izhranet biu dau, tude de jest mojmo brato Anžeto neč nisem doužan jeno nobenech negovich dnarjov sam vzeu ne an meni obenech dnarjo dau. Koker meni .</p>
---	---

<p>Št. 28 a 1780 – Andrej Pešak, domači podložnik – prisega obdolženca (2)⁸¹</p> <p>[nemški uvod je skupen s prisego št. 27 a, ki ji ta prisega neposredno sledi]</p> <p>Jest Andre Peshak, Persheshem : De lane Na Svetga Marka dan Ke je moj Ranek Brat Anshe Bollan biu, Sem jest hnemo pershou, jeno moi Brath je mene od Negoue Kashte Klutsh dau jeno mene prasu de jest jmam V Kashto jete de Vreshe So ene dnarje jeno de tajste nemo pernesti jmam. Na to Sem jest V Kashto Schu, jeno en Sakelz dnarjou na Uercho Reshi V Predalo neshu te dnarje pa prezei Rankemo Brato dau jeno de navem Kai so bli sa eni Dnarje, jeno tude Navem Kolko je V temo sakelzo Dnarjou Blo, tudi de meni ni Netsh Vedno, de moj Ranek Brath Kemo drugimo Ketere dnarje Posodu al jshranit biu dau, tudi de jest nemo nez nisem Doushan jeno nobenech negovich Dnarjo Sam Vseu, ne on meni abenech dnarjou Dau :/ Koker meni.</p>	<p>f. 70, Podložniški procesi 1780, No. 5, 16. 03. 1780.</p> <p>Jest, Andre Pešak, pršežem, de lane na svetga Marka dan, ke je moj ranek brat Anže bolan biu, sem jest h nemo pršou jeno moj brat je mene od negove kašte kluč dau jeno mene prasu, de jest jmam v kašto jete jeno de v rže so ene dnarje jeno de tajste nemo prnest jmam. Na to sem jest v kašto šu jeno en žakelc dnarjov na vrho rži v predalo nešu, te dnarje pa precej rankemo brato dau, jeno de na vem, kaj so bli za eni dnarje, jeno tude na vem, kolko je v temo žakelco dnarjov blo. Tudi de meni ni neč vedno, de moj ranek brat kemo (!) drugimo ketere dnarje posodu al izhranet biu dau, tude de jest nemo neč nisem doužan jeno nobenech negovich dnarjo sam vzeu ne an meni abenech dnarjov dau. Koker meni .</p>
--	--

<p>Št. 29 1780 – Jožef in Liza Kokec – prisega tožnika in pričē⁸²</p> <p>Jest Josef Kokez jeno Jest Lisa Kokezouka Persheshem Bogu: / de [jest] Kesembiu jest maje Ranze Sestre Mize Gradiskouke Vetsh Dnarjou Pojsodu, Sem to 1778. Leto okole Finkust js Miza Gradishkouko ta Sadno Rai= tengo Sturou, jeno takrat [She] onna meni po pravi Sturjeni Raitenge Sche 28 f Lw: Richtek Doushna ostalla, [2. stran:] jeno de jest po te Sturjeni Raitenge na ta douch tech 28 f Lw: od Ranze Mize ne Dnarjou tudi nobene [dr] druge Retshi prejeu tude navem, de maja Schena od Ranze Mize na tech 28 f Lw: al Kej Dnarjou al Drugech Retshi prejella /: <i>daß Weib</i> de Sem jest js Ranzo Mizo Gradishkouko Pred Smertio Sa eno Hmetesko Mashko Sukno Sa 12 f tw: Sgliala * [jeno ne tech --- f tw:] js gotovimi dnarje prezei platshalla /: <i>Bede</i> jeno de Kar je od tech Ranze Mize [shlish] Schlishiozech Retshi he ma je</p>	<p>f. 71, Podložniški procesi 1780, No. 6, 20. 03. 1780.</p> <p>Jest, Jožef [Jozef] Kokec, jeno jest, Liza Kokecovka, pršežem Bogu /:, de ke sem biu jest maje sestre Mice Gradiškovke več dnarjov posodu, sem to 1778. leto okole finkušt iz Mica Gradiškovko ta zadno rajtengo sturou jeno takrat ona meni po pravi sturjeni rajtenge še 28 f Lw: rihtek doužna ostala jeno de jest po te sturjeni rajtenge na ta douh teh 28 f Lw: od rance Mice ne dnarjov tudi nobene druge reči prejeu, tude na vem, de maja žena od rance Mice na teh 28 f Lw: al kej dnarjov al drugeh reči prejela. [Žena:] ... de sem jest iz rance Mico Gradiškovko pred smrtjo za eno hmetesko maško sukno za 12 f tw: zgliala pa 12 f tw: rance Mice iz gotovimi dnarje precej plačala. [Oba:] Jeno de kar je od teh rance Mice</p>
--	--

⁸¹ Prisega je zapisana na istem samostojnem listu kot prisega št. 27 a.

⁸² Tožba Jožefa Kokca, brata pokojne Mice Gradišek, proti nečaku Gašperju Jevnikarju, prevzemniku (*Überhaber*) materine zapuščine za plačilo 28 goldinarjev deželne vrednosti, ki mu jih je dolgovala pokojna Mica. Prisega je bila opravljena "in der Pfalzamts Kanzleÿ".

<p>hishe preneseneh [p] Blo, jeno Kar je mene Vediothsche do Sadne Stuarj V Se na saj dano jenoj tude de netsh Navem, de Ketere druge eno all drugo Retsh Ranz Mize bi Vseu jeno ne Nasai dau Biu. toku guishno Koker .</p> <p>* pa 12 f <i>tw</i> Ranze Mize</p>	<p>šlišijočeh reči h maje hiše preneseneh blo jeno kar je mene vedijoče, do zadne stvari vse nazaj dano jenoj tude de neč na vem, de ketere druge eno al drugo reč ranc Mice bi vzeu jeno ne nazaj dau biu. Toku gvišno, koker .</p>
---	--

<p>Št. 30 1780 – Martin Presetnik iz Kleč, podložnik gospoda pl. Födransberga – prisega pričē⁸³</p> <p>Jest Martin Presetnik, Persheshem Bogu ozeto, Sino jeno Svetimo Ducho eno prauo Zisto, jeno Resnizno Persego, de je Ranke Jerny Sever okolle Svetga Mateusha pred duema Letam to je to 1778to Leto Testament all Sashafillo dellou jeno pritsho mene na Rotshou, de je nemo [Joseph] Jurý Sever na Zimsho te Hishe jeno no obdeluaino negovich Niu, od enga Zelga Leta ta Zemsh po glichenge 18 fLw: Sche popounama dou=schan, toko guishno Koker meni praui Buch [jen] ta Sveti Evangelium jeno ta bresega Madesha Spozheta Diviza Mathi Boshja Maria jeno Vse Suetniki na moi posledni dan Kader Se [mojta] moja Dusha od telesa lozilla bode Ksvelizhano pomagaj inu po negove Sveti Vole oku jest Kervitshno perseshem od negove Svete gnade inu milloste odlozhe ino nause Vezhne Zha se Savershe. Amen .</p> <p>[priča je pristopila k prisegi, izjavila, da o stvari ne ve ničesar, in bila odpuščena]</p>	<p>f. 70, Podložniški procesi 1780, brez št., 10. 11. 1780.</p> <p>Jest, Martin Presetnik, pršežem Bogu Očeto, Sino jeno Svetimo Duho eno pravo, čisto jeno resnično prsego, de je ranke Jernij Sever okole svetga Matevža pred dvema letam, to je to 1778-to leto, testament al zašafilo delou jeno pričō mene naročou, de je nemo Jurij Sever na čimžo te hiše jeno no obdelvajno negovich niv od enga celga leta ta čemž po glihenge 18 fLw: še popounama doužan. Toko gvišno, koker meni pravi Buh, ta sveti evangelium jeno ta bre(z) sega madeža spočeta Divica Mati božja Marija jeno vsi svetniki na moj posledni dan, kader se moja duša od telesa ločila bode, k zveličano pomagaj inu po negove sveti vole, oku jest krvično pršežem, od negove svete gnade inu miloste odloče ino na vse večne čase zavrže. Amen.</p>
--	---

<p>Št. 31 1780 – Matevž Brenšak, podložnik samostana Mekinje – prisega pričē⁸⁴</p> <p>Jest Matheus Brenshak Persheshem, Bogu ozeto, Sino jeno Svetimo Ducho, eno pravo Zisto jeno Resnizno Persego, De je ta od Jurýa Budinarja Kuplen Preshez ta 27. Dan po preshenga Mesza Octobra Sletō Prizheiothscho Vago, jeno Stem Pritschejotshemo Kembelnam, Pritsho Jurýa Budinarja, jeno Na oben[do] Drugo Vago jene Se obenem Drugem Kembelnam [Va] toko Guishno [jeno] Vagan Biu, Koker meni pravi Buch .</p>	<p>f. 71, Podložniški procesi 1780, brez št., 17. 11. 1780.</p> <p>Jest, Matevž [Mateus] Brenšak, pršežem Bogu Očeto, Sinu jeno Svetimo Duho eno pravo čisto jeno resnično prsego, de je ta od Jurija Budinarja kuplen prešeč ta 27. dan poprešenga mesca oktobra z le-to pričējočo vago jeno s tem pričējočemo kembelnam pričō Jurija Budinarja jeno na oben drugo vago jene ze obenem drugem kembelnam toko gvišno vagan biu. Koker meni pravi Buh .</p>
--	--

⁸³ Sodni spis ni ohranjen. Prisega v zvezi z dolgom 18 goldinarjev deželne veljave je bila opravljena "in der Pfalzlaybach: amts Kanzley" in je zapisana na samostojnem listu, na drugi strani katerega je prisega št. 32. – Pl. Födransberg je lahko samo Gregor, v tem času po kranjski deželni deski lastnik dolenske graščine Kravjek in imenja "Jammigshof" (AS 315, Deželna deska za Kranjsko, indeks – stara knjiga). Prisežnik Martin Presetnik iz Kleč glede na geografski izvor zagotovo ni bil podložnik Kravjeka, temveč po vsej verjetnosti podanik imenja "Jammigshof" s sedežem v Ljubljani ali njeni neposredni okolici. Zanimivo je, da imenja ni v popisu terezijanskega katastra za Kranjsko (Arhiv Republike Slovenije, AS 174), temveč le v deželni deski, po kateri je bil sredi 18. stoletja lastnik neki Franc Ksaverij Jamnik, za njim pa do leta 1798 Gregor pl. Födransberg (AS 315, Deželna deska za Kranjsko, glavna knjiga III, fol. 206).

⁸⁴ Sodni spis ni ohranjen. Prisega v zvezi z domnevno goljufivo utežjo na tehtnici je bila opravljena "in der Pfalzlaybach: amts Kanzley".

<p>Št. 32 1781 – Luka Klemen iz vasi (Kamna) Gorica, podložnik generala pl. Raspa⁸⁵ – prisega prič⁸⁶</p> <p>Jest Luka Klemen Persheshem Bogu ozetho, Sino jeno Svettimo Ducho, eno pravo Zisto, jeno Resnizno Persego, de Lansko leto pred Svettem Andream ta Dan, Ke je Josef Tsheppon js Andream Klemenam glihou, De* [ni] Andre Klemen perke Josefo Tsheppono Reku. [Zhe jest ot tebe Netz Slecht Nasvem Snash per toje Gosposki Sa od Kuppo Glichat], pred pa Ke bosch ti odkuppo taje Gosposki nesu platshat, moresh ti pome priti al poslati, de medua Vpervitsch hmaje Gosposki V Skofio pojdeua, jeno Zhe tebe maja Gosposka bo gare Vsella, jeno ta Zegelz dalla patler pojdem jest he taje Gosposki Stabo, Jeno ozhem jest Sraven bite per Plazhvaino te otkupe [jeno de Ni A oku ti Ravno od maje Gosposke Garivset jeno od taje Gosposke od Kuplen bosh, Zhe pa jest od tebe Svem de Si ti en pejanz al Kuartapirz, toko Snashe glihenge nezh Na bo.] temezh [Andre Klemen Glichenga je] je dergatshi jeno ne toko [gle] govoru jeno Glihou** toko guishno Koker meni pravi Buch.</p> <p>*Ni/sem Shlishou de bi ** temez je Andre Klemen perke Josefo Tshepono toko Reku tise Snash od taje Gosposke odkupet, jeno Zhe otsch pome poslat de jest Stabo poidem, al ne, toko jeno ne der= gatshi je blla ta glihen.⁸⁷</p>	<p>f. 71, Podložniški procesi 1780, No. 2, 22. 01. 1781.</p> <p>Jest, Luka Klemen, pršežem Bogu Očeto, Sino jeno Svetimo Duho eno pravo, čisto jeno resnično prsego, de lansko leto pred svetem Andrejam ta dan, ke je Jožef [Jozef] Čepon iz Andrejam Klemenam glihou, de nisem slišou, de bi Andre Klemen prke Jožefo [Jozefo] Čepono reku: "Pred pa, ke boš ti odkupo taje gosposki nesu plačat, moreš ti pome priti al poslati, de medva v prvič h maje gosposki v škofijo pojdeva, jeno če tebe maja gosposka bo gare vzela jeno ta cegelc dala, patler pojdem jest h taje gosposki s tabo jeno očem jest zraven bite pr plačvajno te odkupe." Temeč je drgači jeno ne toko govoru jeno glihou. Temeč je Andre Klemen prke Jožefo [Jozefo] Čepono toko reku: "Ti se znaš od taje gosposke odkupet jeno če oč pome poslat, de jest s tabo pojdem al ne?" Toko jeno ne drgači je bla ta glihen. Toko gvišno, koker meni pravi Buh .</p>
--	--

<p>Št. 32 a 1781 – Luka Klemena iz vasi (Kamna) Gorica, podložnik generala pl. Raspa – prisega prič⁸⁸</p> <p>Jest Luka Klemen Persefsem Bogu ozetho, Sino jenoj Svetimo Duho eno pravo Zisto, jenoj Resnizno Persego, De Lansko leto pred Svettem Andream ta Dan, Ke je Joseph Tsheppon js Andream Klemenam Glihou, de ni/sem Shlishou de bi Andre Klemen perke Josefo Tshepponu Reku, pred pa Ke bosch ti odkuppo taje Gosposke platshat ne/su, moresh ti pome prite al poslate, de medva Vpervitsh [hma] hemaje Gosposki V Skofio pojdeva, jeno Zhe tebe maja Gosposka bo gare Vsella, jeno ta Zegelz dalla, patler pojdem jest he taje Gosposki Stabo, jeno ozhem jest per platshvaino te odkuppe Sraven bite, temez je Andre Klemen perke Josefo Tsheppono toko Reku tise Snash od taje Gosposke odkupet, jeno Zhe ozesh pome priti al poslati de jest Stabo pojdem Zhe te Kej bom pomagat mogu, jeno Stoim Sa use dober, toko jeno ne dergatshi je bla ta Glihen=</p>	<p>f. 71, Podložniški procesi 1781, No. 2, 22. 01. 1781.</p> <p>Jest, Luka Klemen, pršežem Bogu Očeto, Sino jenoj Svetimo Duho eno pravo, čisto jenoj resnično prsego, de lansko leto pred svetem Andrejam ta dan, ke je Jožef [Jozef] Čepon iz Andrejam Klemenam glihou, de nisem slišou, de bi Andre Klemen prke Jožefo [Jozefo] Čepono reku: "Pred pa ke boš ti odkupo taje gosposke plačat nesu, moreš ti pome prite al poslate, de medva v prvič h maje gosposki v škofijo pojdeva. Jeno če tebe maja gosposka bo gare vzela jeno ta cegelc dala, patler pojdem jest h taje gosposki s tabo jeno očem jest pr plačvajno te odkupe zraven bite." Temeč je Andre Klemen prke Jožefo [Jozefo] Čepono toko reku: "Ti se znaš od taje gosposke odkupet jeno če očesh pome priti al poslati, de jest s</p>
---	---

⁸⁵ Očitno je mišljen feldmaršallajtnant Lovrenc baron Rasp, ki je v tem času po deželni deski posedoval samo majhno imenje Glince pri Ljubljani (AS 315, Deželna deska za Kranjsko, indeks – stara knjiga; prim. tudi Majda Smole, Graščine na nekdanjem Kranjskem, Ljubljana 1982, str. 154). S tem smo bliže tudi identifikaciji vasi "Gorice" (*dorf Gorize*), ki jo uvod k prisegi navaja kot prisežnikovo domovanje. Ker kraja s takšnim imenom v širši ljubljanski okolici ni in prav tako ne kraja Gorica, je šlo skoraj gotovo za Kamno Gorico, sosednjo vas omenjenih Glinc.

⁸⁶ Prisega, opravljena "in der Pfalzlaybah: amts Kanzley", je zapisana na samostojnem listu, na drugi strani katerega je prisega št. 30. Tožba Jožefa Čepona, podložnika generala Raspa, proti pfalškemu podložniku Andreju Klemenu zaradi povrnitve stroškov za odkup iz rojenjstva. Čepon se je hotel poročiti s Klemenovo nečakinjo Nežo Klander in nevestin stric naj bi mu obljubil, da mu bo ob poroki izročil polovično kmetijo. Čepon se je nato na Klemenovo dano besedo pri svoji zemljiški gosposki odkupil, in sicer v pričakovanju, da bo Klemen uredil njegov sprejem v rojenjstvo pri škofijskem gospostvu, toda Klemen je poroko odpovedal.

⁸⁷ V gotici.

⁸⁸ Gl. op. 85 in 86.

<p>ga, toko guishno, Koker meni Pravi Buch jeno ta Sveti Evangelium ieno ta bre sega Madesha [Spz] Spozetha diviza Mati Boshia Maria jenu V Se Svetnike na moj posledni dan Kader Se maja Dusha od tellesa Lozihlla bode Kesvelizino pomagaj ino po negovi [2. stran:] Svetti Volle oku jest Kervitshno perseshem, odnegove Svete Gnade jenoj milosti od Lozhe jeno nause Vezhne Zha se Savershe Amen.</p>	<p>tabo pojdem, če te kej bom pomagat mogu, jeno stojim za vse dober." Toko jeno ne drgači je bla ta glihenga, toko gvišno, koker meni pravi Buh jeno ta sveti evangelium jeno ta bre(z) sega madeža spočeta Divica Mati božja Marija jenu vse svetnike na moj posledni dan, kader se maja duša od tellesa ločila bode, k zveličino pomagaj ino po negovi sveti vole, oku jest krvično pršežem, od negove svete gnade jenoj milosti odloče jeno na vse večne čase zavrže. Amen.</p>
<p>Št. 33 1781 – Jernej Jernejc iz Jarš, podložnik gospostva Ig, in Lovrenc Klemen iz Stožic, podložnik beneficija na Pšati – prisega dveh prič⁸⁹</p> <p>Jest Jerný Jerneyz, Jest Lorenz Klemen Persheshem Bogu ozeto, Sino jeno Svettimo Ducho, eno pravo Zisto, jeno Resnizno Persego, de Lansko leto pred Svetem Andream ta Dan, Ke je [Andre Klemen js] Josefam Tscheppon[am] [gli] is Andream Klemenam Glichou, De je Andre Klemen toko perke Josefo Tseppono Reku, Zhe jest od teben Netsch [na Svem, Snash per taje Gosposk] Slecht nasvem, [Sn] Snas per toje Gosposke Sa odkuppo Glihat, [takrat pa Ke bos] pred pa Ke bosh ti odkuppo [b] platshou moresh ti pome priti al poslati, de medva Vperuitsh hmaje Gosposki V Skofio pojdeva jeno Zhe ta maja Gosposka bo [V] Gariusele, jeno ta Zegelz Dalla, patler pojdem jest he taje Gesposke Stebo, jeno otzhem jest Sraven [pi] bite per plazhvaino te otkupe, [jeno] oku ti Ravno od Maje Gosposke Garivset jeno od taje Gosposke od Kuplen bosh, [jeno] tshe pa jest od tebe Svem de si ti en pejanz al Kuartapirz, toko Snashe Glichege nezh [Na bo] [Namo] Na bo, [toko guish jeno toko jen bla ta Glihenga] toko jeno Ne Dergatshi je Bla ta glihenga, toko guishno Koker meni Pravi Buch .</p>	<p>f. 71, Podložniški procesi 1781, No. 2, 22. 01. 1781.</p> <p>Jest, Jernij Jernejc, jest, Lorenc Klemen, pršežem Bogu Očeto, Sino jeno Svetimo Duho eno pravo, čisto jeno resnično prsego, de lansko leto pred svetem Andrejam ta dan, ke je Jožef(am) [Jozef] Čepón iz Andrejam Klemenam glihou, de je Andre Klemen toko prke Jožefo [Jozefo] Čepono reku: "Če jest od tebe neč šleht na zvem, znaš pr toje gosposke za odkupo glihat. Pred pa ke boš ti odkupo plačou, moreš ti pome priti al poslati, de medva v prvič h maje gosposki v škofijo pojdeva jeno če ta maja gosposka bo gari vzele jeno ta cegelc dala, patler pojdem jest h taje gesposke s tebo jeno očem jest zraven bite pr plačvaino te otkupe, oku ti ravno od maje gosposke gari vzet jeno od taje gosposke odkuplen boš. Če pa jest od tebe zvem, de si ti en pejanz al kvartapirz, toko z naše glihenge neč na bo." Toko jeno ne drgači je bla ta glihenga, toko gvišno, koker meni pravi Buh .</p>
<p>Št. 34 1784 – Anže Glajc, star 20 let, in Matevž Glajc iz Šmartna – prisega dveh prič⁹⁰</p> <p>Jest Ansche Glaitz Jest Matheus Glaiz, Perscheschem Bogu eno pravo jeno Zisto Persego de po Svetmo Vido ta Ze=tertek Ke Se je Nescha Glaizouka Se Pouletam [GI] Saizam Kregala, de Sem Dabro Shlishou jeno V se Vidou, De je Poule Saiz Reku Kaj ti po maje trave Pashesch jest [Wo] Bom tebe Vreth osmukou, Na to je Nesha Glaizou=Ka Rekla tajo Mazofuro ti Vret Sui, Na to je Poule Saiz Shele Neshe Glaizouko Samo saramo perjeu, ona Se je pa Dalle Sesedla, jeno Saiz je Zheshno Dale Padu Ker je [jeno] pien Wiu, jeno Ni Neshe Glaizouk nestz (!) Vdaru tude Ne pechnu toko Guishno Koker meni pravi Buch pomagei Amen.</p> <p>[Priča Anže Glajc je sam odstopil od prisega in vse zanikal; pričevanje Tomaža Glajca pa je označeno kot vprašljivo, ker je v hudem sovraštvu s tožničnim možem]</p>	<p>f. 71, Podložniški procesi 1784, No. 16, 05. 07. 1784.</p> <p>Jest, Anže Glajc, jest, Matevž [Mateus] Glajc, pršežem Bogu eno pravo jeno čisto prsego, de po svetmo Vido ta četrtel, ke se je Neža Glajcovka s Povletam Zajcam kregala, de sem dabro slišou jeno vse vidou, de je Povle Zajc reku: "Kaj ti po maje trave pašes!/? Jest bom tebe v ret osmukou." Na to je Neža Glajcovka rekla: "Tajo macofuro ti v ret su(v)i." Nato je Povle Zajc šele Nežo Glajcovko samo za ramo prjeu, ona se je pa dale sesedla jeno Zajc je čezno dale padu, ker je pijen biu, jeno ni Neže Glajcovk(e) neč udaru, tude ne pehnu. Toko gvišno, koker meni pravi Buh pomagej. Amen.</p>

⁸⁹ Prisega v isti zadevi kot zgoraj (št. 32 in 32 a) je bila opravljena "in der Pfalzlaybach: Amts Kanzley".

⁹⁰ Tožba Neže Glajc proti Pavlu Zajcu zaradi udarca.

<p>Št. 35 1784 – Luka Toman – prisega priče⁹¹</p> <p>Jest Luka Thomann Perscheschem Bogu eno pravo jeno Zisto Persego, de jest po Suetemo Allescho to Nedello Vetscher Sem per Luko Vedeto V Hischi Biu Sche [je] preth Koker Se je ta Woi Sazheu* jeno Dabro Veum, V[se Schlischo jeno Dobro Vidu, de je Luka Vede Duakrat [Ansch] Janeso Mishizo Reku, de jema mir Date [p] Spite jeno Waschje Jeme jete, [Mischizh pa ni M] jeno Reko mene je maja Gesposka Sashaffalla po 10 Uhre nobenmo Vina Date jeno Ketele [Ko] bo boi Sa= zhenou, ga Shishe Vretshe, Mishitsh pa ni nez h marou, jene de Luku Vede ni Mishitza v Hishi na tla Vergu She mein poinemo Hadu temetsh Ke ni meru blu, je Luka Vede Mishitza jeno Goszha js Hishe V Vesho [potegnu] jeno potemo na Gajso pechnu [jeno] Ketermo sem jest pomagou na thu Se je Mishiz pa mene Latu, Vede pa mene branu, [to] Na to je Mishitsh [p Veded] Vedeta Sala[se Saglavo, jeno Sa Veshe]sa popadu, pakler Shelle je Vede Mishezha Sa Kito prjeu jeno na Tla Vergu Mishitsh pa Vedeta Smeram [jeno] Derschau, Ketermo je Kaspar Jeunekar Roke ofnau, jeno jech Sageebi Sprau, to V[se toko Guischno Koker meni pravi Buch pomagei Amen.</p> <p>* jeno de je Luka Vede She popret Koker Se je ta Woj Sazheu Doma biu jeno takrat Ke je Carparal [Sn] V Hishi biu jeno [pakler ne Vez] Smeram Doma biu De Se je ta bo Sazheu.</p>	<p>f. 71, Podložniški procesi 1784, No. 21, 07. 08. 1784.</p> <p>Jest, Luka Toman, pršežem Bogu eno pravo jeno čisto prsego, de jest po svetemo Alešo to nedelo večer sem pr Luko Vedeto v hiši biu še pred, koker se je ta boj začeu, jeno de je Luka Vede že popret, koker se je ta boj začeu, doma biu jeno takrat, ke je karparal v hiši biu jeno zmeram doma biu, de se je ta bo(j) začeu. Jeno dabro veum (!), vse šlišo jeno dobro vidu, de je Luka Vede dvakrat Janezo Mišico/Mišičo reku, de jema mir date, spijte jeno bažje jeme jete, jeno reko: "Mene je maja gosposka zašafala po 10. ure nobenmo vina date jeno katero bo boj začenu, ga s hiše vreče." Mišič pa ni neč marou jene de Luka Vide ni Mišiča v hiši na tla vrgu, še mejn po jnemo hadu, temeč ke ni merú blo, je Luka Vede Mišiča jeno gošča/gosca [=godca]⁹² iz hiše v vežo jeno po temo na gaso pechnu, katermo sem jest pomagou. Natu se je Mišič pa mene latu, Vede pa mene branu. Nato je Mišič Vedeta za lase, za glavo jeno za vešesa popadu, pakler šele je Vede Mišeča za kito prjeu jeno na tla vrgu, Mišič pa Vedeta zmeram držau, katermo je Kaspar Jevnekar roke ofnau jeno jeh sak sebi spravu. To vse toko gvišno, koker meni pravi Buh pomagej. Amen.</p>
--	--

<p>Št. 36 1784 – Boštjan Virant, podložnik graščine Praproče – prisega priče⁹³</p> <p>Jest Wostian Virand Perscheschem Bogu eno pravo jeno Zisto Persego de Sem Jest na Svetega Mechella dan na oblokach Sraven biu, Ke je Thomash Lenartschetsch Js [od] Anshetam Supanzetscham [enga Kajna K] Sa enga Kajna Glichou jeno Vse Dabro Schlishou jeno Vem, de je Supanzeh povedou de [Se je Kain] Kain [Statt de] Nozhe Rad v Vojnzach Vasite jeno De Kain V taixelno pa rat Vose, jeno De je Sup= Panzez [N] Reku Zhe ozhte V [T] Gorizo Skainam po Vjno jete Snate jete pa Suashem [Kain] ne Smajem Kainam, [jeno ni reku Zhe Kain Sa Vas na bo] jeno de Se ni oblegiron de bo Kaino ta Bulla na Vratho preshla, temežh je Suppantzhiz Le Reku, more Bite De Kaino ta bulla [preshla Wo] preide, to V[se toko Guischno Koker meni pravi Buch pomagei Amen.</p>	<p>f. 71, Podložniški procesi 1784, No. 28, 12. 11. 1784.</p> <p>Jest, Boštjan [Vostjan] Virant, pršežem Bogu eno pravo jeno čisto prsego, de sem jest na svetega Mehela dan na Oblokah zraven biu, ke je Tomaž Lenarčič iz Anžetam Zupančičam za enga kajna glihou, jeno vse dobro šlišou jeno vem, de je Zupančič povedou, de kajn noče rad v vojncih vazite jeno de kajn v tajkselno pa rad voze, jeno de je Zupančič reku, če oče v Gorico s kajnam po vino jete, znate jete pa z vašem, ne z majem kajnam, jeno de se ni oblegiron [prav: oblegirou], de bo kajno ta bula na vrato prešla, temeč je Zupančič le reku, more bite, de kajno ta bula preide. To vse toko gvišno, koker meni pravi Buh pomagej. Amen.</p>
--	--

⁹¹ Tožba vojaka (*Gemeiner*) Janeza Mišiča (Mischitsch), Turschinovega pehotnega polka (*Turschinschen Infan: Regiment*) proti Luki Vedetu (krčmarju in domačemu podložniku) zaradi prizadejanih udarcev. Prisega je bila opravljena "in der Pfalzlaybach".

⁹² V sodnem spisu so omenjeni godci (*Spilleith*), ki jim je eden od dveh Mišičevih spremljevalcev vzel gosli in začel nanje sam igrati.

⁹³ Tožba Anžeta Zupančiča iz Šmartna, podložnika župnije Šmartno (ob Savi), proti (domačemu podložniku) Tomažu Lenarčiču zaradi 19 goldinarjev dolga od prodanega konja. Lenarčič je konja kupil od Zupančiča na sejmu na Blokah in se s prodajalcem dogovoril, da ga bo preskusil do Gorice. Prisega je bila opravljena "in der Pfalzlaybach".

<p>Št. 37 1785 – Matija Pristavec, sodarski mojster iz Ljubljane – prisega priče⁹⁴</p>	<p>f. 71, Podložniški procesi 1785, No. 10, 14, 03. 1785.</p>
<p>Jest Mathia Pristavez Pintar Persheschem Bogu eno pravo jeno Zisto Persego de Sem jest tisto Lodriz Ketero je [Matia] Jaka Wolta od Kisouza Kupu, nabu jeno de je Lodriza She takrat od Vina makra Wla jeno povino dabro deshalla jeno tude Dabra bla jeno de Lodrizi ni netsch falillo* [jeno Lep] jeno to Vse toko Guish Koker meni pravi Wuch pomagei Amen.</p> <p>* jeno de se ot te Lodriz to Vino ni Ferderbalo.</p>	<p>Jest, Matija Pristavec, pintar, pršežem Bogu eno pravo jeno čisto prsego, de sem jest tisto lodric, katero je Jaka Bolta od Kisovca kupu, nabú jeno de je lodrica že takrat od vina makra bla jeno po vino dabro dešala jeno tude dabra bla jeno de lodrici ni neč falilo, jeno de se od te lodric to vino ni frderbalo jeno to vse toko gviš, koker meni pravi Buh pomagej. Amen.</p>
<p>Št. 38 1785 – Sebastjan Mihelič, Lovro Kocjan in Štefan Glajc, vsi iz Šmartna – prisega treh prič⁹⁵</p>	<p>f. 71, Podložniški procesi 1785, No. 21, 08, 07. 1785.</p>
<p>Jest Wostian Michellitsch, Jest Lorenz Kazian, [Jest Woshtian Pleunikh], jest Stephan Glaitz Persheshem Bogu eno pravo, jeno Zisto Persego de po letem [kollovosne path], med Thomasha Dolnitsharja jeno med Matheusha Wirkoueme [Nivame] Kreule jemenvanim nivami Le= shiozhem Kollovoso [Ni Le Samiga Thomash Dolnitsharja, temez tude Matheusha Wirka jeno Shlishiozh, jeno tudi] Dabru Vem jeno Sem Vidu jeno schlishou De [je] Matheus Wirh She Skusi 18. Leth po Letemo Kolovojsu Vmiro Vasu, jeno navem De bi nemo Kedej [V] po temo Kolovoso Vojsiti [p] Wraineno blo, jeno* [tudi Dabro Vem, jeno Sem Vidu, de je Matheus Wirk La Leta Sdei Vstrittinge sapopadene Kolouos Vezhkrat popraulonje no te Kolejsnize Sasippou Ker je Thomash Dolnitshar pred 5 Letmi to Jamo Skappo], to Vse toko Guishno Koker meni pravi Wuch pomagei Amen.</p> <p>* navem al je ta [Kollof] Kollovos Na Dolnitsharjovimo al na Wirkovemo Grunto Leshejozh</p> <p>[tožnik pričam ni pustil priseči]</p>	<p>Jest, Boštjan [Vostjan] Mihelič, jest, Lorenc Kacjan, jest Štefan Glajc, pršežem Bogu eno pravo jeno čisto prsego, de po le-tem med Tomaža Dolničarja jeno med Matevža Birkoveme Kreule jemenvanim nivami ležijočem kolovozo, dabru vem jeno sem vidu jeno šlišou, de Matevž [Mateus] Birk že skuzi 18 let po le-temo kolovozo v miro vazú, jeno na vem, de bi nemo kedej po temo kolovozo voziti brajneno blo, jeno na vem, al je ta kolovoz na Dolničarjovimo al na Birkovemo grunto ležejoč. To vse toko gvišno, koker meni pravi Buh pomagej. Amen.</p>
<p>Št. 39 1785 – Jurij Rejanc/Rojanc, po domače Plemovc, star 70 let, z območja Barja – prisega priče⁹⁶</p>	<p>f. 71, Izjava priče glede pašne pravice na Barju tostran Ljubljaniče, brez št., 05. 09. 1785.</p>
<p>Jest Juri Rejantz Perschejssem K Bogu Ujsaga Mogotsch= nemu edna Prava, jenu Zista Perjsaga, de jest Zesch Ujse Leto, Zesch Katero jest Praschan bodem, bres Nasai Sader= schaina moje Veste, alle Duch Sastopneh Bejsedi, alle Vuma, Nobenemo Sa Lubau - alle K Schalloste ta Zista Pravitzta Ven Povedat, Netz Samouzate, jeno moje Ven Povedaine alle Pritschovaine Nobenemo Resodetti Notschem, Popred, de Tajste od Gesposke Samo Resodene alle Ven Povedane Nobodo. Tokú Guischno meni Boh Pomagei.</p>	<p>Jest, Jurij Rejanc, pršežem k Bogu Vsegamogočnemu edna prava jenu čista prsega, de jest čež vse le-to, čež katero jest prašan bodem, brez nazajzadržajna moje veste ale dveh zastopneh besedi ale vuma, nobenemo za lubav ale k žaloste ta čista pravica ven povedat, neč zamoučate jeno moje venpovedajne ale pričovajne nobenemo rezodeti nočem, popred de taiste od gesposke samo rezodene ale ven povedane no bodo. Tokú gvišno meni Boh pomagej.</p>

⁹⁴ Tožba Matije Podgorška, podložnika mesta Ljubljane, stanujočega na Poljanah, proti domačima podložnikoma Jakobu Bolti in njegovi ženi Meti zaradi neplačanih 36 goldinarjev 51 2/3 krajcarjev deželne veljave za prodano lodrico (*ein Lagl*) laškega vina.

⁹⁵ Tožba Tomaža Dolničarja proti (domačemu podložniku) Matevžu Birku zaradi sporne vozne poti, na kateri naj bi obdolženec pred petimi leti izkopal in spet zasul jamo. Prisega je bila opravljena "in der Pfalzlaybh: Rentamts Kanzley".

⁹⁶ Pričo je prisegel in nato v zadevi pašne pravice na Barju zaslišal rentni mojster škofijskega gospostva. Kje je proces potekal in kdo so bile vpletene stranke, ni moč ugotoviti.

Andr. Kofal

Jest Juri Rejanitz Perschessem k Bogo Ušega Mogotsch,
 nemo celna Prava, jenu Zista Peršega, de jest Zesch Ušse
 Leto, Zesch Katero jest Praschan bodem, bres Nasai Suler,
 schaina moje Veste, alle Duch Sastopneh Besedi, alle Vma
 Nobenemo Sa Lubau - alle Kschaloste Sa Zista Pravitza Ven
 Povedat, Netz Samouzgate, jeno moje Ven Povedaine - alle
 Pritshovaine Nobenemo Resodette Notschem, Popred, de
 Tajste od Jesposke Samo Jesselone - alle Ven Povedane
 Nobodo. Jozu Juischno meni Boh Pomagci.

*Sam Anton Jozu J. f. 1785. jest sam Jurij Rejanitz in sam Hanze
 Kovač. Prisenung d. Jurij Rejanitz und Hanze Kovač*

Prisega priče Jurija Rejanca/Rojanca iz leta 1785 (št. 39)

Št. 40 1785 – Matija Škrjanc, star 50 let, Hanže Kovač, star 81 let, in Andrej Vezjak, domači podložniki z območja Lipoglava – prisega treh prič ⁹⁷	f. 71, Pravica do vožnje preko travnika v kraju Hojke 1785, brez št., 03. 12. 1785.
Jest Mathias Skerjanz, jeno jest Hanshe Kouatsch Persheshem K Bogo Ušega Mogotschnemo edna prava, Zista Peršega, de Jest Zesch Ušse leto, Zesch Katero jest Praschan Bodem, bres Nasai Saderschaina moje Veste, alle Duch Sastopneh Besedi alle Ume, Nobenemo Sa Lubau alle K schaloste ta Zista Pravitza Ven Povedat, Netz Samouzgate, jeno moje Ven Povedaine alle Pritshovaine Nobenemo Resodette Notschem, Popred, de Tajste od	Jest, Matias Škrjanc, jeno jest, Hanže Kovač, pršežem k Bogo Vsegamogočnemu edna prava čista persega, de jest čež vse le-to, čež katero jest prašan bodem, brez nazajzadržajna moje veste ale dveh zastopneh besedi ale ume, nobenemo za lubav ale k žaloste ta čista pravica ven

⁹⁷ Na prošnjo v zadevi naprošenega krajevnega sodnika dr. Antona Zenkerja je priče prisegel in zaslišal rentni mojster škofijskega gospostva, ker so bile vse tri pfalški podložniki. Sam proces pa ni potekal pred pfalškim patrimonialnim sodiščem, temveč bržčas pred sodiščem gospostva Fužine. Predmet spora je bila vozna pot čez travnik v kraju (ledini) Hojke na tleh fužinskega gospostva, zaradi katere je soseska vasi Lipoglav tožila Matevža Lampiča.

<p>Godspodske Samo Resodene, alle Ven Povedane Nobodo, toku Guishno Meni Boh Pomagei.</p> <p>Jest Andre Wesiak Persheshem K Bogo etc.</p>	<p>povedat, neč zamoučate jeno moje venpovedajne ale pričovajne nobenemo rezodete nočem, popred de taiste od godspodske (!) samo rezodene ale ven povedane na bodo. Toku gvišno meni Boh pomagej.</p> <p>Jest, Andre Vezjak, pršežem k Bogo etc.</p>
---	--

<p>Št. 41 1786 – Tomaž Zaletu z Jame, podložnik barona Tauffererja⁹⁸ – prisega tožnika⁹⁹</p> <p>Jest Thomash Sallethu persheshem eno pravo jeno Zisto Persego Wogu Vsega mogotshnimo de jest od majga Shvagra Martina Saiza na [dod] Doto maje Shene Dabro Vediotzhe nijsem [ne] vetsh preju Koker enga Valla Sa 13 f Lw 2 paina Zhebel Sa 8 f Lw: jeno [Sedem] 7 f Lw V Dnarjeh, 30 Skompnekou jeno 18 otepu, jeno De nisem tech 12 f Lw Ketere on meni Raita od nega tude ne tech 10 f Lw: od Ranzega Prima[sa] Bittenza nekolle preju, jeno De Sem jest od negoue Hishe to meni [2. stran:]</p> <p>[no] Sraven te Dote oblubleno Kravo Vseu Ke je Martin Saiz She Ledeg jeno ne She Gospodar biu, jeno tude [Dan] De sem jest Martino Sajzo [Richtek 1 Mr]* Prosa, sa 22 Dau [Reparjou jeno] jeno 1/2 M: Lanenega Semena Sa 1 f: Dav, jeno de an [meni] tega 1/2 Semena meni ni Platsho S tremi petizame jeno De Sem jes Martino tude Slame jeno Otave tulko Dau De je vetsh to Koker [to] tech 30 Skompeko jene Otepu Vredni bli, jeno to Vse toko Guishno Koker meni pravi Buch pomagei Amen.</p> <p>* v duech Wartech [trosa] tude</p>	<p>f. 71, Podložniški procesi 1786, No. 9, 23. 03. 1786.</p> <p>Jest, Tomaž Zaletu, pršežem eno pravo jeno čisto prsego Bogu Vsegamogočnimo, de jest od majga švagra Martina Zajca na doto maje žene dabro vedijoče nisem več preju koker enga vala za 13 f Lw, 2 pajna čebel za 8 f Lw jeno 7 f Lw v dnarjeh, 30 škompnekov jeno 18 otepu jeno de nisem teh 12 f Lw, ketere je on meni rajta, od nega tude ne teh 10 f Lw od rančega Primaža [Primasa] Bitenca nekole preju jeno de sem jest od negove hiše to meni zraven te dote oblubleno kravo vzeu, ke je Martin Zajc še ledek jeno ne še gospodar biu, jeno tude de sem jest Martino Zajco v dveh barteh tude prosa za 22 dau jeno 1/2 m[ernika] lanenega semena za 1 f dau jeno de an tega 1/2 semena meni ni plačo s tremi peticame jeno de sem jes Martino tude slame jeno otave tulko dau, de je več to koker teh 30 škomppeko jene 18 otepu vredni bli, jeno to vse toko gvišno, koker meni pravi Buh pomagej. Amen.</p>
---	--

<p>Št. 42 1786 – Jera Janež iz Vevč, podložnice župnijske cerkve sv. Petra (v ljubljanskem predmestju) – prisega tožnice¹⁰⁰</p> <p>Jest Jera Janeshka Persheshem Bogu v Sega mogotshnimu eno pravo jeno Reshnizhno persego, De jest od Ranzega Mathia Jakoppa, na [majo] moi jeno na maje Ranze Matere Douch ne Vetsh Koker ene tscheule Sa 2 petize jeno nevetsh Koker eno petizo v Dnariach, tudi nobene druge Retshí nijsem od Jakopa, tude od maje Ranze Sestre Koker Jakoppove Schene Prejella, jeno de mene Sche Richek 27f Lw: jeno 8 f Lw: Ketere So Samashe Sashafane Date Schlishio, jeno de jest Isranzem Jakoppam nobenega Skeruenga pogouara al Raitenge nisem jemella, jeno De ni maja Ranza mathe Jakoppo tech Duech Krau Dalla, temetsh te due Krave Sem</p>	<p>f. 71, Podložniški procesi 1786, No. 11, 30. 03. 1786.</p> <p>Jest, Jera Janežka, pršežem Bogu Vsegamogočnimu eno pravo jeno resnično prsego, de jest od rančega Matija Jakopa na moj jeno na maje ranč matere douh ne več koker ene čevle za 2 petice jeno ne več koker eno petico v dnarjeh, tudi nobene druge reči nisem od Jakopa, tude od maje ranč sestre koker Jakopove žene prejela, jeno de mene še rihek 27 f Lw jeno 8 f Lw, ketere so za maše zašafane, date šlišijo, jeno de jest iz rancem Jakopam nobenega skervenga pogovara al rajtenge nisem jemela jeno de ni maja ranca</p>
--	--

⁹⁸ Očitno je šlo za podložnika nekdanjega dvorca Jama v Zgornji Šiški, ki so ga nekaj mesecev pred nastankom naše prisega, leta 1785, združili z drugim dvorcem v Zgornji Šiški, pozneje znanim z imenom Fajfarjev ali Galetov grad. Tega je od srede 18. stoletja do 1780 posedoval baron Anton Nepomuk Taufferer, s čigar imenom so, kot kaže, še nekaj časa povezovali obe imenji in njune podložnike (prim. M. Smole, n. d., str. 144, 200).

⁹⁹ Tožba Tomaža Zaletla z Jame, podložnika barona Tauffererja, proti (domačemu podložniku) Martinu Zajcu iz Obrij (pri Šmartnem ob Savi) zaradi še neizplačanih 22 goldinarjev deželne veljave od skupno 250 goldinarjev, kolikor jih kot dediščina po očetu pripada obdolženčevi sestri, tj. Zaletlovi ženi Anki, rojeni Zajc. Prisega je bila opravljena "in der Pfalz=Laÿbach: Rentamts Kanzleÿ".

¹⁰⁰ Tožba Jere Janež iz Vevč, podložnice župnije sv. Petra, proti sestri Alenki Jakop, zdaj poročeni Černe, zaradi dolga 35 goldinarjev deželne veljave, ki ga je imel do tožnice Alenkin pokojni mož Matija Jakop. Prisega je bila opravljena "in der Fürstl. Pfalzlaÿbach: Rentamts Kanzleÿ".

<p>Jest Jakoppo Sa 22 f Lw: Dalla* jeno de So She kraue jeno ne telize ble, to Vse toko Guishno jeno Resnizhno Koker meni pravi Buch pomagei. Amen.</p> <p>* Szer ena Krava je bla maje Matere, pa je Maja Mathe mene Rekla dei to Kravo Jakoppo Zhe otzh sa 10 f, jeno tude de te due Kra (!) Sa 22 f Lw: nijsa per tem Drugem Dougo notre Vraitane Ble temetsh pojsbej Sunej tech 40 f Lw:</p>	<p>mate Jakopo teh dveh krav dala, temeč te dve krave sem jest Jakopo za 22 f Lw dala, scer ena krava je bla maje matere, pa je maja mate mene rekla: "Dej to kravo Jakopo, če oč, za 10 f." Jeno tude, de te dve kra(ve) za 22 f niso pr tem drugem dougo notre vraitane ble, temeč posebej zunej teh 40 f Lw, jeno de so že krave jeno ne telice ble. To vse toko gvišno jeno resnično, koker meni pravi Buh pomagej. Amen.</p>
--	---

<p>Št. 43 1786 – Jurij Budinar, domači podložnik iz Zapog – prisega obdolženca¹⁰¹</p> <p>Jest Jurj Wudinar Persheshem Bogu V Sega magotzhnimu eno Prauo jeno Zhisto Persego de takrat Ke Sem jest maiga Seta Spremu tam met potjo nemo tech toshenech 200f Lw prezei Dati ne [oblu] obetou jeno ne Govoru, De be on te 200f Lw na en traunek naloshu, al Se Steme ponegoui Volli pomagou, nigdar Govoru, temetsh jest Sem nemo Le 100f Lw prezei Dati oblubu de [be] Se bo on Steme Negoue Retshi oprau, te Druge 300 f Lw: pa nemo V Kratkemo Zhajsa jeno She pret Koker on Raita nemo Dati Richtik oblubu jeno to V Se toko Guishno Koker meni pravi Buch pomagei Amen.</p> <p>[prisega ni bila opravljena]</p>	<p>f. 71, Podložniški procesi 1786, No. 17, 19, 05. 1786.</p> <p>Jest, Jurij Budinar, pršežem Bogu Vsegamogočnimu eno pravo jeno čisto prsego, de takrat, ke sem jest majga zeta spremu, tam med potjo nemo teh toženeh 200 f Lw precej dati ne obetou jeno ne govoru, de be on te 200 f Lw na en traunek naložu al se s teme po negovi voli pomagou, nikdar govoru, temeč jest sem nemo le 100 f Lw precej dati oblubu, de se bo on s teme negove reči oprau, te druge 300 f Lw pa nemo v kratkemo časo jeno že pret, koker on rajta nemo dati, rihtik oblubu jeno to vse toko gvišno, koker meni pravi Buh pomagej. Amen.</p>
--	---

<p>Št. 44 1786 – Miha Mlakar, domači podložnik – prisega obdolženca¹⁰²</p> <p>Jest Micha Mlakar persheshem Bogu V sega mogotshnimu eno pravo jeno Reshnizno persego, de Sem jest Ranzemo temo Staromo Josepho Vouko to je Jerenmo Moshu ta Douch Ke= terga je mo Rank[o] Otsha Andre Mlakar Sturu 80 f jeno posebei 25 f Lw: Richtek jeno Gotouo Pritsho Ranzega Gos= puda Polaka Platshou. De tudi Jest od tega Starega Ranzega Josepha Vouka nitsh nisem naposodo Vseu jeno nemo Doushan [Wiu] biu, tude ne na Vno doushan ostou, tude de nisem jest od Ranze Jere Voukule ne Veutsh Koker en Zeu Zekin na posodo Vseu jeno tude nobene Druge Retshi odne prejeu, tude ne na Vno nezsh Doushan ostou, jeno ne Vetsh Koker ta Zekin Doushan, to Vse toku Guishno Koker meni pravi Buch pomagei Amen.</p> <p>[tožnik in obdolženec sta brez prisega pristala na poravnavo]</p>	<p>f. 71, Podložniški procesi 1786, No. 40, 29, 11. 1786.</p> <p>Jest, Miha Mlakar, pršežem Bogu Vsegamogočnimu eno pravo jeno rešnično prsego, de sem jest rancemo temo staromo Jožefo [Jozefo] Vovko, to je Jerenmo možu, ta douh, keterga je mo(j) rank oča Andre Mlakar sturu, 80 f jeno posebei 25 f Lw: rihtek jeno gotovo pričo rancega gospuda Polaka plačou. De tudi jest od tega starega rancega Jožefa [Jozefa] Vovka nič nisem na posodo vzeu jeno nemo doužan biu, tude ne na vno doužan ostou, tude de nisem jest od rance Jere Vovkule ne veuč (!) koker en ceu cekin na posodo vzeu jeno tude nobene druge reči od ne prejeu, tude ne na vno neč doužan ostou, jeno ne več koker ta cekin doužan. To vse toku gvišno, koker meni pravi Buh pomagej. Amen.</p>
---	---

¹⁰¹ Tožba Jakoba Zganca iz Podgorja, podložnika župnije Kamnik, proti tastu Juriju Budinarju iz Zapog zaradi dolga 245 goldinarjev deželne veljave in telice, obojega iz naslova ženitnega pisma, ki tožnikovi ženi oz. obdolženčevi hčerki obljublja 400 goldinarjev in dveletno telico. Prisega je bila opravljena "in der Pfalzlaybach Rentamts Kanzley".

¹⁰² Tožba Jerneja Lenčika proti Mihi Mlakarju zaradi dolga 27 goldinarjev iz naslova zapuščinskega inventarja po tožnikovem predhodniku Jožefu Vovku, datiranega pri škofijskem gospostvu 23. maja 1782. Prisega je bila opravljena "in der Pfalzlaybach Amts Kanzley".

<p>Št. 45 1787 – Jurij Delovic, Jurij Sluga in Blaž Maren, domači podložniki z območja Štefanje Gore – prisega treh prič¹⁰³</p>	<p>f. 72, Podložniški procesi 1787, No. 3, 16. 01. 1787.</p>
<p>Jest Jury Delloviz, jest Juri Sluga, jeno jest Blash Mahren persheschem K Bogo Ušega Mogotshnimu eno pravo jeno Zisto Peršego, de jest Zesh ulse leto Zesh Katero jest Prashan Bodem, bres Nasai Sa=dershaina moje Vesti, alle Duech Sastopnech be =sedi alle Uma, Nobenemo Sa Lubau alle Kschaloste to Zisto Pravizo Ven Povedat, Netz Samouz hate, jeno maje Ven Povedaine alle Pri=tshovaine, Nobenemo Resodette Notschem, popret de Tajsto od Gosposke Samo Rasodeto alle Ven Povedano Nabode to Vše toku Guishno Koker meni pravi Buch Pomagei Amen.</p>	<p>Jest, Jurij Delovic, jest Jurij Sluga, jeno jest, Blaž Maren, pršežem k Bogo Vsegamogočnimu eno pravo jeno čisto prsego, de jest čež vse le-to, čež katero jest prašan bodem, brez nazajzadržajna moje vesti ale dveh zastopnech besedi ale uma, nobenemo za ljubav ale k žaloste to čisto pravico ven povedat, neč zamoučate jeno maje venpovedajne ale pričovajne nobenemo rezodete nočem, popred de taisto od gosposke samo razodeto ale ven povedano na bode. To vse toku gvišno, koker meni pravi Buh pomagej. Amen.</p>

<p>Št. 46 1787 – Andrej Škodlar/Škodlar iz Bevk – prisega prič¹⁰⁴</p>	<p>f. 72, Podložniški procesi 1787, No. 7, 09. 03. 1787.</p>
<p>Jest Andree Skodlar Perscheschem He Wogu Vsega magotshnimu E[tc.] Eno pravo jeno Resnitshno Persego, de Tajste dan, Ke [Sma] Sem jest, Sepan [Lena] Thomas Lenartschitsch, Stephan Krersch=manz na Verhenke per Gospudo Faimastro bli jeno Ke je Sepan Reku de naterpemo de bi nas Gospod Kremenik, pritsho Nasnanech Ludi Vzerkue Smerjou, jeno na to je Gospud Faimaster prashou al je to Rejs, de je na to Stepan Kersmanz Reku ni Rejs, jeno [to] de Kersmanz ni Reko nei bo tu danes Nastran, jeno to Vse toku Guishno Koker meni pravi buch pomagei Amen.</p> <p>[obdolženi Štefan Kršmanc pričam ni pustil priseči in obljubil, da bo tudi pri župniku na Vrhnikih "vzel besedo nazaj"]</p>	<p>Jest, Andre Skodlar/Škodlar, pršežem h Bogu Vsegamogočnimu etc. eno pravo jeno resnično prsego, de taiste dan, ke sem jest, žepan [zepan] Tomas Lenarčič, Štefan K(re)ršmanc na Vrhnikih pr gospudo fajmaštro¹⁰⁵ bli jeno ke je žepan [zepan] reku, de na trpemo, de bi nas gospod Kremenik¹⁰⁶ pričlo naznanech ljudi v cerkve zmerjou, jeno na to je gospud fajmašter prašou, al je to res, de je nato Štefan Kršmanc reku: "Ni res," jeno de Kršmanc ni reko: "Nej bo tu danes na stran." Jeno to vse toku gvišno, koker meni pravi Buh pomagej. Amen.</p>

<p>Št. 47 1787 – Luka Stržinar z Vrhnik – prisega tožnika¹⁰⁷</p>	<p>f. 72, Podložniški procesi 1787, No. 36, 07. 07. 1787.</p>
<p>Jest Luka Stershiner perseshem Bogu ušigamo=gozhnimu, de jest per [le lete u leitu 1785mu na sterbin useti] te voshni, od Katere je bla [u toshbe tega 9ga] ta deveti dan Mesza [Junia] Roshnizvet letega leita [uprashaine] toshba sraven enaist Rainesh tudi tri, inu Shtirde]set Kraizerjou, sa Shrange, inu voshne aushlake od Martin Lenartshitsha ni]sem prejeu, toku guishnu meni Bug pomagei Amen.</p>	<p>Jest, Luka Stržinar, pršežem Bogu Vsigamogočnimu, de jest pr te vožni, od katere je bla ta deveti dan mesca rožnicvet letega lejta tožba, zraven enajst rajneš tudi triinuštirdeset krajcerjov za šrange inu vožne aušlake od Martin Lenarčiča nisem prejel. Toku gvišnu, koker meni Bug pomagej. Amen.</p>

¹⁰³ Tožba Matevža Kereta s Štefanje Gore proti (domačemu podložniku) Matiji Dolinšku mlajšemu zaradi sekire, ki mu jo je obdolženi na vozni poti zaplenil in jo tožnik zahteva nazaj. Priče so bile prisežene in izprašane na podlagi predloženega vprašalnika.

¹⁰⁴ Tožba Tomaža Lenarčiča proti Štefanu Kršmancu, ker je proti njemu, svojemu županu, podal lažno izjavo (*falschen Zeugnis*), zaradi česar od obdolženca zahteva preklic le-te.

¹⁰⁵ Frančišek Luka Marenik, vrhniški župnik od leta 1774 (Frančišek Pokorn, Šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji I. 1788, Ljubljana 1908, str. 245).

¹⁰⁶ Anton Kremenek, od leta 1767 beneficiat v Bevkah (prav tam, str. 250).

¹⁰⁷ Tožba Luka Stržinarja z Vrhnikih proti Martinu Lenarčiču iz Bevk zaradi neplačila 11 goldinarjev za prevoz tovora (*a conto einer Fracht*) pred tremi leti.

<p>Št. 48 1787 – Jožef Seršen, duhovnik iz Ljubljane – prisega tožnika¹⁰⁸</p>	<p>f. 72, Podložniški procesi 1787, No. 18, 10. 07. 1787.</p>
<p>Jest Joseph Sershen perseshem eno ressnizhno Peršego Bogu ušiga= mogozhnimu, de jest ta savol tega, de be biv Martin Peterza shenitu Andre Pauzova h Kankaratovi hishi u ti spudni shishki napra=vou, dani Zešarski Zekin Martin Petterzu nišsem shenkou toku guishnu meni Bug pomagei Amen.</p>	<p>Jest, Jožef [Jozef] Seršen, prsežem eno resnično prsego Bogu Vsigamogočnimu, de jest ta zavol tega, de be biu Martin Peterca ženitu Andre Paucova h Kankaratovi hiši u ti Spudni Šiški napravou, dani cesarski cekin Martin Petercu nisem šenkou. Toku gvišnu meni Bug pomagej. Amen.</p>

<p>Št. 49 1787 – Štefan Završnik iz Podmolnika, podložnik gospostva Fužine – prisega tožnika¹⁰⁹</p>	<p>f. 72, Podložniški procesi 1787, No. 24, 14. 07. 1787.</p>
<p>Jest Stephan Sauereshneg perseshem Bogu ušigamogozhni=mu, [de]</p> <p style="text-align: center;">pervezh</p> <p>De Jest pred Woshizhmi tega 1787ga leita [to] od Matheusha Dettela skus negaviga Sina Martina u gotovim dnarju nišsem 12, ampak le 10 Kronn prejeu</p> <p style="text-align: center;">drugezh</p> <p>De Jest na raitengo tega u toshbi tega drusiga Mesza Roshni=ga zveta letiga leita postauleniga Douga teh, 40 1/2 Kronn od Matheusha Dettela 7 Kron, nišsem prejeu</p> <p style="text-align: center;">tretezh</p> <p>De jest u moji Hishi ob Wošhizhu [leitashniga] leitega leita na raitengo tega u toshbi tega drusiga Mesza Roshnigazveta letiga leita postauleniga Douga teh 40 1/2 Kronn 23 Petize nišsem prejeu</p> <p style="text-align: center;">Zhetertezh</p> <p>De jest [u Hishi] od Matheusha Dettela u niegovi Hishi ob Pustu leitega leita na raitengo tega u toshbi tega drusiga Mesza Roshnigazveta letiga leita postauleniga Douga teh 40 1/2 Kron 3 Petize nišsem prejeu</p> <p style="text-align: center;">Petezh</p> <p>De jest ene volouske Kravje Koshe, Katire so velale 17 Kron inu 4 Petize, od Matheusha Dettela na raitengo tega u toshbi tega drusiga Mesza Roshnigazveta letiga leita postauleniga Douga nišsem prejeu</p> <p style="text-align: center;">inu u [osh] Sedmi Poshti</p> <p>De [jest] je ta ob suetimu Paulu letiga leita od Matheusha Dettela dvema / Kupzam</p> <p>namest mene dana Ara teh [Se] 7 Petiz, inu 15 Soldou inu ta od niega / raunu</p> <p>taisti dan, same plazhana Zecha teh 4 Petiz inu 24 Soldou she na enimu drugimu, Koker na leti u toshbi tega drusiga Mežza Roshnigazveta letiga leita postaulenimu Dougu teh 40 1/2 Kron poraitana.</p> <p>Togu Guishnu meni Bug pomagei Amen.</p>	<p>Jest, Štefan Završnek, prsežem Bogu Vsigamogočnimu:</p> <p>Prveč, de jest pred božičmi tega 1787-ga lejta od Matevža Detela skuz njegaviga sina Martina u gotovim dnarju nisem 12, ampak le 10 kron prejeu.</p> <p>Drugeč, de jest na rajtengo tega u tožbi tega druziga mesca rožniga cveta le-tiga lejta postavljeniga douga teh 40 1/2 kron od Matevža Detela 7 kron nisem prejel.</p> <p>Treteč, de jest u moji hiši ob božiču lej-tega lejta na rajtengo tega u tožbi tega druziga mesca rožniga cveta le-tiga lejta postavljeniga douga teh 40 1/2 kron 23 petice nisem prejeu.</p> <p>Četrteč, de jest od Matevža Detela u njegovih hiši ob pustu lej-tega lejta na rajtengo tega u tožbi tega druziga mesca rožniga cveta le-tega lejta postavljeniga douga teh 40 1/2 kron 3 petice nisem prejeu.</p> <p>Peteč, de jest ene volovske kravje kože, katire so velale 17 kron inu 4 petice, od Matevža Detela na rajtengo tega u tožbi tega druziga mesca rožniga cveta le-tega lejta postavljeniga douga nisem prejel.</p> <p>Inu u sedmi pošti, de je ta ob svetimu Pavlu le-tiga lejta od Matevža Detela dvema kupcam namest mene dana ara teh 7 petic inu 15 soldov inu ta od njega ravnu taisti dan zame plačana ceha teh 4 petic inu 24 soldov že na enimu drugimu, koker na le-ti u tožbi tega druziga mesca rožniga cveta le-tega lejta postavljenimu dougu teh 40 1/2 kron porajtana.</p> <p>Toku gvišnu meni Bug pomagej. Amen.</p>

¹⁰⁸ Tožba Jožefa Seršena, duhovnika iz Ljubljane, proti Martinu Peterci, domačemu podložniku iz Zgornje Šiške, za vračilo cesarskega cekina, ki ga je tožnik izročil obdolžencu, da bi ta izposloval priženitev Andreja Pevca k hiši N. N., po domače Kankara v Spodnji Šiški, a obdolženi obljube ni izpolnil.

¹⁰⁹ Tožba fužinskega podložnika Štefana Završnika iz Podmolnika (*aus dem Dorf Spodmounika*) proti pfalškemu podložniku Matevžu Deteli z Vodmata za plačilo še ne izplačanega dela kupnine za vole.

Št. 50 1787 – Martin Lenarčič iz Bevk, domači podložnik – prisega obdolženca ¹¹⁰	f. 72, Podložniški procesi 1787, No. 36, 11. 08. 1787.
Jest [Luka Stershtiner] Martin Lenartshitsh perseshem Bogu ušsigamogozhnimu de Luka Stershtiner to Voshno, od Katire je u moji toshbi upra=shaine, inu Katira je imela po glihenge sa trinaist Rainish od Verhenke do Tersta, inu od Tersta spet na Vorhenko sa me opraulena biti, nei dalei Koker od Vorhenke do Senoshetsh opravou, toku guishnu meni Bug pomagei Amen.	Jest, Martin Lenarčič, prsežem Bogu Vsigamogočnimu, de Luka Stržiner to vožno, od katire je u moji tožbi vprašajne inu katira je imela po glihenge za trinajst rajniš od Vrhenke do Trsta inu od Trsta spet na Vorhenko zame opravlena biti, nej dalej koker od Vorhenke do Senožeč opravou. Toku gvišnu meni Bug pomagej. Amen.

Št. 51 1787 – Jožef Grošel ali Borštnar iz Laz v Tuhinju, 38-letni celozemljak, podložnik špitalskega imenja v Kamniku – prisega priče pred krajevnim sodiščem graščine Spodnje Perovo ¹¹¹	f. 72, Podložniški procesi 1787, No. 48, 05. 12. 1787.
Jest Joseph Groschel is Lasou Spetauski Kmet Perseschem eno telesno Persego, Ke Bogu ušsega mogotschnimu, de jest taistu kar bodem praschan bres ušsega nasaisaderschaina moiech Mišsou, al na due Vische lochku sastopleina noben=mo Ke lubmo, al Ke Skode, to pravo resnizo venpovedat, nitsch samoutschate, inu moie venpovedaine nobnmo resodete notschem, dockler tu nabo samu od tega Sodnika venpoveda=no, toku Guischno meni Buch pomagaj amen. + Joseph Groschel	Jest, Jožef [Jozef] Grošel iz Lazov, špetavski kmet, prsežem eno telesno prsego k Bogu Vsegamogočnimu, de jest taistu, kar bodem prašan, brez vsega nazajzadržajna mojih misov al na dve viže lohku zastoplejna nobenmo k lubmo al k škode to pravo resnico ven povedat, nič zamoučate inu moje venpovedajne nob(e)nmo rezodete nočem, dokler tu na bo samu od tega sodnika ven povedano, toku gvišnu meni Buh pomagaj. Amen.

Št. 52 1787 – Gašper Lamprecht iz Laz v Tuhinju, star okoli 50 let, podložnik župnije Kamnik – prisega priče pred krajevnim sodiščem mesta Kamnik ¹¹²	f. 72, Podložniški procesi 1787, No. 48, 11. 12. 1787
Jest Gašper Lambrecht perscheschem eno telejsno Persego, k Bogu ušsiga mogozhnimo, de jest taiste Kar bom praschan, bres nasai derschajne mojih Mislou, al na due Vische toku Sastoplejna, nobenemu K Lubu, al K Sko=de to pravo Resnizo ven povedat, nezh sa=mouzhat, inu moje Venpovedajne nobeni=mo venpovedati, inu resodet nozhem, dok=ler to nabo samu od tega Sodnika ven po=vedanu. Toku guishnu meni Buch po=magej.	Jest, Gašper Lamprecht, pršežem eno telesno prsego k Bogu Vsigamogočnimu, de jest taiste, kar bom prašan, brez nazajdržajne mojih mislov al na dve viže toku zastoplejna nobenemu k lubu al k škode to pravo resnico ven povedat, neč zamoučat inu moje venpovedajne nobenimo ven povedati inu razodet nočem, dokler to na bo samu od tega sodnika ven povedanu. Toku gvišnu meni Buh pomagej.

¹¹⁰ Ista pravda kot pri prisegi št. 47.

¹¹¹ Tožba Pavla Rusa, pfalškega podložnika iz Sel proti sokrajanu Matevžu Mohaju, podložniku graščine Jablje, zaradi zasutja jarka, ki je določal mejo med njunima zemljiščema. Tožnik je imenoval tri priče, podložnike različnih gospostev, škofijsko gospostvo Ljubljana pa je prosilo špitalsko imenje v Kamniku, naj zasliši svojega podložnika Jožefa Grošla. Ker je kamniški špital patrimonialno oblast medtem delegiral krajevnemu sodišču graščine Spodnje Perovo, je Grošla tam prisegel in zaslišal "delegirani krajevni sodnik".

¹¹² Ista zadeva kot pri prisegi št. 51. Škofijsko gospostvo Ljubljana je prosilo župnijo Kamnik, naj kot pričo zasliši svojega podložnika Gašperja Lamprehta iz Laz. Zaslišanje je v tem primeru kot "delegirani krajevni sodnik" opravil kamniški mestni sodnik.

Št. 53 1788 – Boštjan Mihelič , domači podložnik iz Šmartna (ob Savi) – prisega tožnika ¹¹³	f. 72, Podložniški procesi 1788, No. 6, 08. 03. 1788.
<p>Jest Bostian Michelitsh perseshem Bogu uřsigamogozhnimu eno pravo, inu ressnizhno Per]sego, de jest te dnarje, od Katirih je bla u toshbi tega 18 tega pretezhena Mesza uprashaine od Joseph Michelitsh niřsem prejeu, inu de tudi navem, Komu je tiste dnarje Joseph Michelitsh dau toku guishnu meni Bug pomagei Amen.</p>	<p>Jest, Boštjan Mihelič, prsežem Bogu Vsigamogočnimu eno pravo inu resnično prsego, de jest te dnarje, od katirih je bla u tožbi tega 18-ega pretečeniga mesca vprašajne, od Jožef [Jozef] Mihelič nisem prejeu inu de tude na vem, komu je tiste dnarje Jožef [Jozef] Mihelič dau. Toku gvišnu meni Bug pomagej. Amen.</p>
Št. 54 1788 – Mica Kebčovka iz Drage, podložnica graščine Bokalce – prisega tožnice ¹¹⁴	f. 72, Podložniški procesi 1788, No. 27, 18. 10. 1788.
<p>Jest Miza Kebtschouka perse]hem Bogu uřsiga= mogozhnimu, de se je Joseph Losar [per temu Tepe=shu] taisti vezher, K se je smano, inu she is dvema drugimi Deklizhi [gerdu] na Snosheti u Hudi Dollini gerdu raunalu, sraven [per tiřtih Fanteh sraven] snaidou, toku guishnu meni Bug pomagei Amen.</p>	<p>Jest, Mica Kebčovka, prsežem Bogu Vsigamogočnimu, de se je Jožef [Jozef] Lozar taisti večer, k se je z mano inu še iz dvema drugimi deklitči na snožeti v Hudi dolini grdu ravnalu, zraven znajdou. Toku gvišnu meni Bug pomagej. Amen.</p>
Št. 55 1792 – Neža Klemen – prisega tožnice ¹¹⁵	f. 73, Podložniški procesi 1791, No. 9, 11. 01. 1792.
<p>Jest Nesha Klemenka perseshem Bogu uřsiga= mogozhnimu, de je med mano, inu mojem sdei ranzem Bratam Andre Klemenam ta od obduejeh Plati poterjena Verb]henska glihenga toku obstala, de Ke be eden, ali ta drugi od nai duejeh umerou, ta preshiveszhi Verb inu gospodar od Zeliga sapusheniga Premo= sheina ima biti, inu ostati: toku guishnu meni Bug pomagei Amen.</p> <p style="text-align: right;"><i>x Agnes Klemenin</i>¹¹⁶</p>	<p>Jest, Neža Klemenka, prsežem Bogu Vsigamogočnimu, de je med mano inu mojem zdej rancem bratam Andre Klemenam ta od obduejeh plati potrjena verbšenska glihenga toku obstala, de ker be eden ali ta drugi od naj dvejeh umerou, ta preživeči verb inu gospodar od celiga zapušeniga premožejna ima biti inu ostati. Toku gvišnu meni Bug pomagej. Amen.</p>
Št. 56 1792 – Gregor Moran , 38-letni podložnik župnije Cerklje na tretjinski kmetiji v Cerkljah – prisega priče pred krajevnim sodiščem državnega gospostva Velesovo (1) ¹¹⁷	f. 73, Podložniški procesi 1791, No. 27, 13. 08. 1792.
<p>Jest Gregor Moran perseschem Bogu Vsega mogozh= nimu eno pravo reshizhno inu Telesno Per]sego, de jest bodem Vse taistu, Zhes Katiru jest Savoli te tosbe</p>	<p>Jest, Gregor Moran, prsežem Bogu Vsegamogočnimu eno pravo, resnično inu telesno prsego, de jest bodem vse taistu, čez</p>

¹¹³ Tožba Boštjana Miheliča, domačega podložnika iz Šmartna, proti Elizabeti Kerner iz Hrastja, dedinji celotnega premoženja pokojnega moža Jožefa Miheliča in zastopnici mladoletne hčerke Jožefe Mihelič, za plačilo 30 goldinarjev deželne veljave, ki so mu bili ob poroki Elizabetinega moža obljubljeni kot odpravnina iz bratove hiše, a jih doslej še ni prejel.

¹¹⁴ Tožba Marije – Mice Kebč(ovke) iz Drage, podložnice graščine Bokalce, proti pfalškemu podložniku Jožefu Lozarju iz Nadgorice, s katero zahteva 38 goldinarjev deželne veljave za poškodovano obleko, prizadejane udarce in zmerljivke. Ko je bila zvečer na praznik Presvetega Rešnjega Telesa z dvema dekletoma iz Nadgorice na travniku v Hudi dolini, je za njimi prišlo sedem fantov, jo podro na tla in preteplo.

¹¹⁵ Tožba Neže Klemen proti Lovrencu Klemenu zaradi dediščine po bratu Andreju Klemenu.

¹¹⁶ V gotici.

¹¹⁷ Tožba Matevža Kirna proti (domačim podložnikom) Jakobu Slugi, Jožefu Pavcu in Jožefu Hribarju zaradi škode, povzročene v njegovih gozdovih. Na prošnjo krajevnega sodišča škofijskega gospostva v Ljubljani je krajevno sodišče podržavljenega gospostva Velesovo kot pričo priseglo in zaslialo Gregorja Morana, podložnika župnije Cerklje.

<p>tega Matheusa Kirna, jenu Jacoba Sluga, Luca Pauza, inu Josepha Hribaria, Savoli ene V Borstech tega Matheusa Kirna od Kosech Steriene Skode po praschan bodem, po pravi Pravizi pres Vsega Nasai=derschaina mojem Misel alli Na doje Sastopnosti, nobenimu Klubesni alli K Skodi povedau, nezh Sa=mouzou, inu tudi moje to Danashne Govariene nobenimu popret povedu, dokler Letu od te Richtne Gosposke nabode resch glaschenu, inu tu toku Guishnu, Koker meni Buh pomagaj.</p> <p style="text-align: right;">x Gregor Moran¹¹⁸</p>	<p>katiru jest zavoli te tozbe tega Matevza [Mateusa] Kirna jenu Jakoba Sluga, Luka Pavca inu Jozeffa [Jozefa] Hribarja zavoli ene v borsteh tega Matevza Kirna od kozeh strjene skode popraschan bodem, po pravi pravici brez vsega nazajdrzajna mojem misel ali na d(v)oje zastopnosti, nobenimu k lubezni ali k škodi povedau, nezh zamoucho inu tudi moje to današne govarjene nobenimu popret povedu, dokler le-tu od te rihtne gosposke na bode rezglašenu. Inu tu toku gvišnu, koker meni Buh pomagaj.</p>
--	---

<p>Št. 56 a Gregor Moran, 38-letni podložnik župnije Cerklje na tretjinski kmetiji v Cerkljah – prisega priče pred krajevnim sodiščem državnega gospostva Velesovo (2)¹¹⁹</p> <p>Jest Gregor Moran persejhem Bogu Ufsegamogozhnimu eno pravo resnizhno inu telesno Persego, de jest bodem u se taistu, zhes Katiru jest savoli te Toshbe tega Matthaueusha Kirna inu Jacoba Sluga, Luca Peuza, inu Jo hepha Hribaria, savoli ene u Borsteh tega Matthaueusha Kirna od Kosech sturjene Skode poprashan bodem, po pravi Pravizi pres usega Nasaidershaina mojem Misel, ali na dvoje Sastopnosti Nobenimu K Lubesni, ali Skode povedou, nezh sa mouzou, inu tudi moje to dana chne Govorjeine Nobenimu popret povedou, dokler Letu od te Richtne Gosposke nabode resglašenu, inu tu toku gvišchnu, Koker meni Bug pomagei.</p> <p style="text-align: right;">x Gregor Moran</p>	<p>f. 73, Podložniški procesi 1791, No. 27, 13. 08. 1792.</p> <p>Jest, Gregor Moran, prsežem Bogu Vsegamogočnimu eno pravo, resnično inu telesno prsego, de jest bodem vse taistu, čez katiru jest zavoli te tozbe tega Matevza Kirna inu Jakoba Sluga, Luka Pevca inu Jozeffa Hribarja zavoli ene u borsteh tega Matevza Kirna od kozeh sturjene skode popraschan bodem, po pravi pravici brez vsega nazajdrzajna mojem misel ali na dvoje zastopnosti, nobenimu k lubezni ali k škodi povedau, nezh zamoucho inu tudi moje to današne govorjeine nobenimu popret povedou, dokler le-tu od te rihtne gosposke na bode rezglašenu. Inu tu toku gvišnu, koker meni Bug pomagej.</p>
--	--

<p>Št. 57 1792 – Anton Moran, 52-letni podložnik državnega gospostva Velesovo na celi kmetiji v Cerkljah – prisega priče pred krajevnim sodiščem državnega gospostva Velesovo (1)¹²⁰</p> <p>Jest Anton Moran perseschem Bogu Vsega mogozh=nimu eno pravo resnizhno inu Telesno Per sego, de jest bodem Vse taistu, Zhes Katiru jest Savoli te toshe tega Matheusa Kirna, jenu Jacoba Sluga, Luca Pauza, inu Josepha Hribaria, Savoli ene V Borstech tega Matheusa Kirna od Kosech Steriene Skode po=praschan bodem, po pravi Pravizi pres Vsega Nasai=derschaina mojem Misel, alli Na doje Sastopnosti, nobenimu Klubesni, alli K Skodi povedou, nezh Samouzou inu tudi moje to Danaschne Govariene nobenimu poprei povedu, dokler Letu od te Richtne Gosposke nabode reschglaschenu, inu tu toku guishnu, Koker meni Bug pomagaj.</p> <p style="text-align: right;">x Anton Moran</p>	<p>f. 73, Podložniški procesi 1791, No. 27, 13. 08. 1792.</p> <p>Jest, Anton Moran, prsežem Bogu Vsegamogočnimu eno pravo, resnično inu telesno prsego, de jest bodem vse taistu, čez katiru jest zavoli te tozbe tega Matevza [Mateusa] Kirna jenu Jakoba Sluga, Luka Pavca inu Jozeffa [Jozefa] Kirna od kozeh strjene skode popraschan bodem, po pravi pravici brez vsega nazajdrzajna mojem misel ali na d(v)oje zastopnosti, nobenimu k lubezni ali k škodi povedou, nezh zamoucho inu tudi moje to današne govarjene nobenimu poprej povedu, dokler le-tu od te rihtne gosposke na bode rezglašenu. Inu tu toku gvišnu, koker meni Bug pomagaj. Amen.</p>
--	---

¹¹⁸ V gotici.

¹¹⁹ Overjeni prepis prisega št. 56 in zapisnika zaslišanja, narejen v pisarni gospostva Goričane.

¹²⁰ Ista zadeva kot pri prisegi št. 56.

<p>Št. 57 a 1792 – Anton Moran, 52-letni podložnik državnega gospostva Velesovo na celi kmetiji v Cerkljah – prisega priče pred krajevnim sodiščem državnega gospostva Velesovo (2)¹²¹</p>	<p>f. 73, Podložniški procesi 1791, No. 27, 13. 08. 1792.</p>
<p>Jest Anton Moran persehem Bogu Usiga mogozhnimu eno pravo resnizhno inu telesno Persego de jest bodem use taistu zhes Katiru jest Savoli te Toshbe tega Matthaueusha Kirna, inu Jacoba Sluga, Luca Peuza, inu Joshepha Hribarja, savoli ene u Borstech tega Mathaueha Kirna od Kosech sturjene Skode poprahan bodem po pravi Pravizi pres usega Nasai dershaina mozech Mijsel, ali na dvoje Sastop= nasti, Nobenimu K Lubesni ali Skodi povedou, nez samouzhou inu tudi moje to današchne Govorjenje Nobenimu popret povedou dokler Letu od te Richtne Gosposke nabode res= glašenu, inu tu toku guischnu, Koker men Boug pomagei. Amen.</p> <p style="text-align: right;">x Anton Moran</p>	<p>Jest, Anton Moran, prsežem Bogu Vsigamogočnimu eno pravo, resnično inu telesno prsego, de jest bodem vse taistu, čez katiru jest zavoli te tožbe tega Matevža Kirna jenu Jakoba Sluga, Luka Pevca inu Jožefa [Jozefa] Hribarja zavoli ene v Borstech tega Matevža Kirna od kozeh sturjene škode poprašan bodem, po pravi pravici brez vsega nazajdržajna mojih misel ali na dvoje zastopnosti, nobenimu k lubezni ali k škodi povedou, neč zamoučou inu tudi moje to današne govorjenje nobenimu popret povedou, dokler le-tu od te rihtne gosposke na bode rezglasenu. Inu tu toku gvišnu, koker meni Boug pomagej. Amen.</p>
<p>Št. 58 1792 – Urban Hafner z Ladje, podložnik župnije Sora – prisega tožnika¹²²</p>	<p>f. 73, Podložniški procesi 1792, No. 5, 07. 09. 1792.</p>
<p>Jest Urban Hafner perseshem Bogou usiga mogozhnimu de je meni Joannes Jenko na temu niemu od mene danmu Shitu, Vinu, inu [u] gotouimu Pošsoivainu sche 75 Rainsh inu 2 Petiz douhan toku guishnu meni Boug pomagei Amen.</p> <p style="text-align: right;">x Urban Hafner</p>	<p>Jest, Urban Hafner, prsežem Bogou (!) Vsigamogočnimu, de je meni Janez [Joanes] Jenko na temu njemu od mene danmu žitu, vinu inu gotovimu posojvajnu še 75 rajnš inu 2 petic doužan. Toku gvišno meni Boug (!) pomagej. Amen.</p>
<p>Št. 59 1793 – Primož Košenina in Jakob Kajžar, oba domača podložnika z Ladje – prisega postavljenih cenilcev¹²³</p>	<p>f. 73, Podložniški procesi 1792, No. 5, 01. 02. 1793.</p>
<p>Jest Primash Košchenina: Jacob Kaischar: perseshem Bogu usiga mogozhnimu de ozhem to per Joanesu Jenko sa schazat naprei postauleno Shvino na tanku obgledat inu Kup od taiste po moi Previdnosti pravizhnu inu resloshnu ti naprei postauleni sodni Gosposki na Snaine dat ozhem [Koker] toku guishnu meni Bug pomagei Amen.</p> <p style="text-align: right;">x Primash Koschenina x Jacob Kaishar</p>	<p>Jest, Primaž Košenina / Jakob Kajžar prsežem Bogu Vsigamogočnimu, de očem to pr Janezu [Joanesu] Jenko za šacat naprej postavleno žvino na tanku obgledat inu kup od taiste po moj previdnosti pravičnu inu rezložnu ti naprej postavljeni sodni gosposki na znajne dat očem. Toku gvišnu meni Bug pomagej. Amen.</p>

¹²¹ Overjeni prepis prisega št. 57 in zapisnika zaslišanja, narejen v pisarni gospostva Goričane.

¹²² Tožba Urbana Hafnerja z Ladje, podložnika župnije Sora, proti Janezu Jenku, pfalškemu podložniku z Ladje, za plačilo dolga.

¹²³ Krajevno sodišče je Košenino in Kajžarja kot izvedenca (*Kunstverständige*) imenovalo za cenilca živine Janeza Jenka, potem ko je v zgornji zadevi Urbana Hafnerja proti Jenku (gl. prisega št. 58) razsodilo, naj se dolg izplača z eksekucijo dolžnikove živine.

<p>Št. 60 1793 – Primož Maren, po domače Vulčar, 53-letni podložnik ljubljanskega stolnega kapitlja – prisega priče (1)¹²⁴</p>	<p>f. 74, Podložniški procesi 1793, No. 33, 27. 02. 1793.</p>
<p>Jest Primas Mahren perseshem Bogu u[sigamogozh]nimu eno zhisto inu resnizhno Persega, de bodem jest zhejt tai[sto] Kar jest prashan bodem nobeinimu K nuzu al K Shkodi ampak to pravo resnizo Koker je meni videozhe, bres nafaiderschanja povedou inu toku dougu na tihim dershau bodem dokler te vi[shinge] od vikshi Gosposke osnainene ne bodo, inu toku gui[hnu] Koker meni Bog pomagei.</p>	<p>Jest, Primaž [Primas] Maren, prsežem Bogu Vsigamogočnimu eno čisto inu resnično prsega, de bodem jest čez(t) taisto, kar jest prašan bodem, nobejnimu k nucu al k škodi, ampak to pravo resnico, koker je meni videjoče, brez nazajdržanja povedou inu toku dougu na tihim držou bodem, dokler te vižinge od vikši gosposke oznajnene ne bodo. Inu toku gvišnu, koker meni Bog pomagej.</p>
<p>Št. 60 a 1793 – Primož Maren, po domače Vulčar, 53-letni podložnik ljubljanskega stolnega kapitlja – prisega priče (2)¹²⁵</p>	<p>f. 74, Podložniški procesi 1793, No. 33, 27. 02. 1793.</p>
<p>Jest Primasch Mahren perse[hem] Bogu u[siga] mogozhni=mu eno zhisto inu resnizhno Persego, de bodem jest zhes taistu, sa Kar jest pra[schan] bodem Nobenimu K Nuz ali K Shko=di ampak to pravo Resnizo, Koker je meni vedeozhe, bres u[siga] Nasaiders[haina] povedou, inu toku dougu na tihim der[hau] bodem, dokler te vi[henge] od vikshi Gosposke osnainene ne bodo, inu toku gvi[hchnu], Koker meni Bug pomagei.</p>	<p>Jest, Primaž Maren, prsežem Bogu Vsigamogočnimu eno čisto inu resnično prsego, de bodem jest čez taistu, kar jest prašan bodem, nobenimu k nucu al k škodi, ampak to pravo resnico, koker je meni vedejoče, brez vsiga nazajdržanja povedou inu toku dougu na tihim držou bodem, dokler te vižinge od vikši gosposke oznajnene ne bodo. Inu toku gvišnu, koker meni Bug pomagej.</p>
<p>Št. 61 1794 – Marija Oblak – prisega tožnice¹²⁶</p>	<p>f. 74, Podložniški procesi 1794, No. 52, 12. 03. 1794.</p>
<p>Jest Maria Oblakouka perseshem Bogu u[sigamogo]=zhnimu, de sem per eni Glihi pred petemi Leiti Antonu Lenartshitshu sedemdeset Guldinarjou, inu 30 Kreuzerjou Nemshkiga Shtivila po[sodila], inu letu toku guishnu Koker guishnu meni Bug pomagei Amen.</p>	<p>Jest, Marija Oblakovka, prsežem Bogu Vsigamogočnimu, de sem pr eni glihi pred petemi lejti Antonu Lenarčiču sedemdeset guldinarjov inu 30 krojcerjov nemškiga štivila posodila. Inu le-tu toku gvišnu, koker gvišnu meni Bug pomagej. Amen.</p>
<p>Št. 62 1795 – Janez Jevnikar – prisega tožnika¹²⁷</p>	<p>f. 75, Podložniški procesi 1795, No. 27, 24. 03. 1795.</p>
<p>Jest Johann Jeunikar perseshem Bogu u[sigamo]=gozhnimu, de je meni is Thomas Wernikove sapushe=ne Ma[se], ali premosheina ob zaitu te zhe[is] letu Premosheine dershane Abhandlungu tu je tega petiga Me[isza] Decembra 1788 ga Leita 39 f 37 xr nemshkih Douh shlishou toku guishnu meni Bug pomagei Amen.</p> <p style="text-align: right;">x Johann Jeunikar</p>	<p>Jest, Johan Jevnikar, prsežem Bogu Vsigamogočnimu, de je meni iz Tomaž [Tomas] Bernikove zapušene mase al premožejna ob cajtu te čez le-tu premožejne držane abhandlungu, tu je tega petiga mesca decembra 1788-ga lejta, 39 f 37 kr nemških douh šlišou. Toku gvišnu meni Bug pomagej. Amen.</p>

¹²⁴ Tožba Magdalene (tudi Helene) Sevšek, podložnice mesta Ljubljana iz predmestja Gradišče, proti Matiji Pancetu, p[fa]lskemu podložniku z Viča, zaradi spornega deleža zakupljenega travnika. Zaslišanje tožnične priče je na prošnjo krajevnega sodišča gospostva Goričane (!) izvedlo krajevno sodišče stolnega kapitlja v Ljubljani. Pri tem je prišlo do pomote, saj bi moral pričati Matija Vulčar, podložnik ljubljanske komende nemškega viteškega reda, priseženi in zaslišani Primož Maren pa je samo stanoval v hiši, ki so ji po domače rekli pri Vulčarju, in povrh sploh ni bil komendski podložnik, temveč podložen stolnemu kapitlju.

¹²⁵ Overjeni prepis prisege in zapisnika zaslišanja je nastal v pisarni gospostva Goričane.

¹²⁶ Tožba Marije Oblak proti (domačemu podložniku) Antonu Lenarčiču za vračilo posojenega denarja.

¹²⁷ Tožba Janeza Jevnikarja proti (domačemu podložniku) Juriju Maru, prevzemniku (*Übernehmer*) zapuščine Tomaža Bernika za plačilo Bernikovega dolga v višini 12 goldinarjev in 45 krajcarjev nemške veljave.

<p>Št. 63 1795 – Magdalena Zore iz (okolice) Nadgorice – prisega tožnice¹²⁸</p>	<p>f. 75, Podložniški procesi 1795, No. 63, 10. 06. 1795.</p>
<p>Jest Magdalena Sorre perseshem Bogu uřsigamo= gozhnimu, de sem jest letega Otroka, Katiriga sem jest u Mejszu Oktobra 1794 ga Leita rodila is Imenam Mizko, od Joseph Lojsarja guishnu spozhela: toku guishnu meni Bug pomagei. Amen.</p> <p style="text-align: center;">x <i>Magdalena Sorre</i></p>	<p>Jest, Magdalena Zore, prsežem Bogu Vsigamogočnimu, de sem jest le-tega otroka, katiriga sem jest u mescu oktobra 1794-ga lejta rodila, iz imenam Micko, od Jožef [Jozef] Lozarja gvišnu spočela. Toku gvišnu meni Bug pomagej. Amen.</p>
<p>Št. 64 1795 – Antona Kocjančič iz Česnjice pri Sostrem, podložnik gospostva Fužine – prisega tožnika¹²⁹</p>	<p>f. 75, Podložniški procesi 1795, No. 76, 22. 07. 1795.</p>
<p>Jest Anton Koziantshish perseshem Bogu uřsigamogozhnimu, de jest sa ta par Volou, Katire sem jest pred duema Leitama Johannesu Tsher= nilzu predau, nejšem na to Visho sglidou, de jest, zhe bode Johannes Tschernilz lete Voli drashei, ali bulshi Kup predal, poloviza sgubizhka terpet, ali poloviza Dobizhka prejet imam: toku guishnu meni Bug pomagei Amen.</p> <p style="text-align: center;">x <i>Anton Koziantschitsch</i></p>	<p>Jest, Anton Kocjančič, prsežem Bogu Vsigamogočnimu, de jest za ta par volov, katire sem jest pred dvema lejtama Johannesu Črnilecu predau, nejšem na to vižo zglihau, de jest, če bode Johannes Črnilec le-te voli dražej ali bulši kup predal, polovica zgubička trpet ali polovica dobička prejet imam. Toku gvišnu meni Bug pomagej. Amen.</p>
<p>Št. 65 1798 – Janez Jenko, domači podložnik z Ladje – prisega obdolženca¹³⁰</p>	<p>f. 79, Sodne zadeve 1797, No. 1, 05. 02. 1798.</p>
<p>Jest Janes Jenko perschejšem bogu Oztetu, Sinu, jen Suetimo duchu eno pravo reschnitzno Suotno perschego, de jest Luket Starmano na tech U Tosbe postaulenech Retzech Zesch Poraitane pou Treko Kope Skope po 5 Ransch, Rejo od ene Krave 25 Ransch, douch od ene Krave 5 Ranch, Sa 3 posekane Hraste 5 Ransch, Skupei 47 Ransch, le 303 Ransch, jen netzvetz douschan nijšem. Jen de je ta pou treka Kopa Skupe 12 Ransch, Reja od Krave 25 Ransch, ti terje posekani Hrasti 5 Ransch Vredni, de je Luka Starmon te tri Hraste [Richt richtt] richtig [Bu]s] U]seu, jen meni na eni Krave 5 Ransch douschan ostou toku guishnu jen Resnizno Koker meni Buch U]selej pomagati ima Amen</p>	<p>Jest, Janez Jenko, pršežem Bogu Očetu, Sinu jen Svetimo Duhu eno pravo resnično žvotno pršego, de jest Luket Starmano na teh u tožbe postavlenih rečeh čež porajtane pou treko kope škope po 5 ranš, rejo od ene krave 25 ranš, douh od ene krave 5 ranš, za 3 posekane hraste 5 ranš, skupej 47 ranš, le 303 ranš jen neč več doužan nisem. Jen de je ta pou treka kopa skupe(j) 12 ranš, reja od krave 25 ranš, ti terje posekani hrasti 5 ranš vredni, de je Luka Starmon te tri hraste rihtik vzeu jen meni na eni krave 5 ranš doužan ostou. Toku gvišnu jen resnično, koker meni Buh vselej pomagati ima. Amen.</p>

¹²⁸ Tožba Marije Zore proti pfalškemu podložniku Jožefu Lozarju iz Nadgorice za očetovstvo in vzdrževanje nezakonske hčerke.

¹²⁹ Tožba Antona Kocjančiča iz Česnjice, podložnika gospostva Fužine, proti Janezu Črnilecu, pfalškemu podložniku iz Panc, zaradi nakupa in prodaje para volov.

¹³⁰ Tožba Luke Starmana iz Vaš, podložnika gospostva Goričane, proti pfalškemu podložniku Janezu Jenku z Ladje za plačilo dolga 473 goldinarjev in 47 krajcarjev deželne veljave.

<p>Št. 66 1803 – Jernej Ocvirk, podložnik imenja Studenec iz Kleč – prisega obdolženca¹³¹</p>	<p>f. 80, Sodne zadeve 1803, No. 2, 01. 04. 1803.</p>
<p>Jest Jerný Ozvirk perseschem h Bogu u[s]iga mogozhni= ma eno zhisto ino resnizhna persego, de Grega Christoph, Kar se jest vem spomnet, ino Kar je men vedeozhe, men ena bunkarza Vina nidau, tud nisem jest snim raitenge delou jen tud ne niemo 32 Rainisch douschen ostou, jenu tu tokou guishnu, Koker meni Bug pomagei. Amen.</p>	<p>Jest, Jernij Ocvirk, pršežem h Bogu Vsigamogočnimu eno čisto ino resnična prsego, de Grega Krištof, kar se jest vem spomnet ino kar je men vedejoče, men ena bunkarca vina ni dau, tud nisem jest z nim rajtenge delou jen tud ne njemo 32 rajniš doužen ostou. Jenu tu tokou gvišnu, koker meni Bug pomagej. Amen.</p>
<p>Št. 67 1803 – Jakob Bergant, domači podložnik iz Zapog – zadolžnica¹³²</p>	<p>f. 77, Sodne zadeve 1797–1811, K/13–15, 21. 12. 1803.</p>
<p>[Priloga A:] Jest Jacob Bergant is Sapoch Kir je Numera 35 Gospo=sko u Lublano pod skofio obstojm u prizho 2 Mosh de sem jejt Joshefe Koshirje 150 Ransh doushen, sa Katere ima nivo pred Vodizam sa Interes, in de jejt oblubem nemo pred lete dnarje plazhat predem (!) bode on od Nive odstopu, U Dornzech ta 21 Dan Decem=bra 1803 proshen Podpisvavez Mihael Lauritsh mp. x Jacob Bergant x Joshef Kosher Mihael Lauritsh mp. x Meklaush Prejha</p>	<p>Jest, Jakob Bergant iz Zapogh, kir je numera 35, gosposko u Lublano pod škofijo, obstoj(i)m u pričó 2 mož, de sem jest Jožefe Koširje 150 ranš doužen, za ketere ima nivo pred Vodizam za interes, in de jest oblubem nemo pred le-te dnarje plačat, preden bode od nive odstopu. U Dornceh ta 21 dan decembra 1803 prošén podpisvavec Mihael Lavrič m.p.</p>
<p>Št. 68 1805 – Martin Golar – prisega obdolženca¹³³</p>	<p>f. 80, Sodne zadeve 1804, No. 4, 05. 04. 1805.</p>
<p>Jest Martin Gollar pershesem Bogu u[s]ega mogotshnimu eno pravo, inu shivot= / no persego, de po moji vednosti inu spounostio [n] ra=nik Ozhe Martin Gollar ti Neshe Gollar sdei omoshe=ne Marn, sraven teh sashafaneh 400 f [Gollinarjou] Rainshou she posebei to Jernejou Pangerzavo doushno pismo sa 150 Rainish nei sashafou, inu leto tako guish=nu Koker Buh meni pomagaj Amen.</p>	<p>Jest, Martin Golar, pršežem Bogu Vsegamogočnimu eno pravo inu životno prsego, de po moji vednosti inu spounostjo (!) ranik oče Martin Golar ti Neže Golar, zdej omožene Marn, zraven teh zašafaneh 400 f rajnzov še posebej to Jernejov Pangercavo doužno pismo za 150 rajniš nej zašafou, inu le-to tako gvišnu, koker Buh meni pomagaj. Amen.</p>

¹³¹ Prisega je bila opravljena pred pfalškim krajevnim sodiščem, ker je imenje Studenec (*Gült Brünn*) temu delegiralo pristojnosti patrimonialnega sodstva. Tožba Gregorja Krištofa iz Podgore, podložnika gospostva Fužine, proti Jerneju Ocvirku iz Kleč zaradi dolga 32 goldinarjev deželne veljave za vino.

¹³² Zadolžnica je sestavni del sodnega spisa iz leta 1805 o tožbi Jožefa Koširja iz Repenj proti Jakobu Bergantu za dolg 50 goldinarjev. Stvar je šla nato s krajevnega sodišča ljubljanskega škofijskega gospostva še na prizivno instanco, na apelacijsko sodišče v Celovcu.

¹³³ Tožba Neže Golar, zdaj poročene Maren, iz šempetrskega predmestja proti (pfalškemu podložniku) Martinu Golarju, dediču po očetu Martinu Golarju st., za izročitev dolžniškega pisma (*wegen Ausfolgung einer Schuldobligation*) za 150 goldinarjev.

<p>Št. 69 1805 – Marija ali Mica Marovt, podložnica ljubljanske komende nemškega viteškega reda – prisega tožnice (1)¹³⁴</p>	<p>f. 77, Sodne zadeve 1797–1811, M, 09. 04. 1805.</p>
<p>Jest Maria Maroutouka persheshem Bogu usiga mogozhniko eno pravo resnizhno, jenu Zhisto persego, De po moje vednoste ranke Joseph Marauth rankmo Mihū Maraute teh u Shenitnimo Pismo od perviga Februarja 770 sa ozhetovo, inu materno doto oblublne sto jen pedeset Rainshou, inu ta Guant, inu jerjuhe noter da negove Smert ni odstou, inu odraitou, letu toku Guishno, Koker meni Bog pomagei Amen.</p>	<p>Jest, Marija Marovtovka, pršežem Bogu Vsigamogočniko eno pravo, resnično jenu čisto prsego, de po moje vednoste ranke Jožef [Jozef] Maraut rankmo Mihū Maraute teh u ženitnimo pismo od prviga februarja (1)770¹³⁵ za očetovo inu materno doto oblublne stojenpedeset rajnzov inu ta gvant inu jerjuhe noter da negove smrt ni odštou inu obrajtou. Le-tu toku gvišno, koker meni Bog pomagej. Amen.</p>

<p>Št. 69 a 1805 – Marija ali Mica Marovt, podložnica ljubljanske komende nemškega viteškega reda – prisega tožnice (2)¹³⁶</p>	<p>f. 77, Sodne zadeve 1797–1811, M, 09. 04. 1805.</p>
<p>Jest Miza Maroutouka per/heshem Bogu u/siga mogotshniko eno pravo, re/s= / nitshno, jenu zisto Per/sego, de po muoje vednostu (!) ranke Joseph Marout rank= / mo Mihū Maroute teh u Shenitnimo (!) Pi/smu od perviga Febervarja 776 (!) / Ja otzetovo, inu materno doto oblublne Sto jen pedeset Ran/schou, jen / ta Guant, inu jerjuhe noter da negove Smert ni odstou, jen odraitou, / letu toku gui/shnu, Koker meni Boh pomagei amen.</p>	<p>Jest, Mica Marovtovka, pršežem Bogu Vsigamogočniko eno pravo, resnično jenu čisto prsego, de po muoje vednostu (!) ranke Jožef [Jozef] Marovt rankmo Mihū Marovte teh u ženitnimo (!) pismu od prviga febrvarja (1)776 za očetovo inu materno doto oblublne stojenpedeset ranžov jen ta gvant inu jerjuhe noter da negove smrt odštou jen odrajtjou. Le-tu toku gvišnu, koker meni Boh pomagej. Amen.</p>

<p>Št. 70 1805 – Andrej Končnik, domači podložnik s Tučne v Tuhinju – prisega priče¹³⁷</p>	<p>f. 80, Sodne zadeve 1804, No. 7, 11. 04. 1805.</p>
<p>Jest Andre Kontshnig per/heshem Bogu u/siga mogotshniko eno pravo Zisto inu re/snitshno (!) per/sego, de jem jest rankemo Grogorje Kuharjo en denar richteg doushan biu, [amp] da douh pa je je Anton Plahuta Koker je sam obstavou od meni je sam najej platshou, jen letu sku/i en meni pret/h ujeti Koshech jenu is raitengam na Vollech na tako vi/sho, de jest sdei nemu Koker Verbu rantziga Kuharja nitsch doushan ni/sesem letu Toku guishnu inu re/snitshnu Koker meni boh (!) pomagei Amen.</p>	<p>Jest, Andre Končnik, pršežem Bogu Vsigamogočniko eno pravo, čisto inu resnično prsego, de sem jest rankemo Grogorje Kuharjo¹³⁸ en denar rihtek doužan biu, ta douh pa se je Anton Plahuta, koker je sam obstavou, od [prav: on] meni (v)se sam nazej plačou jen le-tu skuzi en meni preč vzeti kožeh jenu iz rajtengam na voleh na tako vižo, de jest zdej nemu koker verbu ranciga Kuharja nič doužan nisem. Le-tu toku gvišnu inu resnično, koker meni Boh pomagej. Amen.</p>

¹³⁴ Tožba Marije – Mice Marovt, podložnice ljubljanske komende nemškega viteškega reda, vdove in skrbnice mladoletnega sina Mihaela Marovta, proti (pfalški podložnici) Mini Marovt, prav tako vdovi in skrbnici njenih treh mladoletnih otrok, dedičev po pokojnem očetu Jožefu Marovtu, za neizplačano dediščino 150 goldinarjev skupaj z obrestmi, oblekami in rjuhami. Prisega je sestavni del prvega izvoda sodnega protokola.

¹³⁵ Letnica 1770 je napačna, saj je iz sodnega spisa razvidno, da je bilo ženitno pismo sestavljeno 1. februarja 1776. V pisarni škofijskega gospostva sta ga sklenila Jožef Marovt, pfalški podložnik na tretjinski kmetiji v vasi Glince v župi Vič, in Mina, hči Pavla Pleška.

¹³⁶ Drugi izvod sodnega protokola, katerega sestavni del je prisega.

¹³⁷ Tožba Antona Plahute iz vasi Briše proti (pfalškemu podložniku) Matiji Končniku s Tučne za plačilo 33 goldinarjev dolga. Terjatev tega posojila je pokojni Gregor Kutar prepustil svojemu dediču Antonu Plahuti, dolžniku Andreju Končniku, ki nastopa kot priča, pa je sledil sin Matija, zdaj obdolženec.

¹³⁸ Črka h je tu očitno zapisana kot inicialka ali pa gre pomotoma za dvojni t (Kuttarjo). Iz nadaljevanja prisega in iz sodnega spisa je jasno razvidno, da je pravi priimek Kuhar (*Kucher*).

<p>Št. 71 1808 – Janez Marenko, domači podložnik, posestnik kmetije in žitni trgovec v Ljubljani – tožnikova predloga prisega (1)¹³⁹</p>	<p>f. 77, Sodne zadeve 1797–1811, M/2, 14. 07. 1808.</p>
<p>Jest Janeš Marenko peršeshem Bogu Ozhetu, Sinu, jen švetmu Duchu ena prava jen Zhista Shvotna Peršega, de sem jest u Mešzu octob=ra 1793 od gospuda Eliasa Mattitsha u Sgrabu, u Shponavi tega Jurja Mo=detza 1600 Metznu Ushenitze vkupu, de pa gospud Elias Mattitsh potlej Ena Schlecht[na, od te Sa Mushter dane popollnama] Ushenitza, Katera še što ša Mushter dana zlu nezh ni glic= hala, je datti othou, letu toku gvishnu, Koker men Bug pomagej, Amen.</p>	<p>Jest, Janez Marenko, pršežem Bogu Očetu, Sinu jen Svetmu Duhu ena prava jen čista žvotna prsega, de sem jest u mescu oktobra 1793 od gospuda Eliasa Matiča u Zagrabu u šponavij tega Jurja Modeca 1600 mecnav ušenice vkupu, de pa gospud Elias Matič potlej ena šleht ušenica, katera se s to za mušter dana clu neč ni glihala, je dati otou. Le-tu toku gvišnu, koker men Bug pomagej. Amen.</p>
<p>Št. 71 a 1808 – Janez Marenko, domači podložnik, posestnik kmetije in žitni trgovec v Ljubljani – prisega tožnika (2)</p>	<p>f. 77, Sodne zadeve 1797–1811, M/2, 06. 08. 1808.</p>
<p>Jest Janes Marenko persheshem Bogu Ozhetu, Sinu, jen Ssvetmu Duchu eno pravo zisto inu / Svotno Peršego, de šem jest u Meszu Octobre 1793 od gospuda Eliasa Matitsha u Sagrobe, / v Spanovie tega Jurja Modeza 1600 Metznu Ushenitze vkupou, de pa ta Gospaud Elias / Matich potlei ena slecht Ušenitzo, Katera še što sa Muster dano zlu nezh ni isglihala, / je dati othou, letu toku guishnu, Koker meni Buh pomagei Amen.</p>	<p>Jest, Janez Marenko, pršežem Bogu Očetu, Sinu jen Svetmu Duhu eno pravo, čisto inu žvotno prsego, de sem jest u mescu oktobre 1793 od gospuda Eliasa Matiča u Zagrobe u španovije tega Jurja Modeca 1600 mecnov ušenice vkupou, de pa ta gospaud (!) Elias Matič potlej ena šleht ušenico, katera se s to za mušter dano clu neč ni izglihala, je dati otou. Le-tu toku gvišnu, koker men Buh pomagej. Amen.</p>
<p>Št. 72 1809 – Jernej Hočever, domači podložnik iz Žerjavke – prisega obdolženca¹⁴⁰</p>	<p>f. 77, Sodne zadeve 1797–1811, K/16, 08. 03. 1809.</p>
<p>Jest Jerny Hotscheuar persheshem Kti sueti Troizi eno pravo suotno inu reshmitschno persego bres usega na sai dersaina, de le moi meihen [sin] Shin je en [Schra] Brieftaschen naidou, Katiri pa ni nez savesan biu, jen de u taistemo zoll nez drusga ni blu, Koker dua lesena leskoua Klinza, jen en Koszhek Papiria pomashan sen [t] Kternem zernem Zherkam, jen de notre noben Pleibeš jen tud nez drusga ni blu, Koker guishnu meni Buch [bo] pomagi. Amen.</p>	<p>Jest, Jernij Hočever, pršežem k ti Sveti Trojici eno pravo, žvotno inu resnično prsego brez vsega nazajdržajna, de le moj mejhen sin je en briftašen najdou, katiri pa ni neč zavezan biu, jen de u taistemo col neč druzga ni blu koker dva lesena leskova klinca jen en košček papirja, pomazan z enkternem črnem črkam, jen de notre noben plajbez jen tud neč druzga ni blu. Koker gvišnu meni Buh pomagi. Amen.</p>

¹³⁹ Žitni trgovec (*Fruchthändler, questor carniolicus*) Janez Marenko je pred zagrebškim mestnim sodiščem že leta 1795 tožil tamkajšnjega trgovca (*Handelsman*) Elijo/Ilijo Matiča za plačilo dvojnega plačila za žito v višini 400 goldinarjev nemške veljave. Zadeva se je vlekla vrsto let in šla leta 1804 na Matičevo zahtevo pred celovško apelacijsko sodišče. V tej zadevi je nepismeni Marenko oziroma njegov odvetnik 14. julija 1808 predložil krajevnemu sodišču škofijskega gospostva besedilo prisega in prosil za razpis naroka za izvedbo prisega. Sodišče mu je ugodilo in 6. avgusta 1808 je prisego opravil (št. 71 a).

¹⁴⁰ Tožba Matije Kristanca proti pfalškemu podložniku Jerneju Hočeverju iz Žerjavke zaradi domnevne prisvojitve najdenega denarja. Kristanc je na poti iz Kranja v Trbiž izgubil denarnico, v kateri naj bi bilo poleg popisane papirja in koščka svinčnika od 108 do 110 goldinarjev v bankovcih. Hočever je odgovoril, da je denarnico našel njegov petletni sin Jožef, da ni bila povezana in da v njej ni bilo drugega kot dva lesena žeblja in košček popisane papirja. Tožnik Kristanc je zahteval, naj Hočever svojo izjavo potrdi s prisego.

Št. 73 1810 – Jožef Blas iz Male vasi – prisega tožnika ¹⁴¹	f. 76, Sodne zadeve 1797–1811, B/5, 16. 09. 1810.
Jest Joseph Blas perseshem bogu ušemmogotshnemu eno pravo en rejsnitshno persego, de je Franze Lenartshitsh mene [pere] dali Ket en let sem duei]set en devet Goldinariou en o]sem Kreuzeriou u Bankouzeh doushan toku guishem (!) Koker men Bog pomagei Amen. [obdolženec tožniku ni pustil priseči]	Jest, Jožef [Jozef] Blas, prsežem Bogu Vsemogočnemu eno pravo en resnično prsego, de je France Lenarčič mene dali ket en let sem dvejset en devet goldinarjov en osem krojcerjov u bankovceh doužan. Toku gvišen, koker men Bog pomagej. Amen.

Št. 74 1810 – Jernej Tomažič – prisega tožnika ¹⁴²	f. 82, Sodne zadeve 1810, No. 5, 15. 12. 1810.
Jest Jerni Tomaschitz perseshem Bogu ušigamogozhnmimu eno pravo, zhisto, shvotno persego, bres vsiga nasaj= sadershka, de je men Mathia Dolnitschar 32 Gol= dinarjou, 18 Krajzerjou doberga Dnarja na possodile od tega lejta 1801 toku rihtig doushan, Koker gvishnu men Buh sdej, jen na mojo sadno uro pomagej, amen!	Jest, Jernij Tomažič [Tomažic], prsežem Bogu Vsigamogočnemu eno pravo čisto žvotno prsego brez vsiga nazajzadržka, de je men Matija Dolničar 32 goldinarjov, 18 krajcerjov doberga dnarja na posodile od tega lejta 1801 toku rihtik doužan, koker gvišnu men Buh zdej jen na mojo zadno uro pomagej. Amen.

Št. 75 1811 – Sebastjan Vodnik, domači podložnik iz Zagorice – prisega obdolženca ¹⁴³	f. 76, Sodne zadeve 1797–1811, J/6, 23. 02. 1811.
Jest Sebastian Vodnig perseshem bogu ušemmogotschnemu eno pravo rejsnizhno shuotno persego, de po moj vednast en spounen ta niva pod Hribam per Trauniko, Katiro sdei Joseph Rebernig u]hiva, Urbano Rebernigo ni sastavu, en u Shitek dau, de Joseph Vodnig moi Striz en Sprednek ni to sastavleno Nivo isreshu, en de Matheush Vodnig Verb od soiga Ozheta tega Josepha Vodniga ni obstau, de ta Niva, Ke je sdei u praude, je K'Kaishe od tega Juria Jagodeza shlishala, en shlishe, to u]se toku guishen Koker men bog pomagei. Amen <i>x Sebastian Vodnig Ableger des Eides</i>	Jest, Sebastjan Vodnik, prsežem Bogu Vsemogočnemu eno pravo resnično žvotno prsego, de po moj vednast en spounen ta niva pod hribam pr travniko, katiro zdej Jožef [Jozef] Rebernik uživa, Urban Jerman, sprednek od tožnikov, z(a)voli enga douga od 17 fl Urbano Reberniko ni zastavu en u žitek dau, de Jožef [Jozef] Vodnik, moj stric en sprednek, ni to zastavleno nivo izrešu en de Matevž Vodnik, verb od sojga očeta, tega Jožefa [Jozefa] Vodnika, ni obstau, de ta niva, ke je zdej u pravde, je k kajže od tega Jurja Jagodeca šlišala en šliše. To vse toku gvišen, koker men Bog pomagej. Amen.

Št. 76 1811 – Andrej Samotorčan z območja Vrhnike – prisega tožnika ¹⁴⁴	f. 77, Sodne zadeve 1797–1811, K/4, 18. 03. 1811.
Jest Andre Samaturtschan perseshem bogu u]semo mogotshnemo eno pravo, shuotno persego, bres u]sega nasaisadershka al duojne sastop= nost, de sem jest ta Decret, Katir je od Gosposke ven dan biu, Zhes to	Jest, Andre Samaturčan, prsežem Bogu Vsemogočnemu eno pravo žvotno prsego brez vsega nazajzadržka al dvojne zastopnost, de

¹⁴¹ Tožba Jožefa Blasa iz Male vasi proti (pfalškemu podložniku) Francu Lenarčiču iz istega kraja za vračilo 29 goldinarjev in 8 krajcarjev posojila.

¹⁴² Tožba Jerneja Tomažiča proti (pfalškemu podložniku) Matiji Dolničarju za dolg 38 goldinarjev in obresti osmih let, ki je nastal tako, da je Tomažič pred približno devetimi leti za Dolničarja plačal zaostale urbarske dajatve.

¹⁴³ Tožba Jurija Jagodica in njegovega tasta Luke Šusterja/Sušterja iz Zagorice proti Sebastjanu Vodniku iz Zagorice za odstop njive, ki je bila predmet zastave med prejšnjimi gospodarji – njihovimi predhodniki.

¹⁴⁴ Tožba Andreja Samotorčana proti Jakobu Ketteju z zahtevo za vrnitev zadeve v prvotno stanje. Samotorčan je namreč leta 1802 za en dan zamudil narok pred krajevnim sodiščem škofijskega gospostva, ki je obravnavalo plačilo za seno, dobavljeno v oskrbovalno skladišče na Vrhniki (*Verpflegsmagazin*). O zadevi sta leta 1808 razsodila tako krajevno kot celovško apelacijsko sodišče, ki sta Samotorčanu priznala pravico do prisega (*Erfüllungseid*).

<p>od Jacoba Kette, super mene notpolosheno Toshbo, prezei Koker sem ga prejeu, Josepho Panzeto na Vitsch, sa to Ke na snam brate, sa brat dau, de be on Pa nze mene islozhu, Katir dan je od Gosposke sa Saschlishanje /: TagJazenga:/ postaulen biu, on Joseph Panze je pa na to odgovoru, de sa sashlishanje al TagJazenga ta shest en dvejset dan Februariaria 1802 sapijfan stoji: To je ulse toku guishen Koker mene Bug sdei en na moja sadno uro pomagei Amen.</p> <p style="text-align: center;">x Andreas Samaturtschan durch mich ...</p>	<p>sem jest ta dekret, katir je od gosposke ven dan biu, čez to od Jakoba Kete zuper mene not položeno tožbo, precej koker sem ga prejeu, Jožefo [Jozefo] Panceto na Vič, zato ke na znam brate, za brat dau, de be on, Pance, mene izloču, katir dan je od gosposke za zašlišanje /tagzacenga/ postavljen biu. On, Jožef [Jozef] Pance, je pa na to odgovoru, de za zašlišanje al tagzacenga ta šestendvejet dan februarja 1802 zapisan stoji. To je vse toku gvišen, koker mene Bug zdej en na moja zadno uro pomagej. Amen.</p>
--	--

III. Črkovna in jezikovna podoba besedil¹⁴⁵

Črkopis pfalških priseg je, gledano v celoti, nedosledna bohoričica. Pri tem je najti tudi besedila, katerih pisci se, kot se zdi, sploh nikoli niso srečali s knjižno bohoričico. Na eni strani gre za nedosledno zgledovanje po sodobni knjižni normi, ki se je v tem času še občutno spreminjala in se ustalila šele proti koncu obravnavanega obdobja, na drugi pa se srečujemo tudi z nedoslednostjo samih zapisovalcev, saj iste glasove celo v istem besedilu neredko pišejo neenotno. Največ neenotnosti je seveda pri znakih za šumnike, po katerih se bohoričica najbolj razlikuje od drugih sodobnih črkopisov. Tako bi zlahka zašli na napačno pot, če bi skušali samo na podlagi zapisovanja šumnikov ugotavljati, katere prisege je pisala ista roka.

Tako kot sta Kumerdej in Japelj v knjižni jezik osrednjeslovenskega prostora uvedla dosledno rabo bohoričice, obogatene z nekaj manj pomembnimi dopolnitvami,¹⁴⁶ je od 80. let 18. stoletja zaznati vse močnejši vpliv knjižne norme tudi v uradovalni slovenščini – v tiskanih prevodih patentov. Grafem *zh* so v njih skoraj dosledno uporabljali že sredi stoletja, razlikovanje med *sh* in *fh* pa je namesto dotlej skupnega *sh* postalo pravilo šele proti koncu stoletja.¹⁴⁷

Črkopis pfalških priseg sicer kaže določene vplive knjižne norme, še posebej vse močnejše uveljavljanje grafema *zh* za *č*, vse do konca pa ni prišlo do ločitve *sh* za druga dva šumnika. Tako zadnjega četrto stoletja, v času Japelj-Kumerdejeve uveljavitve na protestantsko tradicijo oprte bohoričice (od 1784 dalje), niti eno samo besedilo ni napisano v dosledni bohoričici svojega časa, le nekaj se jih ji opazneje približuje, precej pa jih vztrajno ostaja pri improviziranju. Na splošno lahko ugotovimo, da je bila pfalška uradovalna slovenščina v črkopisnem pogledu znatno manj pod vplivom knjižne norme in precej bolj izraz individualnih "(ne)pravil" posameznih zapisovalcev.

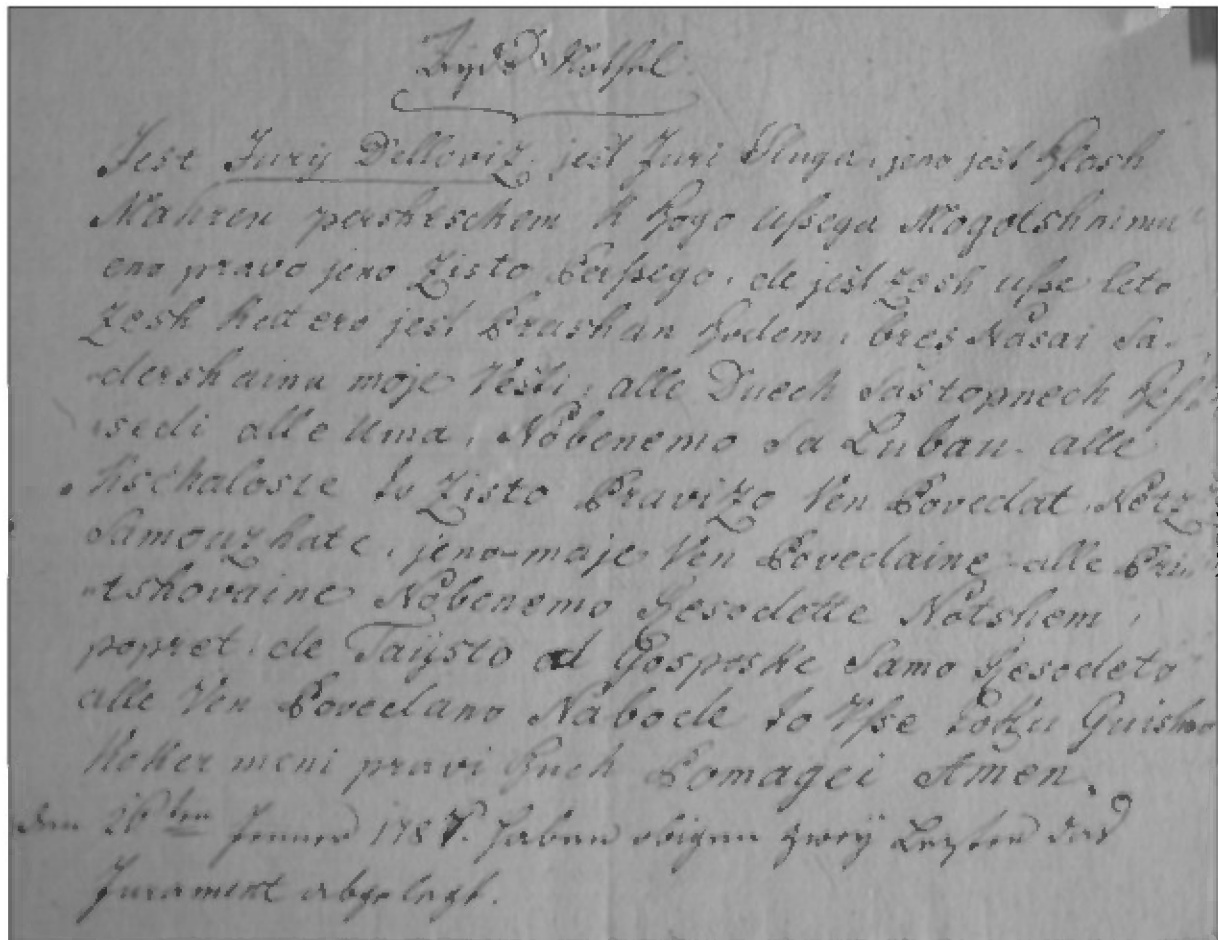
Ne da bi se loteval natančnejše analize, želim svoja opažanja o črkopisu statistično podkrepiti. Pri tem se omejujem na variacije zapisovanja šumnikov in sičnikov ter rabo grafema *w*.

Za oba šumnika *š* in *ž* so pfalški zapisovalci praviloma uporabljali sestavljeni znak *sh*, ki za fonem *š* nastopa v 67,4% primerih in za *ž* kar v 81,4% zapisov. Glede na skupno število 86 besedil je njuna zastopanost okoli 90%: za *š* jo srečamo v 80 besedilih (93,0%), za *ž* pa v 77 besedilih (89,5%). Pri tem je zanimivo, da *sh* popolnoma pogrešamo le v dveh besedilih (št. 39 in 51) in da se teksti brez *sh* za vsaj enega od obeh šumnikov pojavljajo v celotnem obdobju, od 50. let 18. vse tja do začetka 19. stoletja.

¹⁴⁵ Za jezikoslovne nasvete in pomoč pri razreševanju dvomov se iskreno zahvaljujem prof. Jakobu Müllerju, upokojenemu sodelavcu Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.

¹⁴⁶ Prim. Jakob Rigler, geslo Bohoričica, v: Enciklopedija Slovenije, 1. zvezek, A–Ca, Ljubljana 1987, str. 304; več gl. v: Jakob Rigler, Začetki slovenskega knjižnega jezika, Ljubljana 1968, str. 216–231.

¹⁴⁷ Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU), Sekcija za zgodovino slovenskega jezika, Patentni – kartoteka (popis).

Prisega treh prič, Jurija Delovca, Jurija Sluge in Blaža Marna, iz leta 1787 (št. 45)

Pisanje šumnikov š in ž (število pojavitev)

											skupaj s fonemi t, p in k			
	Skupaj	sh	sch	jh	jch	jsch	jsh	js	s	st	sp	jt	jp	sk
Š	589	397	88	8	4	3	1	1	1	47	7	2	1	29
Ž	431	351	60	13	0	0	1	2	4	0	0	0	0	0

Po pogostnosti je na drugem mestu klasični nemški sestavljeni znak *sch*, ki pa v povprečju odtehta le okoli sedmino primerov: kot *š* 14,9% in kot *ž* 13,9%. Tudi v njegovem primeru ni opaziti, da bi se proti koncu obravnavanega obdobja število tega zapisa zmanjševalo, ampak v prisegi št. 65 iz leta 1798 doživi celo vrhunec. *Sch* se značilno večkrat pojavlja v besedah, zapisanih v gotici, adaptiranih germanizmih ter osebnih imenih in priimkih. Vse to priča o interferencah sodobne nemščine, ki so očitne tudi v zapisih fonema *š* v soglasniških skupinah *št*, *šp* in *šk*. Precej pogost je zlasti zapis *st* za *št* (47-krat) in *sk* za *šk* (29-krat); skupaj predstavljata osmino vseh *š*-jev (12,9%).

Odmiki od razsvetljenske bohoričice, kakršna se je v književnosti dokončno uveljavila proti koncu 18. stoletja, so najopaznejši pri zapiso-

vanju glasu *š*, saj skoraj povsem pogrešamo bohoričično črkovno kombinacijo *sh*. Zanimivo je, da se celo večkrat pojavlja za *ž* (13-krat) kakor za *š* (8-krat), pri tem pa v vseh besedilih v alternativni s prevladujočim znakom *sh* in le v enem samem tekstu (št. 56 a) *sh* rahlo prevladuje pred *sh*. Črkovna zveza *sh* za glas *ž* bi utegnila biti zapoznani Pohlinov vpliv, saj je prvič izpričana šele leta 1787, skoraj dve desetletji po izidu Krajnske gramatike (1768). Druge oblike zapisov glasov *š* in *ž* pa so vse po vrsti redkosti. Če izvzamemo kombinacijo *sp* za soglasniško skupino *šp* (7-krat), so namreč izpričane vsega enkrat do štirikrat.

Če torej pogledamo obravnavana besedila kot celoto, sta šumnika *š* in *ž* praviloma zapisana enako – kot *sh*. Nemški sestavljeni grafem *sch* ju v celoti nadomešča le v dveh besedilih (št. 39,

51), izrazito prevladujoč pa je še v šestih priseгах, najbolj v prisegi št. 65 (15-krat), nato v besedilu št. 8 (14-krat) ter pri št. 52, 56, 57 in 66. Natančnejšo razporeditev različic zapisovanja obeh šumnikov prikazujeta preglednici.

Različice pisanja šumnikov š in ž (število pojavitev)

	sh = š	sh = ž	sch = š	sch = ž	Jh = š	Jh = ž	Jch = š	Jsch = š	Jsh = š	Jsh = =ž	Js = š	Js = ž	s = š	s = ž
Sk./št.	397	351	88	60	8	13	4	3	1	1	1	2	1	4
1	3	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2	2	2	1 ¹⁴⁸	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3	5	12	2	2	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4	1	–	2	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5	–	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
6	7	7	1 ¹⁴⁹	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
7	3	5	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
8	1	1	7	7	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
8 a	1	7	1	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
9	2	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–
10	1	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
11	3	5	3 ¹⁵⁰	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
12	4	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
13	5	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
14	7	13	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ad 14 ¹⁵¹	28	25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
15	5	8	1 ¹⁵²	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
16	34	17	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
17	7	11	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
18	9	7	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
19	5	7	2 ¹⁵³	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
20	13	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
21	4	5	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
22	2	2	1 ¹⁵⁴	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
23	8	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
24	5	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
25	9	3	3 ¹⁵⁵	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
26	8	7	2 ¹⁵⁶	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
27	–	3	1 ¹⁵⁷	1 ¹⁵⁸	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
27 a	1	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
28	8	6	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
28 a	7	5	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
29	10	2	2	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
30	5	8	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
31	5	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
32	9	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
32 a	7	4	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–
33	8	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

¹⁴⁸ V nemškem priimku v gotici.

¹⁴⁹ V nemškem priimku.

¹⁵⁰ Od tega dvakrat v priimku Schuster.

¹⁵¹ Poduk za krivopriječnike pri prisegi št. 14.

¹⁵² V priimku, ki je sicer pisan tudi kot Sh-.

¹⁵³ V priimku v gotici.

¹⁵⁴ Germanizem.

¹⁵⁵ V priimku Schuman, ki je enkrat pisan tudi kot Shuman.

¹⁵⁶ Obakrat v imenu Blasche v gotici.

¹⁵⁷ V gotici.

¹⁵⁸ V gotici.

34	5	4	2	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
35	15	3	8	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
36	5	2	2	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
37	3	1	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
38	7	8	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
39	–	–	4	3	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–
40	3	3	1	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
41	6	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
42	6	3	2	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
43	2	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
44	3	6	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
45	3	4	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
46	3	–	2 ¹⁵⁹	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
47	6	7	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
48	6	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
49	8	18	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
50	3	5	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
51	–	–	3	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
52	1	–	2	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
53	1	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
54	2	2	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
55	2	4	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
56	3	–	2	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
56 a	1	2	–	–	–	4 ¹⁶⁰	2	–	–	–	–	–	–	–
57	2	–	3	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
57 a	–	4	2	–	1	2 ¹⁶¹	–	1	–	–	–	–	–	–
58	2	2	1	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
59	1	4	1	1	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–
60	3	3	–	1	1	1	–	–	–	1	–	–	–	–
60 a	1	–	1	1	–	–	1	1	–	–	–	–	–	–
61	4	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
62	5	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
63	2	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
64	2	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
65	1	–	12	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
66	1	–	1	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
67	4	5	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
68	6	5	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
69	2	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
69 a	–	2	–	1	1	–	–	1	1	–	–	–	–	–
70	1	2	–	–	–	2	–	–	–	1	–	–	–	–
71	5	2	1	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
71 a	3	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–
72	3	1	1 ¹⁶²	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
73	1	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
74	1	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
75	6	6	1 ¹⁶³	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
76	5	5	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

159 V gotici.

160 Dvakrat v imenu: Jo[h]epha, Matthaeu[]ha.

161 Enkrat v imenu: Mathaeu[]ha

162 Germanizem.

163 V priimku.

Različice pisanja šumnika š pred glasovi t, p in k (p pomeni v priimku, i v osebni imenu)

	st = št	sp = šp	jt = št	jp = šp	sk = šk
Skupaj/ številka	47	7	2	1	29
3	2	–	–	–	–
4	–	–	–	–	–
5	–	1 p	–	–	–
6	–	–	1	–	1
7	–	–	–	–	2
8	1	–	–	–	1
8 a	2	–	–	–	–
9	1	–	–	–	–
10	–	1	–	–	–
11	2 p	–	–	–	–
12	1	–	–	–	–
13	1	1	–	–	–
14	–	–	–	–	1
Ad 14 ¹⁶⁴	5	–	–	–	–
15	–	–	–	–	1
19	–	–	–	–	2
23	4 i	–	–	–	–
25	3	–	–	–	–
29	1	–	–	–	2
32	–	–	–	–	1
32 a	–	–	–	–	1
33	–	–	–	–	1
35	–	1 i	–	–	–
36	1 i	–	–	–	–
38	1 + 2 i	–	–	–	–
41	–	–	–	–	2
46	2 + 2 i	1 i ¹⁶⁵	–	–	1
47	–	–	–	–	–
48	–	–	–	–	–
49	1 i	–	–	–	–
51	–	1	1	–	1
52	–	–	–	1 i	2
53	1 i	–	–	–	–
56	1	–	–	–	2
56 a	1	–	–	–	2
57	1	–	–	–	2
57 a	1	–	–	–	2
65	–	–	–	–	1
66	1 p	–	–	–	–
67	–	–	–	–	1
69	1	–	–	–	–
69 a	1	–	–	–	–
70	–	–	–	–	–
71	1	–	–	–	–
71 a	–	1	–	–	–

Fonem š je, kadar mu sledijo glasovi *p*, *t* ali *k*, 88-krat zapisan preprosto kot *s*, kot ustreza nemškemu pravopisu. Tako kot je na dlani izvor takšne rabe, so na več mestih jasno prepoznavne

tudi jezikovne interferences. Dvočrkji *sp* in *st* se namreč kar v polovici primerov pojavljata v adaptiranih nemških besedah (*boršt*, *špetavski*, *štrafenga*)¹⁶⁶ ter antroponimih, ki so jih bili pi-

¹⁶⁴ Poduk za krivopisežnike pri prisegi št. 14.

¹⁶⁵ Morda v priimku Škodlar, kolikor se ne glasi Skodlar: Skodlar.

sarji navajeni pisati skladno z nemško pravopisno normo (*Kaspar, Stephan, Gaspertschitsch*). Nasprotno je *sk* samo dvakrat uporabljen v antroponimu (*Gradiskouke, Skodlar*), sicer pa v leksemih: škoda, škofija, katolška, ško(m)pnek, škopa, škodovat in hmeteška.

Se manj enotno kot *š* in *ž* je zapisan šumnik *č*, saj nastopa kar v 9 pojavnih oblikah. Med njimi je edini enostavni grafem *z*, redke na koncu besede in v glasovni zvezi s soglasnikom *n* (*zn*), pogostejši pa v glasovnih zvezah s samoglasnikom, zlasti *ča* (*za*) in *če* (*ze*). Med preostalimi osmimi različicami zapisa je najpogostejši bohoričični sestavljeni grafem *zh*, vendar je pri zapisu manj doslednosti kakor pri *sh* za *š* in *ž*. Najdemo ga namreč le v 69 besedilih (80,2%) oziroma v 264

od skupno 621 vseh zapisov glasu *č* (42,4%). Po pogostnosti se mu s 161 zapisi približuje sestavljeni grafem *tsh*, nekakšen dopolnjeni bohoričični *sh*, ki odtehta četrtno zapisov (25,9%), sledi mu *z*, uporabljen v 130 ali dobri petini zapisov (20,9%), na četrto mesto pa se uvršča nemški *tsch* (44 zapisov ali 7,1%), v skoraj polovici primerov rabljen v priimkih, pravopisno povzetih po nemškem zapisu v sodnem spisu. Preostalih pet različic zapisa lahko štejemo med raritete, saj se pojavljajo samo enkrat do desetkrat in le izjemoma več kot enkrat v istem besedilu. Opozoriti kaže na osamljeno enkratno rabo *ch* poznega leta 1808: gre za značilen primer "uvoza", saj *ch* v skladu s hrvaškim načinom zapisovanja nastopa v priimku zagrebškega trgovca.

Različice pisanja šumnika *č* (p pomeni v priimku)

Sk.št.	zh	tzh	tz	z ¹⁶⁷	tsch	tsh	thsh	stz	ch	V kombinaciji z drugim glasom					
										za	ze	zi	zn	zo	zu
	264	9	10	14	44	161	1	1	1	5	55	35	15	5	1
1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	1	1	–	–
2	8	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3	6	–	–	11	1 p	2	–	–	–	–	1	1	–	–	–
4	2	–	–	–	2	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–
5	–	–	–	–	2 p	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–
6	5	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
7	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1	2	1	2	1	–
8	8	–	–	–	–	–	–	–	–	1	1	1	–	–	–
8 a	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	–	1	–	–
9	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	1	2	1 p	–
10	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	1	–	–	–
11	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	1 + 1 p	1	–	–
12	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	–	–	–	–
13	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–
14	11	–	–	–	2 p	–	–	–	–	–	1	–	–	–	1
15	7	–	–	–	–	1	–	–	–	–	1	–	–	–	–
16	2	–	–	–	–	3 + 1 p	–	–	–	1	1	–	–	–	–
17	6	–	–	–	–	4	–	–	–	–	1	–	–	–	–
18	9	–	–	–	–	2	–	–	–	–	1	–	–	–	–
19	8	–	–	–	–	2	–	–	–	–	1	–	–	–	–
20	–	–	–	–	–	1 + 2 p	–	–	–	–	1	–	–	–	–
21	–	–	–	–	1 p	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
22	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
23	1	–	–	–	–	1	–	–	–	1	1	3	–	–	–
24	–	–	–	–	–	4 + 3 p	–	–	–	–	1	–	–	–	–
25	2	–	–	–	–	5	–	–	–	–	1	–	–	–	–
26	–	–	–	–	1 ¹⁶⁸	1	–	–	–	–	1	–	–	–	–
27	3	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
27 a	3	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
28	2	–	–	1	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
28 a	1	–	–	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–
29	–	–	–	–	–	8	–	–	–	–	1	–	–	–	–
30	5	–	–	–	–	3	–	–	–	–	2	3	1	–	–

¹⁶⁶ Poleg navedenih treh še v leksemih: fajmašter, muster/mušter, španovija, špovina, štrafa, štrafan, štrafenga, štritinga.

¹⁶⁷ Izključno na koncu besede.

¹⁶⁸ V gotici: *uetsch*.

31	1	–	–	–	2	2	–	–	–	–	1	1	1	–	–
32	8	1	–	–	2	3 + 3 p	–	–	–	–	1	1	1	–	–
32 a	7	–	–	–	–	5 + 3 p	–	–	–	–	3	3	1	–	–
33	5	1	–	–	1 + 1 p	4	–	–	–	–	1	1	1	–	–
34	1	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	1	–	–	–
35	8	3	–	–	1	1 + 2 p	–	–	–	–	–	1	–	1 p	–
36	6	1	–	–	3 p	–	–	–	–	–	3 p	1	–	–	–
37	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–
38	4	–	–	–	1	3 p	1	–	–	–	–	1	–	–	–
39	–	–	1	–	3	–	–	–	–	1	2	2	–	–	–
40	1	–	1	–	2 + 1 p	1	–	–	–	–	2	2	–	–	–
41	1	1	–	–	–	4	–	–	–	–	–	1	–	–	–
42	3	1	–	–	1	6	–	–	–	–	–	–	–	–	–
43	2	1	–	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–
44	1	–	–	–	–	8	–	–	–	–	–	–	1	–	–
45	1	–	1	–	–	3	–	–	–	–	2	2	–	–	–
46	–	–	–	–	2 p ¹⁶⁹	3 + 2 p	–	–	–	–	–	–	–	–	–
47	1	–	–	–	–	2 p	–	–	–	–	–	–	–	–	–
48	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
49	10	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
50	1	–	–	–	–	1 + 2 p	–	–	–	–	–	–	–	–	–
51	–	–	–	–	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
52	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
53	3	–	–	–	–	3 p	–	–	–	–	–	–	–	–	–
54	3	–	–	–	1 p	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
55	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
56	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–
56 a	5	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
57	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–
57 a	5	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
58	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
59	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
60	5	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
60 a	5	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
61	1	–	–	–	–	2 p	–	–	–	–	–	–	–	–	–
62	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
63	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
64	4	–	–	–	1 p	3 p	–	–	–	–	–	–	–	–	–
65	–	–	5	–	–	–	–	–	–	–	3	–	2	–	–
66	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
67	2	–	–	–	–	2 p	–	–	–	–	–	–	–	–	–
68	1	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
69	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
69 a	–	–	1	–	–	2	–	–	–	–	1	1	–	–	–
70	–	–	–	–	1	3 + 1 p	–	–	–	–	–	1	–	–	–
71	3	–	–	–	–	2 p	–	–	–	–	–	–	–	–	–
71 a	2	–	–	–	–	1 p	–	–	–	1 ¹⁷⁰	–	1	–	–	–
72	2	–	–	3	1 + 1 p	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–
73	–	–	–	–	–	2 + 2 p	–	–	–	–	–	–	–	–	–
74	2	–	1 ¹⁷¹	–	1 p	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
75	2	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
76	2	–	–	–	1 + 2 p	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Dod. k 14	26	–	–	–	–	27	–	–	–	–	1	–	–	–	–

¹⁶⁹ V gotici.

¹⁷⁰ Matich v priimku zagrebškega trgovca Matića, ki je sicer v isti prisegi tudi Matitsh.

¹⁷¹ Morda v priimku Tomažič: *Tomaschitz*. V tem času namreč končni č pogosto zapisujejo kot *tz*.

Pri zapisovanju fonema *č* bi težko govorili o kaki razvojni črti. Tako se *zh* niti do konca docela ne utrdi, saj ga tri prisege še v začetku 19. stoletja sploh ne poznajo, na drugi strani pa vse do konca srečujemo *tsh*.

Tudi dosledne rabe enotnega znaka za *č* v posameznem besedilu je malo. Izključno *zh* srečujemo v prisegah št. 2, 48, 49 (10-krat), 52, 55–60, 62–63, 66 in 69. Za *tsh* je opaziti, da od leta 1788 (št. 54) opazno pojenja in ga najdemo skoraj samo še v priimkih. Podobno velja za *z*, najmočneje zastopan v zgodnejši dobi, po letu 1787 (št. 46) pa le še izjemoma, največ pri št. 65. Nekateri zapisovalci so imeli sploh povsem svojevrsten nabor znakov in je tako za *č* v istem besedilu rabljenih tudi do pet različic.

Nekoliko večja je enotnost zapisovanja sičnikov *s* in *z*; zanju je največkrat uporabljen preprosti grafem *s*. Njegova dolga različica *ʃ* je precej redkejša, še posebej rabljena samostojno: 22-

krat za *s* (v 7 besedilih¹⁷²) in 9-krat za *z* (v 5 besedilih¹⁷³), vendar v obeh glasovnih različicah celotno šestdesetletno obdobje. Neupoštevaje glasovno vrednost *ʃ* v sestavljenih grafemih (*ʃh*, *ʃch*, *ʃt* in *ʃp* in *ʃs*) za šumnika *š* in *ž*, ki smo si jo ogledali že zgoraj, srečujemo *ʃ* v treh kombinacijah z drugim znakom še za oba sičnika: *ʃʃ* za *s* (2-krat v dveh besedilih¹⁷⁴) in *ʃs* za *z* (11-krat v petih besedilih¹⁷⁵), *ʃs* za glas *s* pa je zelo pogosta različica, navzoča skupno 176-krat v skoraj treh četrtinah besedil (v 62 ali 72,9%).¹⁷⁶

Končno si v preglednici oglejmo še rabo grafema *w*, zapisanega praviloma za glas *b*, in le trikrat, izključno v priimkih, za *v*, od tega dvakrat v nemškem priimku. Zanimiva je ugotovitev, da je bil kot *b* v rabi samo do leta 1787 (št. 49), nato pa le še enkrat samkrat – v priimku. Tudi sicer je raba omejena samo na manjše število besedil, skupno na manj kot eno petino (16 ali 18,8%).

Raba grafema *w*

Št.	W kot B	W kot V
2	–	<i>Schweighofferia</i> (nemški priimek in v gotici)
3	<i>Woba</i>	–
4	<i>Wergant</i> (priimek) – 2-krat	–
6	<i>Wergant</i> (priimek) – 4-krat	<i>Schweiger</i> (priimek)
26	<i>Wlasche</i> (ime, v gotici), sicer <i>Blashe</i>	–
34	[<i>Wo</i>] – popravljeno v <i>Bom</i> ; <i>Wiu</i>	–
35	<i>Woi</i> , <i>Woj</i> , <i>Washje Jeme</i>	–
36	<i>Wostian</i> (ime), <i>preshla Wo</i>	–
37	<i>Wolta</i> (priimek) <i>Wla</i> , <i>Wuch</i>	–
38	<i>Wostian</i> (ime) Priimek: <i>Wirk</i> , <i>Wirh</i> , <i>Wirka</i> , <i>Wirkoveme</i> , <i>Wirkovemo</i> ; <i>Wraineno</i> , <i>Wuch</i>	–
40	<i>Wesiak</i> (priimek) – <i>Vezejak</i> ali <i>Bezjak</i> ?	<i>Wesiak</i> (priimek)
41	<i>Wogu</i> <i>Wartech</i> = <i>barteh</i>	–
43	<i>Wudinar</i> (priimek) [<i>Wiu</i>] – popravljeno <i>biu</i>	–
46	<i>Wogu</i>	–
49	<i>Woshizhmi</i> , <i>ob Woʃhizhu</i>	–
62	<i>Wernikove</i> (priimek)	–

¹⁷² Št. 1, 49, 60, 67, 70, 71 a, 76.

¹⁷³ Št. 1, 60, 69 a, 70, 71.

¹⁷⁴ Št. 70 in 76.

¹⁷⁵ Št. 16, 38, 62, 63, 65. Večinoma gre za nezveneči glas na koncu besede (*Voʃs*, *Kollovoʃs*, *zhēʃs*).

¹⁷⁶ Pogrešamo jo v besedilih št. 2, 5, 7, 8, 8 a, 10–13, 20–22, 25–28 a, 31, 33, 37, 67, 69.

Na rob povedanemu le še ugotovitvi, da se v pfalških prisegah nekoliko presenetljivo nikoli ne pojavi grafem *q*, glasovi *i*, *ij* in *j* pa so predvsem v imenih in priimkih zapisani kot *y* in *y* (*Jurij Kugej, Jerneyz*).

Poimenovanje jezika, v katerem je pisana prisega, se v spremnem nemškem besedilu pojavlja vsega dvakrat. Prvič zgodnjega leta 1758 (št. 6), ko je dr. Franc Ksaverij pl. Garzarolli "zum Thurnlack" naknadno pisno potrdil, da je Jurij Bergant v njegovi navzočnosti opravil "daß obig durch mich in der Landsprach stilisirtes juramentum". Tako izvemo za dvojne podatkov, ki iz drugih primerov nista razvidna: za avtorja prisežnega besedila in poimenovanje slovenščine kot "deželnega jezika", ni pa slovensko besedilo Garzarollijev lastnoročni rokopis. Drugič je jezik omenjen šele pol stoletja pozneje, leta 1808 (št. 71), ko je Janez Marenko krajevemu sodišču sam predložil vsebino prisege "in der Landts Sprache". Oznake kranjski ali slovenski jezik tako torej ni zaslediti, govor je le o "deželnem jeziku".¹⁷⁷

Jezikovne značilnosti objavljenih besedil prepuščam v obravnavo kompetentnim, kljub temu pa si dovoljujem nekaj opazanj nejezikoslovca. Tako naj kot prvo ugotovitev poudarim neposredno naslanjanje slovenskih besedil na sodobno pisarniško nemščino. Le-te ni čutiti samo v leksiki, temveč tudi v kalkiranih sintagmah in skladnji. Pričujoča besedila jasno kažejo, da so zvesto posneta po nemških predlogah; tako je zapisovalec besedilo v mislih ali na papirju oblikoval po nemški maniri in ga sproti prevajal. Ker je praviloma pisal nemško in zato v gotici, se mu je tudi v slovenskem besedilu kakšna beseda sem ter tja zapisala v gotici, a se je brž popravil.

V skladnji je nemški vpliv zelo očiten pri postavljanju glagola na konec stavka, zlasti v podredjih, npr. *de meni moj ranek brat l.../ 5 kron posodu biu /.../ jeno jest nemo ne več koker to doto teh 20 kron nemo doužan sem* (št. 24). Razmeroma pogosta je raba trpnika, tudi s predlogoma od in skozi, kot denimo: *ne skuži mene ali mojo zanikrnost, tudi ne ad mojih ljudi le-tega omankaniga 33 liber voska niso preč vzete* (št. 2), srečamo pa še značilno nemško rabo glagola pustiti (lassen): *skuz enega družega keteere dnarje al pisma ven vzete pustu* (št. 14). Kot značilen element sodobne pisarniške nemščine se pojavlja deležnik: *enemo iz saboj jemejočimo fanto v roke dau; enimo zraven stoječimo gspudo to fasono flinto iz rok vzeu* (št. 25), *kar je od teh rance Mice šlišijočeh reči h maje hiše preneseneh blo* (št. 29), *nu Birkovemo grunto ležejoč* (št. 38).

V besedotvorju srečamo za ta čas značilno prevajanje nemških samostalniških, pridevniških in glagolskih sestavljenk kot prevladujoče besedotvorne možnosti nemškega jezika.¹⁷⁸ Takšen je, denimo, glagolnik: *moje venpovedajne* (št. 51, 52), *moje venpovedajne ale pričovajne* (št. 39, 40, 45), *na temu l.../ gotovimu posojvajnu* (št. 58), – *brez vsega nazajdržajna mojih misel* (št. 56, 56 a, 57, 57 a). Druga pogosto rabljena možnost je besedna zveza samostalnika in pridevnika, ki v nemščini ustreza samostalniški zloženki: *doužno pismo* (št. 4, 14, 68), *gruntno pismo* (št. 5), *zapušena masa* (št. 62), *zapušeno premožejne* (št. 55), *verbšenska glihenga* (št. 55). Abstraktni samostalniki pa so pogosto samo besedotvorno prilagojeni – dodano jim je slovensko obrazilo: *derlavbnost* (št. 25), *rajten-galrajtinga* (št. 3, 10, 26, 42, 49, 66, 70), *štrafenga* (št. 14), *abhandlunga* (št. 62) ali pojasneni s slovenskim sinonimom in obrnjeno: *ta interes al čemž* (št. 4), *testament al zašafilo* (št. 30), *kosec ali blek nivice* (št. 6), *zašlišanje al tagzacenga* (št. 76).

Dobesedno prevajanje iz nemščine se zelo prepoznavno kaže v kalkiranih sintagmah. Takšna je, denimo, "keinem zu Liebe oder zu Schaden", prevedena na tri različne načine: *nobenemo za ljubav ale k žaloste* (št. 39, 40 in 45), *nobenmo k ljubmo al k škode* (št. 51) in *nobenimu k lubezni ali k škodilškode* (št. 56, 56 a, 57 in 57 a). V isto kategorijo lahko uvrstimo frazi *nisem k mojmu rokam prejeu* (št. 3) in *zapisan stoji* (št. 76) ter kalkirano nemško zvezo predloga in oziralnega zaimka – *worüber: čez katiru* (56, 56 a, 57, 57 a) oz. *čež katero* (št. 39, 40 in 45) v pomenu *o čemer (čez katiru jest zavoli te tožbe l.../ poprašan bodem; čež vse le-to, čež katero jest prašan bodem)*. Posledica nemškega vpliva je gotovo tudi nepravilna raba osebnega zaimka *njemu* namesto povratno osebnega *sebi/si*: *sam je padou in nemo škodo sturou* (št. 7) ter svojilnega zaimka *njegov* za povratno svojilni svoj: *moj brat je mene od negove kašte ključ dau* (št. 28, 28 a). Podobno je z zamenjavo glagolov znati in moči, ki se v nemščini glasita identično – *können: če (h)oč v Gorico s kajnam po vino jete, znate jete pa z vašem, ne z majem kajnam* (št. 36).

Tako rekoč v vsaki prisegi najdemo značilen germanizem – določni člen v različnih sklonih, spolih in številih (*ta, te, to, tega, teh, temo, temu, le-te, le-to, le-tu, le-tega, le-teh*). Določni člen se pojavlja celo pred antroponimi, a le poredko, npr.: *ti Neže Golar zdej omožene Marn* (št. 68), *u šponavij tega Jurja Modeca* (št. 71, 71 a). Razločevanje med neposrednimi vplivi nemške pisarniške prakse in uveljavljeno rabo v govorni

¹⁷⁷ Nasprotno je pri blejskih podložniških prisegah večkrat zapisano, da je prisežnik prisegel v kranjščini (in crainerischen Sprach) (P. Ribnikar, n. d., str. 30).

¹⁷⁸ Prim. Martina Orožen, Uradovalna slovenščina v drugi polovici 18. stoletja, v: Obdobje razsvetljenstva v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi, Ljubljana 1979, str. 164 sl.

slovenščini je tu nekoliko težje. To velja tudi za manj pogosti nedoločni člen (*en, ena, edna, ene, engu, enega*), ki se sicer prepleta s števnikom (*en toler, ena postela, eden firtl*).

O potezah zapisane slovenščine lahko že na pogled ugotovimo, da je daleč od vsake enovitosti, kaj šele normiranosti. Prvič že zato, ker je besedila pisalo večje število piscev, ki so izhajali iz različnih narečnih okolij in bili poleg tega gotovo tudi različne starosti ter "jezikovne zavesti", eni bolj in drugi manj dovzetni za posnemanje sodobnega visokega knjižnega jezika, normiranega s katoliškim prevodom Svetega pisma. Vsem pa je bolj ali manj skupno, da so zapisovali govorjeni jezik in so se le malo, nekateri pa sploh nič, zgledovali po sodobnih tiskih, vključno s tiski uradovne narave (pamenti, razglasi ipd.). Tako kot prav nobena prisega črkopisno in pravopisno povsem ne ustreza sodobni knjižni bohoričici, velja tudi za jezik. Niti v prisegah z začetka 19. stoletja, denimo, še ni prodrlo pisanje opisnega deležnika s končnico -l namesto fonetičnega -u. Edini primer današnjega, etimološkega zapisa najdemo v prisegi št. 64 iz leta 1795 za glagol prodati, a še tu v alternativi kot *predal* in *predau*.

Da je jezik priseg v največji meri zapisovalčev lastni idiom, kot je bilo že povedano, zgovorno pričajo primeri tistih prisežnih besedil, ki so se ohranila v dveh različicah – v izvorniku in prepisu izpod peresa različnih zapisovalcev. Prepisovalec je namreč besedilo hote ali nehote udaril individualen pečat tako v pravopisnem kot jezikovnem pogledu. Kljub temu pa pa lahko v piscih, ne da bi se spuščali v analiziranje, prepoznamo skupno potezo: šlo je za govorce osrednjeslovenskih dialektov. Pri nekaterih je zaznati več gorenjskih potez, pri drugih dolenskih, nekatere značilnosti pa se tudi prepletajo. Takšno je, denimo, precej pogosto akanje (*an* namesto *on*, *ad* za *od*, *vala* namesto *vola*, *maja* za *moja*, *bažjem* za *božjem* itd.), navzoče tudi v skladnji (*pršežem ... ena prava čisto prsega*) in značilno tako za nekatere dolenske kakor gorenjske in rovtarske govore. Podobno je tudi z vokalno redukcijo (npr. št. 29: *ranc Mice bi vzeu*; št. 75: *po moj vednast en spounen*; št. 73: *koker men Bog pomagej*; *en let*) in veliko manj pogostim diftongiziranjem (npr. št. 1: *posoujene*, št. 69 a: *po muoje vednostu*; št. 71 a: *gospaud*). Na drugi strani moramo predvidevati tudi vplive knjižnega standarda, ki se je prav v 18. stoletju opazno premaknil od dolenske osnove (Bug/Buh, tuku, gvišnu) h gorenjski (Bog/Boh, toko, gvišno), a je zlasti v sakralnem delu priseg, tj. v uvodni in sklepni formuli, še dolgo čutiti dolenske poteze, ki pa niso nujno samo dialektalne.

Kot neizogibno se pri tem zastavlja vprašanje, v kolikšni meri se v pfalških prisegah zrcali razvoj slovenskega knjižnega in pisanega

uradovnega jezika. Določene razvojne težnje je nemara mogoče slutiti po različnih zapisih istih besed in njihovi pogostnosti. Pri tem je seveda treba upoštevati, da imamo opraviti z – za takšne raziskave – zelo majhno količino zapisane slovenščine. Za spremljanje raznolikosti zapisovanja sem izbral besedi, ki sta v pričujočih prisegah najpogostejši, to sta samostalnik *Bog* in veznik *in*; vsaj eden od obeh je nepogrešljiv v slehernem besedilu.

Zlasti imenovalniška raba samostalnika *Bog* dovolj jasno razkriva različne zapisovalce obravnavanih besedil in ne nazadnje tudi različne težnje pri zapisovanju. Razvojno črto bi lahko grobo ponazorili kot: *Buh* – *Bug* – *Bog*, čeprav je šlo vseskozi za prepletanje in se ob navedenih treh pojavljata še dialektalni obliki *Boh* in *Boug*. Kot priča spodnja preglednica, je bila enotnost veliko večja pri dajalniških oblikah, saj ima oblika *Bogu* absolutno prednost tudi tedaj, ko je sicer *Bog* v imenovalniku *Buh* ali *Bug*. Druge tri – *Bugu*, *Bogo* in *Bogou* – so v primerjavi s prvo prave redkosti.¹⁷⁹

imenovalniška oblika	pojavitve v prisegah
Buh	6–10, 14–19, poduk Ad št. 14, 30–38, 41–46, 51–52, 56, 65, 68, 71 a, 72, 74,
Bug	4, 47–50, 53–55, 56 a, 57, 59–64, 66, 71, 76
Bog	60, 69, 73, 75
Boh	3, 39, 40, 69 a, 70
Boug	57 a, 58

dajalniška oblika	pojavitve v prisegah
Bogu	2–9, 12–20, poduk Ad št. 14, 22–26, 29–39, 41–44, 46–50, 52–57 a, 59–65, 68–71 a, 73–76,
Bugu	1, 10, 11
(k) Bogo	40, 45
h Bogu	51, 66
Bogou	58

Oblike *Boh*, *Bug* in *Buh* je srečati že v petdesetih letih 18. stoletja, vendar sta prvi dve dolgo osamljena pojava. Do leta 1787 (št. 47) se pojavlja skoraj izključno *Buh*, le trikrat *Boh* in enkrat *Bug*, odtlej pa si *Buh* vse do konca podaja roko z *Bugom*. Po dvakrat se v začetku 19. oz. konec 18. stoletja oglasita še *Boh* in *Boug* (1792), diftongizirana oblika pozno izpričanega: *Bog*. Ta je dvakrat zabeležen leta 1793, vendar

¹⁷⁹ Po enkrat je izpričana še roditeljska raba samostalnika (*Boga*) in trikrat tožilniška (*Boga*), vse v poduku za krivoprišežnike iz leta 1777 (Ad št. 14). V tej je *Bog* v imenovalniku *Buh*.

ga ni zapisala ista roka kot leto poprej obliko *Boug*, naslednjič ga srečamo leta 1805 in nato še pri tretjem zapisovalcu v letih 1810 in 1811. Povsem verjetno je, da je današnja knjižna oblika *Bog*, ki se v prisegah pojavi zadnja in ki čisto na koncu že "ogroža" prejšnji dve *Buh* in *Bug*, prišla v pisarniško prakso (tudi pod vplivom Japelj-Kumerdejevega prevoda Svetega pisma (1784 dalje)).¹⁸⁰ Pomenljiva je še ugotovitev, da sta zadnja dva zapisovalca (št. 73, 75 in 76) na samem koncu sklopa naših priseg, v letih 1810 in 1811, uporabljala za Boga drugačen pridevnik, kakršen je v rabi tudi danes: *vsemogočni* (*Bogu Vsemogočnemu*) namesto dotedanjega *vsega-* oziroma *vsigamogočni*.¹⁸¹

Veznik *in* je zapisan v kar enajstih oblikah, ki si po pogostnosti sledijo takole: *inu*, *jeno*, *jen*, *ino*, *jenu*, *inoj*, *en*, *jnu*, *jenoj* in končno, samo dvakrat, današnji *in*. V spodnji preglednici, ki ponazarja pogostnost oblik v prisegah, so upoštevani tudi maloštevilni vezniki v sestavljenih številih (npr. *stojenpedeset*, *šestendvejšet*). Opozoriti je treba še na ugotovitev, da drugih veznikov, kot sta npr. *pa* ali *ter*, v naših prisegah ni.

oblika veznika	pojavitve v prisegah ¹⁸²
<i>inu</i>	1, 5, 7–15, poduk Ad št. 14, 17–19, 30, 47, 49–61, 68–70, 71 a,
<i>jeno</i>	3, 14–21, poduk Ad št. 14, 23–46,
<i>jen</i>	14–19, 21, 33, 65, 66, 69–72, 74
<i>ino</i>	3, 6, 7, 13, 14, poduk Ad št. 14, 16–19, 23, 30, 32 a, 66,
<i>jenu</i>	3, 4, 32 a, 39, 56, 57, 57 a, 66, 69, 69 a, 70
<i>inoj</i>	3, 5, 6, 10
<i>en</i>	73, 75, 76
<i>jnu</i>	3, 7, 12, poduk Ad št. 14
<i>jenoj</i>	3, 29, 32 a
<i>in</i>	7, 67

Kot prikazuje preglednica, so nekatere oblike zelo pogoste (*inu*, *jeno*, *jen*), druge manj (*ino*, *jenu*), polovica oblik pa sodi po pogostnosti in časovni omejenosti pojavitev tako rekoč med

raritete (*inoj*, *en*, *jnu*, *jenoj*, *in*). Ves časovni razpon – od srede 18. do prvega desetletja 19. stoletja – pokrivata najpogostejši veznik *inu* in le-temu glasovno zelo sorodni *jenu*. Sledita obliki *ino*, ki pa se po letu 1781 pojavi enkrat samkrat, in *jeno*, zadnjič zapisana 1787. Na drugi strani je zelo pogosto in vse do 1810 izpričan *jen*, vendar nikoli pred letom 1777. Preostala peterica oblik je pri pojavljanju časovno bistveno bolj omejena. Tako srečujemo *inoj* samo v petdesetih letih 18. stoletja, *jnu* – pri tem je mogoče sklepati o polglasniškem *e* in torej za kvečjemu malenkost različnem z *jenu* – nastopa do 1753 do 1777, *en* pa je individualna poteza istega pisarja v letih 1810–1811. Zanimivo je, da se najredkeje rabljeni obliki *jenoj* in *in* pojavljata v zelo različnem času: *jenoj* prvič 1753 in nato v letih 1780 in 1781, sodobni *in* pa leta 1768 in ponovno šele 1803.

Doslednosti rabe veznika *in* ni niti pri istem zapisovalcu niti v istem prisežnem besedilu. Če primerjamo rabo oblik v zgornji preglednici, se namreč pokaže kar nekaj prekrivanja številnih besedil. Največ domišljije ali najbolj pretanjeno uho je imel zapisovalec prisege št. 3 iz zgodnjega leta 1753, saj je uporabil kar pet različnih oblik: štirikrat *jenu*, po dvakrat *jeno*, *jenoj* in *inoj* ter enkrat *jnu*. Raznolikost je velika tudi pri prisegah iz sedemdesetih let: po štiri oblike pri št. 14, pri sočasno nastalem poduku za krivoprisežnike (Ad št. 14), pri št. 17–19, po tri pri prisegah št. 15 in 16. Pozneje je tega manj: po tri oblike le še pri besedilih št. 30, 69, 69 a in 70. Opaziti je tudi nekakšno medsebojno izključevanje najpogostejših oblik *inu* in *jeno*. *Inu* ima primat do vključno prisege št. 14, nato ga do prisege št. 46 obdrži *jeno* in od št. 47 ponovno *inu*, ki ga tu in tam izpodrivata *jen* in *jenu*. Prisega z zaporedno št. 47 iz leta 1787, delo novega pfalškega pisarja, predstavlja torej enako prelomnico kakor pri zapisovanju *Buh* in *Bug*.

IV. Vsebina in besedišče prisežnih besedil¹⁸³

Natančno analiziranje vsebine prisežnih besedil presega namen pričujoče objave. Poleg tega so same prisege, iztrgane iz konteksta, neredko

¹⁸⁰ Prim. Svetu pismu stariga testamenta (izd. J. Japelj in B. Kumerdej), Ljubljana 1784, str. 405: *V'sazhetki je bilá befséda, inu befséda je bilá pèr Bógu, inu Bóg je bil ta befséda*. – O prehodu z *Buh* na *Bog* in uvedbi drugih gorenjskih narečnih prvin v knjižni jezik prim. tudi: Martina Orožen, Razvojne smernice v besedišču Dalmatinovega in Japljevega prevoda Biblije (1584–1784–1791), v: Poglavlja iz zgodovine slovenskega knjižnega jezika (Od Brižinskih spomenikov do Kopitarja), Ljubljana 1996, str. 270–288.

¹⁸¹ Japelj in Vodnik (1811) imata v molitvenih obrazcih še *vsiga mogočni* (prim. Martina Orožen, Molitveni obrazci starejših obdobij v osrednjeslovenskem in vzhodnoslovenskem knjižnem jeziku, v: Slavistična revija 34 (1986), str. 50 in 53).

¹⁸² Brez veznika je prisega št. 2.

¹⁸³ Pri razlagi besedišča sem se oprl na naslednja dela: France Bezljaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, I–III, Ljubljana 1976, 1982, 1995; Marko Snoj, Slovenski etimološki slovar, Ljubljana 1997 in 2002; Anton Alois Wolf (Hrg.), Deutsch-slovenisches Wörterbuch, Laibach 1860; Maks Pleteršnik, Slovensko-nemški slovar, Ljubljana 1894; Slovar slovenskega knjižnega jezika I–V, Ljubljana 1970, 1975, 1979, 1985, 1991; Gerhard Wahrig, Deutsches Wörterbuch mit einem "Lexikon der deutschen Sprachlehre", München 1986. – Vire razlag citiram le pri tistih leksemih, za katere sem uporabljal neobjavljeno gradivo iz Listkovne kartoteke Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU (odslej: Listkovna kartoteka ISJFR).

težko razumljive in bi bilo treba obravnavati celotne sodne primere. Enako velja za slovensko besedišče, saj lahko natančen pomen posameznih besed pogosto razumemo šele ob pomoči nemško pisanih izrazov v sobesedilu.

Tu se zdi glede na povedano smiselno poudariti samo nekaj vsebinskih plati. Odločil sem se za prisežno formulo, antroponime in toponime, socialni status in sorodstvena razmerja oseb, datacije dogodkov in časovno orientacijo prisežnikov, poimenovanja oblastvenih organov ter pravno, mersko in drugo izrazje.

Besedišče kaže razumljivo izrazite nemške vplive, pri tem pa imamo opraviti tako z adaptiranimi, v slovenskih narečjih splošno sprejetimi pojmi, kakor brez dvoma tudi z bolj ali manj sprotnimi adaptacijami in kalkiranjem, predvsem pri pravni terminologiji. Meja med enimi in drugimi je bila gibka. Prisežnik je moral predvsem dobro razumeti pomen besedila in izrečene izraze pripoznavati kot svoje lastne. Zgledovanje po pisarniški nemščini je bilo tako dopustnejše v skladnji, samo besedišče pa značilnost oziroma vsaj dovolj blizu izražanja osebe, ki je prisegala. In to je bil z nekaj malega izjemami preprost kmečki človek.

Prisežna formula – začetek in konec prisege

Sleherna prisega se zaradi sakralne narave začenja in končuje s prisežno formulo, v katero je obvezno vključen Bog. Uvodni del formul pfalških priseg je različno dolg in na splošno manj raznolik kakor sklepni. Oba pogrešamo le pri zadolžnici iz leta 1803 (št. 67), ki ni prisega in v kateri tudi glagol priseči temu ustrezno nadomešča obljubiti (*jest oblubem*).

Prisege so dosledno začenjajo z osebnim zamkom *jaz (jest)* in glagolom *prisežem (prsežem, pršežem ipd.)*, obvezno sledi Bog v različnih oblikah, pri nekaterih prisegah zgodnejšega datuma pa še Mati Božja, občestvo svetnikov in angelski zbor, vse troje prav tako v več različicah. Prelomnico v naslavljanju predstavlja sreda 80. let. Do leta 1781 vse prisege (št. 1–33) razčlenjeno navajajo Sveto Trojico (Boga Očeta, Sina in Svetega Duha), le izjemoma, v petih primerih, nastopa troedini Bog v skrajšani obliki, pri čemer pa oznaka *etc.* jasno nakazuje, da so se izgovarjala imena vseh treh božjih oseb. Najkonciznejših je pet priseg iz let 1784 in 1785 (št. 34–38), pri katerih prisežniki preprosto prisegajo Bogu takšno in takšno prisego. Malo predtem so v uvodni formuli pogosteje sploh začeli omenjati prisego kot tako. Od leta 1785 (št. 39 sl.) pa je uvodni del opazno drugačen kot poprej, saj zdaj tri božje osebe nadomesti Bog Vsemogočni v oblikah: *Bogu Vsígamogočnemu* (22 x), *BogulBogo Vsegamogočnemu/Vsegamogočnemu* (13 x) in čisto na koncu (št. 73, 75 in 76) današnji *Bogu Vsemogočnemu* (3 x). Pri tem

je zanimivo, da nekajkrat ne gre za prisego Bogu, temveč k Bogu (št. 39, 40, 45, 46, 51 in 52). Le še izjemoma, vsega trikrat, srečamo v tem času tri božje osebe (št. 65, 71 in 71 a), enkrat samkrat v vseh šestdesetih letih združene v Sveti Trojici (št. 72: *k Sveti Trojici*), ki jo sicer pozna tudi poduk za krivoprisežnike, zapisan leta 1777 (Ad št. 14).

V dobri polovici primerov (45) prisežnik/ica izrecno poudarja, da prisega prisego. Le-to vsakokrat označi še pridevniško z enim do tremi predikati, kot: čista, prava, pravična, resnična, telesna in ž(i)votna. V kombinaciji pridevniških oznak se izražajo predvsem različne roke zapisovalcev in manj spremenljivost navad znotraj časovnega razpona 60 let. Pozno se sicer pojavita dva od naštetih pridevnikov, oba prevoda nemškega *leiblich*: telesna (1787) in ž(i)votna (1798).¹⁸⁴

Precej bolj raznolik je sklepni del priseg, ki lahko vsebuje samo zaklinjanje k Bogu in drugim nebeškim bitjem ali pa vključuje še sankcijo za krivo pričanje. Brez sklepne formule je poleg zadolžnice (št. 67) samo prisega št. 22, ki je tudi sicer ena najkrajših. Sklepna formula je najdaljša in najnatančnejša pri sedmih prisegah zgodnejšega datuma, npr. št. 7: "*Resnično, koker mene pravi Bug jnu tu sveti evangelium inu naša katolška vera inu brez sega madeža spočeta Divica Mati božja Marija jnu sve svetnike na moj posledni dan, kader se moja duša ad telesa ločila bode, k zveličano pomagej inu po negove svete vole, oku jest krvično prsežem, ad negove svete gnade inu moleste (!) adloče. Amen.*" Nekatero med njimi so glede sankcije za krive prisege še določnejše; tako prisega št. 8: "*oku jest eno besedo krivo pršežem, tudi na le-temu svetu mene, pričo, štrafej, tamkej tudi od svoje gnade inu milosti gemajnsafte vseh svetnikov inu svetnic odloče vek inu vekomej. Amen.*" Prisege št. 14, 15, 18, 19, 30 in 32 a dodajajo, naj bo krivoprisežnik zavržen: *jeno na vse večne čase zavrže*, prisega št. 16 pa poleg zavrženosti dodaja še pogubo: *mene na vse večna čase zavrže jeno pogubi*, le da se prej omeji samo na Boga in evangelij. Zadnji med "zgovornimi" sklepnimi formulami (št. 30 in 32 a) izpuščata katoliško vero, prisega št. 8 pa edina govori o kaznovanju že na tem svetu: *tudi na le-temu svetu mene, pričo, štrafej*. Vsi drugi zaključki prisežnih besedil do vključno prisege št. 33 so močno

¹⁸⁴ Po številu besed in pogostnosti si poimenovanja priseg sledijo takole: čista (1 x), resnična (1 x), prava pravična (1 x), prava životna (1 x), prava inu životna (1 x), prava čista resnična (1 x), prava čista životna (1 x), prava jen čista životna (1 x), prava čista inu životna (1 x), prava životna inu resnična (1 x); prava (2 x), telesna (2 x); prava resnična životna (2 x), prava resnična jenu čista (2 x); resnična inu telesna (4 x); čista jeno (inu) resnična (5 x), prava jeno (inu, en) resnična (5 x), prava čista jeno (jenoj, inu) resnična (5 x); prava jeno (jenu) čista (9 x).

okrajšani, omejeni samo na začetne besede sklepne formule: (*vse*) *toku/o gvišnu/o koker ...* oziroma *koker meni Buh/Bug/Bog ...*, vendar z *etc.* jasno kažejo, da besedilo ni izpisano v celoti. Bog je zgolj Bog od leta 1787 dalje (št. 47–66, 68–76), prej pa tudi v vseh treh osebah (št. 6, nakazano pri št. 4), kot sam Bog (št. 3) in največkrat kot pravi Bog (št. 7–9, 14–19, 30–38, 41–46). Zanimiva je prisega št. 1, ki božje ime izpušča, verjetno pomotoma: *toku gvišno, de mene na pomagaj etc.*

Enako kot uvodni del priseg doživi tudi sklepni občutni sprememba sredi 80. let. Pri prisegi št. 34 iz leta 1784 je prvič "racionalno" kratek: *Toku gvišno, koker meni pravi Buh pomagej. Amen.* Poslej je v osnovi vseskozi enak, le tu in tam okrašen še s prislovom resnično (št. 42: *toku gvišno jeno resnično*; št. 70: *toku gvišnu inu resničnu*), poudarjen s podvojenim *gvišno* (št. 61: *toku gvišnu, koker gvišnu meni Bug pomagej*) in z nedoločniško obliko glagola pomagati (št. 65: *toku gvišnu jen resnično, koker meni Buh vselej pomagati imu*). Končno se v zapisih iz let 1810 in 1811 (št. 74 in 76) božji pomoči pridružita še *zdaj* in *zadnja ura* (*zdej jen na mojo zadno uro pomagej; zdej en na moja zadno uro pomagej*), ki ju sicer prvič srečamo že zgodnjega leta 1753 (št. 3): "*Koker meni sam Boh jenu le-ta prečista brez vsega madeža spočeta Divica Marija inoj vse svetniki sede jenoj na moja zadna ura pomogajte. Amen.*"

Sakralna narava priseg nasploh se nazorno zrcali v sklepni besedi *amen*, s katero se končujejo molitve. Tudi pfalški prisežniki so vsako prisego končali z besedo *amen*, a je pisarji niso dosledno zapisovali. Neizogiben je seveda pri vseh tistih prisegah, katerih sklepni del je izpisan v celoti. Opaziti ga je tudi pri okrajšanih sklepnih formulah (npr. št. 9, 11), po letu 1784 pa je že zaradi bistveno krajšega konca priseg postal sploh pravilo in ga pogrešamo le izjemoma (št. 39, 40, 56, 56 a, 60 in 60 a).

Osebna in krajevna imena

Poleg uvodne in zaključne formule predstavljata obvezni sestavni del vseh priseg prisežnikovo ime in priimek, v mnogih besedilih pa nastopajo še druge osebe, praviloma prav tako označene z dvema imenoma. V obravnavanem času sta dve imeni že vsesplošno razširjen pojav, četudi so se priimki med kmečkim prebivalstvom šele v tej dobi dokončno ustalili kot dedni in obvezni. Nemara kaže na še neustaljeni priimek prisega št. 21 iz leta 1779, ki nekega moža označuje kot "rancega Gradiška al Graheka"; zapisana je bila namreč pred uveljavitvijo cesarskega patenta iz leta 1782 o obveznosti in dedovanju priimkov.

O posebnostih zapisovanja osebnih imen in priimkov po nemškem načinu, tu in tam celo v

gotici in z določnim členom, smo že govorili pri črkovnem zapisu. Pri lastnih imenih, še posebej osebnih, je vpliv nemške pisarniške prakse v leksiki nemara najmočnejši. Zelo izrazit je tudi v skladnji, pri kateri nekajkrat prav tako niso izvzeta imena oseb. Slovenec na primer nikoli ne bi samodejno pustil imenovalniško obliko priimka, kjer bi moral biti roditelj, tako kot v primeru: *od Jožef Mihelič (sic!) nisem prejeu* (št. 53). Nepopolno sklanjanje, tokrat samo z nepregibanjem osebnega imena, je nekoliko razumljivejše v zapisih: *iz Tomaž Bernikove zapuščene mase al premožejna* (št. 62) in *od Jožef Łozarja gvišnu spočela* (št. 63). V narečni obliki ali morda nesklanjan pod vplivom nemščine je priimek v primeru: *pr Janezu Jenko* (št. 59). Na drugi strani srečujemo pri sklanjanju antroponimov povsem jasne narečne poteze, zlasti polglasniški e in vokalno redukcijo: npr. *Neže Glajcovk(e)* (št. 34) ali *Luket Starmano* (št. 65). Končno je opaziti še nestabilnost zapisovanja istega priimka, ki ga je zato mogoče brati na več načinov, npr. *Mišic, Mišič, Mišeč* (št. 35).

Posebno vprašanje so ženske oblike priimkov, ki jih začenjajo konec 18. stoletja izpodrivati moške. Prva štiri desetletja pfalških priseg nastopajo priimki pri ženskah izključno po stari šegi, s končnim -ka ali redkeje -(j)a, odvisno od osnovnega priimka: Marina Glajcovka, Barbara Vrbankinca, Špela Toninka, Jera Čebulka, Mina Slugovka, rojena Mališka, Maruša Mališka, Ana Merletička, Mica Kebčovka, Neža Klemenka, Jera Janežka, Jera Vovkula (!), Neža Glajcovka, Micka Gradiškovka, Liza Kokecovka, Marija Oblakovka. Edina izjema, ali bolje rečeno, posebnost je nemška končnica -in leta 1770: *Vrsula Schuesterzizin* (št. 11). Pisar, veliko bolj vajen nemškega zapisovanja, je v tem primeru najprej "ponemčil" osebno ime in nato enako storil še s priimkom.

Pri ženskah so osebna imena na splošno veliko manj nemško standardizirana kot pri moških, saj so v prisegah do devetdesetih let 18. stoletja vsa bodisi nevtralna (Ana, Barbara) bodisi značilno slovenska (Špela, Jera, Neža). V zadnjem desetletju razsvetljenskega stoletja pa prvič opazimo trend "nove (nemške) mode". Ženske oblike priimkov se začnejo umikati moškim, klicna osebna imena pa postajajo uradna. Tako je leta 1794 (št. 61) kot prva Marija prisegla Marija Oblakovka, potem ko je bilo to ime dotlej izključna domena Matere Božje; prisežnice in druge v prisegah omenjene ženske so se, nasprotno, imenoval tako, kot so jih klicali: Marina, Mina, Maruša, Mica in Micka. Uradno osebno ime in moška oblika priimka prvič nastopita v paru naslednje leto 1795 (št. 63), ko priseže Magdalena Zore. Dvojnost – na eni strani klicno ime in ženski priimek, na drugi pa novi način zapisovanja – si podajata roko že naslednje desetletje, tj. prva leta 19. stoletja. Tako sta

prisego Marije Marovt leta 1805 zapisala dva pisarja; prvi naslavlja prisežnico kot Marija (št. 69) in drugi kot Mica (št. 69 a), a vendar oba kot Marovtovka. V drugi prisegi istega leta pa sta priimek in deklinacijski priimek samo še v moški obliki, le osebno ime ostaja klicno: *ti Neže Golar zdej omožene Marn* (št. 68).

Moška osebna imena so pisarji, kot rečeno, radi "ponemčili" že poprej. Temu se ni čuditi, saj so imeli z moškimi imeni precej več opraviti, najsi je šlo za urbarje, vojaško evidenco ali sodne zadeve. Ob zapisu *Mathias* in *Joseph* si moramo pač predstavljati, da ju prisežniki niso mogli izgovarjati drugače kot Matija in Jožef. Proti koncu 18. stoletja pa je težnja nemčenja ali standardiziranja moških osebnih še bolj opazna, torej sočasno, ko se pri ženskih imenih šele začena. Tako je bil do 90. let vsak *Johannes* iz nemškega dela sodnega spisa v prisegi naveden kot Anže ali Janez, potem pa srečamo med slovenskim besedilom tudi zapise, kot sta: *Johann Jeunekar* (št. 62) in *Johanes Tschernitz* (št. 64).

Krajevna imena so znatno redkejši sestavni del priseg. Marsikdaj namreč kraj dogajanja ni bil bistvenega pomena za razumljivost pričevanja. Kot že rečeno, je en sam prisežnik poleg imena izpovedal še pripadnost gospostvu in kraj bivanja, vse tovrstne podatke, vključno s hišno številko, pa najdemo v edini zadolžnici.

Druga krajevna imena so redka in še redkejša pokrajinska; tako srečamo samo dve pokrajinski: Štajersko (št. 17: *na Štajersken*) in Bloke (št. 36: *na Oblokah*). Toponime lahko razvrstimo v tri skupine: mikrotoponimi oz. mikrolokacije, krajevna imena ljubljanskega območja in bolj oddaljeni toponimi.

Ce izvzamemo hiše, je mikrotoponimov le peščica: *taisti kosec ali blek nivice pod Vodice, katera je pred letame trdina bila* (št. 6), *po le-tem med Tomaža Dolničarja jeno med Matevža Birkoveme Kreule jemenvanim nivami ležijočem kolovozo* (št. 38), *na Dolničarjovimo al na Birkovemo grunto ležejoč* (št. 38), *ta niva pod hribam pr travniko* (št. 75).

V skupino krajevnih imen ljubljanskega območja sodi poleg Ljubljane še osem manjših krajev, večina je omenjenih le enkrat samkrat. Tudi Ljubljana se pojavi vsega dvakrat (št. 2: *ad Lubjane*, št. 67: *u Lublano*). Po pogostnosti si sledijo: trikrat Vrhnika (št. 46: *na Vrhenske*, 50: *od Vrhenske, na Vorhenko*), dvakrat Vodice (št. 6: *pod Vodice*, št. 67: *pred Vodice*), po enkrat pa Dornice pri Vodice (št. 67: *u Dornice*), Zapoge (št. 67: *iz Zapoh*), Zalog (št. 18: *v Zalog*) ter tri primestne vasi – Poljane (št. 23: *na Polanah*), Spodnja Šiška (št. 48: *u ti Spudni Šiški*) in Vič (št. 76: *na Vič*). Kar štirje od navedenih toponimov so zapisani v zadolžnici iz leta 1803 (št. 67), ki ni prisežno besedilo.

Le nekaj manj, a zato skupno več omemb, se

nanaša na bolj oddaljene kraje, večina v zvezi s furmanstvom in kmečko trgovino. Med njimi občutno vodi Trst z devetimi omembami v štirih prisegah (št. 2: *ad Lubjane notri v Trst*; št. 15: *v Trst pelati, v Trst odpelale*; št. 16: *v Trst vozile, v Trst prpelete, v Trst železo na vago prpelali, iz Trsta damu šle*; št. 50: *od Vrhenske do Trsta inu od Trsta spet na Vorhenko*). Sledita Zagreb, omenjen v dveh različicah iste prisege: *u Zagrabu* (št. 71), *u Zagrobe* (št. 71 a), in Luče v Savinjski dolini, ki obakrat nastopajo v zanimivi mestniški obliki *Luče* (št. 17: *v Luče na Štajersken, v Luče v zadneč služu*). Od zahodnih krajev srečamo po enkrat še Gorico (št. 36: *v Gorico s kajnam po vino*) in Senožeče (št. 50: *to vožno l...l do Senožeč opravou*). Če izvzamemo že omenjene Bloke na Notranjskem (št. 36), pri katerih morda ni mišljeno pokrajinsko, temveč krajevno ime Velike Bloke, saj se prisega nanaša na semanji dan v tem kraju, je iz spodnjega dela Kranjske omenjeno le dolenjsko zemljiško gospostvo Radelca pri Bučki (št. 6: *pod Raštajn ali Radlštajn*).

Socialni status in sorodstvena razmerja oseb

Med obravnavanim izrazjem prisežnih besedil je daleč najslabše zastopan **socialni status oseb**. Nikoli, denimo, ni omenjen podložnik kot tak, ampak ga nadomešča pojem *kmet*, a tudi ta enkrat samkrat: *špetavski kmet* (št. 51). Dvakrat srečamo *gospodarja*, vendar v nekoliko različnem pomenu besede, prvič kot gospodarja, pri katerem je bil nekdo v službi (št. 17: *ta zadne gospodar*), in drugič kot dediča – naslednika (št. 55: *ta preživeči verb inu gospodar od celiga zapušeniga premožejna*). Gospodinjo najdemo v pomenu žena, pač kalkirano po nemškem "seine Hausfrau" (št. 12: *negova gospodina Mina*). Socialni status kmeta, vendar le v povezavi z materialno kulturo, zastopa izraz "kmeteška moška suknja" (št. 29: *hmeteško maško sukno*).

Uradnika iz vrst kmečkega življa predstavlja *župan – žepan* (*Sepan*, št. 46). *Kajžarja* srečamo zgolj v priimkovni obliki: *Jacob Kaischar* (št. 59), zato pa je enkrat zaslediti kajžo (št. 75) in dvakrat grunt (št. 6 in 38). Če izvzamemo sodnika, ki ga bomo obravnavali pri oblastnih organih, je najti le še peščico drugih poklicev. Tako je največkrat, trikrat, omenjen *duhovnik*, vsakič v nekoliko drugačni vlogi: kot spovednik (št. 13: *temu soumo spovdniko*), duhovni gospod (št. 14: *ta dehovni gospud*) in vrhniški župnik – *fajmašter* (št. 46: *pr gospudo fajmaštro, gospud fajmašter*). Temu je bil kot beneficiat podrejen duhovnik v Bevkah, ki ga prisega omenja le s priimkom (št. 46: *gospod Kremenik*) in so ga župljani po krivici obtožili zmerjanja v cerkvi.¹⁸⁵

¹⁸⁵ Ljubljančan Anton Kremenek je bil od leta 1767 beneficiat v Bevkah, kjer je pozneje postal župnik osamosvojene župnije

Prejkone se duhovnik skriva za naslavljanjem gospod še v primeru: *pričo rancega gospuda Polaka* (št. 44). Tri poklicne oznake so povezane s furmanstvom: *furmani* (št. 15 in 16), enkrat popravljeni v *voznike* (št. 15), in *faktor* (št. 15), posredno pa tudi pisar ali tehtalec v Trstu: *šribar al vagermašter* (št. 16). V precej nejasni vlogi je v prisegi št. 35 v zvezi s pretepom omenjen neki desetnik – *korporal (Carparal)*. Vojaško službo je v času, ko je tožil svojega očeta, opravljal tudi: *Anž Sprek, soudat* (št. 17). Stanovski predikat gospod je dvakrat uporabljen za neduhovnika, prvič za ljubljanskega meščana in pasarskega mojstra (št. 25: *gesput Frence Šuman, gspuda Šumana*) in drugič za zagrebškega trgovca (št. 71, 71 a: *od gospuda Eliasa Matiča*). Najodličnejši naziv "gnadlivi" pa je pripisan edinemu z imenom navedenemu zemljiškemu gospodu: *gnadlivi gospod Schweiger* (št. 6).

Socialni status oziroma poklic v prisegah navedenih oseb nekajkrat razkriva glavni, v nemščini pisani del sodnega spisa. Tako smo, denimo, izvedeli za meščanski stan in pasarski poklic prej omenjenega *gspuda Šumana* (št. 25). Štefan Balas, ki mu je Jernej Bedenik dolgoval čedno vsoto sto kron za prašiče (št. 23), je bil svinjski trgovec (*Schwein Handler*). Še več, pred pfalškim sodiščem sta prisegla sodarski mojster iz Ljubljane in duhovnik. Za sodarskega mojstra Matijo Pristavca (št. 37), ki je nastopil kot priča, je šele iz nemškega besedila razvidno, da pridelek *Pintar* njegovemu priimku v prisegi resnično pomeni sodarski poklic (*Pinter Meister in der Stadt*) in torej ne gre za dodatni, drugi kognomen ali hišno ime. Duhovnik Jožef Seršen (št. 48) je prisegel kot tožnik v procesu zoper Martina Peterco. Ne preseneča, da je Seršen v sodnem spisu naveden le kot duhovnik (*H(er)r Joseph Serschen Geistlicher*), saj v tem času, poleti 1787, ni imel redne službe.¹⁸⁶

Več kakor poklicnih in statusnih oznak je v prisegah razumljivo **sorodstvenih razmerij**, med temi največ krvnih. Če izvzamemo očeta in sina, ki se kot dve božji osebi pojavljata v uvodni formuli velike večine besedil, nastopa oče dvakrat, a še to kot že pokojni (št. 68: *ranik oče Martin Golar*; št. 75: *verb od sojga očeta*), sin pa štirikrat, od tega enkrat kot otrok (št. 6: *negoviga sinu Matija Berganta*; št. 17: *moj sin Anž Sprek*; št. 49: *skuz njegoviga sina Martina*; št. 72: *moj mejhen sin*). Nasprotno nikoli ni omenjena hči.

(Frančišek Pokorn, Šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji I. 1788, Ljubljana 1908, str. 250). V času prisega je službo vrhniškega župnika opravljal Frančišek Luka Marenik, župnik v letih 1774 do 1799 (prav tam, str. 245).

¹⁸⁶ Jožef Seršen, po rodu Vodičan, je imel sicer tedaj za seboj že 25 let mašniškega stanu, njegova nezaposlenost pa je trajala več let, saj je še leta 1789 prosil ljubljansko nadškofijo za nastavitev v dušnem pastirstvu. Seršenovi biografski podatki v: F. Pokorn, n. d., str. 16.

Enako kot očeta je tudi mater mogoče najti samo v dveh prisegah, obakrat že kot pokojno (št. 20: *maja ranca mati Maruša Mališka*; št. 42: *maja ranca mate, maje rance matere, maje matere, maja mate*). Mati je sicer za očetom in sinom tretja najpogostejša sorodstvena oznaka, če upoštevamo Marijo, Mater Božjo (devetkrat kot *Mati Božja*, dvakrat *Materi Božji*). Posredno pa sta oče in mati po enkrat izpričana še v pridevniški obliki: *očetovo inu materno do* (67, 69 a) in s skupnim imenom starši: *po mojih starišah* (št. 13), v obeh primerih v zvezi z dediščino.

Tako kot je v prisegah v primerjavi z materami več očetov in sinov, je srečati tudi precej več bratov kakor sester. Prisežnikov brat je omenjen v sedmih prisegah, od tega štirikrat kot že pokojni, enkrat pa je določeneje označen kot polbrat (*po pale brat*). Sklanjanje besede brat je nasploh pestrejšje kakor pri drugih sorodnikih: št. 6: *mojga brata Simona*; št. 23: *moj brat Jernij, moj brat, mojmo brato Jernejo*; št. 24: *moj ranek brat Jurij Krušič, majmo rancemo brato, moj brat Jurij*; št. 26: *moj brat Blaže Delovic, mojga brata Blažeta, z mojem bratom, moj brat Blaže*; št. 27: *iz majem rankam po pale bratom Anžetam*; št. 28: *moj ranek brat Anže, moj brat, ranekmo brato, ranek brat, mojmo brato*; št. 55: *med mano inu mojem zdej rancem bratom Andre Klemenam*. Sestri sta le dve, obe pokojni, prva v prisegi št. 29: dativna oblika *maje rance sestre Mice Gradiškovke*, in druga, opisana določeneje: *od maje rance sestre koker Jakopove žene* (št. 42).

Od krvnih sorodnikov srečamo še dva, dvakrat strica in enkrat nečaka. Obakrat je govor o že mrtvem stricu, enkrat pa je stric označen kot prisežnikov prednik na posesti (*sprednek*): *moj stric Grogor Javornik ranki* (št. 13), *Jožef Vodnik, moj stric en sprednek* (št. 75). Nečak se pojavi enkrat, in še to opisno, kot bratov sin: *od mojga brata Simona ino negoviga sinu Matija Berganta* (št. 6).

Nekrvno, priženjeno oz. primoženo sorodstvo, je nekoliko v nasprotju s pričakovanjem zastopano slabše kot krvno. Moža srečamo v samo treh prisegah in ženo v štirih, pri tem pri enem možu in ženi ne gre za prisežnikovega zakonca, temveč za tretji osebi. Pri izrazu mož je zanimiva dajalniška oblika *možovo* iz leta 1770 (št. 11: *mojmo možovo Jurjo Šusterco*), ki jo v zgodnejši dobi priseg, leta 1753 (št. 3), srečamo tudi za Boga Sina in Svetega Duha: *Sinovo jenoj Svetimu Dohovo*. Najzgovornejša je v zvezi z možem prisega št. 14: *mojga rancega moža Anžeta Čebulu, moj mož, mojga rancega moža, moj ranek mož*, prisega št. 44 pa pojasnjevalna: *Jožefo Vovko, to je Jerenmo možu*.

Žena prav diametralno nasprotno od moža nikoli ni navedena z osebnim imenom: *moje rance žene* (št. 8), *maja žena* (št. 29), *maje žene* (št. 41) in že znano *od maje rance sestre koker*

Ergenwiltigen

Ich bin Schlichter und Richter im
 Namen des Herrn auch Richter
 über die Güter der Pfarre von Neudorf

Von demselben Pfarrenverwalter
 ist keine Erwähnung.

Zu dem Joseph Schaffal oder Auerhahn.

Demnach folgt von demselben abgelaufenen Urtheil
 die.

Gest Joseph Groschel ist Ladou Spetauski Kmet Pereschom
 eno telesno Persego, ke Bogu uspega mogolschnimw, de iest
 taistu kar bodem praochan bris uspega nasaisaderschajna
 moiech Misrou, al na due Kioche lochnu sastopleina noben
 mo ke lubmo, al ke Kioche, to pravo rednizo verpovedat, nibrsch
 samoulochate, inu moie verpovedaine nobn mo redodete
 notschem, Dochiler tu nabo samu od tega sodnina verpoveda
 mo. taku Gidschno meni Bruch pomagai amen.

+ Joseph Schaffal

Demnach folgt von demselben Urtheil B. welche in demselben
 wurtidnlich von gutnigam, und woflo nymlich ign.
 macht wurtidn.

Schlichter B.

Prisega priče Jožefa Grošla pred krajevnim sodiščem graščine Spodnje Perovo iz leta 1787 (št. 51)

Jakopove žene (št. 42). Leksem *gospodinja* za ženo, ki pa nastopa skupaj z imenom, sem že omenil na drugem mestu: *Primus Rubida inu negova gospodina Mina* (št. 12).

Poleg obeh zakoncev vsebujejo prisege še oznake petih nekrvnih sorodnikov: tasta, zeta, snahe, svaka in svakinje, vsako le po enkrat. V največ oblikah se pojavlja tast (št. 8): *moj tast Matevž Sluga, nemu tastu in moj tast Delovic*. Tast omenja svojega zeta, tožnika Jakoba Žganca, le kot: *majga zeta* (št. 43), tašča Marina Glajc pa svojo brezimno snaho kot *nevesto: od moje neveste* (št. 1), torej z izrazom, živim za snaho na primer še danes ponekod na Primorskem. Svak in svakinja, ki imata oba tudi osebno ime, sta označena z značilnim adaptiranim germanizmom *švagr* in *švagrna: od majga švagra Martina Zajca* (št. 41), *maja švagrna Neža Rebolovka* (št. 22).

Datacije dogodkov in časovna orientacija prisežnikov

Datiranje v prisegah nastopajočih dogodkov in navajanje časovnih oddaljenosti so svojevrstne priče predstav o času ter zlasti kronološke orientacije "preprostega kmečkega ljudstva". Popoln datum in leto sta sicer pravilo v sodnih spisih v neslovenskih jezikih, v našem primeru v nemškem, prednost pričujočih slovenskih zapisov pa je v neposrednem prenosu ljudskih predstav in glasu v pisano besedo. Povedano drugače: v prisežna besedila ni bilo mogoče vrniti ničesar, česar prisežniki ne bi razumeli in torej ne bi moglo priti iz njihovih ust. Določene datume so sodni uslužbenci prisežnikom sicer narekovali iz dokumentov, zato so do dneva, meseca in leta natančni, a navadnim ljudem še vedno razumljivi. Tako je zelo jasno razvidno, kdaj prisežnik dogodka datira iz lastnega spomina in kdaj mu je pri tem v pomoč zapisan datum.

"Kmečki koledar" se namreč ni ravnal po datumih, temveč v prvi vrsti po praznikih, zlasti večjih, od tod pa po dnevih v tednu oziroma številu dni pred določenim praznikom ali po njem, tudi če se je stvar zgodila že pred leti. Imena mesecev, najsi bo slovenska ali poslovenjena latinska, so bila ljudem na splošno dokaj dobro znana, nasprotno pa se zdi, da si niso bili preveč domači z letnicami. Nikakor ni nujno, da so vsi prisežniki vedeli, katero leto se piše. Enakomerni abstraktni koledar je bil namreč cikličnemu času kmečkega koledarja dolgo tuj, visoka števila letnic mnogo višja od vsakdanjih in za nepismene težko predstavljava. Še zlasti dogodke, ki so se zgodili pred časom, so namesto z letnicami izražali s številom minulih let. Štetje let jim je bilo torej veliko bližje kakor utrudljivo pomnjenje letnic z večmestnimi števili.¹⁸⁷

Izražanje časa v prisežnem besedilu je neredko zelo pavšalno, še posebej če ne poznamo konteksta iz sodnega spisa. Kako težko je, denimo, časovno opredeljiv dogodek, ki je bil vsem vpletenim jasno pred očmi: *"lane, takrat, ke sem jest prke Meklavžo Milejo l.../ jamrou"* (št. 15). Ali še težje v primerih: *"taisti večer, k se je z mano l.../ grdu ravnalo"* (št. 54), *"taiste dan, ke sem jest l.../ na Vrhenke pr gospudo fajmaštro bli"* (št. 46) in *"takrat, ke sem jest majga zeta spremu"* (št. 43). V takšnih primerih, ko je šlo za dobro znane, navadno bližnje dogodke, ni bil niti najmanj pomemben datum, četudi so ga prisežniki poznali ali bi ga lahko dokaj natančno izračunali. Tako ali tako je bil čas, kolikor je bilo potrebno, natančneje opredeljen v sodnem spisu. Drugačna natančnost, pri kateri ni imel sam datum tako rekoč nikakršne teže, je bila, denimo, potrebna, ko je prisežnica izpovedovala, kdaj se je polastila dela moževega premoženja: *"osem dni pred smrtjo mojga rancega moža"*, to pomeni: *"ne ta dan al nedelo, keder je on umru, tude ne takrat, še pred smrtjo, keder smo bla jest, moj mož jeno ta dehovni gospud sami vu hiše, se bli doli zaprle, jeno tudi ne ta dan po negovi smrti"* (št. 14).

Trajanje nečesa do določenega dogodka je izraženo z značilnim adaptiranim germanizmom: *noter da negove smrt* (št. 69 in 69 a). Prav tako trajanje do dneva prisege: *notri donašni dan* (št. 9), kakor je podoben poudarek z dnevom zaslediti tudi pri ustreznicah za prislov časa danes, tj. *donašne dan* (št. 11).

Kot rečeno, so se kmečki ljudje tega časa ravnali predvsem po praznikih oziroma godovih. Od skupno 38 datacij dogodkov in med njimi 29, ki se ne opirajo na nobeno pisno predlogo, se namreč skoraj polovica vseh (17) sklicuje na določen praznik ali svetnika:

- *ta druge dan Svetiga Martina pr eni glihe pred šestimi letmi* (št. 9);
- *lane pred binkeštme en teden lunske leto* (št. 22);
- *o svetimo Pavlo pred dvema letam taisto jutro* (št. 23);
- *lane na svetga Marka dan* (št. 28 in 28 a);
- *to 1778. leto okole finkuš* (št. 29);¹⁸⁸
- *okole svetga Matevža pred dvema letam, to je to 1778-to leto* (št. 30);
- *lansko leto pred svetem Andrejam ta dan* (št. 32, 32 a, 33);
- *po svetmo Vido ta četrtek* (št. 34);
- *po svetemo Alešo to nedelo večer* (št. 35);
- *na svetega Mehela dan* (št. 36);
- *pred božičmi tega 1787-ga lejta* (št. 49);

okvir in sestavina vsakdanjega življenja, Ljubljana 1995, str. 116–117.

¹⁸⁸ Binkošti, nem. Pflingsten.

¹⁸⁷ Prim. Gorazd Makarovič, *Slovinci in čas*. Odnos do časa kot

- ob božiču lej-tega (lejtašniga) lejta (št. 49);
- ob pustu lej-tega lejta (št. 49);
- ob svetimu Pavlu le-tiga lejta (št. 49).

Letnica je skupaj s praznikom navedena le trikrat, pri čemer gre vsakokrat za bližnjo preteklost, največ dve leti pred prisego. Pri prisegi št. 49 je poleg tega napačna, saj je govor o božiču 1787, dokument pa je nastal 14. julija istega leta. Časovni odmik enega leta in več je, nasprotno, vsakič izražen le s številom let, a brez navedbe letnice, tako: *pr eni glihe pred šestemi letmi* (št. 9), *pred enim letam dono vino* (št. 11), *pred dvemi letmi* (št. 20), *pred 18 letme enkrat* (št. 16), *pr eni glihi pred petemi lejti* (št. 61), *že škuži 18 let* (št. 38), *dali ket en let sem* (št. 73). Šele poznega leta 1810 (št. 74) je daljši časovni razpon prvič in zadnjič ubeseden z letnico: *od tega lejta 1801 toku rihtik doužan*.

Mesec in leto, izpričana na pamet iz prisežnikovih ust, srečamo samo dvakrat, pri tem pa je od dogodka do prisege minilo največ leto. Furman Jurij Kugej pravi leta 1753 (št. 2): *mesca juni 1752*, Magdalena Zore pa leta 1795 datira rojstvo svojega otroka kot: *sem jest u mescu oktobra 1794-ga lejta rodila* (št. 63).

Nasprotno prisežniki nikoli niso iz lastnega spomina navajali bolj oddaljenega natančnega datuma, ki se ne bi nanašal na tekoči ali prejšnji mesec. Takšna primera sta le dva: *ta 16-ti dan tega mesca* (št. 25) in *ta 27. dan poprešenga mesca oktobra* (št. 31).

Če pa srečamo natančno datacijo z letnico, mesecem in dnevom, temelji na kakšni pisni predlogi, tj. na zapisu tožbe, obračuna, ženitnega pisma, sodne obravnave ali poziva na sodni narok. Enako velja za vse druge datume brez letnice, ko gre za tekoče leto. Takšnih primerov je skupno deset, natančen datum pa največkrat povzet iz tožbe:

- *po sodni tažbi, katera je bla na 26. dan mesca grudna to 1778. leto* (št. 26);
- *ta 19. dan mesca grudna to 1778. leto, ke sem /.../ to zadno rajtengo sturou* (št. 27);
- *ta 19. dan mesca listovgnuj jemenvan to 1778. leto* (št. 27 a);¹⁸⁹
- *pr te vožni, od katere je bla ta deveti dan mesca [junija] rožnicvet letega lejta tožba* (št. 47);
- *u tožbi tega družiga mesca rožniga cveta letiga lejta* (št. 49; 4-krat enaka navedba);
- *u tožbi tega 18-ega pretečeniga mesca* (št. 53);
- *ob cajtu te čez le-tu premožejne držane abhandlungu, tu je tega petiga mesca decembra 1788-ga lejta* (št. 62);

- *u ženitnimo pismo od prviga februarja 770* (št. 69) oz. *u ženitnumo (!) pismu od prviga febrvarja 776* (št. 69 a);
- *u mescu oktobra 1793* (št. 71) oz. *u mescu oktobre 1793* (št. 71 a);
- *za zašlišanje al tagzacenga ta šestendvejset dan februarja 1802 zapisan stoji* (št. 76).

Končno imamo še datacijo zadolžnice (št. 67), ki jo je "u Dornceh ta 21 dan decembra 1803" sestavil in zapisal "prošen podpisvavec Mihael Lavrič m. p."

Zanimiva je dvojna raba imen mesecev, slovenskih in adaptiranih latinskih. Meseci nastopajo v skupno enajstih primerih, od tega štirikrat s slovenskim imenom: listovgnuj, gruden in rožni cvet, osemkrat s prevzetim: februar, junij, oktober in december, leta 1787 pa imamo enkrat opraviti kar z obojnim imenom: *ta deveti dan mesca [junija] rožnicvet* (št. 47), pri čemer je latinsko ime prečrtano in zamenjano s slovenskim. Isto leto je bilo slovensko ime meseca zapisano zadnjič (št. 49), in sicer v isti prisegi kar štirikrat. Dosledna raba latinskih imen v petih mlajših prisegah in zadolžnici pa slej ko prej kaže na opazno izrinjanje rabe domačih imen mesecev proti koncu 18. in v začetku 19. stoletja.

Poimenovanja oblastvenih organov

Glede na to, da imamo opraviti z dokumenti iste vrste in provenience, je povsem razumljivo majhno število omemb različnih oblastvenih organov. Prisežniki so se srečevali z zemljiškim gospostvom in njegovim patrimonialnim oz. krajevnim sodiščem, vse drugo pa je bilo zanje postranskega pomena. Kot že rečeno, so stvarno in osebno podložnost škofijskemu gospostvu izražali kot podložnost škofiji. Tako je neka njiva pod Vodicami vselej pod škofijo k Simonu Bergantavimu grunto šlišova (št. 6). Tudi podložnik Jakob Bergant iz Zapog je spadal (pod) gosposko u Lublano pod škofijo (št. 67). In ko sta se potencialni ženin in nevestin stric dogovarjala, da se bo ženin pri svojem gospostvu odkupil iz rojenjastva in zamenjal pripadnost gospostvu, je škofijsko gospostvo označeno poenostavljeno, v ljudski govorici kot *škofija* in *moja gosposka* (*gesposka*): *h maje gosposki v škofijo pojdeva* (št. 32, 32 a, 33); *če tebe maja gosposka bo gare vzela* (št. 32, 32 a, 33). Ukaz škofijskega gospostva je izpovedan v obliki: *mene je maja gosposka zašafala po 10. ure nobenmo vina date* (št. 35). Zemljiška gospostva pa so v ljudskem jeziku na splošno le *gosposka*: *boš ti odkupo taje gosposki nesu plačat* (št. 32, 32 a), *ti se znaš od taje gosposke odkupet* (št. 32, 32 a), *pr toje gosposke za odkupo glihat* (št. 33), *od taje gosposke odkuplen boš* (št. 33).

Nekaj več, četudi še vedno malo, je oznak za sodna oblastva in organe. V poduku za krivoprisežnike, zapisanem leta 1777 (Ad št. 14),

¹⁸⁹ Št. 27 ima za ime meseca pomotoma grudna; št. 27 a pravilno listovgnuj.

najdemo *deželsko (dežeusko) gosposko*, ki ji gre pravica do kaznovanja krivoprisežnikov s pohabljenjem: *de enga takega ta dežeuska gosposka štrafa se odsekajnam teh prstov l...l iz venstergajnam negoviga jezika l...l al iz venstepejnam s te dežele*. Gre torej za pristojnosti, ki so presegale patrimonialno sodno stopnjo in so bile stvar deželskega sodstva. Z *dežeusko gosposko* je bilo lahko mišljeno samo deželsko sodišče; podobno oznako iz srede 18. stoletja poznamo, denimo, z Bleda: "Konfini blejske gosposke /:deželske rihte:".¹⁹⁰ *Dežeuska gosposka* je sicer za krivoprisežnike pred pfalškim patrimonialnim sodiščem pomenila enega od devetih deželskih sodišč, na območju katerih so živeli škofijski podložniki.

Patrimonialno sodišče kot takšno je v prisegah omenjeno razmeroma pozno, v letih 1792 in 1793. Kot *naprej postavljena sodna gosposka* nastopa samo, ko se prisežnik obvezuje, da bo pravično ocenil živino in *ti naprej postavljeni sodni gosposki na znajne dat očem* (št. 59). V vseh drugih primerih gre za omembo v povsem enakem kontekstu: prisežnik se zavezuje, da svojega pričevanja pred sodiščem nikomur in nikjer ne bo izdal, dokler le-tega ne bo oznanilo sodišče *sámo: dokler le-tu od te rihtne gosposke na bode rezglasenu* (št. 56, 56 a, 57, 57 a), *dokler te vižinge od vikši gosposke oznajnene ne bodo* (60, 60 a). Patrimonialno sodišče je torej označeno kot *rihtna gosposka* in kot *vikši gosposka*, ne da bi *vikši* pomenilo kakšno višjo sodno stopnjo od patrimonialne. Primerov je premalo, da bi lahko sklepali na pravilo, da je pridevnik *rihtni* – adaptirani germanizem – med letoma 1792 in 1793 trajno zamenjal *sodni* – "puristični" slovenizem. Tega srečamo sicer prvič že v poduku za krivoprisežnike iz leta 1777, vendar v povsem drugačni zvezi: *na sodni dan* (Ad št. 14). Vsekakor pa je preskok z *rihtarja* na *sodnika* bodisi posledica skrbi za jezik bodisi (tudi) izraz dejanske spremembe v govorni rabi.¹⁹¹ V zapisu poduka za krivoprisežnike (Ad št. 14) je Bog Sin

še *rihtar: pred tem pravičnem rihtarjam Jezusam Kristusam*, dva prisežna obrazca o poštemem pričevanju iz leta 1787 pa v vlogi svetne sodne oblasti že poznata *sodnika: od tega sodnika ven povedanu* (št. 51, 52). Nekaj let pozneje, 1792 in 1793, govorijo enaki obrazci spet o *rihtni gosposki* oz. o *vikši gosposki*. Kakor koli, pfalške prisege nikoli ne omenjajo *rihtarja*, ki je v slovenskih uradnih dokumentih daleč v 18. stoletje takorekoč izključna oznaka za sodnika.¹⁹² Izraz *sodnik* namesto *rihtar* leta 1787 se zdi prejkone pisarniška novotarija in manj izraz prodiranja ustreznega slovenskega izraza namesto germanizma. V patentih Jožefa II. je, denimo, *rihtarja* že zamenjal *sodnik* (*mestni, krajni, sodniki teh krajov* idr.).¹⁹³ Morda je sprememba poimenovanja povezana tudi z uvedbo *rihtarjev* – pomožnih uradnikov nabornih okrajev v zadnji četrtini 18. stoletja, ki niso imeli nobene zveze s sodstvom;¹⁹⁴ zato je pisar v izogib pomoti zapisal *sodnik*, saj je *rihtar* medtem postal splošno rabljen pojem s povsem drugačnim pomenom od dotedanjega.

Pravno, mersko in drugo izrazje

Kar zadeva naravo obravnavanih besedil, je najmočnejše zastopano pravno izrazje v širšem pomenu besede. Le-to se vseskozi prepleta z izrazi za vrste denarja in merskih enot – kvantitativno drugim najmočnejšim besediščnim sklopom. V tretji, vsebinsko heterogeni sklop, sem uvrstil danes manj znane in z drugačnim pomenom rabljene izraze.

Pri razlagi pomena leksemov zgolj za primerjavo navajam v oklepajih tudi sodobne nemške oblike izposojenk, a le takrat, ko sta si izvorna nemška in prevzeta slovenska oblika še dovolj sorodni, najsi je slovenski izraz adaptacija ali kalk. Pri adaptiranih slovenskih izrazih sploh ne gre nujno za neposredno etimologijo iz današnjih nemških leksemov (takšni so po večini mlajši, zlasti pravni izrazi: *abhandlunga, tagzaczenga*), ampak je prenekatera izposojenka izšla še iz stare in srednje visoke nemščine in zato v moderni knjižni nemščini nima jasno prepoznavne ustreznice.

¹⁹⁰ Boris Golec, Iz zgodovine pisarniške slovenščine v 1. polovici 18. stoletja, v: Arhivi XXIV (2001), str. 99. Deželska sodišča so se v slovenskih besedilih tega časa imenovala preprosto *rihta*, npr. "tam Se trý Richtte Vkupei Stizeo, koker Theriaska, Zhosperska, inu Orthneshka" (prav tam, str. 94). Določeneje so deželsko sodišče, vezano na zemljiško gospostvo, označevali kot v primeru: "visenskega gospostva richte" (Boris Golec, Stane Okoliš, Turjaški arhiv na Dunaju in njegovi slovenski dokumenti, v: Arhivi XIX (1996), str. 124).

¹⁹¹ Pohlino Tu malu besediše treh jezikov iz leta 1781 pozna samo *Sodnika*, le sodni sluga je *Rihtne hlape*, sodišče pa je tako *Rihta* kakor *Sodniza* (M. Pohl, Tu malu besediše treh jezikov das ist: Das kleine Wörterbuch in dreyen Sprachen 1781, faksimile Dr. Dr. Rudolf Trofenik – München 1972, pag. Ee 3, Mm 1). V Japelj–Kumerdejevem prevodu Svetega pisma je *sodnik* že povsem nadomestil *rihtarja* (prim. M. Orožen, Razvojnne smernice, str. 283).

¹⁹² Prim. slovenske oznake različnih sodnikov v ljubljanski oklicni knjigi sredi 18. stoletja: *Hoffrichter, Marktrichter, Panrihtar, Statrichter, hoffrihter, rihtar* (trški), *Landrichter* (Boris Golec, Slovenica iz prve polovice 18. stoletja v metliški poročni matici in ljubljanski oklicni knjigi, v: Arhivi XXII (1999), str. 140, 141, 152, 157).

¹⁹³ Prim. AS 1079, Zbirka normalij, šk. 5, Patenti 1781–1800, 1. 9. 1781, 2. 8. 1782.

¹⁹⁴ Prim. S. Vilfan, n. d., str. 379.

Christoph Walfachner d. J. 5. Febr.
1798

Lieber Herr von Gortzau
Waltershausen zu Kasse
wider
Johann Simon Walfachner
Waltershausen zu Kasse.

Um willen ~~abzugeben~~ ist in eyn ~~Verfassung~~ d. d. 10. Febr. l. J.
in ~~Waltershausen~~ ~~Waltershausen~~ ~~abgegeben~~ ~~den~~ ~~Waltershausen~~
Siedl.

Johann Simon

Ich, Janes Jenka, percheßtem Bogu Obzohu, Simu, jen
Lietimo Duchu eno pravo reschniti no Swolno per
schego, de jest Antel Hasmano na hecl in Torbe
poblatenech Nekoch zesch Poraitane pou Treto
Kape Kape po 5 Lancch, Rejo od ene Krave
25 Lancch, Doucl od ene Krave 5 Lancch, La 2
porekane Strade 5 Lancch, Kupci 44 Lancch,
te 202 Lancch, jen nekochy douzchan nysem.
Jen de je la pou krega Kapa Kape in Lancch,
Reja od Krave 25 Lancch, ki keje porekani
Stradi 5 Lancch Predni, de je Luka Harmon ke
in Strade ~~Swolno~~ richtig ~~Waltershausen~~ jen
meni na eni Krave 5 Lancch douzchan ortou
Soku quionu jen Harmono Kofe, meni Buch updy
pomagati ima Amen

Prisega obdolženca Janeza Jenka iz leta 1798 (št. 65)

Pravna terminologija¹⁹⁵

Za obvezno formulo religiozne narave in imenom prisežnika srečujemo kot najpogostejši element priseg različna pravna dejanja v najširšem pomenu besede, saj imamo vendar opraviti s sodnimi zadevami. Prisežniki največkrat omenjajo nakup in prodajo in z njima povezano izrazje, pogosto pa se prisege nanašajo tudi na neporavnane dolge in zapuščine.

Pravne termine navajam po abecednem vrstnem redu, pomešano v glagolski in samostalniški obliki. Pridevniške besede so dopolnilo k ustreznemu samostalniku.

– **abhandlunga** = sodna obravnava (nem. Abhandlung, f): *ob cajtu te čez le-tu premožejne držane abhandlunga* (št. 62);

– **ara**: *dvema kupcam l...l dana ara* (št. 49);

– **cegelc** = listek, "cedelc", potrdilo (nem. Zettel, m): *če tebe maja gosposka bo gare vzela jeno ta cegelc dala* (št. 31, 32 a in 33);

– **čemž/čimž** = a) činž = vrsta fevdalne dajatve (nem. Zins, m): *na čimžo te hiše jeno no obdelvajno negovih niv od enga celga leta ta čemž po glihenge 18 f Lw: še popounama doužan* (št. 30); b) obresti – gl. interes;

– **čez dati** = izročiti, predati (nem. übergeben): *to pravo natirlih vino nima čez dau* (št. 12);

– **dekret** = odlok, dekret (nem. Dekret, n): *ta dekret, katir je od gosposke van dan biu* (št. 76);

– **derlavbnost** = gl. muč al derlavbnost;

– **dobiček**: *polovica zgubička trpet ali polovica dobička prejet imam* (št. 64);

– **doli pustiti** = pustiti, spregledati (nem. unterlassen): *soje dobre vole popolima (s)šenkou inu doli pustiu* (št. 13);

– **dota** = dota, tudi dediščina: *na le-te moje rance žene dote* (št. 8 in 8 a); *to doto teh 20 kron nemo doužan sem* (št. 24); *na doto maje žene l...l nisem več prejeu koker* (št. 41); *sem jest od negove hiše to meni zraven te dote oblubleno kravo vzeu* (št. 41); *za očetovo inu materno doto oblublene stojnpedeset rajnžov* (št. 69 in 69 a);

– **doug/ovi** = dolg/ovi: *na temu moje tožbe postavljenimu dougovo* (št. 8); *na ta douh* (št. 9); *ta jste douh ali 24 rajniš* (št. 13); *negove dougove izročou* (št. 13); *kateri douh sem jest po mojih starišah nešla* (št. 13); *še 3 f douga sturu jeno za tega douga vola* (št. 17); *neč več zacerou al douga sturu* (št. 21); *na obeden druge davuh dau* (št. 21); *na ta douh teh 28 f Lw: (št. 29); na maje rance matere douh* (št. 42); *pr tem drugem dougo* (št. 42); *ta douh, keterga je mo(j) rank oča Andre Mlakar sturu* (št. 44); *tega u tožbi l...l postavljeniga douga* (št. 49); *de je meni l...l 39 f 37 kr nemških douh šlišou* (št. 62); *douh od ene*

krave 5 ranš (št. 65); *ta douh pa se l...l meni (v)se sam nazej plačou* (št. 70); *z(a)voli enga douga od 17 fl* (št. 75);

– **doužan biti/ostati**: *nisem neč več doužna* (št. 11); *še 28 f Lw: rihtek doužna ostala* (št. 29);

– **gliha** = pogajanje, poravnava: *pr eni glihe pred šestemi letmi* (št. 9); *pr eni glihi pred petemi lejti* (št. 61);

– **glihati/zglihati** = pogajati se, izpogajati (prim. nem. gleichen): *zlihau inu predau* (št. 12); *za le-tega kajna zgliho* (št. 18); *z mojem bratam za 7 raneš zglihou* (št. 26); *za 12 f tw: zglihala* (št. 29); *iz Andrejam Klemenam glihou* (št. 32 in 32 a); *toko govoru jeno glihou* (št. 32); *pr toje gosposke za odkupo glihat* (št. 33); *za enga kajna glihou* (št. 37); *nejsem na to vižo zglihou* (št. 64);

– **glihati/izglihati** = biti enak/podoben (nem. gleichen): *ena šleht ušenica, katera se s to za mušter danaldano clu neč ni glihala/izglihala* (št. 71, 71 a);

– **glihen** = očitno lapsus calami, pravilno glihenga: *toko jeno ne drgači je bla ta glihen (!)* (št. 32);

– **glihenga** = poravnava, dogovor, pogajanje (arhaično nem. Gleichung): *nobene druge glihenge ni šlišou* (št. 18); *po 13 soudov ferker [prav: ferkel] glihenga* (št. 21); *ta čemž po glihenge 18 f Lw: (št. 30); toko z naše glihenge neč na bo* (št. 32 in 33); *toko jeno ne drgači je bla ta glihenga* (št. 32 a in 33); *po glihenge za trinajst rajniš* (št. 50);

– **glihenga, verbšenska** = poravnava za dediščino: *ta od obdvejev plati potrjena verbšenska glihenga* (št. 55);

– **gori všteti** = dati, odšteti (nem. aufzählen): *pravičnu posodila inu nemu gori vštela* (št. 9);

– **gori vzeti** = sprejeti (nem. aufnehmen): *od nas naprošeni inu gori vzete možje* (št. 8); *če tebe maja gosposka bo gare vzela* (št. 32); *če tebe maja gosposka bo gare vzela* (št. 32 a); *če ta maja gosposka bo gari vzete* (št. 33); *od maje gosposke gari vzete jeno od taje gosposke odkuplen boš* (št. 33);

– **interes** = obresti (nem. Interessen, pl): *na dveh letech ta interes al čemž pet od stu* (št. 4); *mene od treh letih le sem interesa pravičnu doužan ostane* (št. 9); *150 ranš doužen, za ketere ima nivo l...l za interes* (št. 67);

– **izročiti**: *negove dougove izročou* (št. 13);

– **izhrajnene** = hramba: *dnarje al na posojile al izhrajnene jemu al jma* (št. 14);

– **izhraniti dati/imeti** = shraniti, hraniti: *kej dnarjo izhrajnened jemu* (št. 27); *ketere dnarji posodu al izhranet biu dau* (št. 28);

– **kup** = kupnina: *je biu kup 13 1/2 cekinu* (št. 18); *kup od taiste l...l na znajne dat očem* (št. 59); *dražej ali bulši kup predal* (št. 64);

– **kupec**: *dvema kupcam namest mene dana ara* (št. 49);

– **kupiti**: *ali kupou ali rešeu* (št. 6); *tisto lodric l...l kupu* (št. 37); *1600 mecnav ušenice*

¹⁹⁵ Upoštevanji so pojmi, ki jih v enaki obliki ali pa njihovo sodobno sopomenko vsebuje Pravni terminološki slovar (do 1991, gradivo), Ljubljana 1999.

vkup(o)u (71 in 71 a); *ta od l.../ kuplen prešeč* (št. 30);

– masa, zapušena = zapuščina: *meni iz Tomaž Bernikove zapuščene mase al premožejna* (št. 62);

– mogočnost = možnost: *na obeno mogočnost več sprašat* (št. 1);

– muč al derlavbnost = moč ali dovoljenje (nem. Kraft, f; Erlaubnis, f): *kedo je nemo l.../ muč al derlavbnost dau* (št. 25);

– not(er) položiti = vložiti (nem. einreichen): *zuper mene not položeno tožbo* (št. 76);

– nuc = korist (nem. Nutzen, m): *paša obeniga nuca nej mogla prnesti* (št. 3); *nobenimu k nucu al k škodi* (št. 60 in 60 a);

– oblegirati se = obvezati se, "obligirati se": *de se ni oblegirou, de bo kajno ta bula vrato prešla* (št. 36);

– obrajati = plačati (prim. nem. entrichten): *ukop s pet jenu trideset rajniš z mano obrajtou ale plačou* (št. 4); *pravičnu obrajtamu doužan obstou* (št. 8); *noter da negove smrt ni odštou inu obrajtou* (št. 69);

– obsoditi: *ta rihtar po sturjeni krvični prsege tudi krvično obsodi* (poduk Ad št. 14);

– obstati = a) biti sestavljen, vsebovati (nem. bestehen): *de je l.../ ta od obdvejeh plati potrjena verbšenska glihenga toku obstala, de ker be eden ali ta drugi od naj dvejeh umerou ...* (št. 55);

b) priznati (nem. gestehen): *obstoj(i)m u pričo 2 mož* (št. 67); *ta douh pa l.../ koker je sam obstavou, on meni (v)se sam nazej plačou* (št. 70); *ni obstau, de ta niva, ke je zdej u pravde, je h kajže od tega Jurija Jagodeca šlišala en šliše* (št. 75);

c) ostati: *še 48 f, 20 kr krajnskiga štuvena pravičnu obrajtamu doužan obstou* (št. 8 in 8 a);

– odkupa = odkupnina: *ke boš ti odkupo taje gosposki nesu plačat/ taje gosposke plačat nesu* (št. 32 in 32 a); *pr plačvajno te odkupe* (št. 32, 32 a in 33); *pr toje gosposke za odkupo glihat* (št. 33); *ke boš ti odkupo plačou* (št. 33);

– odkupiti se: *ti se znaš od taje gosposke odkupet* (št. 32 in 32 a); *od taje gosposke odkuplen boš* (št. 33);

– odrajtati = plačati (prim. nem. entrichten): *noter da negove smrt odštou jen odrajtjou* (št. 69 a);

– odšteti: *ni odštou inu obrajtou* (št. 69); *odštou jen odrajtjou* (št. 69 a);

– pismo = pismo oz. vsak dokument: *dnarje al pisma ven vzete pustu* (št. 14); *kej dnarjov al pisem s(v)aje skrine al druge zapere ven vzeu* (št. 14);

– pismo, doužno = dolžniško pismo: *u temo doužnemu pismu zapopadeneh tristu jenu pedeset rajniš* (št. 4); *doužnega ne drugega pisma* (št. 14); *to Jernejov Pangercavo doužno pismo* (št. 68);

– pismo, gruntno = zemljiško/posestno pismo = *zunej gruntnega pisma* (št. 5);

– pismo, zastavno: *nobeneга zastavnega al doužnega ne drugega pisma* (št. 14);

– pismo, ženitno: *u ženitnimo pismo; u ženitumo (!) pismu* (št. 69, 69 a);

– plačati: *z mano obrajtou ale plačou* (št. 4); *popolimo plačou sem* (št. 10); *toku bodem jest tega plačou* (št. 18); *eno petico plačou* (št. 18); *iz gotovimi dnarje precej plačala* (št. 29); *nesu plačat / plačat nesu* (št. 32); *odkupo plačou* (št. 32); *meni ni plačo* (št. 41); *rihtek jeno gotovo l.../ plačou* (št. 44); *taisti dan zame plačana ceha* (št. 49); *le-te dnarje plačat* (št. 67); *meni (v)se sam nazej plačou* (št. 70);

– plat = stran, pravdna stranka: *od obdvejeh plati potrjena* (št. 55);

– podpisvavec, prošeni = naprošeni podpisnik: *prošen podpisvavec* (št. 67);

– pogervati = zahtevati (nem. begehren): *le-te donašne dan pogervane 10 rajniš* (št. 11);

– porajtane = poravnava/poplačilo (arhaično nem. Abreitung, v sodnem spisu: Abrechnung): *čez porajtane pou treko kope skope* (št. 65);

– porajati = poravnati, poplačati (arhaično nem. abreiten): *ta od njega ravnu taisti dan zame plačana ceha l.../ porajtana* (št. 49);

– pósoda: *nobeneh dnarjov na posodo vzeu* (št. 27); *en ceu cekin na posodo vzeu* (št. 27); *nič nisem na posodo vzeu* (št. 44);

– posoditi = mene od Moruše Bolkovke posoujene l.../ koraude (št. 1); *pravičnu posodila* (št. 9); *na (v)račilo posodou* (št. 10); *dnarje posodila* (št. 22); *5 kron posodu biu* (št. 24); *neč posodu* (št. 24); *neč več ni posodu* (št. 27); *ketere dnarje posodu* (št. 27); *ketere dnarji posodu* (št. 28); *več dnarjov posodu* (št. 29); *sedemdeset guldinarjov inu 30 krojcerjov nemškiga štivila posodila* (št. 61); gl. tudi dnarji!

– posodilo = posojilo: *18 krajcerjov dobrga dnarja na posodile l.../ rihtik doužan* (št. 74);

– posojilo: *dnarje al na posojile al izhrajnene jemu al jma* (št. 14);

– posojvajne, gotovo = posojilo v gotovini: *na temu njemu od mene danmu žitu, vinu inu gotovimu posojvajnu l.../ doužan* (št. 58);

– pošta = postavka, točka (nem. Posten, m): *koker je u te treki jenu sedmi pošti zavole te ajde zapisanu* (št. 3); *inu u sedmi pošti* (št. 49);

– pošta, doužna = dolžniška postavka: *mene prote postavlene doužne pošte / daužne pošte* (št. 8);

– poštrafati = kaznovati: *vglih viže tri štrafenge prejete al poštrafan bite* (poduk Ad št. 14); gl. tudi štrafati;

– pravda: *ta niva, ke je zdej u pravde* (št. 75);

– pravica = pravica, resnica: *vse po pravice, koker je meni vedijoče, povedat* (št. 19); *ta čista pravica/čisto pravico ven povedat* (št. 39, 40 in 45); *po pravi pravici l.../ povedau* (št. 56, 56 a, 57, 57 a); *h pričvajno te pravice krvično prute Bogu gari vzignu* (poduk Ad št. 14);

– predati = prodati: *nisem mogu predati* (št. 3); *nič nisem predau* (št. 3); *zlihnu inu predau* (št. 12); *eno kravo predau* (št. 26); *ta par volov*

l.../ predau (št. 64); *bulši kup predal* (št. 64);

– **prejeti**: *roko dane inu prejete koraude* (št. 1); *nič nejsem zajno prejeu* (št. 3); *nisem k mojmu rokam prejeu* (št. 3); *na ta douh l.../ neč nisem prejela* (št. 9); *vglih viže tri štrafenge prejete al poštrafan bite* (poduk Ad št. 14); *ne enga vinarja prejeu* (št. 17); *ne več koker 30 raneš od ne prejeu* (št. 22); *ne več ker 22 raneš prejeu; pa neč prejeu; od nega prejeu* (št. 26); *druge reči prejeu* (št. 29); *drugeh reči prejela* (št. 29); *nisem več prejeu koker enga vala* (št. 41); *nekole prejeu* (št. 41); *nobene reči l.../ prejela* (št. 42); *tude nobene druge reči od ne prejeu* (št. 44); *za šrange inu vožne aušlake l.../ nisem prejel* (št. 47); *prejeu/nisem prejeu* (št. 49); *nisem prejeu* (št. 53); *polovica dobička prejet imam* (št. 64); *ta dekret l.../ precej koker sem ga prejeu* (št. 76);

– **premožejne, zapušeno** = zapuščina: *verb inu gospodar od celiga zapušeniga premožejna* (št. 55);

– **priča**: *mene, pričo, štrafej* (št. 8);

– **pričovajne** = gl. venpovedajne;

– **pričvajne** = pričanje, pričevanje: *ketere je on h pričvajno te pravice krvično prute Bogu gari vzignu* (poduk Ad št. 14);

– **prsegouc, krvičen** = krivi prisežnik: *krvičen prsegouc* (poduk Ad št. 14);

– **rajtati** = a) plačevati, poračunati, poravnati (arhaično nem. raiten): *keder sem jest iz rance Gradišece v zadneč rajtou* (št. 21); b) nameravati, misliti, biti pripravljen: *teh 12 f Lw, ketere je on meni rajta* (št. 41); *koker on rajta nemo dati* (št. 43);

– **rajtenga, rajtinga, ratinga** = a) obračun (arhaično nem. Raitung): *u rajtingo je pelou, koker je u ratinge zapisanu, koker je u rajtinge pelano, koker je u rajtingo pelana* (št. 3); *koker rajtenga govori* (št. 10); *v obeni (!) rajtengo djau* (št. 26); *rajtenge nisem jemela* (št. 42); *na rajtengo tega u tožbi l.../ postavljeniga douga* (št. 49); *nisem jest z nim rajtenge delou* (št. 66); *iz rajtengam na voleh* (št. 70); b) izračun: *po moje rajtinge* (št. 13);

– **rajtenga, zacahnana** = zapisan obračun: *po le-te zacahnane rajtinge* (št. 11);

– **rajtenga, pravična**: *pravično/pravična rajtengo sturile* (št. 8);

– **rajtenga, pisana**: *s kredo pisano rajtengo* (št. 11);

– **rajtenga, zadna**: *to zadno rajtengo sturou* (št. 27, 27 a in 29);

– **rajtenga, prava sturjena**: *po pravi sturjeni rajtenge; po te sturjeni rajtenge* (št. 29);

– **rešiti** = rešiti/odkupiti iz zastave: *de taisti kosec ali blek nivice l.../ jest ne vejm ali kupou ali rešeu* (št. 6);

– **slišati/šlišati** = pripadati, soditi k (nem. gehören): *trdina l.../ vselej pod škofijo k Simonu Bergantavino grunto je šlišova* (št. 6); *toku bodem jest pršu več koker ob tristu goldinarju,*

ketere mene na furenge šlišejo (št. 16); *od teh rance Mice šlišijočeh reči* (št. 29); *de mene še rihek 27 f Lw jeno 8 f Lw l.../ date šlišijo* (št. 42); *de je meni l.../ 39 f 37 kr nemških douh šlišou* (št. 62); *ta niva l.../ je h kajže od tega Jurija Jagodeca šlišala en šliše* (št. 75);

– **spoznati** = priznati: *po sodni tažbi l.../ je blo mene spoznano* (št. 26); *za tu meni spoznani gvant* (št. 26);

– **sprednek** = prednik (lastninski oz. posestni): *Urban Jerman, sprednek od tožnikov; Jožef Vodnik, moj stric en sprednek* (št. 75);

– **šacati** = (o)ceniti (nem. (ein)schätzen): *to l.../ za šacat naprej postavljeno žvino* (št. 59);

– **šenkati** = podariti (nem. schenken): *soje dobre vole popolima (s)šenkou inu doli pustiu* (št. 13); *dani cesarski cekin l.../ nisem šenkou* (št. 48);

– **šlišati** = gl. slišati;

– **španovija, šponavija** = družabništvo (prim. nem. spannen = vpreči, zapreči; Gespann = vprega, zaprega): *u šponavij/španovije tega Jurja Modeca* (št. 71, 71 a);

– **špovina/spovina** = najbrž izvršba oz. zastava (arhaično nem. Spänung, f); morda reducirano iz: spolovina v pomenu skupno posedovanje dveh oseb:¹⁹⁶ *ni na spovino teh rojov ali čebeleh l.../ posodou* (št. 10);

– **štant** = zakup (nem. Bestand, m): *u štant ven dati* (št. 3); v isti prisegi nastopa tudi homonim "štanti" kot sestavni deli kozolca);

– **štrafati** = kaznovati (nem. strafen): *mene, pričo, štrafej* (št. 8); *de enga takega ta dežeuska gosposka štrafu* (poduk Ad št. 14); gl. tudi poštrafati;

– **štrafenga** = kaznovanje, kazen (nem. Bestrafung, f): *tri štrafenge prejete, ta treka jnu zadna štrafenga* (poduk Ad št. 14);

– **štritinga** = spor, prepir (nem. Streitigkeit, arhaično Streitigung): *zdej v štritinge zapopadene kolovoz* (št. 38 – prečrtani del);

– **tagzacenga** = narok (Tagsatzung, f); *katir dan je od gosposke za zašlišanje /tagzacenga/ postavljen biu; za zašlišanje al tagzacenga* (št. 76);

– **testament al zašafilo** = oporoka: *testament al zašafilo delou* (št. 30);

– **testirati** = zapustiti z oporoko (nem. testieren): *pod tem, ker je on, stric Gregor Javornik, temu soumo spovdniko testirou* (št. 13);

– **tožba** = na temu moje tožbe postavljenimu dougovo (št. 8); *od katere je bla ta deveti dan mesca rožnicvet letega lejta tožba* (št. 47); *tega u tožbi l.../ postavljeniga douga* (št. 49); *to vožno, od katire je u moji tožbi vprašajne* (št. 50); *te*

¹⁹⁶ Pomen izraza kakor tudi prvi glas v besedi nista povsem jasna. Ker je ohranjeno le prisežno besedilo in ne tudi sodni spis, si ni mogoče pomagati z nemškim sobesedilom. Leksemov spovina in špovina ni ne v uporabljeni literaturi (gl. op. 183) ne v Listkovni kartoteki ISJFR.

dnarje, od katirih je bla u tožbi tega 18–ega pretečeniga mesca vprašajne (št. 53); zavoli te tožbe (št. 56, 56 a, 57 in 57 a); na teh u tožbe postavlenih rečeh (št. 65); zuper mene not položeno tožbo (št. 76);

– tožba, sodna: po sodni tažbi, ketera je bla na 26. dan mesca grudna to 1778. leto (št. 26);

– tožba, zadna = pomen ni povsem jasen, lahko gre za zadnjo ali za sodno tožbo: tudi pr zadni tažbi (št. 26);

– tožen = v smislu predmet tožbe – zahtevk: nemo teh toženoh 200 f Lw precej dati (št. 44);

– tožnik: mojmo tožniko Hanžeto Vrhovniko (št. 11); sprednek od tožnikov (št. 75);

– ven dati = a) oddati v zakup (nem. ausgeben): nisem draži mogu u štant ven dati (št. 3); b) izdati, objaviti: ta dekret, katir je od gosposke van dan biu (št. 76);

– ven povedati = povedati, izpovedati (nem. aussagen): ta čista pravica ven povedat (št. 39, 40, 45, 51 in 52); taiste od godspodske (!) / od tega sodnika rezodene ale ven povedane na bodo (št. 39, 40, 45, 51 in 52);

– venpovedajne = izpoved, pričevanje (nem. Aussage, f): moje venpovedajne ale pričovajne

(št. 39, 40, 45, 51 in 52);

– verb = dedič (nem. Erbe, m): ta preživeči verb inu gospodar (št. 55); nemu koker verbu ranciga Kuharja (št. 70); verb od sojga očeta (št. 75);

– vračilo: na (v)račilo posodou (št. 10);

– vrajtati = vračunati, všteti (arhaično nem. einreiten): za 22 f niso pr tem drugem dougo notre vraitane ble (št. 42);

– zacerati = potrošiti (nem. verzehren): neč več zacerou al douga sturu (št. 20);

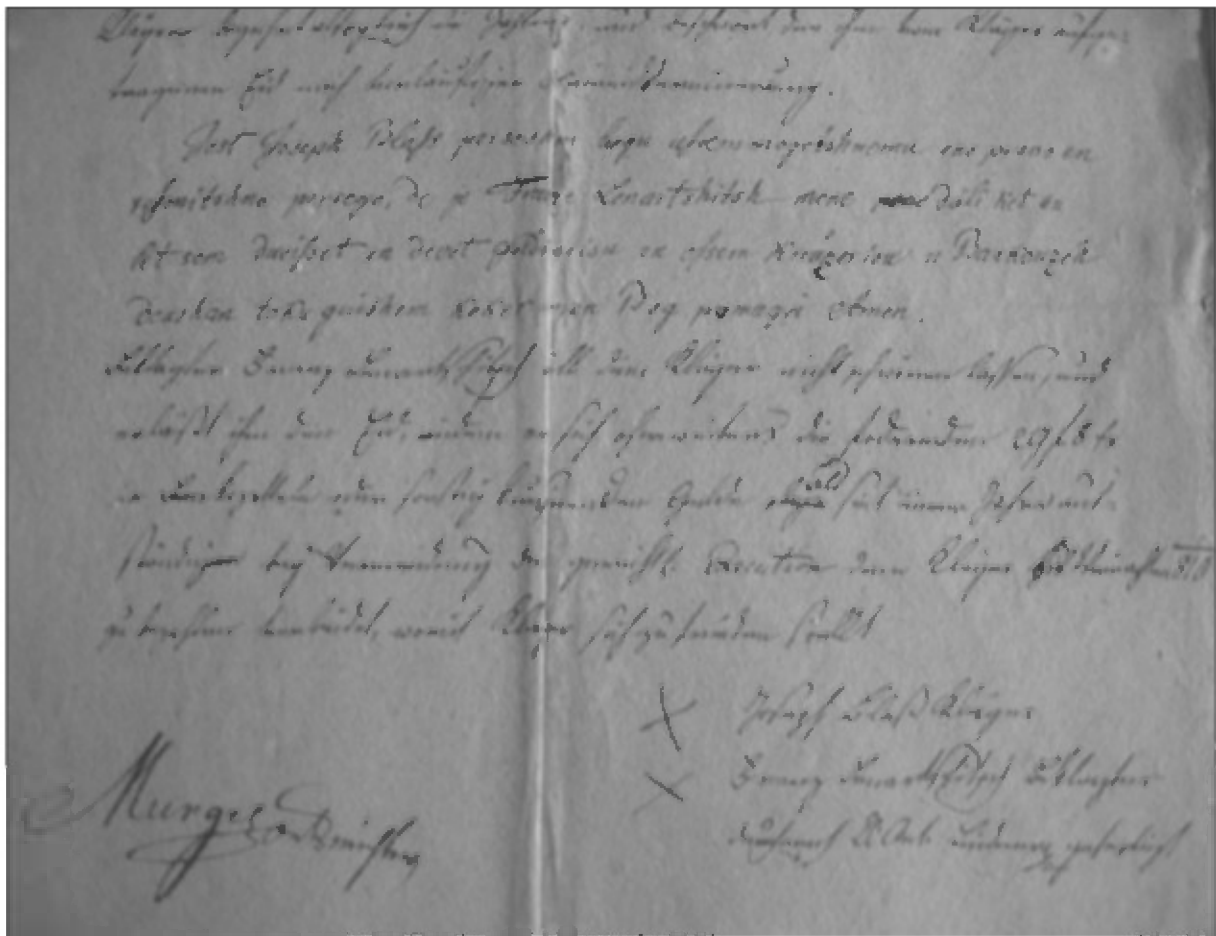
– zapopaden = vključen, vsebovan, zajet (nem. einbegriffen): u temo doužnemu pismu zapopadeneh tristu jenu pedeset rajnš (št. 4); zdej v štrtinge zapopadene kolovoz (št. 38 – prečrtani del);

– zastaviti: ta niva l...l ni zastavu (št. 75);

– zašafati = a) izročiti v last, darovati, nameniti (prim. nem. verschaffen): potplate zašafala, 10 raneš zašafala (št. 20); za maše zašafane (št. 42); zraven teh zašafaneh 400 f, doužno pismo za 150 rajniš nej zašafou (št. 68);

b) ukazati: mene je maja gosposka zašafala po 10. ure nobenmo vina date (št. 35);

– zašafilo = gl. testament al zašafilo;

Prisega tožnika Jožefa Blasa iz leta 1810 (št. 73)

– zašlišanje: *katir dan je od gosposke za zašlišanje /tagzacenga/ postavljen biu; za zašlišanje al tagzacenga* (št. 76);

– zglihati = gl. glihati;

– zgubiček = izguba: *polovica zgubička trpet ali polovica dobička prejet imam* (št. 64);

– zoprnik = nasprotnik, nasprotna stranka: *moj zoprnik* (št. 4);

– zrajtati = izračunati: *koker je zrajtano* (št. 10);

– žitek, (u)žitek = uživanje, uporaba: *ta niva l...l Urbano Reberniko ni zastavu en u žitek dau* (št. 75);

Vrste denarja in mer

Domala vsako pravno dejanje, predmet obravnavanih priseg, je povezano bodisi z denarno vrednostjo bodisi s takšno ali drugačno mero. Srečujemo različne vrste in oblike denarja in različne mere; vse zgolj navajam, ne da bi razlagal njihovo vsebino. Kolikor gre za kratice, so bile te razložene že v drugem poglavju, pred objavo besedil.

V zvezi z denarjem kaže poudariti ugotovitev, da *d(e)nar* kot obči pojem zgolj trikrat nastopa v ednini, prvič šele leta 1787, množinska oblika *dnarji* pa je nasprotno zastopana kar 31-krat ali desetkrat pogosteje. Pomenske razlike med njima ni, saj se tako edninska kot množinska oblika veže na vrednost, obče ime in obliko – gotovino.

Denar, dnar: *u gotovim dnarju* (št. 49), *en denar rihtek doužan* (št. 70); *18 krajcerjev dobra dnarja* (št. 74).

Dnarji: *na l...l nemu, tastu, posojenih dnarjev* (št. 8); *od le-teh posojenih dnarjev* (št. 9); *na te posojene dnarje* (št. 10); *nisem več dnarjev koker en toler; kej dnarjov l...l ven vzeu; ketere dnarje; od negovih dnarju* (št. 14); *obeneh negovih dnarjov; kej dnarjov doužan biu* (št. 17); *za tolko dnarjou, kar po(l) merneka ajde vela; 8 cekinou dnarjo* (št. 18); *40 f Lw: gotovih dnarjo* (št. 21), *dnarje posodila* (št. 22); *100 kron dnarjov* (št. 23); *nobeneh dnarjov na posodo vzeu* (št. 27); *ketere dnarje posodu al komo ketere dnarje shranent bi dau* (št. 27); *v rže sa ene dnarje; en žakelc dnarjo; te dnarje; kaj so bli za eni dnarje; komo ketere dnarji posodu; nobeneh negovih dnarjov sam vzeu ne an meni obeneh dnarjo dau* (št. 28); *iz gotovimi dnarje precej plačala; več dnarjov posodu; ne dnarjov tudi nobene druge reči prejeu; kej dnarjov al drugeh reči* (št. 29); *te dnarje; tiste dnarje* (št. 53); *le-te dnarje plačat* (št. 67).

Razmeroma pestra je bera vrst denarja, saj srečamo ducat različnih novcev in v začetku 19. stoletja prvič in zadnjič tudi bankovce. Med tistimi novci, ki se pojavljajo v kraticah, pogrešamo le poimenovanje za denarič ali pfenig, iz-

ražen samo z običajno kratico *den*: (št. 12). Po potrebi so prisežniki navedli tudi katero od obeh kurentnih veljav: nemško in kranjsko (ali deželno) veljavo, izraženo kot "štuvene", "število" ali zgolj pridevniško kot "nemški": *48 f, 20 kr krajnskiga štuvena* (št. 8 in 8 a); *30 krojcerjev nemškiga štivila* (št. 61); *39 f 37 kr nemških* (št. 62). Pariteta nemškega goldinarja do kranjskega je znašala 51 nemških krajcarjev za 1 goldinar kranjske veljave.¹⁹⁷

Poimenovanja za različne vrste denarja pa so:

– bankovci: *dvejet en devet goldinarjov en osem krojcerjev u bankovceh doužan* (št. 73);

– cekin (it. *zecchino*): *13 1/2 cekinu* (št. 18); *8 cekinou dnarjo* (št. 18); *en ceu cekin* (št. 44);

– cekin, cesarski: *dani cesarski cekin* (št. 48);

– goldinar, guldinar (nem. *Gulden*, m): *ob tristu goldinarju* (št. 16); *sedemdeset guldinarjov* (št. 61); *devet goldinarjov* (št. 73);

– groš (nem. *Groschen*, m): *deset grošu* (št. 20);

– krajcer, krojcer = krajcar (nem. *Kreuzer*, m): *triinuštirdeset krajcerjev* (št. 47); *30 krojcerjev* (št. 61); št. 73: *osem krojcerjev; 18 krajcerjev* (št. 74);

– krona (*Krone*, f): *100 kron dnarjov, še 80 kron* (št. 23); *20 kron, 5 kron* (št. 24); *10 kron, 40 1/2 kron, 7 kron* (št. 50);

– petica: *eno petico* (št. 18); *2 petice* (št. 26); *s tremi peticame, za 2 petice, eno petico v dnarjev* (št. 42); *23 petice (!)* (št. 49); št. 49: *3 petice, 4 petice, 7 petic, 4 petic (!)* (št. 49); *2 petic (!)* (št. 58);

– petica, šmarna: *eno šmarno petico* (št. 14);

– rajniš, rajneš, raneš, ranš, rajnž, ranž = renski goldinar (nem. *Gulden rheinisch*, m): *tristu jenu pedeset rajnš* (št. 3); *pet jenu trideset rajniš* (št. 4); *10 rajniš* (št. 11); *24 rajniš, 18 rajniš* (št. 13); *10 raneš* (št. 20); *30 raneš* (št. 2); *še 39 f raneš, 22 raneš, 7 raneš* (št. 26); *enajst rajneš* (št. 47); *trinajst rajniš* (št. 50); *še 75 rajnš* (št. 58); *5 ranš, 25 ranš, 47 ranš, 303 ranš, 12 ranš, 25 ranš* (št. 65); *32 rajniš* (št. 66); *150 ranš* (št. 67); *400 f (goldinarjov) rajnžov, 150 rajniš* (št. 68); št. 69: *stojenpedeset rajnžov* (št. 69); *stojenpedeset ranžov* (št. 69 a);

– repar: *reparjov* (št. 41 – prečrtano);

– sold, sovd (lat. *solidus*, it. *soldo*): *za štirinajste soldov* (št. 12); *po 13 sovdov* (št. 21); *15 soldov, 24 soldov* (št. 49);

– toler = tolar (nem. *Thaller*, m): *koker en toler* (št. 14);

– vinar (nem. *Wienerpfennig*, m): *ne enga vinarja prejeu* (št. 17).

Med merami¹⁹⁸ je največ votlih – pro-

¹⁹⁷ P. Ribnikar, n. d., str. 29.

¹⁹⁸ Prim. Sergij Vilfan, Prispevki k zgodovini mer na Slovenskem s posebnim ozirom na ljubljansko mero (XVI.–XIX. stoletje), v: *Zgodovinski časopis* 8 (1954), str. 27 sl.

storninskih; tako so izražene količine vina in raznih vrst žita. Utežna mera je ena sama, libra ali funt, enkrat povezana z voskom in drugič s kamenjem. V zadnjem primeru je zabeležena zgolj z znakovno okrajšavo lb., ker pa je v isti prisegi obkrajšan govor o libri in ne o funtu, je bila prisežniku zagotovo položena v usta beseda libra.

– bunkarca = bunkarica, vrsta posode za vino oz. vrsta soda;¹⁹⁹ gl. tudi lodrica/vodrica: *men ena bunkarca vina ni dau* (št. 66); nemško sobedilo pri prisegi št. 37, ki govori o lodrici, pravi: *ein Lehren Wein Lagl oder Wunkarza*;

– ferkel, ferker = četrtinka, bokal (nem. Viertel): *454 ferkelnov držala, po 13 sovdiv ferker* (št. 21); ferker je morda lapsus calami; gl. tudi firtl;

– firtl = gl. ferkel: *eden firtl* (št. 12); tudi okrajšano kot: *6/4tl vina* (št. 12);

– libra = funt, utežna mera: *33 liber voska, le-te 33 lib: voska* (št. 2); *le-te 22 lb: kamena notre te bale* (št. 2);

– lodrica/vodrica = vrsta posode za vino oz. vrsta soda:²⁰⁰ *taista vodrica vina* (št. 12); *to zadno lodric (!) vina; ta ista zadna lodric (!) ni več koker 454 ferkelnov držala; toku 65 f Lw: ta lodrica vrgla ta lodrica vrgla* (št. 21); *tisto lodric (!); lodrica; lodrici ni neč falilo; od te lodric (!)* (št. 37); nemško sobedilo pri prisegi št. 37 pravi: *ein Lehren Wein Lagl oder Wunkarza*;

– maselc = maselj(c) = 6 maslcov (št. 3);

– mècen = vagan (nem. Metzen): *1600 mecnav ušenice vkupu* (št. 71 in 71 a);

– mernik, mernek: *44 merniko, 22 mernikov, 4 mernike ječmena, 1 1/2 mernik, 1/2 mernika* (št. 3); *1/2 merneka ajde l...l kar po(u) merneka ajde velá* (št. 18); okrajšano: *1/2 M: lanenega semena* (št. 41);

– vodrica = gl. lodrica;

Med mere v širšem pomenu besede lahko navsezadnje uvrstimo tudi nekatere fizične količinske enote, pri katerih ni šlo nujno za eksaktno mero. V pfalških prisegah so z njimi izražene količine kamenja, železa, žice, slame, voska in čebel. Gre za te "mere":

– bala = zavitek, sveženj: *notre te bale* (št. 2);

– faš = sod (nem. Faß, n): *železo, to je faše al pušle; mene enga faša al pušla železa manka; iz kupa en faš al pušel železa na en voz naložite; dva faša al pušla železa naložena bla; iz kupa en faš vzeli; voz z dvema faši al pušli; dva faša so od le-teh l...l, ta treki je pa taisti faš* (št. 16);

– kolač = kolot, povez okrogle oblike (za žico): *manka enga kolača debelga dratu; ta kolač dratu* (št. 15); v nemškem sobesedilu: *Grossen und diken Bunds drats*;

– kopa = kopa, kup (žita, slame):²⁰¹ *pou treko kope skope* (št. 65);

– pajn = panj: *2 pajna čebel* (št. 41);

roj (čebel): *ni na spovino teh rojov ali čebeleh l...l na (v)račilo posodou* (št. 10);

– pušel = pučel, sod; gl. faš!

– sod: *2 soda voska* (št. 2);

Nekateri drugi izrazi

Tretji sklop razloženih pojmov predstavljajo izrazi in besedne zveze, ki danes bodisi niso več splošno znani in razumljivi bodisi nimajo enakega pomena kakor v času oziroma v kontekstu pfalških priseg. Nekateri med njimi so uvrščeni sem tudi zato, ker sta zaradi zapisa težje prepoznavna osnovna oblika in s tem pomen.

– aušlak = naklada, pristojbina na trgovski promet (nem. Aufschlag, m): *za šrange inu vožne aušlakel...l prejeu* (št. 47);

– bart = krat (pri števnikih): *de sem jest Martino Zajco v dveh barteh tude prosa dau* (št. 41);

– blek = krpa, zaplata, kos (nem. Fleck (Flicken), m): *taisti kosec ali blek nivice* (št. 6);

– boj = pretep, prepir: *se je ta boj začeu; katero bo boj začenu* (št. 35);

– borjač = primorsko dvorišče: (v Trstu) *na vage, to je na borjačo* (št. 16);

– boršt = gozd (nem. Forst, m): *v boršteh* (št. 56 in 56 a);

– briftašen = denarnica (nem. Brieftasche, f): *en briftašen najdou* (št. 72);

– brumen = pobožen (nem. fromm): *en vsake brumen kerstjan* (Ad št. 14);

– cajt = čas (nem. Zeit, f): *keterga sem jest pred enem cajtam biu zgubou* (št. 16); *ob cajtu te čez le-tu premožejne držane abhandlung* (št. 62);

– cartan = nežen (nem. zart): *to cartano Sveto Rešnu Telu* (Ad št. 14);

– ceha = račun: *zame plačana ceha teh 4 petic inu 24 soldov* (št. 49);

– col = cula, popotna vreča: *u taistemo col* (št. 72);

– drat = žica (nem. Draht, m): *manka enga kolača debelga dratu; ta kolač dratu* (št. 15);

– enktere = nekatere: *pomazan z enkternem črnem črkam* (št. 72);

– faliti = manjkati, imeti kakšno napako ali težavo (nem. fehlen): *lodrici ni neč falilo* (št. 37);

– flinta = puška (nem. Flinte, f): *to izsterleno flinto* (iz katere se je streljalo); *to fasono flinto iz rok vzeu* (nabito puško); *za to flinto precej popadu; to flinto vzeu* (št. 25);

– fouš = napačno, krivo (nem. falsch): *fouš al krvično pršeže* (= poduk Ad št. 14);

¹⁹⁹ Prim. Listkovno kartoteko ISJFR.

²⁰⁰ Pomen besede: 1) podolgovata posoda za vino, vedro, 2) posebna vrsta soda; lodrica drži v različnih delih Slovenije od 4 do 12 hektolitrov (Listkovna kartoteka ISJFR).

²⁰¹ V kup naloženo seno ali žitno snopje; kot mera je kopa 60 snopov ali en mernik zrnja (Listkovna kartoteka ISJFR).

– **frbežen** = ošaben, domišljav:²⁰² *člouk je toku frbežen; meni frbežnimu grešneko* (poduk Ad št. 14);

– **frderbati se** = pokvariti se (nem. sich verderben): *se od te lodric to vino ni frderbalo* (št. 37);

– **frdamati se** = pogubiti se²⁰³ (nem. verdammen = prekleti): *se l...l na duše sam frdama*);

– **furenga** = voznina, plačilo za vožnjo (nem. Fuhrlohn, m): *keterere mene na furenge šlišejo* (št. 16);

– **gasa** = ulica (nem. Gasse): *na gaso pehnu* (št. 35);

– **gemajnsaft** = skupnost (nem. Gemeinschaft, f): *od svoje gnade inu milosti gemajnsafte vseh svetnikov inu svetnic* (poduk Ad št. 14);

– **gmajna** = skupnost, občestvo (nem. Gemeinschaft, f): *od gmajne bažje; te večne gmajne teh hudičov* (poduk Ad št. 14);

– **gnada** = milost (nem. Gnade, f): *ad negove svete gnade* (št. 7, Ad št. 14, 15, 17–19, 30, 32 a); *od svoje gnade* (št. 8); *z negovo sveto gnado obvarvati* (Ad št. 14);

– **gnadliv** = milostljiv (nem. gnädig): *gnadlivi gospod Švajger [Schweiger]* (št. 6);

– **gori dan** = naložen, izroččen (nem. aufgeben): *gori daniga 2 soda voska* (št. 2);

– **gotov** = v gotovini; gl. tudi gotov dnar, gotovi dnarji, gotovo posojvaje: *5 kron l...l gotove sem vrnu* (št. 24); *25 f Lw: rihtek jeno gotovo l...l plačou* (št. 44);

– **grunt** = kmetija, "grunt", zemljišče (nem. Grund, m = posest, zemljišče): (št. 6: *k Simonu Bergantavimo grunto je šlišova; na Birkovemo grunto ležejoč* (št. 38);

– **gviš** = (za)gotovo (nem. gewiß): *toko gviš* (v zaključni formuli priseg št. 21 in 37);

– **gvišen** = (za)gotovo: *toku gvišen* (v zaključni formuli priseg št. 73, 75 in 76);

– **gvišno/gvišnu** = (za)gotovo: *toku/toko/tokou/tako gvišno/gvišnu* (v zaključni formuli priseg št. 1, 11, 12, 16–18, 20, 23, 24–26, 29–30, 32–36, 38–43, 45–65, 66, 68–71 a; *koker gvišnu* (v zaključni formuli priseg št. 61, 72 in 74); *toko gvišno vagan biu* (št. 31); *od Jožef Lozarja gvišnu spočela* (št. 63);

– **gvant** = obleka, oblačilo (nem. Gewand, n): *neč negoviga gvanta dobiu* (št. 17); *tega gvanta, keterga je moj sin pr nemo pustu* (št. 17); *ta meni spoznani gvant* (št. 26); *ta gvant inu jerjuhe* (št. 69 in 69 a);

– **izločiti** = razbrati: *on l...l mene izloču, katir dan je od gosposke za zašlišanje /tagzacenga/ postavljen biu* (št. 76);

– **kajža** (nem. Keusche, f.): *h kajže l...l šlišala en šliše* (št. 75);

– **kašta** = skrinja, omara, kašča (nem. Kasten, m): *od negove kašte kluč; jmam v kašte jet; sem jest v kašto šu* (št. 28);

– **kembel** = kembelj = premična utež pri tehtnici:²⁰⁴ *s tem pričajočemo kembelnam l...l jene ze obenem drugem kembelnam vagan biu* (št. 31);

– **klinec** = žebelj: *dva lesena leskova klinca* (št. 72); v nemškem sobesedilu 2 *hölzerne Nägel* (dolga približno 5 prstov);

– **koraude** = koralde, ogrlica (nem. Koralle(n), f): *koraude za bolečino teh uči* (št. 1);

– **kosec** = kos, košček (zemljišča): *taisti kosec ali blek nivice* (št. 6);

– **kozuc** = kozolec = štante tega kozuca (št. 3);

– **ledek** = samski (nem. ledig): *ke je Martin Zajc še ledek jeno ne še gospodar biu* (št. 41);

– **lon** = plačilo (nem. Lohn, m): *železo l...l za lon v Trst vozile* (št. 16);

– **lubav, lubezen, lubo** = v frazi: v korist ali škodo (nem. zu Liebe oder zu Schaden): *nobenemo za lubav ale k žaloste* (= št. 39, 40 in 45); *nobenmo k lubmo al k škode* (št. 51); *nobenimu k lubezni ali k škodi/škode* (št. 56, 56 a, 57, 57 a);

– **macofura** = macafura = slabšalno deklina, lahkomišelnica, manj ostro kot počestnica, v obleki zanemarjena ženska:²⁰⁵ *tajo macofuro ti v ret su(v)i* (št. 34);

– **mušter/muster** = vzorec (nem. Muster, n): *za mušter danaldano* (št. 71 in 71 a);

– **natirlih** = naraven (nem. natürlich): *to pravo natirlih vino* (št. 12);

– **na tal postati** = postati sestavni del, biti deležen (nem. zuteil werden) *on bode temo hudičo inu negove gmajne na tal postou* (poduk Ad št. 14); gl. tudi tal!

– **numera** = številka (hišna) (nem. Nummer, f): *kir je numera 35* (št. 67);

– **obgledati** = ogledati si, oceniti: *na tanku obgledat* (št. 59);

– **naložiti** = denar vložiti/investirati v nekaj: *de be on te 200 f Lw na en traunek naložu* (št. 43); drugi pomen je fizično nalaganje;

– **naprej postavljen** = določen, pokazan (nem. vorgestellt, vorgesetzt): *to l...l za šacat naprej postavljeno žvino* (št. 59);

– **nazajdržajne/nazajdržanje** = zadržek, zamolčanje (nem. Zurückhalten, n; Zurückhaltung, f): *brez nazajdržajna moje veste* (št. 39, 40); *brez nazajdržajna moje vesti* (št. 45); *brez vsega nazajdržajna mojih mislov* (št. 52); *brez vsega nazajdržajna mojih misel* (št. 56, 56 a, 57, 57 a); *brez nazajdržanja povedou* (št. 60); *brez vsiga nazajdržanja povedou* (št. 60 a); *brez vsega nazajdržajna* (št. 72);

– **nazajdržek** = zadržek, zamolčanje = št. 74: *brez vsiga nazajdržka*; št. 76: *brez vsega nazajdržka*;

²⁰⁴ Listkovna kartoteka ISJFR.

²⁰⁵ Izraz s tem pomenom dokumentiran v Šiški pri Ljubljani (Listkovna kartoteka ISJFR).

²⁰² Tudi ferbešen, brvežen, jerbežen (Listkovna kartoteka ISJFR).

²⁰³ Prim. Listkovna kartoteka ISJFR.

– obrauban = oropan (nem. berauben): *obrauban bite od gmajne bažje* (Ad št. 14);

– ofnati = odpreti, tu v pomenu rešiti, spraviti iz nečesa (prim. nem. öffnen): *ketermo je Kaspar Jevnekar roke ofnau* (št. 35);

– omankan = umanjkan, manjkajoč: *tega omankaniga 33 liber voska* (št. 2);

– otep = omlačen snop: *18 otepu* (št. 41);

– plajbez = svinčnik (iz nem. Bleiweis, n = svinčvo belilo): *notre noben plajbez l...l ni blu* (št. 72);

– pohištvo = hiša (v sodnem spisu: Haus): *po našimo pohištvo; pr našimo pohištvo blizo stoji; po pohištvo strelat* (št. 25);

– preč priti = izginiti (nem. wegkommen): *koku so preč pršle* (št. 2);

– preč vzeti = vzeti stran (nem. wegnehmen): *niso preč vzete; preč vzeu* (št. 2);

– pričo = vpričo, v navzočnosti: *pričo mene naročou* (št. 30); *pričo Jurija Budinarja* (št. 31); *pričo rancega gospuda Polaka* (št. 44); *pričo naznaneh lud* (št. 46); *obstoj(i)m u pričo 2 mož* (št. 67);

– rajža = a) pot, potovanje (nem. Reise, f): *od vsake sterjene rajže v Zalog* (št. 18); b) to rajžo = tokrat: *ketero sem jes to rajžo naložu* (št. 16);

– rihtik/rihtek/rihek = pravilno, pošteno, zares (nem. richtig): *še 28 f Lw: rihtek doužna ostala* (št. 29); *de mene še rihek 27 f Lw l...l date šlišijo* (št. 42); *rihtik oblubu* (št. 43); *25 f Lw: rihtek jeno gotovo l...l pričo plačou* (št. 44); *te tri hraste rihtik vzeu* (št. 65); *en denar rihtek doužan biu* (št. 70); *toku rihtik doužan, koker meni ...* (št. 74);

– roženfarban = rožnat (nem. rosenfarben): *negova sveta roženfarbana kri* (Ad št. 14);

– ror = cev (puškina) (nem. Rohr, n): *sprke meni ta ror obrnou* (št. 25);

– solvendo = latinizem: sposoben, zmožen, "solventen": *jes sem solvendo* (št. 25);

– spounene, spounost = spomin, pomnjenje: *po moji vednosti inu spounostjo (!)* (št. 68); *po moj vednast en spounen* (št. 75);

– striti = storiti, povzročiti = *mene na večne časa pogublejna strite; en taker krvičen persegovc stri* (poduk Ad št. 14);

– sturiti = storiti, narediti, povzročiti: *nemo škodo sturou* (št. 7); *možje pravično/pravična rajtengo sturile* (št. 8 in 8 a); *še 3 f douga sturu* (št. 17); *neč več l...l douga sturu* (št. 21); *to zadno rajtengo sturou* (št. 27); *ta zadno rajtengo sturou* (št. 29); *ta douh l...l sturu* (št. 44);

– sturjen, strjén = storjen, narejen, povzročen: *po sturjeni krvični prsege* (poduk Ad št. 14); *po pravi sturjeni rajtenge; po te sturjeni rajtenge; od kozeh sturjene/strjéne škode* (št. 56, 56 a, 57, 57 a);

– škompek, škompek = škopnik, snop, otep (nem. Schaub, m), v šop vezana slama za pokrivanje streh: *30 škompekov* (št. 41);

– škopa = zrvnana slama za pokrivanje streh:

pou treko kope škope (št. 65); pomen razviden iz nemškega sobesedila: *2 1/2 Scha(u)ber Stroh(o)*;

– šleht = slab (nem. schlecht): *če jest od tebe neč šleht na zvem* (št. 33); *ena šleht ušenicalušenico* (št. 71, 71 a);

– šranga = mitnina, mitnica (nem. Schranke, f): *za šrange l...l prejeu* (št. 47);

– tajksel = vrsta voza (nem. Taixelwagen, m): *kajn v tajkselno pa rad voze* (št. 36); pomen razviden iz nemškega sobesedila: *das Pferd l...l in den Taixelwagen gern führeth*;

– tal = delež (nem. Teil, m): *moj tal ima bite ta jama tega gorečega žvepla inu ogen tega peklu* (Ad št. 14); gl. tudi na tal postati!

– trošt = tolažba (nem. Trost, m): *nokol več h trošto inu h pomučé prite* (Ad št. 14);

– truplo = telo: *ketera je skrta pod tem truplam tega človeka, ta zadni peti inu nar-majnsé prst pomeni to človeško truplo* (Ad št. 14);

– vaga = tehtnica (nem. Waage, f): *na vage; železo na vago prpelali* (= št. 16); *z le-to pričejočo vago l...l jeno na oben drugo vago* (št. 31);

– vedejoče/vedijoče/videjoče/vidijoče = znano: *pre(z) sega videjoča zgubila sem* (št. 1); *neč ni videjoč, ni neč videjoče* (št. 2); *tuliko je meni tudi dobru vedejoče* (št. 8); *tudi mene dobro vidijoče je* (št. 11); *koker je meni vedijoče* (št. 19); *kar je mene vedijoče* (št. 29); *dabro vedijoče nisem več prejeu koker* (št. 41); *koker je meni videjočelvedejoče* (št. 60 in 60 a); *kar je men vedejoče* (št. 66);

– vejdež = vednost: *z mojim vejdežam lahku pršežem* (št. 6);

– vedno = znano: *meni ni neč vedno* (št. 27 in 28);

– vednost: *po moji vednosti inu spounostjo (!)* (št. 68); *po moje vednoste* (št. 69); *po muoje vednostu (!)* (št. 69 a); *po moj vednast en spounen* (št. 75);

– viža = način (nem. Weise, f) = št. 1: *na jbeno [= na obeno] vižo zane na vem* (št. 1); *gliho vižo = na enak način* (št. 2); *eno ali drugo vižo*; (št. 3); *nobene reče ali vižo* (št. 9); *vglj viže* (poduk Ad št. 14); *na to vižo l...l zgliho* (št. 18); *na nobeno vižo škodevat* (št. 19); *na dve viže* (št. 51 in 52); *na to vižo zglihou* (št. 64); *na tako vižo* (št. 70);

– vižinga = navodilo, ukaz (nem. Weisung, f) = *dokler te vižinge od vikši gosposke oznajnene ne bodo* (št. 60 in 60 a);

– vojnce = vojnice, ojnice (pri vpregi):²⁰⁶ *kajn noče rad v vojncah vazite* (št. 36); v nemškem sobesedilu: *daß Pferd einschichtig nicht führen will*;

– zastopiti = razumeti (kalk iz nem. verstehen): *je zastopet Buh Oča; je zastopet Buh Sveti Duh; prke te duše mejheno zastopet* (Ad št. 14);

²⁰⁶ Listkovna kartoteka ISJFR.

Ich, Andrej Samotorčana, auf Befehl meines Herrn ...
 ...
 Gest Andrej Samotorčana, perseschem legu, uffene negotshrene
 ene prava, skustac persogo, fies uffega nasai fiverskla, al dvojne zastop-
 nost, de sem jest ta Secret, nater je do Gospođe von dan bia, z koe do
 od Jacoba Kette, super mene notpolarskeo Toakbo, prezei koeis sem
 ga prejeat, Josepho Parzeto na Vrlich, sa to ne na snam brate, sa
 brat dau, de bi on Parze mene islozku, nater dan je do Gospođe
 sa Parzetochoje / Tagfajzonga / püttaulka bia, sa Joseph Parze je pa
 na to opovra, ce je sa sarkhitarje al Tagfajzonga ta shest se enefiel
 den Februaria 1802 sapisra stoji. To je uffu toka juiskia vider
 mene Puz woi en na moja sadno ura pomogei Amen.

X Andrej Samotorčana
 Michael Schneider

Najmlajša prisega iz leta 1811 – prisega tožnika Andreja Samotorčana (št. 76)

– zastoplen/zastoplejne/zastopnost = razumljen, razumljenost, razumljivost: *ale dveh zastopneh besedi ale ume/vuma/uma* (št. 39, 40 in 45); *al na dve viže lohku zastoplejna* (št. 51); *al na dve viže toku zastoplejna* (št. 52); *ali na d(v)oje zastopnosti* (št. 56, 56 a, 57 in 57 a); *al dvojne zastopnost* (št. 76);

– zunej = razen, poleg: *pr Simno Berganto zunej gruntniga pisma* (št. 5); *posebej zunej teh 40 fLw* (št. 42);

– žalost = škoda; gl. ljubav;

Poleg izbranih razloženih leksemov se v pfalških prisegah pojavlja tudi drugo zanimivo izrazje, ki ga, ker je vsaj iz sobesedila po večini splošno razumljivo, puščam ob strani. Prav tako se ne ukvarjam z vsebinsko analizo posameznih prisežnih besedil, pri katerih bi bilo, kot že rečeno, potrebno uporabiti tudi nemško pisana pisanja v sodnih spisih, če bi jih hoteli celovito razumeti. Takšnemu pristopu se je bilo treba odreči že zaradi omejenosti prostora, poleg tega pa bi presegal namen pričujočega prispevka. Z njim sem namreč predvsem želel integralno vsebino na novo odkritih slovenskih dokumentov posredovati strokovni javnosti v jezikovno in vsebinsko vrednotenje.